MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

FYRATIONDESJÄTTE HÄFTET
1919—1920.

MED EN KARTA OCH ELFVA FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN ÜBERSICHT.

HELSINGFORS 1921.

IV 497

HELSINGFORS 1921
J. SIMELII ARVINGARS BOKTRYCKERI A. B.

Societas pro Fauna et Flora Fennica 1919—20.

Ordförande: professor K. M. Levander; *vice-ordförande:* professor A. Luther; *sekreterare:* docent A. Palmgren; *skattmästare:* doktor V. F. Brotherus; *bibliotekarie:* professor E. Reuter; *intendenter: för de allmänna zoologiska samlingarna:* magister I. Välikangas; *för de entomologiska samlingarna:* amanuens R. Frey; *för de botaniska samlingarna:* doktor H. Lindberg.

Bestyrelse: professor K. M. Levander, professor A. Luther, doktor V. F. Brotherus, professor E. Reuter, professor A. K. Cajander, doktor H. Lindberg, professor F. Elfving. — Suppleanter: universitetsadjunkt W. M. Linnaniemi, docent A. Palmgren.

Redaktör för Meddelanden: doktor E. Häyrén.

Mötet den 4 oktober 1919.

Anhållan om skriftutbyte hade gjorts af Puget Sound Biological Station of the University of Washington, Seattle, och beslöt Sällskapet bifalla denna anhållan med öfversändande af sina Meddelanden samt, enligt bibliotekariens pröfning, lämpliga delar af Sällskapets öfriga publikationer.

Ordföranden meddelade, att Sällskapet haft förmånen att af sin ledamot, herr Gunnar von Frenckell,

23503

som gåfva få emottaga en summa om 6,000 mark att läggas till den fond, som af Sällskapet den 1 sistvikne februari stiftades till hugfästandet af dess för landets frihet fallna medlemmars minne.

Framlades den af trycket utkomna 44:de tomen af Sällskapets Acta (1916—1919; 1 karta, 9 taflor, 52 textfigurer, 521 sidor).

Föredrogos skrifvelser från professorn, filosofiedoktor C. H. Ostenfeld i Köpenhamn, filosofiedoktor C. Wesenberg-Lund i Hilleröd, Danmark, och filosofiedoktor Gunnar Samuelsson i Upsala, hvilka framförde sina tacksägelser för erhållen kallelse att såsom korresponderande ledamöter tillhöra Sällskapet.

Till Sällskapets representant i Delegationen för de vetenskapliga samfundens hus utsågs i ledighet efter framlidne professor J. A. Palmén professor Alex. Luther.

Efter ansökan och på förslag af Bestyrelsen tilldelades pastor O. Kyyhkynen en summa om 400 mark såsom tillskott till det honom förliden vår för växtgeografiska undersökningar i norra Savolaks och Kajana-Österbotten beviljade reseunderstödet (Meddelanden 45, sid. 192).

Föredrogs ett af rektor M. Brenner insändt meddelande: „Några fall af heteromorf stam- och grenbildning".

Docent Alvar Palmgren demonstrerade exemplar af den tidigare endast i ett fåtal individer i Mellaneuropa anträffade bastarden *Orchis maculata* × *sambucina*. Bastarden var af föredragaren funnen i en enstaka individ å Kökar: Idö (juni 1914) äfvensom i tvenne individer å Hammarland: Äppelö (juni 1919), bägge i Ålands skärgård.

Amanuens Wolter Hellén förevisade exemplar af den i landet tidigare icke iakttagna skalbaggen *Ptenidium laevigatum*, funnen sommaren 1919 i Nystad af borgmästare H. Söderman och föredragaren samt dessutom i Finström af föredragaren. I anslutning till det gjorda meddelandet redogjorde herr Hellén för resultaten af en af honom företagen revision af Entomologiska museets material af skal-

baggsgruppen *Ptilidae;* till publikation anmäldes en uppsats: Revision der finländischen Ptilidae (Col.).

Filosofiantohtori E. A. Wainio esitti **Kaksi tieteelle uutta jäkälälajia.**

Physcia Norrlini n. sp. Thallus laciniis 1—0.5 mm latis, superne sordide pallidis, maculis crebris pallido-fuscescentibus, apices versus leviter concavis aut partim planis, subtus nigricantibus, rhizinis crebris, nigricantibus aut apice cinerascentibus. Ad corticem Sorbi in Mundjärvi in Karelia Onegensi a. 1870 legit J. P. Norrlin. — Affinis *Ph. ulothrici,* easdem reactiones chemicas praebens, isidiis et sorediis destituta.

Physcia Kairamoi n. sp. Thallus laciniis 4—0.5 mm latis, superne cinereo-pallescentibus aut partim dilute cinereo-fuscescentibus, apices versus leviter concavis aut planis, demum isidiis brevibus instructis, subtus nigricantibus, rhizinis crebris, nigricantibus, brevibus. Apothecia subtus demum rhizinis brevibus instructa. *Physciae obscurae* (var. *lithoteae*) et *Ph. ulothrici* affinis. Ad rupes in promontorio Orlow in Lapponia Ponojensi legit A. Osw. Kairamo.

Maisteri I. Välikangas jätti seuraavan tiedonannon: **Circus aeruginosus L. tavattu Vaasan pohjoispuolella.** — Ruskean suohaukan (*Circus aeruginosus* L.) ampui elok. 26 p:nä 1919 hra Axel Uddström Maksmossa, n. 25 km Vaasan kaupungista koilliseen, ja on ampuja lahjoittanut linnun Seuran kokoelmiin, jossa lajia ennestään on vain 3 kpl. Kaikkiaan lienee ruskeaa suohaukkaa saatu maassamme 7 kpl., jonka lisäksi se on muutamia kertoja ilmoitettu nähdyksi (vrt. Frans Lönnfors, Medd. Soc. F. & Fl. F. 43, p. 36). Pohjoisimmat aikaisemmat löytöpaikat ovat Joroinen, jossa 1 kpl. ammuttiin v. 1895, ja Porin seutu. Pesivänä laji on mainittu vain yhdestä paikasta, Ruokosuolta Viipurin läheltä (T. Grönroos, „Luonnon Ystävä“ 1917, s. 107). Myöskin Ruotsissa tämä varsinaisesti keski- ja eteläeurooppalainen laji on harvinainen ja väitetään uudenaikaisten

suonkuivaus- ja järvenlaskutöiden sitä huomattavasti vähentäneen. Pesivänä se on tavattu vain paikoin eteläosissa maata, pohjoisimpana Upplandissa. Pohjoisin paikka, missä lintu Ruotsissa on ammuttu, lienee Sundsvall, siis jonkun verran Vaasaa etelämpänä.

Doktor Ernst Häyrén lämnade följande meddelande:
Ett massuppträdande av en Euglena-art, förorsakande vegetationsfärgning.

Sommaren 1919 iakttogs från slutet av juni till in i september en iögonenfallande vegetationsfärgning i Halikko å strax väster om Salo, Regio aboënsis. Vattenytan i ån var täckt av en grönfärgad hinna, som bitvis drev framåt med strömmen eller samlade sig och tätnade invid strandvegetationen. I åns nedre del, där strömförhållandena växla med vattenståndet i mynningsviken, drev hinnan fram och tillbaka, än bristande, än skjutande ut i långa slingor eller oregelbundna figurer, än samlande sig i större massor, som kunde täcka flere kvadratmeter eller t. o. m. större delen av vattenytan. Mycket tydligt kunde denna företeelse studeras på Åminne gård, vid bron som leder över till parken, där den gröna hinnan tidtals sågs täcka hela den inom synhåll varande vattenytan.

En närmare undersökning av ett prov, taget den 2 september, har utförts av professor K. M. Levander, som godhetsfullt meddelat, att huvudmassan av vegetationen bildades av en *Euglena*-art (70—80 μ lång och 17 μ tjock), som således var orsaken till den för blotta ögat synliga grönfärgningen. Dessutom iakttogs i provet en del andra färgade flagellater, såsom *Synura uvella* Ehrbg (sparsam), *Trachelomonas acuminata* Stein (rar) och *Pandorina morum* Ehrbg (rar).

Under tidigare år har en dylik vegetationsfärgning icke iakttagits i Halikko å, och ej heller har någon sådan förmärkts i den närbelägna Uskela å, som flyter genom Salo köping. Måhända kan man sätta *Euglena*-artens massvisa uppträdande i samband med det jordras, som tidigt på våren

1919 inträffade högre uppe vid den förstnämnda ån, 1.5 km från Halikko station, varvid massor av åkerjord och därmed organiska ämnen, vilka såsom känt gynna *Euglena*-arterna, råkade in i åvattnet. Vattnet i ån var i själva verket denna sommar grått och ogenomskinligt till följd av uppslammad lera och, enligt vad som meddelades, betydligt mera lerigt än under föregående somrar.

I anslutning till hr Häyrén meddelade magister I. Välikangas, det han i början af maj månad 1919 anträffat vacker, af *Chlamydomonas* förorsakad vattenblom i hafsvattnet i trakten af Drumsö i Helsingfors skärgård.

Med hänvisning till en muntlig uppgift af magister F. W. Klingstedt meddelade professor Fredr. Elfving, att blåalgen *Oscillatoria rubescens* anträffats strax efter snösmältningen i stora mängder rödfärgande vattnet i Kaukojärvi sjö nära Tammerfors.

Professor K. M. Levander betonade önskvärdheten af att tillvarataga prof på vegetationsfärgningar, ity att sådana endast sällan hos oss varit föremål för närmare undersökning.

Ylioppilas Mauno J. Kotilainen jätti painettavaksi:
Asplenium adulterinum Milde löydetty Suomesta.

Lähtiessäni kesällä 1919 opettaja O. Kyyhkysen kanssa arv. Seuran stipendiaattina kasvitieteelliselle retkelle Juojärven ja Pielisjärven väliselle alueelle oli yhtenä päämääristäni tarkemmin tutkia alueen laajin, jokseenkin yhtäjaksoinen serpentiini- ja oliviiniseutu Kaavin pitäjän Niinivaaran kylässä.

Kaavin pitäjän Losomäen kylästä Poskijärven etelärannalta ulottuu etelää kohti n. 30 km pitkä ketju Mg-silikaattipitoisia kalliolinssejä. Kalliojono laajenee eteläpäässään Niinivaaran kylän mailla n. 3—4 km leveäksi alueeksi, jonka kaikki kalliot vuoriperältään ovat mainittuja Mg-silikaatteja.

Näiden kallioiden kasvistolla on, kuten jo ennen olen Mg-silikaattikallioista huomannut, oma yhteinen leimansa,

joka suuresti poikkeaa ympäröivästä erämaaluonnosta ja läheisistä dolomiittialueista lehto-, niitty-, suo- ja varsinkin kalliokasvillisuuteen nähden.

Kalliot ovat täällä korkeahkoja, laakeapäällyksisiä. Etenkin Louhilammen luona olevilla kallioilla tavataan jyrkempiä kallioseiniä, joiden terassimaiset tasapinnat ovat varsin merkityksellisiä osalle kalliokasveja. Kalliopinta on hyvin tasaista (tunnusmerkillistä oliviini- ja serpentiinikallioille), rapautumispinta väriltään mustaa. Kaikille kallioille ovat luonteenomaisia seuraavat kolme kasvia: *Asplenium viride, Lychnis viscaria, Sedum telephium.*

Asplenium viride kasvaa harvinaisen runsaana kaikilla kallioilla, etsien etupäässä kalliosaumoja kasvupaikoikseen. Mutta se ei ole sidottu aina kallioihin, vaan esintyy myös rapautumistuotteella, jopa poluillekin uskaltautuen. Huomattavaa on, että laji on tunnusmerkillinen koko alueen oliviini- ja serpentiinikallioille. Vain yhdestä paikasta olen sen löytänyt dolomiittikalliolta.

Lychnis viscaria kasvaa myös kaikilla kallioilla. Luonnonvaraisena, apofyyttinä, lienee kasvi tällä löytöpaikalla maamme itäosan pohjoisimpia lajin edustajia. Myös on laji levinnyt rinnelehtoihin ja niityille, tämä osoittaen, miten laji kulttuurin vaikutuksesta leviää täälläkin alkuperäisesti sille vieraille kasvupaikoille.

Sedum telephium tavataan myös runsaana kaikilla kallioilla, suosien laakeita kalliopäällyksiä. Ottaen huomioon esiintymisrunsauden ja sen, että laji on paikalla luonnonvarainen ja löytöpaikka maamme pohjoisin, havaitsee tämänkin lajin suhteen vuoriperän suuren vaikutuksen. Mainittava on, että tätä kasvia en koskaan ole löytänyt alueen dolomiittikallioilta, samaten kuin en edellistäkään lajia.

Muita tunnusmerkillisiä harvinaisia lajeja ei puuttunut. Mainittakoon vain *Cerastium alpinum* (st. cp.), *Sagina nodosa* (st. cp.) ja *Dianthus superbus* (pcc. yhdellä kalliolla). Lajien ainoat löytöpaikat koko Sb-maakunnassa. — Monet yleisemmätkin kasvit esiintyivät harvinaisen runsaina näillä kallioilla, kuten *Juniperus communis,* harvinaisen korkeita,

puumaisia pensaita cpp (sama havainto muiltakin Sb:n ja Kb:n oliviini- ja serpentiiinikallioilta) ja *Crepis tectorum* (cpp.). Mainitsemista ansainnee, että myös *Carex ericetorum* kasvoi yhdellä kalliolla, siis sangen poikkeavalla kasvupaikalla. *Polygonatum officinale* tavattiin (pc.) yhdellä kalliolla (O. Kyyhkynen). — Sammalista: harvinainen *Mollia viridula* on tunnusmerkillinen kaikille alueen serpentiini- ja oliviinikallioille.

Erittäin huomattavana pidän, että kauvan turhaan etsiskeltyäni löysin tältä alueelta odottamani lajin: *Asplenium adulterinum,* joka varsinaisella kasvualueellaan Keski-Euroopassa kasvaa ainoastaan serpentiinikallioilla ja joka pari vuotta sitten myös on tavattu Ruotsista. Se kasvoi Suuri-Vuori nimisellä kalliolla ja myös seuraavalta, Lauttamäki-nimiseltä kalliolta saman lajin tapasi toverini, jolle olin löydöstäni huomauttanut.

Tarkasteltuamme nyt syksyllä tri H. Lindberg'in kanssa suomalaisen museon kappaleita tulimme siihen tulokseen, että laji oli oikein määrätty, ja lisäksi kävi selville, että siihen kuuluvia yksilöjä on aikaisemmin meillä tavannut, nim. Juuan Ahmovaaran Portinkalliolta v. 1898, tri W. Linnaniemi, joka oli museoon antanut niitä arkin nimellä *Asplenium trichomanes.* Näiden yksilöjen luonnetta tri H. Lindberg oli jo ennen epäillyt, sillä arkilla oli toinen etiketti: „Aspl. adulter.?".

Lajin huomattavin eroavaisuus *Aspl. viride*'en ja *Aspl. trichomanes*'iin nähden on se, että sillä on varsikkolehden ruoti puoliväliin ruskea, yläosa vihreä, kun taas *Aspl. trichomanes*'illa ruoti on kärkeen saakka ruskea ja *Aspl. viride*'llä ainoastaan tyviosa ruskea. Muitakin vähäpätöisempiä eroavaisuuksia on.

Lajin luonteesta ja lajiarvosta on ollut sangen eriäviä mielipiteitä. Toiset ovat kasvia pitäneet *Aspl. trichomanes*'in alalajina, toiset *Aspl. viride*'n. Myös on sitä katsottu sekasikiöksi. Oikea kai lienee käsitys, että se on kehitysmuoto *Aspl. viride*'stä, määrättyyn vuoriperälajiin sidottu laji. Sitä tämän kasvin suomalaisetkin löytöpaikat todistavat (Juuan

Portinkalliokin on serpentiiniä ja vuolukiveä). Laji kuuluu vuoriperä-problemaattisessa katsannossa mieltäkiinnittävimpiin lajeihin.

Mötet den 1 november 1919.

Till inhemska medlemmar af Sällskapet invaldes ingeniör A. Collin (föreslagen af professor K. M. Levander) samt studenter Erik Bruun (föreslagen af medicinalrådet G. Idman), Kaarlo Kuusamo och Armo Teräsvuori (båda föreslagna af docent K. Linkola).

Ordföranden bragte i erinran, att sedan Sällskapet senast var församladt, tvenne af dess äldsta ledamöter, förre kollegan vid Ekenäs elementarskola Bruno Fabian Nylander samt förre senatorn och hofrättspresidenten Nils Isak Fellman, den senare en gång Sällskapets sekreterare, gått ur tiden, den förre den 24 oktober vid 90 års ålder, den senare den 28 oktober, 78 år gammal. Genom att resa sig från sina platser hedrade Sällskapets medlemmar de bortgångnes minne.

Ordföranden meddelade, att han å Sällskapets vägnar till dess Hedersledamot doktor V. F. Brotherus vid dennes 70-årsdag den 28 sistvikne oktober framfört en telegrafisk lyckönskan, och fann nu, då doktor Brotherus var vid mötet närvarande, tillfälle att än en gång till denne framföra uttrycken för Sällskapets tacksamhet och varma välönskan.

Sällskapet hade af en person, som önskade förblifva onämnd, fått emottaga en gåfva stor 2,500 mark, och beslöt Sällskapet, på förslag af Bestyrelsen, såsom pris utdela den erhållna summan åt nestorn bland landets botanister, Sällskapets Hedersledamot professor Th. Sælan för dennes

omfattande verk „Finlands botaniska litteratur till och med år 1900“ (Acta 43, 1916).

Professor K. M. Levander riktade en uppmaning till personer, som af framlidne professor J. A. Palmén emottagit ringar för märkning af fåglar, att öfver under detta år verkställda märkningar insända uppgifter till Universitetets zoologiska museum eller direkte till honom i och för inregistrering i professor Palméns fågelmärkningsjournal.

Doktor Harald Lindberg demonstrerade exemplar af den för Åland nya bastarden *Alnus glutinosa* × *incana,* af föredragaren anträffad den 22 juni 1919 i tre c. 5 m höga, rikligt fruktbärande exemplar, växande jämte klibbal å sandstrand i norra ändan af Hjortö holme i Saltvik. Fyndet var såtillvida märkligt, att gråalen tillsvidare är känd endast från en enstaka lokal på Åland, det dryga 2 mil från Hjortö aflägsna Finbolandet norr om Ekerö, där ett mindre bestånd af föredragaren upptäckts år 1892 i löfängen söder om byn, ett bestånd som fortfarande står kvar. — Yttermera förevisade herr Lindberg ett antal af honom tagna vegetationsbilder från Åland, däribland en fotografi af ett å Björköholm i Finström växande jätteexemplar af *Crataegus monogyna.* — Beträffande den möjliga förklaringsgrunden till den uppdagade albastardens uppträdande gjordes uttalanden af professor Fredr. Elfving och docent Alvar Palmgren.

Student Håkan Lindberg demonstrerade den för faunan nya guldstekelarten *Elampus violaceus* Scop., anträffad af föredragaren i ett exemplar å Bastö i Finström socken på Åland den 27 juli 1919. Exemplaret hade bestämts af amanuens W. Hellén. Enligt „Svensk insektfauna„ (Chr. Aurivillius; Hymenoptera II, Tubulifera, Uppsala 1911) är arten i Sverige påträffad ända till södra Lappmarken, hvarför dess förekomst äfven i Finland var att vänta.

Maisteri E. Merikallio selosti kiljuhanhen *(Anser erythropus)* muuttoteitä Pohjois-Pohjanmaalla valaisten esitystään kartoilla ja diagrammeilla.

Maisteri K. J. Valle ilmoitti Suomelle uuden sudenkorentolajin: *Libellula depressa* L. — Tämän komean lajin sekä koiras- että naarasyksilöitä pyydysti kesällä 1916 reht. M. Salokas Terijoen pitäjästä Karjalan kannaksella, ja on hyönteistieteellinen museo saanut vastaanottaa parin leht. E. W. Suomalaisen kautta. Voitiinkin odottaa, että *Libellula depressa* tavattaisiin Suomessa ja juuri Kannaksella, mistä meillä on suoranainen maayhteys etelään. Sen levenemisalue käsittää Jacobsen-Bianchi'n, Ris'in y. m. mukaan suurimman osan Europaa ja Etu-Aasian Syyriaan etelässä ja Astrabadiin idässä. Saksassa se on kaikkialla yleinen; Tanskassa koko yleinen; asustaa Etelä- ja Keski-Ruotsissa; Kuurinmaalla se on Kawall'in mukaan yleinen, samoin Bruttan'in mukaan Liivinmaalla ja Virossa muutamin paikoin.

Amanuens Wolter Hellén förevisade Tvenne för Finland nya skalbaggar.

1. *Silvanoprus fagi* Guer. Tidigare känd från Ostsibirien, Mellaneuropa (nordligast Livland), Danmark och Sverige (ett fynd vid Stockholm). Blev av borgmästare H. Söderman i ett exemplar tillvaratagen i en vattentunna i Nystad (Ab) i juni 1919. Arten lever i grankottar och under granbark.

2. *Oxytelus (Caccoporus) piceus* L. Är utbredd över Afrika, norra och mellersta Asien samt största delen av Europa, där den nordligast är anträffad i svenska Lappmarken. I Finland har enligt Seidlitz (Fauna Baltica) ett exemplar blivit anträffat av Obert, vilken uppgift emellertid ansetts vara tvivelaktig. Den 14 september 1919 blev ett exemplar av arten funnet av föredragaren i Hoplax (N) i hästspillning.

Doktor Harald Lindberg demonstrerade torkade exemplar äfvensom en i naturen tagen fotografi af **Phallus impudicus L.**, af föredragaren insamlad i slutet af sistvikne juli månad på Åland i löfäng å Hammarland-Skarpnåtö, där arten ett flertal år af ortsbefolkningen iakttagits.

I anslutning härtill meddelade mag. K. J. Valle, det han förliden sommar anträffat ett flertal exemplar af stinksvampen å Nurmesluoto holme i Raumo.

Likaså delgaf magister A. Wegelius ett af honom nära Korpo kyrkoby i medlet af augusti 1919 gjordt fynd af 10—15 exemplar af arten i fråga.

Docent Alvar Palmgren önskade ännu få i protokollet anförda några uppgifter om stinksvampens uppträdande på Åland. Synbarligen var arten i sitt uppträdande starkt gynnad af rikare nederbörd. Så hade den af talaren den regnrika augusti månad 1907 anträffats på särskilda lokaler i mellersta Åland (Jomala och Lemlands skärgård), visserligen dock i regel blott i ett färre antal exemplar. Ett något rikligare uppträdande tyckes äfven hafva utmärkt förliden sommar med i augusti rätt ofta återkommande, om än öfver hufvud svaga regn. Så hade enstaka exemplar anträffats på ett flertal ställen på Lemland: Nåtö. Under torra somrar har arten af talaren knappast blifvit observerad. Särskildt tyckes stinksvampen framträda i augusti månad, hvarför det äfven är väl förklarligt, att den af botanister, hvilka denna tid på Åland finna föga utbyte, öfver hufvud icke blifvit varsnad. Härtill har måhända äfven bidragit, att artens karakteristiska, starkt vidriga doft skarpt framträder först på ett visst (kanske ett tiotal meters) afstånd från växten, en omständighet som gör dess uppdagande bland hög vegetation i löfskogsmark, där arten är hemma, ofta vanskligt.

Slutligen fäste dr E. Häyrén uppmärksamheten vid tidigare uppgifter om stinksvampens förekomst i trakten af Björneborg samt Nystad (Meddelanden 42, sid. 27, och 43, sid. 2—3).

Å rektor M. Brenners vägnar föredrogs: **Thlaspi alpestre L. i Finland.**

Den af mig i Floristisk Handbok 1886 under namnet *Thlaspi præcox* Wulf. beskrifna och sedermera såsom *T. alpestre* L. från flere trakter af vårt land omnämnda syd- och

mellaneuropeiska *Thlaspi*-arten med smalt omvändt hjärtlika skidor har under sistförlidna sommar uppenbarat sig äfven på Svartbäck egendom i Ingå socken under förhållanden, som häntyda på en långvarig förekomst på denna dess först nu upptäckta fyndort. Denna utgöres af en svagt mot norr sluttande, forntida hafsbotten, som efter hafsvikens uppgrundning och torrläggning förvandlats till ängsmark, hvilken för ungefär tio år sedan besåtts med timotej och de tre senaste åren med hafre, alla dessa år med eget, från samma egendom skördadt utsäde. Någon införsel från andra orter har sålunda under en lång följd af år ej ägt rum. Fyndet gjordes af min son Ola vid harfning för detta års sådd Floradagen den 13 maj, då han fann det föregående höst upplöjda fältet på en yta af 4 à 5 m² helt hvitt af den täta, både tiltor och fåror täckande blomstermattan. Från detta centrum hade växten spridt sig till dikeskanterna på båda sidorna om och ned i det grunda tegdiket samt t. o. m. öfver nackdiket in på den af *Hylocomium parietinum* betäckta, sluttande foten af en från barrskogen utskjutande bergsklack.

Hvarifrån växten hitkommit, då ingen väg leder hit, hvarken genom skogen eller öfver ängen, och den ej annorstädes i trakten anträffats, är omöjligt att säga, och förefaller den därför att vara spontan på platsen, åtminstone i samma grad som *Matricaria discoidea, Barbarea vulgaris* och dylika. Ej heller beträffande tiden för dess hitkomst finnes någon annan sannolikhet än att den måste hafva inträffat för mycket länge sedan, ehuru den ej förr, sannolikt på grund af dess tidiga blomstringstid, af någon för saken intresserad blifvit observerad. Då man nämligen ej kan antaga, att den mängd af frön eller rotstockar, som skulle erfordrats för att åstadkomma det ofvannämnda täta och rikliga beståndet, på en gång eller inom kort tid skulle hafva hitförts, måste man förutsätta en ganska rundlig tid härför, i synnerhet som vidriga omständigheter, såsom afbetning och nedtrampning genom boskapen, och i senare tid jordens bearbetning med gräfta, plog, harf och vält utan

tvifvel förstört en stor mängd plantor. Och vill man som förmedlare antaga människor, så ha de haft god tid härtill, ty trakten är en urgammal kulturbygd alltsedan våra förfäder med sina drakar här plöjde haf och vikar och uti stenkummel på de närmaste klipphöjderna graflade sina döda. Utom genom sina om forntida sjöfart och bosättning vittnande fornlämningar oeh fornsvenska ortnamn, är trakten dessutom ur växtgeografisk synpunkt genom förekomsten af i landet sällsynta växter, såsom *Hierochloa australis, Carex hirta, Primula officinalis, Ficaria verna, Ribes grossularia, Fragaria elatior, Sorbus hybrida, Convallaria multiflora, Convolvulus sepium* och på ungefär en half mils afstånd fossil *Trapa natans*, af stort intresse.

I Frankrike och England äfven benämnd *T. praecox* samt i det förra landet *T. silvestre*, tillhör arten egentligen det södra, mellersta och västra Europas högre bergstrakter från Montenegro och Italien i söder till Skottland i norr, men har vidare spridt sig till norra Tyskland och Fennoskandia, ända till Trondhjem, Umeå och Uleåborg i norr och Sordavala i öster, hvaremot den saknas i Ryssland, från hvars södra del jämte Balkanländerna ända till norra Italien i dess ställe uppgifves en form med längre stift under namn af *T. praecox.* Såsom ståndorter för *T. alpestre* i vildt tillstånd anföras: skogar, lundar, busksnår, ängar och gräsmattor, backar och klippor.

I vårt land känd sedan början af 1880-talet — att döma af mag. O. Collins yttrande på Societas' pro Fauna et Flora Fennica sammanträde den 4 okt. 1884 att den „några år å rad observerats vid järnvägslinjen invid Tavastehus, där den tycktes trifvas väl“ — har den sedan dess anträffats i alla de södra botaniska provinserna ända till Uleåborg, med undantag för Åland, södra och mellersta Österbotten, norra Karelen oeh Karelska näset, nämligen i Nyland på 14 lokaler, i Ladoga-Karelen på 5, i Åboland 4, Satakunta 4, södra Tavastland 4, norra Tavastland vid Jyväskylä 2, norra Savolaks vid Kuopio 2, södra Savolaks 2, samt södra Karelen i Jääskis och i norra Österbotten vid Uleå-

borg. De nyländska fyndorterna äro till största delen belägna vid Helsingfors och i Helsinge socken, nämligen på Lappviksudden på flere ställen, i Tölö park på banvallen, i Fredriksberg, Sörnäs, Turholm, Degerö, Backas, Mejlans, Hoplaks och Dickursby, samt dessutom i Lappvik vid Ekenäs, Ingå, Esbo och Tusby, i Åboland 2 i den nyländska gränssocknen Wichtis, i Bjärnå nära Koski station och på Runsala vid Åbo, i Satakunta 2 i Kyrö och 2 i Birkala, i södra Tavastland 2 i Evois och 2 vid Tavastehus, i södra Savolaks vid St. Michel och i Taipalsaari, i Ladoga-Karelen 4 vid Sordavala och 1 i Kirjavalaks samt i norra Österbotten på flere ställen vid Uleåborg.

Uppenbart är, att kommunikationerna i landet äfvensom med utlandet för de flesta fynden varit af stor betydenhet. Sålunda hafva icke mindre än 11 af de gjorda 40 fynden, hvaribland de första vid Tavastehus, gjorts på eller vid järnväg, och 8 vid hamnplatser, af hvilka åtminstone 5, Uleåborg, Åbo, Lappvik, Helsingfors och Sordavala, med direkt sjöfart på utlandet. Till dessa kan äfven Ingå fyndort i forntiden räknas. Då vidare icke mindre än 21 fynd gjorts på ängar och annan gräsmark, 2 på rågåker eller berg vid ria samt 1 på begrafningsplats, synas människor på ett eller annat sätt hafva vid växtens spridning varit verksamma. Endast i tre fall, i Esbo, Wichtis och Jyväskylä-trakten, har växten anträffats i hage eller annan skogsmark. Sannolikt är, att den finnes äfven på flere andra orter i landet än de här nämnda, ehuru den på grund af sin tidiga blomning och snart därpå följande förvissnande ej blifvit af växtkännare observerad. Så när som på några få undantag har dess förmåga att föröka och sprida sig kunnat konstateras, och kan den därför med fullt skäl betraktas såsom inhemsk i landet.

Ur Linnés ursprungliga, utan afseende å stiftets längd enligt exemplar från Österrike beskrifna *T. alpestre* har, såsom redan antyddes, en form med längre stift under namn af *T. præcox* Wulf. urskilts, och till åtskillnad från denna den brevistyla formen benämnts *T. silvestre* Jord.

Äfvenså har namnet *T. præcox* på grund af exemplar med längre stift för Linnés *alpestre* användts. I betraktande af denna karaktärs variabilitet synes dock *T. praecox* som artnamn ej vara berättigadt, utan på sin höjd kunna begagnas som namn på en varietet af *T. alpestre* L., hvars brevistyla varietet åter är var. *silvestre* (Jord.).

Ofvanstående öfversikt af de finländska fyndorterna för *T. alpestre* grundar sig på i Sällskapets Meddelanden publicerade uppgifter samt i Universitetets botaniska museum förvarade exemplar. Antagligt är, att, såsom redan antydts, växten i vårt land anträffats på flere andra orter, ehuru de gjorda fynden ej blifvit för Sällskapet anmälda eller exemplar till museum inlämnats. Uti en mig efter det förevarande meddelande på Sällskapets novembermöte föredragits, tillhandakommen skrift, Luonnon Ystävä, uppräknar sålunda doc. K. Linkola icke mindre än 19 nya fyndorter, hvaribland 2 i Gamla Karleby och Lappajärvi i mellersta Österbotten och 6 vid hamnstäderna Gamla Karleby, Björneborg med Mäntyluoto, Borgå, Kotka, Fredrikshamn och Wiborg. I det inre af landet hafva tillkommit fynd i Halikko i Åboland, Mäntsälä och Kymmene i Nyland, Forssa, Turenki, Hattula och Sääksmäki i södra Tavastland, Karttula och Nilsiä i Norra Savolaks, samt Joensuu och Nurmes i Norra Karelen. Vid Björneborg och i Turenki hade arten anträffats vid järnvägen och i Sääksmäki ymnigt vid landsvägen. För de öfriga nya fynden saknas tyvärr uppgifter angående dess ekologiska förhållanden, såsom ståndort, ymnighetsgrad, kommunikationer, spridning och dylikt, som för en rätt uppfattning af dess förekomst på orten skulle erfordras.

Maisteri E. Merikallio ilmoitti: **Kolme lintuharvinaisuutta.**

1. Kultasirkku, *Emberiza aureola* Pall. 15 p:nä kesäk. 1919 oli allekirjoittaneella salmilaisen kirkkojuhlaväen laivalla tilaisuus tehdä pieni retkeily keväisestä linturikkaudestaan kuululle Lunkulansaarelle. Kevätmuutto oli jo ohi,

eikä linnustokaan mitään erikoisuutta osoittanut. Entinen, saaren kahteen osaan jakanut salmi („räbinän laizi"), joka nyt on melkein umpeen kasvanut, tarjoaa kuitenkin tavallisuudesta poikkeavan, hyvin ravintorikkaan ja hyväsuojaisen olopaikan monelle lintulajille. Se kasvaa nimittäin runsaasti ruokoa, kaislaa, saraa ja pajupensaita, ja läpikiemurteleva oja ja useat lampipaikat ovat täynnä erilaatuisia vesikasveja.

Mainitun salmen rantaa lähestyessäni kiintyi huomioni useiden enemmän tai vähemmän harvinaisten lintulajien äänien ohessa erääseen kauniiseen lauluun, joka melkoisesti muistutti peltosirkun *(Emberiza hortulana)* laulua. Kun ääni tai äänet, sillä laulajia osoittautui pian olevan useampia, kuitenkin tulivat vetisestä ruovostosta eikä peltomaalta, niin riitti se jo vakuuttamaan, että jokin toinen lintulaji oli kysymyksessä. Tehtyäni pari tuntia ankaraa työtä tunkeutuessani hirrestä kaiverretulla venheellä vesipaikkoja pitkin „räbinän laizin" sydämeen sainkin epäselvyyden poistetuksi: linnut olivat kultasirkkuja, kaikkiaan neljä laulavaa koirasta n. 200 m:n välimatkoilla. Pyssyä en mainitulle retkelle voinut ottaa mukaan, mutta kiikarilla voin selvästi todeta linnun räikeät värit: päältä tummanruskea, alta keltainen ja rinnan yli selän värinen juova. Koiraat laulelivat ahkerasti istuen yhdessä kohdin kaartuneen ruovon korren kärkipuolella, joskus myös pajun oksalla. — Kultasirkku on varemmin tavattu kolmessa paikassa kaakkois-Aunuksessa, kerran Vienan Karjalassa ja 2 kertaa Suomessa. Se on nim. 36 v. sitten (1883) ammuttu Salmissa (Åkerman) ja nähty Impilahdella (Backman).

2. Punarintapaarmalintu, *Muscicapa parva* Bechst. 23 p:nä kesäk. 1919 kulkiessani Salmin pohjoisosassa Käsnäselästä Hiisjärvelle muhkeaa kruunumetsää halkovaa tietä, sattui korviini outo linnun laulu. Metsä oli rehevää ja tiheää mustikkatyyppiä (alakasvua vain paikoin). Yli muitten kohosi kait lähes 30 m korkeuteen harvahko vanha hongikko, ja kuusi sekä sen seassa kasvanut haapa ja koivu muodostivat tiheän, aina noin 20 m korkean alametsän. Yli kaksituntti-

sesta työskentelystä huolimatta ei laulajasta kuitenkaan näkynyt vilaustakaan huolimatta siitä, että laulu kuului koko ajan lyhyitä väliaikoja lukuunottamatta ja väliajatkin lintu läpeensä muuten äännellen „ilkkui turhille ponnistuksilleni". Toivottomana oli lintu jätettävä metsään — kuitenkin vain seuraavaan aamuvarhaiseen, jolloin palasin takasin vakuutettuna, että kysymyksessä oli jokin tavallista harvinaisempi saalis. Klo 2,12 a. p. olin paikalla ja sama musiikki soi jo vastaani. Tunnin verran taktiikkaa vaihtelemalla etsittyäni lintua, sainkin sen lopuksi vilahduksella näkyviini ja lopuksi ammutuksi (lähetettiin Yliop. Zool. museoon). Lintua olin etsinyt vanhojen petäjien latvoista, mutta osoittautuikin, että lintu oleskeli lähellä pimeähköä maan pintaa, lennellen kuivuneelta oksalta toiselle. Lintu osoittautui olevan, kuten jo etukäteen harmaanpaarmalinnun ääntä muistuttavasta varoitusäänestä „srrr" aavistinkin, punarintapaarmalintu. Se oleskeli tuskin 100 m läpimittaisella alalla koko ajan. Esiintyminen saattoi pesimisen otaksuttavaksi. Pesää en kuitenkaan voinut löytää enkä naarasta huomata, mihin mahdollisuuksia olikin hyvin vähän. Kun mainitun linnun ääni oli vaiennut, alkoi, ihmeellistä kyllä, n. 75 m:n päästä kuulua samat äänet uudelleen. Aivan lähellä oleskeli siis toinenkin koiras. Laulu oli kaksiosainen:

a) (ensimäisen koiraan): sit (t. psit) sit sit sit (joskus aina 8 kertaa ja niin nopeaan toistettuna, että oli hyvin vaikea laskea) plyi plyi plyi. — b) (toisen koiraan): sitsara sitsara sitsara sitsara plia plia plia plia.

Naapureita olivat vihreäkerttu *(Phylloscopus sibilatrix)* n. 75 m päässä, tynnyrilintu *(Phylloscopus collybita)* n. 50 m, hömötiainen *(Parus borealis)* n. 100 m, peipponen *(Fringilla coelebs)* n. 25 ja 75 m ja pyy *(Tetrastes bonasia)* n. 50 m päässä.

Punarintapaarmalintu on varemmin tavattu kaksi kertaa kaakkois-Aunuksessa. Suomessa se on tavattu Inkeroisissa 1906. Lisäksi on Yliop. Zool. museossa lintu, joka on ammuttu $^{21}/_{7}$ 1900 Nurmeksessa (prep. Fri'n lähettämä).

3. Pohjanuunilintu, *Phylloscopus borealis* (Blas.). Satei-

sena ja sumuisena kesäk. 25 p:vän aamuna matkalla Salmissa Hiisjärven Leppälästä Polvijärvelle kuulin lähellä ensin mainittua paikkaa oudon linnun laulun, joka vähän muistutti keltasirkun laulua. Kangas kasvoi nuorta, pensasmaista, hyvin tiheää leppää ja koivua, joukossa myös joku mänty. Puiden pituus vaihteli 2—4 m. Lintu istui n. 4 m korkean lepän latvassa. Huolimatta lepän kovasta heilumisesta se siinä pysytteli vaakasuorassa asennossa, muuttaen toisinaan oksaa (ehkä vain tuulen pakosta) ja ahkerasti laulaen. Laulu oli nopea, n. 3 sek. kestävä „rirririri . . . .“ Sama sävy vallitsi koko laulun ajan, tehden laulun yksitoikkoiseksi. Lintu ammuttiin (Yliop. Zool. museossa).

Samallaista laulajaa tapasin Suojärvellä 8—9/7 Vihtimäjärven metsänvartijatorpalla kaksi koirasta, n. 300 m:n etäisyyksillä toisistaan. Molemmat linnut olivat ahkeria ja varhaisia laulajia. Klo 2,45 aamulla jo laulu kuului, jatkuen pienin väliajoin läpi päivän. Molemmat oleskelivat vanhanpuoleisessa metsässä ulkopuolella varman ampumamatkan, edellinen n. 20 m korkeissa harvaan kasvavissa petäjissä, jälkimäinen etupäässä koivua kasvavassa metsässä. Molemmat löytöpaikat olivat kaskien reunoissa. Edellisessä kohdassa oli kasken jälkeinen metsä, joka oli tunkeutunut myös alusmetsäksi edellämainittujen petäjien joukkoon, n. 30 vuoden vanha, jälkimäisessä paikassa oli jokseenkin samanikäinen kaski juuri kaadettu tai vielä kaadon alainen. Minuutissa vaihteli laulujen luku (eri vuorokauden aikoina) 5:stä 12:een, väliaikojen ollessa yleensä tasaiset. Itse laulu kesti n. 2 sekuntia. Se oli yksitoikkoista saman yhtäkorkean riäänen (n. 12 kertaa) toistamista. Kertaus oli niin nopea, että varma äänien luvun laskeminen oli hyvin vaikeaa. Vaihteeksi laski äänikorkeus joskus kesken laulun. Lisäksi kuului pari kertaa erilainen laulu: psirip psirip psirip psirip psirip. Linnut lauloivat jonkun aikaa yhdessä kohdin, hypäten sitten toisille oksille.

Edelläkuvattu laulu käy jokseenkin yhteen pohjanuunilinnun lauluselitysten kanssa. Ammuttu lintu muistuttaa myös parhaiten pohjanuunilintua, mutta eroaa siitä kuiten-

kin muutamissa kohdin, joissa se taas tavallisesti lienee tavallista uunilintua.

Seuraava vertailu pohjanuunilintuun ja tavalliseen uunilintuun osoittaa Salmin Hiisjärvellä ammutun yksilön tärkeimmät erot edellisistä lajeista:

Pohjanuunilintu.	*Ammuttu yksilö.*	*Tavallinen uunilintu.*
1. Siivillä viheriänkeltainen (vaalea) poikkijuova.	Kolmen ensim. kyynärsulan peitinhöyhenen kärki valkea, joten muodostuu valkea täplä.	Siipi poikkijuovaton.
2. Leveä vaaleankeltainen juova kulmilla sieraimista niskaan.	Juova valkea.	Juova vaalea ja kapea.
3. II käsisulka VI:tta hiukkasen tai tuskin ollenkaan pitempi.	II käsisulka VI:tta tuntuvasti (2 mm) pitempi, ollen hiukan likempänä V:n kärkeä.	II käsisulka VI:tta tuntuvasti pitempi (Nordens Fåglar II: „något längre“) yltäen likemmäksi V:n kuin VI:n kärkeä.
4. I käsisulka peitinhöyheniä joskus lyhempi tai yhtäpitkä (Collett, Schaanning), joskus pitempi (Collett, Schaanning 1 mm, Kolthoff-Jägersköld 5 mm, Meves 5—6 mm, British Museums Katalog, 6.3—9 $^1/_2$ mm).	I käsisulka peitinhöyhenten pituinen, toinen peitinhöyhen kuitenkin hiukan pitempi.	I käsisulka 4—5 mm peitinhöyheniä pitempi.
5. I käsisulka (paljastettu osa) 8—9, nuorilla (Mela-Kivirikko) 10—12 mm pitkä.	I käsisulka 9 mm pitkä.	I käsisulka 13—16 mm pitkä.
6. Linnun pituus 120—140 mm.	Pituus 124 mm.	Pituus 128—141 mm.
7. Sulissa vaaleanvihvihreät ulkoreunat.	Sulissa (pyrstösulissa heikosti) (kellan-) vihreät ulkoreunat.	

Kuten edellä olevasta näkyy muistuttaa lintu eniten pohjanuunilintua, poiketen siitä kuitenkin useissa kohdin. Onko selostettu yksilö joku satunnainen poikkeus (muunnos?) pohjanuunilinnusta, vai onko kysymyksessä joku vielä enemmän poikkeava muoto, ehkäpä välimuoto mainittujen lajien välillä, on tällä hetkellä epätietoista, samoinkuin sekin, olivatko toiset edellä mainitut yksilöt samallaisia kuin tässä kuvattu.

Pohjanuunilinnun ovat Suomessa tavanneet Suomalainen (Enontekiössä v. 1909) ja Finnilä (Utsjoella 1915, Inarissa ja Sodankylässä 1917, yhteensä 22 kertaa). (Nordling'in varempaa löytöä Inarista pidetään erehdyksenä.) Vienan-Karjalassa se on tavattu kevätmuuton aikana 1901 (Lindblad) ja Aunuksessa Äänisjärven pohjoisrannalla. Sen pesimisalue kulkee Ruijasta pitkin Jäämeren reunaa Ohotanmereen saakka.

Student Ole Eklund lämnade följande **Botaniska notiser från Ab, Korpo.**

Under exkursionerna sommaren 1919 gjordes flere intressanta fynd, bland vilka främst må nämnas *Potentilla reptans, Rosa canina, Draba muralis* och *Centunculus minimus.* I det följande lämnas en kort beskrivning av dessa arters fyndorter, varjämte omnämnas några andra sällsyntare växter, som under de senaste åren anträffats i Korpo socken.

1. *Potentilla reptans* L. Förekommer på fyra särskilda lokaler i Korpo, nämligen Skofatt: Wästergård (2 lok.), där den ymnigt växer längs vägkanter och åkerrenar, Prästgården (1 lok.) i en liten hage (tämligen ymnigt) samt Bonäs: Norrgård (1 lok.), växande relativt rikligt å en torr backsluttning tillsammans med *Allium scorodoprasum.* Tidigare uppgiven för Korpo af Bergstrand (Hjelt Consp. V sid. 111).

2. *Rosa canina* L. Denna hos oss för en ganska kort tid sedan på Aland urskilda *Rosa*-art är icke så särdeles sällsynt i de sydligare delarna av Korpo kyrkland jämte

tillhörande skärgård. Ymnigast förekommer den i trakterna kring den cirka 4 km långa Långviken, som från W skjuter in i Korpo-landet. I samma område trivas många andra sällsyntheter, måhända beroende på jordens kalkhalt, vilken betingas av gamla märgellager, som här flerstädes träda fram i dagen. En av dessa rariteter är

3. *Draba muralis* L., även den tidigare känd endast från Åland. Tvenne lokaler: Långviksområdet: Snickars udde, där jag fann arten i början av juni i mycket stor ymnighet, samt Prästgården, där lektor E. W. Ehrman påträffade växten i slutet av samma månad.

Å Snickars förekommer *Draba muralis* å en sydsluttning, beväxt med risiga klibbalbestånd samt hägg och *Ribes alpinum.* Här trives den förnämligast kring buskagerna och i deras skugga, men uppträder även å öppnare ställen, i synnerhet kring stenar och i dagen framträdande bergklackar bland småväxta arter, såsom *Draba verna, Sedum album, Myosotis hispida, M. stricta, Cardamine *multicaulis, Cerastium semidecandrum* etc. Bland övriga arter å Snickars må nämnas följande: *Allium scorodoprasum* (ymn.), *A. oleraceum* (ymn.), *Avena pubescens* (ymn.), *A. pubescens* f. *glabrata* (spars.), *Geranium pusillum* (ymn.), *Poa compressa* (täml. spars.), *Ranunculus bulbosus* (ymn.), *Sorbus Fennica* (1 stort träd).

Lokalen å Prästgården utgöres av en torr backsluttning med svag lutning mot S, strax invid lektor E:s villa. Även här uppträder *Draba muralis* ymnigt och tillsammans med *Cerastium semidecandrum, Draba verna, Geranium pusillum, Ranunculus bulbosus, Myosotis stricta* m. fl.

4. *Centunculus minimus* L. Utom å Korpo: Hässelö, där arten upptäcktes såsom ny för Finland av G. Renvall, har denna lilla primulacé anträffats å inalles fyra nya lokaler inom Korpo socken, alla fallande inom det märkliga Långviksområdet. Icke långt efter det Renvall funnit arten å Hässelö (lokal: sandig havsstrand) lade lektor E. W. Ehrman 1905 märke till växten, som i stor ymnighet förekom i fuktiga sandgropar vid byavägen mellan Kölingby

och Karby. Senaste sommar besökte jag denna fyndplats och kunde även konstatera, att växten fortfarande trivdes å lokalen, vilken är att betrakta som den långa Kölingbyvikens forntida botten, vilken numera genom landhöjningen torrlagts. (Kölingbyviken är en grund vik, som från Långviken mot S skjuter in i Korpo-landet.) Då jag sommaren 1918 exkurrerade på Hässelö, fann jag *Centunculus* ytterligt sparsamt vid en liten bukt på holmens ostsida. Det synes som om lokalen å Hässelö ej vore tjänlig för arten, ty såväl de exemplar jag såg växa där 1918 som de Renvallska exemplaren från långt tidigare år äro alla särdeles späda och magra. Så mycket frodigare äro exemplaren å samtliga lokaler inom Långviksområdet. Och detta förhållande har väl sin orsak däri, att *Centunculus,* som ej är en havsstrandväxt, utan trives på fuktig sandjord i allmänhet, såsom sandiga åkrar och gärden, sötvattenstränder etc.[1]), har större betingelser för trevnad i Långvikens brakvattensområde än på Hässelö, som så att säga bildar utposten mot den yttre skärgården. Här nedan en beskrivning av Långviksområdets lokaler.

Lok. I. Kölingby. Plant, sandigt område, som av källsprång ständigt hålles fuktigt. Här växer arten rikligast i och omkring grunda fördjupningar, uppkomna genom att sand grävts på platsen, tillsammans med *Bulliarda aquatica, Epilobium palustre, Juncus supinus, Montia *lamprosperma, Peplis portula, Sagina nodosa, S. procumbens* etc.

Lok. II. Långviken (stranden vid båthuset mitt emot Hvässby). Lågländ, gräsig strand, som översvämmas vid högvatten. *Centunculus* ymnigt å ett c. 30 m långt och 2—4 m brett bälte. Jordmånen humusrik, något lerblandad sand. Växer å bara jordfläckar i det glesa växttäcket, vilket har följande sammansättning: *Agrostis stolonifera, Carex Oederi, Erythraea pulchella, Festuca rubra, Galium pa-*

[1]) Å sådana ställen förekommer växten mestadels t. ex. i Sverige och Kurland.

lustre, Glaux maritima, Juncus Gerardi, Leontodon autumnalis, Linum catharticum, Plantago major, Potentilla anserina, Triglochin maritimum.

Lok. III. Sandig betesmark nära en vik av Långviken, öster om föregående lokal. Tämligen ymnigt växande tillsammans med *Agrostis vulgaris, Allium schoenoprasum, Carex panicea, Galium palustre, Gentiana *lingulata, Leontodon autumnalis, Linum catharticum, Ranunculus flammula* f. *radicans, Rhinanthus minor, Triodia decumbens* m. fl.

Lok. IV. Långviken (stranden mitt emot Röjkil). Gräsig, låglänt, 3—4 m bred strandremsa; sandig jordmån. *Centunculus* sparsamt. I övrigt:

Achillea millefolium (enstaka)
Agrostis canina
Carex panicea
C. Oederi
Erythraea litoralis
E. pulchella
Euphrasia officinalis (coll.)
Festuca ovina
Glaux maritima
Leontodon autumnalis
Linum catharticum
*Odontites *verna* (enstaka)
Plantago major
Pl. maritima
Potentilla anserina
Prunella vulgaris (enstaka)
Sagina nodosa
S. procumbens
Taraxacum (coll.) (enstaka)
Trifolium repens
Triglochin maritimum
Triodia decumbens

Lokalerna II, III och IV anträffades under en exkursion i Långviksområdet, varvid även anmärktes *Scirpus parvulus* R. et Sch. i vattenbrynet å dyig botten vid Hväsby brygga.

5. *Prunus spinosa* L. Långviksområdet: Steugholm (sydstranden). Här bildar slånbusken täta snår tillsammans med *Alnus glutinosa, Juniperus communis, Rhamnus frangula, Ribes alpinum, R. nigrum, Rosa coriifolia* och *Solanum dulcamara.* Markvegetationen representeras av bl. a. följande arter: *Aegopodium podagraria, Agrimonia eupatoria, Anemone nemorosa, Arabis hirsuta, Clinopodium vulgare, Convallaria multiflora, Dactylis glomerata, Dentaria bulbifera, Geranium silvaticum, Hepatica triloba, Melandrium rubrum,*

Melica nutans, *Moehringia trinervia*, spridda individer *Pimpinella saxifraga* v. *dissecta*, *Platanthera montana* (enstaka), *Poa nemoralis*, *Primula veris* m. fl.

6. *Gentiana uliginosa* Willd. Förekommer ej sällsynt i Långviksområdet å låga strandängar.

7. *Najas marina* L. och *Ruppia rostellata* Koch. Förekomma tämligen ymnigt i Långviken å dybotten tillsammans med *Myriophyllum spicatum* och (ställvis) *Ranunculus Baudotii* (med flytblad). *Hippuris vulgaris* v. *maritima* Hellenius växer sällsynt i ett grunt sund nära *Centunculus*-lokalen n:o II.

8. *Geranium lucidum* L. Två lokaler i Korpo, nämligen Limskär (skuggiga kalkklippor, sparsamt) och Kälö: Gloskär, ytterst ymnigt å en stenig backsluttning i det inre av holmen.

9. *Laserpitium latifolium* L. Kälö: å en stenig udde mot N, mycket ymnigt bland snår av *Prunus spinosa* och *Rhamnus catharticus*. På Kälö är *Prunus spinosa* så ytterligt ymnig, att den i hög grad försvårar exkursioner i vissa delar av ön genom de ogenomträngliga och vidsträckta snår den bildar. Bland anmärkningsvärda växter på Kälö må nämnas: *Pyrus malus* **acerba*, *Cotoneaster integerrima* (sällsynt), *Fraxinus excelsior* (ymnigt i dalgångarna — forntida sund — i östra delen av ön), *Melampyrum cristatum*, *Geranium sanguineum* (ymnigt), *Myosotis laxa*, *Cirsium arvense* v. *horridum*, *Rosa canina*, *Sedum album* m. fl.

10. *Orchis sambucinus* L. (såväl huvudarten som f. *rubra* Rchb.) förekommer mycket spridd i Långviksområdets västligare delar. Denna art vore med säkerhet ymnigare om ej alla för den lämpliga lokaler betades.

11. *Chenopodium hybridum* L. Korpogård; som ogräs i trädgården, där arten hållit sig i omkring 50 år. Tämligen ymnig. Tillsammans med denna art har jag observerat *Lepidium sativum* L., som här även uppträder i form av ogräs (med säkerhet sedan ett par decennier tillbaka).

12. *Carex riparia* L. och *Carex Pseudocyperus* L. förekomma bägge tämligen rikligt i sydligaste delen av Kopois

(= Kuoponby) träsk, varifrån ett utfallsdike leder till Långviken. Intressant är den olika snabbhet varmed olika arter från träsket vandrat utför detta dike. Sålunda har *Carex Pseudocyperus* nått ett litet försprång framom *C. riparia*, men stannar dock redan i dikets översta lopp, medan exempelvis *Iris pseudacorus* och *Typha angustifolia* vandrat ända till dikesmynningen vid Långviken.

13. *Epilobium Lamyi* F. Schultz. Denna hos oss ytterst sällsynta växt fann jag 1917 i ett dike nära Kopois: Västergård. Sedan dess har den ständigt ökats och uppträdde 1919 tämligen ymnigt. Härtill har väl bidragit husbondens å Västergård tillmötesgående, i det han på min begäran vid slåttern lämnar växten orörd, så den i fred får fruktificera. *Epilobium Lamyi* har långt tidigare (1885) blivit funnen i Korpo (Markomby by), men uppgavs som kollektivarten *E. tetragonum* L., vilken då var ny för Finland. Lokalen i Kopois torde vara ny.

14. *Bromus arvensis* L. uppträdde 1915 mycket ymnigt å en åker å Korpogård, men var följande år åter försvunnen.

15. *Hypericum hirsutum* L. Utom å den sedan långa tider kända lokalen Tvegyltan finnes denna art ymnigt å den SW om Korpo kyrkland belägna Galtholmen (= Gyltgalten).

16. *Vicia villosa* L. Denna art förekom åren 1915—1917 synnerligen rikligt i Markomby by i rågåkrar. Synes dock numera försvunnit.

17. *Allium schoenoprasum* v. *sibiricum* L. Uppträder här och där sällsynt tillsammans med huvudarten. Den märkligaste fyndorten inom Korpo socken torde vara Brunskär: Vällingskär, där denna ståtliga varietet växer insprängd bland huvudarten, som här uppträder tongivande (nästan täckande) å ett mindre område av sydstranden. Marken utgöres av fuktig sandjord.

Med. lic. Runar Forsius inlämnade till publikation:
Zur Kenntniss einiger Blattwespen und Blattwespenlarven II.

1. *Tenthredo vespa* Retz. (= *tricincta* F.). Diese Art, die in meinem Verzeichnisse der finländischen Tenthredinoiden [1]) nicht erwähnt wurde, ist wie es scheint in einigen Gegenden des südlichen Finland nicht allzu selten. Ich habe neuerdings Exemplare von folgenden Fundorten gesehen: Åland, Ekerö Gåsskär am 17. VII. 1919 an *Angelica* (Harald und Håkan Lindberg) und Ekerö Skagen am 22. VII. 1919 einzeln an Umbellaten; Regio aboënsis, Nystad (Hellén); Satakunta, Björneborg (Lönnmark); Ostrobothnia orientalis (coll. Wasastjernae); Karelia australis, St. Johannes (Pulkkinen). *T. vespa* ist in Europa weitverbreitet und früher u. a. aus Schweden bekannt. Die Larve ist polyphag *(Viburnum, Fraxinus, Lonicera* etc.).

2. *Macrophya rufipes* L. Ebenfalls für die finländische Fauna neu. Ein ♂ am 20. VI. 1919 Åland, Saltvik (Håk. Lindberg) und ein ♀ ebendaselbst am 7. VII. 1919 (Har. Lindberg) an Umbellaten gesammelt. Früher aus Schweden bis Stockholm bekannt [2]). Wird öfters nur einzeln gefangen. Larve bisher unbekannt.

3. *Entodecta pumilus* Klg. Diese in Mittel- und Südeuropa ziemlich verbreitete Art, die in den Blättern von verschiedenen *Rubus*-Arten miniert, wurde bei uns bisher übersehen. Am 24. VI. 1919 fand ich ein ♀ dieser Art in Regio aboënsis, Nagu Grännäs, an *Rubus idaeus* mit der Eiablage beschäftigt. Bei einer Revision meiner Blennocampiden entdeckte ich ein zweites ♀, das ich schon am 8. VII. 1908 in Nyland, Pärnå Husvilla, gefangen hatte. Wie mir Mag. phil. E. Lindquist neulich mitteilte, hat er im Sommer 1919 die Minen dieser Art in der Nähe von Helsingfors gesammelt. Diese Art ist also wahrscheinlich bei uns nicht allzu selten und wurde nur wegen ihrer Kleinheit früher übersehen oder mit *Fenusa* verwechselt.

---

[1]) Forsius, Verzeichnis der bisher aus dem Lojo-Gebiete bekannt gewordenen Tenthredinoiden nebst einer Übersicht sämmtlicher in Finland festgestellter Arten. Acta Soc. pro Fauna et Flora Fennica Vol. 46, N.o 4, 1919.

[2]) Thomson, Hymenoptera Scandinaviae, Vol. I, S. 225.

4. *Pteronidea pseudonotabilis* Ensl. Enslin[1]) beschrieb diese Art nach Weibchen, die ich in Regio aboënsis, Karislojo und Lojo, in den Jahren 1909 und 1910 durch Zucht von Larven erhielt. Gleichzeitig erhielt ich auch Männchen und war im Sommer 1919 wieder in der Lage, diese Art zu züchten. Das bisher unbekannte Männchen und die Larve werden hier beschrieben.

Das ♂ ist bedeutend dunkler gefärbt als das ♀. Kopf schwarz; nur Mundgegend, Labrum, Clipeus mit Ausnahme der dunklen Basis, und der Infraantennalhöcker gelblich; Mandibeln braun; Fühler ganz schwarz. Thorax schwarz; Flügelschuppen und die Pronotumränder breit gelb. Flügelgeäder und Stigma dunkelbraun; das basale Drittel der Costa gelblich; Flügel hyalin. Basis der Hüften braun. Hüften und Trochanteren sonst gelb. Beine gelblich; an den Vorder- und Mittelbeinen jedoch die Schenkel bisweilen oben und unten an der Basis leicht dunkel gestreift und die Tibienspitze sowie die Apicalenden der Tarsen verdunkelt. Die Hinterbeine sind gewöhnlich etwas dunkler, indem die Tibienspitzen breiter geschwärzt sind und die Hintertarsen beinahe ganz dunkel erscheinen. Hinterleib oben schwarz, unten gelb; Genitalien braun.

Kopf hinter den Augen gerundet verschmälert; Scheitel kurz, etwa 2 $^1/_2$ mal so breit wie lang, vorne oft leicht eingedrückt, seitlich wenig scharf begrenzt. Oberkopf ziemlich dicht und nicht besonders fein punktiert, wenig glänzend. Stirnfeld ziemlich scharf begrenzt, unten nicht unterbrochen. Supraantennalgrube recht gross und tief. Clipeus deutlich aber nicht besonders tief ausgeschnitten. Unterlippe verhältnismässig kurz. Antennen kurz, deutlich kürzer als der Hinterleib, zur Spitze deutlich verschmälert; Glied 3=4, 5 nur wenig kürzer, die folgenden allmählich an Länge abnehmend. Thoraxrücken mässig fein und dicht punktiert, deutlich aber nicht besonders stark glänzend; Scutellum seichter und feiner punktiert und etwas mehr glänzend,

[1]) Enslin, Die Tenthredinoiden Mitteleuropas Vol. V, S. 417.

vorne bogig eingedrückt. Mesopleuren ziemlich fein und abstehend punktiert, deutlich aber nicht besonders stark glänzend. Flügelstigma länglich. Der äussere Tibiensporn etwa $^1/_3$, der innere etwa $^1/_2$ des Metatarsus. Klauen gespalten. Abdomen fein nadelrissig gestrichelt, ölig glänzend. Fortsatz des achten Rückensegmentes am Ende gerade abgestutzt, kurz (nur etwa $^1/_4$ des übrigen Segmentes) und ziemlich schmal (etwa $^1/_8$ des Segmentes). Afterplatte gerundet verschmälert. Länge des ♂ etwa 5.5—6.5 mm.

Die Färbung des ♀ ist recht veränderlich. Bisweilen fehlen die gelben Orbitalflecken, das Schildchen ist ganz schwarz und der Hinterleib, mit Ausnahme der Sägescheide, gelb. Solche Stücke nenne ich var. nov. **simplex.**

Bisher hier und da im südlichen Finland (Helsinge, Lojo, Karislojo, Nagu) als Larve von mir gesammelt. Wahrscheinlich jedoch weiter verbreitet bei uns, denn in Schweden geht diese Art nördlich wenigstens bis zum Torneträsk (leg. Malaise ex larva!). — Zwei Generationen jährlich: Ende Mai bis Juni und Ende Juli bis Anfang August. Die Eier werden in kleinen taschenförmigen Höhlen an der Unterseite der Blattenden gelegt. Die Larven leben an glattblättrigen Weiden (besonders *Salix phylicifolia)* in kleineren Kolonien von etwa 8—20 Stück. Sie skelettieren als jung die Blätter und benagen als älter gesellig den Blattrand. Bei Störung gehen sie in Schreckstellung, riechen aber nicht besonders schlecht.

Die Larven sind als jung (6 mm) dunkel mit blattgrünem Bauche, einem ähnlich gefärbten Seitenstreifen und einem schmalen grünen Mittelstreifen. Über den Bauchfüssen ein aus Doppelpunkten zusammengesetzter dunkler Streif. Kopf dunkel mit einem bleichen Mittelstreifen. Brustfüsse dunkel geringelt. Nach dem folgenden Hautwechsel ist der Kopf gelblich mit dunkeln Augenfeldern und braunem Munde. Der Körper ist blasser und die dunklen Warzenflecken deutlicher. Die im folgenden Stadium deutlich hervortretenden gelben Seitenflecken sind jetzt schon angedeutet. — Etwas ältere Larven (nach dem

zweiten Hautwechsel) haben einen lederbraunen Kopf, und die Augen sind gelblich mit dunklen Umgebungen. Brustfüsse gelblich mit braunen Klauen. Körper blattgrün mit einem Stich ins Blaue und trägt seitlich an den Segmenten einen zitronengelben Doppelfleck und unter diesem zwei Längsreihen schwarzer Borstenflecke sowie oben auf dem Rücken an jedem Mittelsegment vorne zwei grössere Flecke, hinter diesen sechs kleinere und nahe dem Hinterrande der Segmente vier ähnliche Borstenflecke, von denen die äusseren etwas grösser als die inneren sind. Das letzte Segment ist gerunzelt und trägt hinten die an den Spitzen geschwärzten Afterstäbchen. Länge der erwachsenen Larve etwa 25—30 mm.

Der Kokon ist beim ♂ etwa 7—8 mm, beim ♀ etwa 7—10 mm lang und etwa 4—5 mm dick, dunkelbraun, ziemlich locker, und wird zwischen verwelkten Blättern oder in Moos verborgen. Die Puppenruhe der Sommergeneration dauert etwa 10—14 Tage. Die Larven der Männchen gehen oft 5—7 Tage früher als die weiblichen Larven in das Moos, was auch bei manchen anderen Tenthredinoiden beobachtet worden ist.

5. *Pontania forsiusi* Ensl. Gleichzeitig mit den von Enslin beschriebenen Weibchen von *P. forsiusi* sammelte Lektor Rolf Krogerus im Kirchspiele Kittilä ein ♂, das ich für das bisher unbeschriebene Männchen dieser Art halte.

Kopf kurz, hinter den Augen deutlich, aber wenig schmäler als vorne quer über dieselben, fein punktiert, glänzend. Scheitel auffallend kurz, wenigstens drei mal so breit wie lang, vorne und seitlich deutlich begrenzt. Stirnfeld seitlich deutlich, wenn auch nicht sehr scharf begrenzt, unten durch die nach oben verlängerte Supraantennalgrube eingekerbt. Antennen fadenförmig, auffallend dünn, etwas länger als der Hinterleib, gegen das Ende kaum verdünnt; das dritte Glied etwas kürzer als das vierte, 4 = 5, das fünfte etwas länger als das sechste, 7, 8 und 9 etwa gleichlang; das letzte Glied etwa acht mal so lang wie dick. Thorax

oben ziemlich fein punktiert, glänzend, unten ebenso, nur sind die Mesopleuren unten etwas gröber und dichter punktiert und weniger glänzend. Metatarsus schmal, etwa halb so lang wie die Hintertibien und wenig länger als der übrige Tarsus. Abdomen fein gestrichelt, glänzend; Afterplatte länglich gerundet verschmälert; Fortsatz des achten Rückensegmentes ziemlich schmal, am Ende gerade abgestutzt, etwas länger als breit, in der Mitte leicht gekielt, etwa um $^1/_5$ des Segmentes hervortretend.

Kopf braunschwarz; ein Fleck an der oberen inneren Augenecke, Vorderrand des Clipeus, Labrum und Palpen gelblich. Thorax dunkelbraun; Flügeldecken braungelb. Flügel hyalin, Geäder braun, Costa und Stigma gelblich, Basis des Stigmas kaum heller. Beine gelblich; Hüften, Trochanteren und Basis der Schenkel dunkelbraun, Tarsen leicht geschwärzt. An den Mittelbeinen sind die Schenkel zur Hälfte geschwärzt und die Hinterschenkel sind nur an der äussersten Spitze gelb. Abdomen dunkelbraun, die Afterplatte gelb, Genitalien braun.

Länge des ♂ etwa 4 mm.

6. **Amauronematus excellens** ♂♀ n. sp. ♀ gelbbraun (im Leben schön ziegelrot!); schwarz sind: Antennen, mit Ausnahme eines gelben Fleckes des Basalgliedes, Supraantennalgrube, ein Fleck zwischen den hinteren Punktaugen, die vertiefte Mitte des Scheitels, die Nähte des Hinterkopfes, Augen, drei Streifen des Mesonotums, das hinterste Drittel des Schildchens, Metanotum, Epimeren der Mesopleuren mit Ausnahme ihrer Mitte. Das erste Hinterleibssegment oben beinahe ganz und die folgenden vier in der Mitte breit schwarz gefleckt, wie die Spitze der Sägescheide. Cenchri weisslich. Hüften, Trochanteren und Beine gelblich; Tarsen leicht gebräunt, Hintertibien hinten dunkel gestreift und an der Spitze gebräunt. Flügel hyalin, Geäder braun, Costa und Stigma gelb.

Kopf hinter den Augen wenig schmäler als vorne quer über dieselben, ziemlich fein und dicht punktiert, glänzend. Stirnfeld stark eingedrückt, seitlich und unten scharf be-

grenzt. Durch die von der ziemlich tiefen Supraantennalgrube ziehende Furche wird der untere Stirnwulst ein wenig eingekerbt, jedoch nicht völlig unterbrochen. Scheitel etwa 4 mal so breit wie lang, ziemlich scharf begrenzt, in der Mitte durch eine Längsfurche geteilt. Zunge lang. Antennen etwa so lang wie der Hinterleib, gegen die Spitze dünner; Glied 3 = 4, die folgenden allmählich an Länge abnehmend. Thorax oben und unten fein und ziemlich dicht punktiert, deutlich glänzend. Schildchen gerundet dreieckig, leicht erhaben, vorne in der Mitte leicht gekielt und mehr glänzend. Flügelstigma länglich zugespitzt. Hinterleib fein nadelrissig, wenig glänzend. Sägescheide von oben gesehen gleichbreit, hinten abgestutzt, wenigstens vier mal so dick wie die Cerci, stark behaart, etwa so weit wie die Cerci hervortretend. Länge des ♀ etwa 9 mm.

Das ♂ ist bedeutend dunkler gefärbt als das ♀: Kopf schwarz mit einem gelben Flecke in der oberen inneren Augenecke, Infraantennalhöcker, Labrum und Zunge, Palpen und Mandibelnbasis gelbbraun. Thorax schwarz, Flügeldecken und Vorderrand des Pronotums gelblich. Alle Schenkel oben an der Basis dunkel gestreift, sonst wie beim ♀. Abdomen oben schwarz, unten gelb; Genitalien gelblich, lang hervortretend. Afterplatte länglich, schmal zugerundet. Fortsatz des achten Rückensegmentes am Ende gerade abgestutzt, ziemlich schmal, etwa um $^1/_5$ des Segmentes hervortretend. Antennen etwas länger als der Hinterleib. Länge des ♂ etwa 8 mm.

Die Larven leben gesellig in kleineren Kolonien von etwa 15—20 Stück an *Salix caprea*. Sie zerfressen die Blätter bis auf den Mittelnerven und gehen bei Gefahr in Schreckstellung. Kopf rund, chokoladenbraun, oben am Scheitel dunkler, Augen schwarz. Abdomen nach hinten ein wenig verschmälert, braun mit dunklerem Rückengefäss, über den Füssen chokoladenbraun, unten zwischen den Thoracalfüssen weisslich. Stigmata weiss. Ehe die Larven zur Verwandlung schreiten, werden sie ganz graublau. Die erwachsene Larve ist etwa 20—24 mm lang und

der braune Kokon etwa 4 × 10 mm. Die Larven gingen am 25—28. VI. 1910 in das Moos und lieferten Imagines im folgenden Frühling (Zimmerzucht). Es giebt also nur eine Generation jährlich. Fundort: Regio aboënsis (südl. Finland), Kirchspiel Karislojo, Suurniemi (ipse).

Med. lic. Runar Forsius inlämnade vidare: **Über Cynips (Diplolepis) longiventris Htg in Finland.** — Die auffälligen Gallen dieser Art wurden im September 1919 einzeln in der Stadt Helsingfors und dessen Umgebungen (Munksnäs, Granö, Malm) an *Quercus pedunculata* von mir gesammelt. Die Imagines der agamen Generation erschienen am 31. Oktober und 1. November 1919 sogleich nach dem ersten Nachtfroste. In Mitteleuropa erscheinen sie bedeutend später (December), obwohl die Tiere, wie in Finland, in den Gallen schon im Oktober fertig entwickelt sind. Die spätere Erscheinungszeit in Mitteleuropa dürfte deshalb von den später eintreffenden Nachtfrosten bedingt sein. *C. longiventris* ist, meines wissens, für Fennoscandia neu, und die finländischen Fundorte sind die nördlichsten dieser Art. Die Cynipiden Finlands sind jedoch bisher recht mangelhaft untersucht worden. Diese Art ist vielleicht bei uns noch weiter verbreitet.

Cynips longiventris Htg erscheint in zwei Generationen jährlich. Die Geschlechtstiere (= *C. similis* Adl.) entwickeln sich im Frühling aus grünen, 2 mm langen, ziemlich dünnwandigen, kurzhaarigen Gallen, die aus angestochenen, ruhenden Knospen entstehen. Die Weibchen legen ihre Eier in die feinen Rippen der jungen Eichenblätter. Die Gallen der agamen Generation sind etwa erbsengross, kugelig, etwas niedergedrückt, nur an einem Punkte der Blattunterseite befestigt, dickwandig, blassgrün oder weisslich mit eigentümlichen, unregelmässigen, gelblichen oder rötlichen, kreisförmigen, konzentrischen Binden. Bei beiden Generationen sind die Larvenkammern einzeln.

Student Håkan Lindberg inlämnade till publikation: **Ålands Hemiptera Heteroptera.**

Åland intager i entomologiskt hänseende en särställning inom det östfennoskandiska faunaområdet. Åland hyser nämligen en stor mängd former, vilka icke anträffats på fasta Finland. Å andra sidan saknas där en hel del insektarter, som äro kända från andra delar av området. En förteckning över de *Hemiptera Heteroptera*, vilka blivit funna inom det i många avseenden märkliga åländska området, torde därför försvara sin plats.

Heteropterfaunan på Åland har tidigare blivit undersökt främst av prof. O. M. Reuter, som i tvenne uppsatser publicerat redogörelser över densamma. Bidrag ha vidare lämnats av prof. J. Sahlberg, som under en kortare tid sommaren 1864 vistades i olika delar av det åländska fastlandet. Även dr J. M. J. av Tengström, proff. E. J. v. Bonsdorff och F. W. Mäklin, dr R. Sievers samt H. Ingelius hava besökt ögruppen och lämnat större eller mindre bidrag till kunskapen om dess insektfauna. Under senare tid ha från Åland hemförts *Heteroptera* bl. a. av drr B. Poppius och W. M. Linnaniemi samt av dr R. Forsius och mag. R. Frey, vilka senare under sommaren 1906 besökte Ålands fastland och Föglö. Den kännedom av den åländska heteropterfaunan, som erhållits genom ovannämnda personers insamlingar, har vidare ökats genom resultaten av en resa, som förf. i sällskap med sin far dr Harald Lindberg och sin bror stud. P. H. Lindberg såsom Soc. pro F. et Fl. f. stipendiat sommaren 1919 företog till Åland. Samtidigt vistades därstädes i och för entomologiska undersökningar fru Mary Hellén och amanuens W. Hellén. Genom dessas insamlingar har förteckningen över åländska *Heteroptera* jämväl förfullständigats.

Insektfaunan på Åland överensstämmer i hög grad med den man påträffar i mellersta Sverige, närmast i Uppland, men visar även stor likhet med faunan i sydvästligaste delen av fasta Finland. Rörande heteropterernas förekomst i Skandinavien saknas från senare tid några sammanställningar. Dock utvisar en jämförelse, att av alla i provinsen

Åland påträffade arter endast följande tre icke äro kända från Skandinavien: *Piezostethus parvulus*, *Cyrtorrhinus geminus*, *Calocoris biclavatus*.

Följande arter åter äro kända från ögruppen, men saknas på Finlands fastland: *Coriomeris denticulatus*, *Macroplax preyssleri*, *Taphropeltus hamulatus*, *Anthocoris nemoralis*, *Microphysa elegantula*, *Myrmedobia coleoptrata*, *Psallus varians*.

Dessutom finnes ett fåtal arter, vilka förutom på Åland endast äro anträffade i vårt faunaområdes östligaste provinser: *Jalla dumosa*, *Stenotus binotatus*, *Megalocoleus tanaceti*, *Hydrometra gracilenta*, *Corixa vernicosa*.

De två sistnämnda grupperna omfatta främst sydliga arter och hava därför sannolikt tillförts landets västra delar över Skandinavien. Detta är synbarligen även fallet med ett större antal arter, i synnerhet sådana, som endast påträffats i de sydvästliga delarna av vårt naturhistoriska område. Hit höra: *Pentatoma rufipes*, *Lygaeus equestris*, *Calocoris norvegicus*, *Lygus cervinus*, *Bothynotus pilosus*, *Dicyphus constrictus*, *Cremnocephalus umbratilis*, *Cyrtorrhinus pygmaeus*, *Orthotylus bilineatus*, *Psallus alnicola*, *Salda pilosella*.

Av ovanstående framgår, att den åländska heteropterfaunan till mycket övervägande grad består av element, inkomna från väster, och blott i ringa grad av former, som tillförts densamma över finländska fastlandet från öster.

Bland det stora antal av våra arter, som hittills icke påträffats på Åland, äro de flesta typiskt östliga och nordliga. Några former äro likväl utbredda över större delen av fasta Finland, såsom *Sciocoris microphthalmus*, *Clinocoris fieberi*, *Cl. ferrugata*, *Geocoris ater*, *Kleidocerus didymus*, *Peritrechus angusticollis*, *Trapezonotus anorus*, *Eremocoris plebejus*, *Piesma capitata*, *Monanthia 4-maculata*, *Orthocephalus vittipennis*, *Globiceps salicicola*, *Psallus aethiops*, *Gerris paludum*.

Av alla i det östfennoskandiska faunaområdet funna heteropterarter, vilkas antal stiger till något över 400, upptager nedanstående förteckning 252 arter. Senaste som-

mar påträffades 56 arter, av vilka exemplar från Åland icke tidigare funnits i Universitetets finländska samling (U. F. S.); bland dessa hava 39 tidigare icke ens varit omnämnda i litteraturen ss. funna på ögruppen, de äro i förteckningen betecknade med *. Endast en av de upptagna arterna har förut icke varit känd från östra Fennoskandia; betecknad med **.

De flesta fyndortsanteckningar äro grundade på exemplar i U. F. S. eller äro mig av insamlaren meddelade. Anteckningar, som endast basera sig på litteraturuppgifter, äro åtföljda av källskriftens namn i förkortning. De av förf., hans far och bror senaste sommar (1919) gjorda fynden åtföljas av ett (!); endast särskilt värdefulla fynd åtföljas i detta fall av samlarens namn.

I förteckningen användas följande förkortningar af ortsnamnen: Al. = Åland, Finstr. = Finström, Ham. = Hammarland, Jom. = Jomala, Saltv. = Saltvik.

Litteratur:

Oshanin, B. Verzeichnis der palaearktischen Hemipteren mit besonderer Berücksichtigung ihrer Verteilung im russischen Reiche. St. Petersburg 1909.

—„— Katalog der palaearktischen Hemipteren. Berlin 1912.

Reuter, O. M. Bidrag till Ålands och Åbo skärgårds Heteropterfauna. Notis. Sällsk. pro F. et Fl. f. förhandl. Häft. 14. Helsingfors 1875. (Förkortas till Bidr.).

—„— Hemiptera Gymnocerata Scandinaviae et Fenniae. Pars I Cimicidae (Capsina). Acta Soc. pro F. et Fl. f. Helsingfors 1875.

—„— Nya bidrag till Åbo och Ålands skärgårds Hemipterfauna. Medd. Soc. pro F. et Fl. f. Häft. 5. Helsingfors 1880. (Nya Bidr.).

—„— Finlands och Skandinaviska halvöns Hemiptera Heteroptera. Entom. Tidskrift. Uppsala 1880—84.

Sahlberg, J. Synopsis Amphibicorisarum et Hydrocorisarum Fenniae. Notis. Sällsk. pro F. et Fl. f. förhandl. Häft. 14. Helsingfors 1875. (Synops.).

Sahlberg, J. Enumeratio Hemipterorum Gymnoceratorum Fenniae. Medd. Soc. pro F. et Fl. f. VII. Helsingfors 1881. (Enum.).

Fam. *Cydnidae.*

Thyreocoris scarabaeoides L. På torra backar. Geta (Popp.); Jom. 4.7 (!); Finstr. (Hellén), 24.6 (!); Saltv. 22.6, 21.7, 30.6 (!); Al. (Mäkl., Linn.).

Sehirus luctuosus M. & R. Allm. på torra backar. Ekerö 7.7. 1864 (J. Sahlb.), 23.7 (!); Ham. 26.7 (!); Geta (Hellén); Jom. (Fors.), 4.7 (!); Saltv. 21.6, 28.6, 1.7, 2.7, 9.7, 11.7 (!); Sund (Fors.), 27. 6 (!).

S. bicolor L. Reuter anför arten (Bidr.) från Åland enl. uppgift av F. Sahlberg och M. v. Essen. J. Sahlberg omnämner den (Enum.) såsom „ej sällsynt på åkerrenar och fältbackar.“ Dock finnes i U. F. S. blott ett exemplar från Åland: Ekerö (Lydecken). Senaste sommar anträffades ett antal exemplar på torra backsluttningar i Ekerö, Finström och Saltvik socknar. Arten förekom dock ganska sparsamt. *S. bicolor* är funnen i Borgå av Edgren och i Nagu av Salovaara, men har sin huvudsakligaste utbredning på Åland. De närmast belägna utländska fyndorterna finnas i södra och mellersta Sverige, vid St. Petersburg, i Livland och Kurland. — Imagines: Ekerö 27. 7 (!), (Lydecken); Finstr. 29. 7 (!); Saltv. 10. 7, 11. 7 (!). Larver: Ekerö 23. 7 (!); Finstr. (!).

S. biguttatus L. Ham. 17.7. 1871 (Reut.); Saltv. 2.7 (!); Sund (Fors.); Al. (Ingel., Siev.).

Fam. *Pentatomidae.*

Eurygaster maurus L. På sanka gräsbevuxna lokaler. Ekerö 16. 7 (!); Ham. 25. 7 (!), 14. 7. 1864 (J. Sahlb.), (Fors.); Geta (Ingel.), 19. 7. 1871 (Reut.); Finstr. 24. 6 (!); Saltv. 25. 6 (!); Al. (Siev.).

Sciocoris umbrinus Wolff. Ekerö 21. 7 (!); Finstr. 27. 7 (!), (Fors.); Saltv. 2. 7, 10. 7 (!); Sund (Fors.), 27. 6 (!); Al. (Linn.).

Allia acuminata L. Allm. Ekerö 18. 7, 23. 7 (!); Finstr.

(Fors.), 23. 6, 29. 7 (!); Saltv. 20. 6, 10. 7 (!); Al. (J. Sahlb., Reut., Coll. Nyldr., Linn.).

Neottiglossa pusilla Gmel. Finstr. 24. 6 (!); Sund 30. 6 (!); Föglö (Fors.); Al. (Reut.).

Peribalus vernalis Wolff. Sälls. på ängsbackar. Geta (Popp.); Finstr., Ämnäs 3. 7 (!); Saltv. 2. 7 (!).

Carpocoris purpuripennis De G. Ej allm. Finstr. 27. 7 (!); Saltv. 23. 6, 10. 7 (!); Al. (Tengstr., Reut., Ingel.).

**Chlorochroa juniperina* L. Ekerö 14. 7 (!); Finstr. 24. 6 (!).

Pentatoma rufipes L. Funnen på Åland av F. Sahlb. Inom vårt naturhistoriska område dessutom anträffad i Åbotrakten (Reut., Finl. o. Skand. Hem.). Arten är ej sällsynt i södra Sverige till Uppland och Västmanland och anträffad vid St. Petersburg, i Livland och Kurland.

Elasmucha grisea L. Saltv. 25. 6 (!); Al. (Ingel.).

Elasmostethus interstinctus L. Finstr. 3. 7 (!); Al. (Tengstr.).

Eurydema oleraceum L. Finstr. (Fors.), 29. 7 (!); Saltv. 30. 6 (!); Sund (Fors.); Al. (E. v. Bonsd., Reut.).

Picromerus bidens L. Ekerö 21. 7 (!); Saltv. 1. 8 (!); Kökar (A. Arrhenius); Al. (Reut.).

**Jalla dumosa* L. Av denna art, som hos oss tidigare varit funnen endast i de östligaste delarna av landet, påträffades i en lund på Ekerö, Skagen, tre larver. Av dessa utvecklade sig blott en till imago. Sällsynt i mell. och södra Sverige samt anträffad vid St. Petersburg. Ekerö 27. 7 (Håk. L.).

Rhacognathus punctatus L. Finstr. (Fors.); Saltv. 25. 6 (!); Al. (Siev.).

**Zicrona coerulea* L. Finstr. 24. 6 (!).

Fam. *Coreidae.*

Syromastes marginatus L. Al. (Tengstr.).

Spathocera dalmani Schill. På torra backar på *Rumex acetosella.* Finstr. (C. Sahlb.); Saltv. 21. 6, 30. 6, 1. 7, 10. 7, 12. 7 (!).

**Coriomeris denticulatus* Scop. Funnen i ett flertal exemplar på torra backar på *Trifolium arvense.* Ett exemplar med osäker fyndort, som finnes förvarat i U. F. S.

och är taget av R. Frey, härstammar med stor sannolikhet från Åland. För övrigt icke anträffad inom vårt naturhistoriska område; funnen på Öland och Gottland samt i Littauen. Jom., Gölby 4. 7 (!); Saltv., Borgboda 30. 6, 9. 7, Kvarnbo 1. 7, 10. 7, 12. 7 (!).

**Arenocoris spinipes* Fall. Ej sälls. på *Trifolium*-arter på torra backar. Ekerö (Hellén); Jom., Gölby 4. 7; Finstr., Ämnäs 3. 7 (!); Saltv. 30. 6, 10. 7 (!); Sund 27. 6, 30. 6 (!).

Alydus calcaratus L. På soliga backsluttningar på *Trifolium*-arter. Ekerö, Finbo 23. 7 (!); Saltv. 12. 7 (!); Kökar, Sottunga (enl. Reut., Nya Bidr.). Larv: Ekerö 17. 7 (!); Saltv. 9. 7, 10. 7 (!).

Therapha hyoscyami L. Allm. Finstr. (Hellén); Saltv. 21. 6, 29. 6, 1. 8 (!); Al. (Ingel.).

Stictopleurus abutilon Rossi. Allm. Saltv. 29. 6, 30. 6, 1. 7, 9. 7, 10. 7, 1. 8 (!); Al. (Ingel.), (Tengstr. enl. Reut., Bidr.).

St. crassicornis L. Allm. Saltv. 23. 6, 25. 6, 29. 6, 30. 6 (!); Sund 27. 6 (!); Al. (Ingel.).

Corizus parumpunctatus Schill. Allm. Ekerö (Reut.), 23. 7 (!); Finstr. 23. 6 (!), Bergö 18. 7. 1871 (Reut.), (Hellén); Saltv. 22. 6, 29. 6, 30. 6, 1. 7, 10. 7 (!). Al. (Linn.).

**C. maculatus* Fieb. Några larver tagna på *Comarum palustre* vid Godby träsk i Finström 2. 7 (Håk. L.).

Myrmus miriformis Fall. Allm. Ekerö 15. 7 (!); Finstr. 3. 7 (!); Saltv. 25. 6, 1. 7, 10. 7, 11. 7, 1. 8 (!); Al. (Ingel.).

Fam. *Lygaeidae.*

Lygaeus equestris L. Tagen i stor mängd och i olika utvecklingsstadier på Lamskär invid Finbo på Ekerö. Arten, som lever på *Vincetoxicum vincetoxicum*, är hos oss utbredd i sydvästligaste skärgården. De närmaste fyndorterna ligga i Sverige från Uppsala söderut, i Livland och Kurland. Ekerö 23. 7 (!); Kökar 8. 1879 (Reut.).

Nysius jacobaeae Schill. f. macr.: Jom. (Hellén). f. brach.: Ekerö 18. 7 (!); Finstr. 3. 7 (!); Al. (Ingel.).

N. thymi Wolff. Allm. Ekerö 18. 7 (!); Jom. (Fors.); Finstr. 3. 7 (!); Saltv. 1. 7, 9. 7, 10. 7 (!); Sottunga, Kökar (Reut., Nya Bidr.); Al. (Tengstr., E. v. Bonsd.).

N. lineatus Costa. På *Calluna vulgaris.* Ekerö, Skeppsvik 18. 7 (!); Saltv. Germundö 11. 7 (!); Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

N. punctipennis H. Sch. Geta (enl. Reut., Bidr.).

**Cymus claviculus* Fall. Tre exemplar funna på en torr gräsbevuxen ängsbacke invid Kvarnbo i Saltv. 25. 6 (Håk. L.).

C. glandicolor Hahn. Allm. på fuktiga ängar bland *Carex*-arter. Jom. (Fors.); Finstr. (Fors.), 24. 6, 3. 7 (!); Saltv. 23. 6, 24. 6 (!); Sund 27. 6 (!); Al. (Linn.).

Ischnodemus sabuleti Fall. Lever enl. Reut. och J. Sahlb. på *Elymus* och andra gräs på sandiga havsstränder. Kökar, Idön 8. 1879 (Reut.).

**Geocoris lapponicus* Zett. Bland rötter på torra backar. Saltv., Kvarnbo 2. 7 (!).

Heterogaster urticae Fabr. Funnen i stor mängd och i olika stadier på *Urtica urens* i Hammarland på Skarpnåtö och i Nävsby samt vid Emkarby i Finström. Enl. J. Sahlb. (Enum.) lever arten även på *U. dioica.* Ekerö 8. 7. 1864 (J. Sahlb.), 11. 7. 1871 (Reut.); Ham. 26. 7, 3. 8 (!); Finstr. 2. 8 (!); Al. (Tengstr.).

**Philomyrmex insignis* F. Sahlb. Ett exemplar funnet på en löväng på Äppelö i Hammarland 25.7 (Håk. L.). Denna högst sällsynta art har tidigare varit känd endast från de östligaste delarna av det östfennoskandiska faunaområdet och från Norge enl. exemplar i prof. O. M. Reuters samling av palearktiska *Hemiptera.*

Macroplax preussleri Fieb. Allm. på *Helianthemum vulgare* på backsluttningar. Arten förekommer icke på Finlands fastland. De närmast Finland belägna fyndorterna ligga i södra Sverige till Stockholm, på Gottland och i Livland. Ekerö 16. 7, 23. 7 (!); Geta (Popp., Hellén); Jom. 4. 7 (!); Finstr., Bergö 18. 7. 1871 (Reut.), 3. 7, 27. 7 (!), (Hellén); Saltv. 22. 6, 29. 6, 30. 6, 1. 7, 2. 7, 12. 7 (!); Sund 30. 6 (!); Al. (Ingel.).

Pamera fracticollis Schill. På sanka platser, i synnerhet vid stranden av gungflyträsk. Ekerö, „fladorna" 16. 7 (!); Finstr., Emkarby Storträsk 3—5. 7. 1864 (J. Sahlb.), 10. 7. 1874 (Reut.), (Fors.); Saltv., Toböle träsk 2. 7 (!).

Ligyrocoris silvestris L. Allm. Ekerö 16. 7, 20. 7, 21. 7 (!); Jom. (Fors.), 5. 7, 7. 7 (!); Finstr. 27. 7 (!); Saltv. 29. 7 (!); Sund 30. 6 (!); Al. (Reut.).

**Rhyparochromus antennatus* Schill. Ekerö 15. 7 (!); Ham. (Hellén).

Rh. chiragra Fabr. På torra backar bland rötter. Geta (Hellén); Jom. 5. 7 (!); Finstr. (Fors.); Saltv. 25. 6, 29. 6 (!); Sund (Fors.), 27. 6 (!).

Pterometus staphylinoides Burm. Al. (Ingel.).

Ischnocoris angustulus Boh. Bland rötter på torra backar. Saltv., Kvarnbo 2. 7 (!); Al. (Ingel.).

**Macrodema micropterum* Curt. På *Calluna vulgaris*. Finstr., Godby 24. 6 (!); Saltv. 25. 6 (!).

Plinthisus pusillus Scholtz. F. macr., som är mycket sällsynt, funnen i Finstr. av Hellén. F. brach.: Jom. (Fors.); Saltv. 10. 7 (!); Al. (Ingel.).

Stygnocoris pedestris Fall. Sottunga 7. 1879 (Reut.).

St. rusticus Fall. Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

St. pygmaeus F. Sahlb. På *Calluna vulgaris*. Ekerö 22. 7 (!); Saltv. 21. 6 (!).

Peritrechus geniculatus Hahn. Allm. på torra ängsbackar. Ekerö 21. 7 (!); Jom. 4. 7 (!), (Hellén); Finstr. (Hellén); Saltv. 21. 6, 22. 6, 24. 6, 25. 6, 27. 6, 28. 6, 30. 6, 1. 7, 9. 7, 10. 7, 11. 7 (!).

Trapezonotus arenarius L. Allm. Ekerö 22. 7 (!); Jom. (Fors.), 5. 7 (!); Finstr. 3. 7 (!), (Fors.); Saltv. 21. 6, 22. 6, 29. 6 (!); Sund (Fors.); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel.).

Tr. distinguendus Flor. Förekommer på havsstränder. Bl. a. funnen i stor mängd under uppkastad *Fucus* på sandig strand på Möckelö invid Mariehamn. Ekerö, Skagen 23. 7 (!); Jom., Möckelö 6. 7 (!); Finstr., Ämnäs 3. 7 (!); Saltv., Germundö 22. 6 (!); Sottunga 7. 1879 (Reut.); Al. (Siev., enl. Reut., Nya Bidr.).

**Tr. nebulosus* Fall. Ham. 26. 7 (!); Jom. 6. 7 (!); Finstr. 3. 7 (!).

Aphanus pini L. På torra lokaler. Ekerö 22. 7 (!); Ham. 24. 7, 3. 8 (!); Sund 30. 6 (!); Al. (Tengstr., Ingel., Linn.).

Drymus sylvaticus Fabr. Allm. Jom. 4. 7 (!); Finstr. 3. 7 (!); Saltv. 24. 6, 28. 6, 30. 6 (!); Sund (Fors.); Al. (Reut., Ingel., Linn.).

Dr. brunneus F. Sahlb. Bland löv i lövskog. Finstr. 29. 7 (!); Sund 27. 6 (!); Al. (Ingel.).

**Dr. piceus* Flor. En individ infångad på en sumpig strand vid Godby träsk i Finström. Tidigare känd från ett fåtal orter i södra Finland. Arten är ännu ej funnen i Sverige; de närmaste utom vårt land kända fyndorterna äro belägna i Norge och England samt Petersburgska guvernementet. Finstr., Godby 18. 7 (P. H. L.).

Eremocoris erraticus Fabr. Allm. i barrskogar. Geta (enl. Reut., Bidr.); Finstr. 30. 7 (!); Saltv. 21. 6, 22. 6, 25. 6 (!); Sund 27. 6 (!); Föglö 7. 1879, Sottunga (enl. Reut., Nya Bidr.).

Scolopostethus pictus Schill. Al. (Ingel.).

Sc. affinis Schill. Allm. på *Urtica dioica*. Ham. 3. 8 (!); Jom. 4. 7, 8. 7 (!); Finstr. 3. 7; Saltv. 11. 7 (!); Al. (Ingel.).

Sc. decoratus Hahn. På *Calluna vulgaris*. Saltv., Toböle 2. 7 (!); Al. (Ingel.), (Siev. enl. Reut., Bidr.).

***Taphropeltus hamulatus* Thoms. Funnen i ett fåtal exemplar bland rötter och mossa på en torr ängsbacke invid Kvarnbo i Saltvik. Arten är känd från Gottland, från spridda ställen i Mellaneuropa och från Kaukasus. Tidigare icke påträffad i Finland, utgör den ett rent västligt element i vår fauna. Saltv. 1. 7, 2. 7 (Håk. L.).

Gastrodes abietis L. I grankottar. Saltv. 20. 6 (!).

G. ferrugineus L. Finstr. (Fors.); Saltv. (Fors.); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel.).

Fam. *Berytidae*.

**Neides tipularius* L. På torra ängsbackar på *Hieracium pilosella*. Ham. (Hellén), Nävsby 3. 8 (!); Saltv., Borgboda 12. 7 (!).

Berytus minor H. Sch. Allm. på gräs på ängsmarker. Ekerö 14. 7. 1871 (Ingel.); Jom. (Hellén), 7. 7, 8. 7 (!); Finstr. (Hellén); Saltv. 28. 6, 10. 7, 11. 7 (!).

B. crassipes H. Sch. På torra gräsbevuxna platser. Finstr. 20. 7. 1871 (Reut., Bidr.), 3. 7 (!).

**Metatropis rufescens* H. Sch. Lever på *Linnaea borealis*. Ekerö, mellan Storby och Skeppsvik 18. 7 (Håk. L.).

Fam. *Piesmidae.*

Piesma maculata Lap. På *Chenopodium album.* Jom. 5. 7 (!); Finstr. (Fors.), 29. 7 (!); Saltv. 29. 7 (!); Sund (Fors.).

Fam. *Tingitidae.*

Acalypta marginata Wolff. Al. (Linn.).

A. platychila Panz. Ekerö 17. 7. 1871 (Reut.), 15. 7 (!); Jom. 8. 7 (!); Saltv., Kvarnbo, på fuktig strandäng 1. 7, 7. 7 (!); Föglö 1879 (Reut., Nya Bidr.); Al. (Ingel.).

A. nigrina Fall. Ekerö, Storby 6. 7. 1864 (J. Sahlb.); Ham. (Hellén); Finstr. (Hellén); Al. (Reut.), (Siev., enl. Reut., Bidr.).

A. gracilis Fieb. Sottunga (Reut., enl. Nya Bidr.).

A. parvula Fall. Ekerö (Hellén); Al. (Reut.).

Dictyonota tricornis Schr. På torra ängsmarker. Ham. 27. 7 (!); Saltv. 11. 7 (!); Al. (Linn.).

Derephysia foliacea Fall. Allm. på ängsbackar. Ekerö 21. 7, 22. 7 (!); Finstr. 27. 7 (!); Saltv. 1. 7, 10. 7, 11. 7 (!); Kökar (Reut.).

**Galeatus spinifrons* Fall. På *Antennaria dioica.* Ekerö 21. 7 (!); Jom. 4. 7, 7. 7, 21. 7 (!); Finstr. (Hellén); Saltv. 29. 6 (!); Sund 27. 6 (!).

Stephanitis oberti Kolen. På *Vaccinium myrtillus* och *vitis Idaea.* Ekerö (Reut.); Finstr. 2. 8 (!); Saltv. 1. 8 (!); Al. (Ingel.).

Tingis cardui L. På *Cirsium lanceolatum.* Ekerö 14. 7 (!); Ham. 26. 7 (!); Al. (Tengstr.).

Catoplatus Fabricii Stål. Ej sällsynt på torra ängsbackar. Ekerö 14. 7. 1871 (Reut.), 16. 7 (!); Jom. 4. 7, 7. 7 (!); Finstr., Godby (J. Sahlb.), (Hellén); Saltv. 20. 6, 22. 6, 25. 6, 28. 6, 30. 6, 10. 7 (!); Sund (Fors.); Al. (Ingel., Linn.).

Fam. *Aradidae.*

**Aradus depressus* Fabr. På *Polyporus* på björk- och aspstubbar. Jom. (Hellén); Saltv. 22. 6 (!).

**A. lugubris* Fall. Ett flertal imagines och larver anträffade under barken på en bränd alstam. Ham., Skarpnåtö 26. 7 (!).

**Aradus betulinus* Fall. Finstr. 24. 6, 3. 7 (!).

A. corticalis L. På *Polyporus* på gamla granstubbar. Ekerö (Hellén), 21. 7 (!); Al. (Tengstr.), (Reut., Bidr.).

**A. varius* Fabr. En larv, som senare utvecklade sig till imago, funnen under barken av död gran. Saltv., Germundö 11. 7 (Håk. L.).

A. betulae L. På *Polyporus* på björk. Sund 29. 6 (!); Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

Fam. *Reduviidae.*

**Ploiaria vagabunda* L. På husväggar, på trädgrenar m. fl. lokaler på skuggiga ställen. Saltv. 1. 8 (!).

**Pl. culiciformis* De Geer. Finstr. (Hellén).

Rhinocoris annulatus L. Al. (Tengstr.).

Coranus subapterus De Geer. På torra lokaler. Ekerö 21. 7 (!); Ham. 27. 7 (!); Saltv. 30. 6 (!); Sund (!); Al. (Reut.).

Fam. *Nabidae.*

Nabis limbatus Dahlb. Kökar, Hamnö (Reut.).

N. flavomarginatus Scholtz. Ekerö 21. 7 (!); Jom. 7. 7 (!); Saltv. 10. 7 (!); Föglö, Juddö; Kökar, Idön (Reut.); Al. (Tengstr.).

N. ferus L. Ham. 3. 8 (!); Geta (Hellén); Jom. 8. 7 (!); Saltv. 22. 6, 23. 6, 29. 6, 30. 6, 1. 7 (!); Al. (Tengstr., Ingel.).

N. rugosus L. Finstr. (Hellén).

N. ericetorum Scholtz. Kökar, Lindön (Reut.).

N. brevis Scholtz. Al. (Ingel.), (Reut., Bidr.).

Fam. *Hebridae.*

Hebrus pusillus Fall. På sumpiga lokaler bland mossa och kärrväxter. Ekerö, „fladorna“ 16. 7 (!); Geta (Hellén); Al. (enl. J. Sahlb. Enum.).

**H. ruficeps* Thoms. På liknande platser som föreg. Geta (Hellén); Finstr., Godby träsk 24. 6 (!); Saltv., Syllöda 25. 6 (!), 29. 6 (!).

Fam. *Mesoveliidae.*

Mesovelia furcata Muls. Ej sälls. på vattenytan bland vattenväxter ss. *Potamogeton natans* och *Nymphaea.* Förekommer vanligen i små insjöar. Ett exemplar av den långvingade formen funnet i en havsvik vid Skarpnåtö, Jomaludden, i Hammarland 25. 7 (Håk. L.). Forma brach.: Ekerö,

„fladorna“ 16. 7 (!); Jom., Mariehamn 8. 7 (!); Finstr., Godby träsk 2. 8 (!); Bastö 27. 7 (!); Kökar, Helsö, Långholmen 8. 1879 (Reut., Nya Bidr.).

Fam. *Cimicidae.*

Cimex lectularius L. Jom. 4. 7 (!); Al. (Ingel., Reut. Bidr.).

Fam. *Anthocoridae.*

Temnosthetus pusillus H. Sch. På lövträd, i synnerhet torra grenar. Ekerö 22. 7 (!); Finstr., Bastö 27. 7 (!); Saltv., 12. 7 (!); Kökar, Hamnö (Reut., Nya Bidr.).

**Anthocoris confusus* Reut. I lövskogar. Ekerö 22. 7 (!); Saltv. 10. 7, 1. 8 (!).

A. nemoralis Fabr. Ekerö (Reut.); Jom., Mariehamn (Reut.).

A. gallarum-ulmi De Geer. Al. (Ingel.).

A. nemorum L. Jom. 4. 7 (!); Saltv. 30. 6 (!); Al. (Tengstr., Ingel., Reut. Bidr., Linn.).

Triphleps nigra Wolff. Ekerö, Storby 5. 7. 1869 (J. Sahlb.).

Piezostethus parvulus Reut. Föglö, Juddö, „under mossa“ (Reut., Nya Bidr.).

P. cursitans Fall. Under barken av olika trädslag. Ekerö 16. 7 (!); Ham. 26. 7 (!); Jom. 6. 7 (!); Al. (J. Sahlb., Enum.).

Fam. *Microphysidae.*

Microphysa pselaphiformis Curt. Jom. 5. 7, 8. 7 (!); Al. (J. Sahlb., enl. Reut.).

M. elegantula Bär. Två imagines, ♀♀, och en larv påträffade under barken av en stående död gran på Ekerö i närheten av Skeppsvik; tre honexemplar erhållna genom sållning av murken askstam på Äppelö i Hammarland samt en hona på Skarpnåtö under barken av död tall. Denna art är icke funnen på Finlands fastland. De närmast liggande fyndorterna utom vårt naturhistoriska område äro belägna i Sverige och Danmark. Arten saknas h. o. h. i Ryssland. Ekerö, Böle 7. 7. 1864 ♂ (J. Sahlb.); 18. 7 (Håk. L.); Ham. 24. 7, 26. 7 (Håk. L.); Föglö, Juddö ♀ (Reut.).

Myrmedobia tenella Zett. Allm. Hanen erhålles genom sållning på torra gräsbevuxna lokaler, honan lever på torra

trädgrenar och dyl. samt påträffas ofta vid sållning. Ekerö 16. 7 (!); Ham. 26. 7 (!); Jom. 4. 7, 8. 7 (!); Finstr., Emkarby 10. 7. 1871 (Reut.); Saltv. 1. 7, 10. 7, 11. 7 (!); Al. (Linn.).

M. coleoptrata Fall. Arten är icke känd från fastlandet. De närmaste fyndorterna åt väster ligga i Sverige, åt öster i Moskva och Kaukasien. Jom., Mariehamn ♂ ♂, 8. 7 (Håk. L.); Finstr., Bastö 27. 7 ♀ (Håk. L.); Saltv. 25. 6 ♂ (P. H. L.), 25. 6 ♂, 17. 7 ♂ ♂, 10. 7 ♀ (Håk. L.); Föglö ♂, ♀ (Reut.).

Fam. *Capsidae.*

Myrmecoris gracilis F. Sahlb. På torra ängsbackar. Ekerö 21. 7 (!); Kökar, Helsö 8. 1879 (Reut.).

Pithanus maerkeli H. Sch. På fuktiga ängar. F. macr.: Ekerö (J. Sahlb., enl. Reut., Nya Bidr.), 22. 7 (!); Geta 19. 7. 1879 (Reut.). F. brach.: Allm. Ekerö 16. 7 (!); Saltv. 23. 6, 28. 6 (!); Sund 27. 6 (!); Föglö, Sottunga, Kökar (Reut.); Al. (Ingel.).

Pantilius tunicatus Fabr. Al. (Lund).

Phytocoris pini Kirschb. Saltv. 21. 7. 1871 (Reut., Bidr.).

Adelphocoris seticornis Fabr. Kökar, Idön 8. 1879 (Reut.).

A. lineolatus Goeze. Ganska sälls. Enl. Reuter (Nya Bidr.) skulle denna art endast tillhöra den yttre skärgården, söder om 60:de breddgraden. Senare har den dock anträffats på nordligare belägna orter på Alands fastland. Finstr., Bergö 29. 7 (!); Saltv., Kvarnbo 10. 7, 12. 7, Borgboda 1. 8 (!); Kökar, Kyrkogårdsö, Hamnö 8. 1879 (Reut.).

Calocoris ochromelas Gmel. På ek. Ham. 25. 7 (!), (Hellén); Geta (Hellén); Föglö, Juddö (Reut., Nya Bidr.); Al. (Ingel.).

C. norvegicus Gmel. Kökar, Hamnö 2. 8. 1879 (Reut.).

C. roseomaculatus De G. Allm. på olika slags örter på ängsbackar. Jom. (Hellén); Finstr. 27. 7, 29. 7 (!), (Reut., Hellén); Ham. 26. 7 (!); Saltv. 29. 6, 30. 6, 1. 7, 10. 7, 11. 7 (!); Sund, Föglö, Sottunga (Reut.); Al. (Tengstr., E. Bonsd., (Ingel.).

C. biclavatus H. Sch. Denna art, som icke sällsynt förekommer i södra och mellersta Finland, saknas enl. tillgänglig litteratur helt och hållet i Skandinavien. Prof.

Reuter anför (Nya Bidr.) Juddö i Föglö socken som den västligaste då kända lokalen i Fennoskandia. Senaste sommar anträffades ett ex. på Bastö i Finström, som sålunda numera utgör den västligaste fyndorten. Dess utbredningsområde i Mellaneuropa sträcker sig från Frankrike och Belgien till norra och mellersta Ryssland. Finstr. 27. 7 (!); Föglö 7. 1879 (Reut.); Al. (Ingel.).

C. fulvomaculatus De Geer. Jom. 7. 7 (!); Saltv. 12. 7 (!); Al. (Reut., Bidr., Linn.).

Pycnopterna striata L. På olika slags lövträd. Ekerö 12. 7. 1871 (Reut.); Jom. 7. 7, 8. 7 (!); Leml., Lemböte 6. 7. 1871 (Reut.); Finstr., Bergö 18. 7. 1871 (Reut.); Ämnäs 3. 7 (!); Al. (Tengstr., Linn.).

Stenotus binotatus Fabr. Al. (Ingel.).

Dicrooscytus rufipennis Fall. På tall. Saltv. 10. 7 (!); Sottunga (Reut.).

Lygus pabulinus Fall. På skuggrika platser i lundar. Ekerö 16. 7, 21. 7 (!); Ham. 24. 7, 25. 7 (!); Al. (Tengstr., Reut.).

**L. viridis* Fall. På björk. Ekerö 16. 7 (!).

L. contaminatus Fall. På björk. Ekerö 16. 7 (!); Saltv. 1. 8 (!); Sottunga, på al (Reut.); Al. (J. Sahlb.).

L. spinolae M. D. Al. (Ingel.).

L. lucorum M. D. På åkrar och backar. Ekerö (Reut.); Ham. 25. 7 (!); Finstr. 29. 7 (!).

L. limbatus Fall. Al. (enl. J. Sahlb. Enum.).

L. pratensis L. Allm. Ham. 3. 8 (!); Finstr. (!); Saltv. 20. 6, 23. 6, 1. 8 (!); Al. (E. Bonsd., Tengstr., Ingel.).

L. rubricatus Fall. På gran. Ekerö 22. 7 (!); Al. (Ingel.).

**L. cervinus* H. Sch. Jom., Ramsholmen 5. 7 (P. H. L.).

L. campestris (L.) Reut. På umbellater; ej sällsynt på *Archangelica officinalis* på de yttre skären. Ekerö 25. 7 (!); Al. (E. Bonsd., Linn.).

L. kalmi L. Allm. på umbellater. Ham. 25. 7 (!); Saltv. 30. 6, 9. 7, 1. 8 (!); Kökar (Reut.); Al. (Tengstr., Linn.).

L. rubicundus Fall. Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

Plesiocoris rugicollis Fall. Allmän på *Salix*. Ekerö

16. 7 (!); Finstr. 2. 8 (!); Saltv. 25. 6, 30. 6, 1. 8 (!); Sund 30. 6 (!); Al. (Reut., Ingel.).

Poeciloscytus unifasciatus Fabr. Allm. på *Galium verum*. Jom. 4. 7 (!); Finstr. 2. 8 (!); Saltv. 10. 6, 21. 6, 25. 6 (!); Sund 10. 7 (!); Sottunga, Kökar (Reut.); Al. (E. Bonsd., Tengstr., Ingel., Linn.).

Polymerus nigrita Fall. På *Galium*. Finstr. 20. 7. 1871 (Reut.); Saltv. 22. 7. 1871 (Reut.), 29. 6 (!); Al. (Tengstr., enl. Reut. Bidr., Ingel., Linn.).

Charagochilus gyllenhali Fall. Allm. på *Galium verum*. Saltv. 22. 6, 29. 6, 1. 8 (!); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel.).

Liocoris tripustulatus Fabr. Al. (enl. Reut., Bidr.).

Capsus ater L. Allm. på torra backar. Finstr. 3. 7 (!); Saltv. 23. 6, 1. 7 (!); Al. (E. Bonsd., Tengstr., Ingel., Linn.).

Miris virens L. Allm. Saltv. 21. 6, 22. 6, 25. 6 (!); Sund 27. 6 (!); Al. (Ingel., Linn.).

M. calcaratus Fall. Allm. Saltv. 21. 6, 30. 6 (!); Al. (E. Bonsd., Tengstr., Ingel., Linn.).

M. holsatus Fabr. Saltv. 22. 6 (!); Sund 30. 6 (!); Al. (Tengstr., Ingel., Linn.).

Notostira erratica L. Saltv. 11. 7, 1. 8 (!); Föglö, Juddö (Reut., enl. Nya Bidr.).

Trigonotylus ruficornis Geoffr. Allm. på fuktiga lokaler. Ekerö 27. 7 (!); Saltv. 29. 6, 1. 7, 9. 7 (!); Al. (Ingel.).

**Teratocoris antennatus* Boh. Två exemplar funna på *Phragmites* vid Skabbö i Finström 29. 7 (!).

T. saundersi Dougl. & Sc. Allm. på havsstränder på *Phragmites communis*.

T. paludum J. Sahlb. Al. (Reut., enl. J. Sahlb., Enum.).

Leptopterna dolabrata L. Allm. på ängar. Saltv. 9. 7, 10. 7 (!); Föglö, Juddö (Reut.); Al. (Tengstr., E. Bonsd., Ingel., Linn.).

L. ferrugata Fall. Allm. på torra backsluttningar. Saltv. 1. 7, 10. 7 (!); Föglö, Juddö, Gripö 2. 7. 1871 (Reut.); Sottunga, Kökar (Reut.); Al. (Tengstr.).

**Bothynotus pilosus* Boh. Två långvingade exemplar funna på Åland. Det ena påträffades i en skogsdunge vid

Möckelö i Jomala, det andra i en skog på Björkö i norra Finström. Arten, som enl. Reuter lever på gran, är tidigare funnen på några lokaler i västliga Finland. Den saknas i Ryssland, men är påträffad i Skandinavien, England och i mellersta och södra Europa. Jom. 5. 7 (Håk. L.); Finstr. 29. 7 (Håk. L.).

Monalocoris filicis L. Saltv. 2. 7 (!); Al. (Ingel.).

M. bryocaris Fall. Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

Dicyphus constrictus Boh. Funnen i stor mängd på *Stachys silvaticus* vid Skagen på Ekerö. Ekerö (Reut.), 22. 7 (Håk. L.).

Allodaphus rufescens Burm. Allm. på gräsbevuxna platser. Erhålles om aftonen genom håvning. Den långvingade formen är sällsynt och funnen i Jom. 4. 7 (Håk. L.) och Föglö, Gripö 23. 7. 1871 (Reut.). Den kortvingade formen: Ekerö 14. 7. 1871 (Reut.), 18. 7 (!); Jom. 5. 7, 7. 7 (!); Geta 19. 7. 1871 (Reut.); Finstr. (Hellén); Saltv. 22. 7. 1871 (Reut.), 25. 6, 10. 7 (!); Sund 21. 7. 1871 (Reut.); Föglö, Gripö 23. 7. 1871 (Reut.); Kökar, Kyrkogårdsö (Reut.).

Cremnocephalus umbratilis F. Enl. Reut. (Bidr.) funnen av F. Sahlb.

Systellonotus triguttatus L. Hanen är ganska allmän på torra gräsbevuxna lokaler. Flere exemplar honor påträffades under *Fucus* på en sand- och lerblandad havsstrand på Möckelö invid Mariehamn. Enl. Reut. (Nya Bidr.) lever honan tillsammans med *Lasius niger*. Ekerö 14. 7. 1871 (Reut.); Ham. (Fors.); Jom. 6. 7 (!); Finstr. Godby 2. 7. 1869 (J. Sahlb.); Saltv. 22. 7. 1871 (Reut.), 30. 6, 1. 7 (!); Sund (Fors.), 30. 6 (!); Sottunga, Kökar (Reut.); Al. (Ingel.).

Pilophorus cinnamopterus Kirschb. På *Pinus silvestris*. Ham. 26. 7 (!); Föglö, Juddö (Reut.).

P. clavatus L. På olika slag av lövträd. Ekerö 21. 7 (!); Ham. 25. 7 (!); Föglö, Sottunga (Reut.).

Cyllocoris histrionicus L. På ek. Larver anträffade i närheten av Sund kyrka. Geta (Hellén); Finstr., Bergö 18. 7. 1871 (Reut.), (Hellén); Föglö, Juddö (Reut.); Al. (Ingel.).

C. flavoquadrimaculatus De G. Al. (E. Bonsd.; J. Sahlb. enl. Reut. Bidr.).

Globiceps flavomaculatus Fabr. Allm. Ekerö 17.7, 21.7, 22.7 (!); Ham. 25.7 (!); Lemland (Fors.); Finstr. 27.7, 29.7 (!); Saltv. 6.7, 10.7 (!); Föglö (Reut.); Sottunga (Reut.); Al. (Tengstr., Linn.).

G. dispar Boh. Ej sällsynt på skuggiga platser på lövängar. Ekerö (J. Sahlb., enl. Reut. Bidr.), 22.7, Skagen (!); Finstr., Godby 20.7. 1871 (Reut.); Saltv. 22.7. 1871 (Reut.), 1. 8 (!); Sund 21. 7. 1871 (Reut.); Al. (Ingel.).

Mecomma ambulans Fall. På skuggrika lokaler. Ekerö 16. 7 (!); Ham. 25. 7 (!); Jom. (Fors., Hellén), 8. 7 (!); Saltv. 10. 7 (!); Al. (Tengstr., Ingel.).

Cyrtorrhinus caricis Fall. Ekerö (Reut), „fladorna" 16.7 (!); Kökar, Långholmen (Reut.).

C. geminus Flor. Ekerö (Reut.).

C. pygmaeus Zett. Finstr. 20.7. 1871 (Reut. enl. Bidr.); Al. (Ingel.).

C. flaveolus Reut. Sottunga (Reut.).

Aëtorhinus angulatus Fall. På olika slag av lövträd. Allm. på Åland enl. Reut. (Bidr.). Ham. 25.7 (!).

**Orthotylus fuscescens* Kirschb. På tall. Ekerö, Degersand, ett ex. 14. 7 (!).

O. bilineatus Fall. På asp. Funnen i stor mängd vid Saltvik kyrka. Saltv. 1. 8 (!).

O. virens Fall. På videbuskar. Ham., Skarpnåtö 25.7 (!); Finstr., Godby 2. 8, Svartsmara 29. 7 (!); Föglö, Juddö (Reut.); Sottunga (Reut.).

O. marginalis Reut. På klibbal och vide. Ekerö 16. 7, 17. 7, 20. 7, 21. 7 (!); Ham. 25. 7 (!); Finstr. 29. 7 (!); Saltv. 11. 7 (!); Al. (Reut.).

O. flavosparsus C. Sahlb. På *Chenopodium album*. Ekerö 16. 7 (!); Sottunga (Reut.).

O. ericetorum Fall. Kökar, Lindön (Reut.).

Malacocoris chlorizans Panz. På hassel. Ham., Skarpnåtö 25. 7 (!); Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

Orthocephalus saltator Hahn. På *Hieracium pilosella*

på torra backsluttningar. Jom. (Fors.); Saltv. 30. 6, 11. 7 (!); Föglö (Fors.); Sottunga (Reut.); Al. (Tengstr., Ingel.).

Strongylocoris leucocephalus L. På soliga ängsbackar; förekommer på *Campanula*. Ham. (Hellén); Saltv. 21. 6, 22. 6, 28. 6, 30. 6, 10. 7 (!); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel., Linn.).

Halticus apterus L. På *Trifolium*. Ham. 25. 7 (!); Jom. (Fors.); Saltv. 30. 6 (!); Al. (Reut.).

H. pusillus H. Sch. Jom. (Fors.).

Onychumenus decolor Fall. På gräsbevuxna platser. Saltv. 12. 7 (!); Al. (Ingel.).

Hoplomachus thunbergi Fall. På *Hieracium pilosella*. Ekerö 23. 7 (!); Ham. (Hellén); Jom. (Fors.); Finstr. (Hellén); Saltv. 22. 6, 25. 6, 10. 7 (!); Föglö (Fors.); Al. (Ingel., Linn.).

Megalocoleus pilosus Schr. På *Tanacetum vulgare*. Flere exemplar funna på Långörn mellan Ekerö fastland och Finbo. Ekerö 23. 7 (!); Kökar, Helsö 8. 1879 (Reut.).

M. molliculus Fall. Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

Byrsoptera rufifrons Fall. På *Urtica dioica*. Ham., Nävsby 3. 8 (!); Jom. (Fors.); Finstr., Bergö 18. 7. 1871 (Reut.); Föglö, Juddö (Reut.); Sottunga 8. 1879 (Reut.).

**Brachyarthrum limitatum* Fieb. Tre exx. funna på unga aspar invid Ryssböle i Saltvik. 9. 7 (Håk. L.).

Phylus melanocephalus L. Finstr., Bergö 18. 7. 1871 (Reut.); Föglö, Gripö 17. 7. 1864 (J. Sahlb.).

P. coryli L. På hassel. Ham., Skarpnåtö 17. 7. 1871 (Reut.), 25. 7. (!); Finstr., Bastö (J. Sahlb.); Saltv., Ryssböle 1. 8 (!); Föglö, Juddö, Gripö 23. 7. 1871 (Reut.), (J. Sahlb.); Sottunga (Reut.).

Plesiodema pinetellum Zett. På tall. Jom., Dalkarby 5. 7 (!); Finstr., Godby 20. 7, 21. 7 (Ingel.); Saltv. 22. 6 (!); Al. 1867 (M. v. Essen).

Psallus ambiguus Fall. På björk och al. Ekerö 16. 7 (!); Jom. (Fors.), 5. 7, 7. 7 (!); Saltv. 30. 6 (!); Al. (Ingel., Linn.).

P. betuleti Fall. På olika slags lövträd. Ekerö 21. 7 (!); Ham. 26. 7 (!); Finstr. 29. 7 (!); Saltv. 8. 7 (!); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel.).

P. obscurellus Fall. På tall. Ham., Skarpnåtö 17. 7.

1871 (Reut.), 26. 7 (!); Finstr., Godby 2. 7. 1864 (J. Sahlb.); Saltv. 12. 7 (!); Al. (Ingel.).

P. variabilis Fall. På ek. Ham., Äppelö 24. 7, Skarpnåtö 26. 7 (!); Geta (Hellén); Finstr., Bastö 27. 7 (!); Sund, i närheten av kyrkan 30. 6 (!); Al. (Reut., Ingel.).

P. scholtzi Fieb. På al. Ekerö, Skagen 22. 7 (!); Jom. (Fors.); Saltv. 10. 7 (!).

P. lepidus Fieb. På ask. Ham., Skarpnåtö 25. 7 (!); Jom., Ramsholmen 7. 7 (!); Saltv., Haraldsby 23. 7. 1871 (Reut.), Kvarnbo 10. 7 (!); Föglö, Juddö (Reut.); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel.).

P. alnicola Dougl. & Sc. Al. (Reut.).

P. falléni Reut. På björk. Finstr., Björkö 29. 7 (!); Saltv. 1. 8 (!); Al. (Mäkl.).

P. varians H. Sch. Förekommer på ek. Icke anträffad på fasta Finland, är denna art utbredd från mellersta Sverige över de västliga delarna av Mellaneuropa. Geta (Hellén); Ham., Bergö 18. 7. 1871 (Reut.); Sund, på en backe bevuxen med ekar i närheten av kyrkan 30. 6 (Håk. L.).

P. diminutus Kirschb. På ek. Ham., Äppelö 24. 7, 25. 7 (!); Finstr., Bastö 27. 7 (!); Al. (Ingel.).

P. roseus Fabr. På videbuskar, i synnerhet invid stränder. Finstr. 29. 7, 2. 8 (!); Al. (enl. Reut., Bidr.).

Atractotomus magnicornis Fall. Sund (Reut.); Sottunga (Reut.).

Criocoris 4-maculatus Fall. Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

Plagiognathus chrysanthemi Wolff. Allm. på ängar på olika slags örter. Ekerö 14. 7, 21. 7 (!); Jom. (Fors.); Saltv. 29. 6, 30. 6 (!); Al. (Reut., Ingel.).

P. arbustorum Fabr. På *Urtica dioica.* Ekerö 16. 7 (!); Jom. (Fors.); Saltv. 11. 7 (!); Al. (Reut., Linn.).

P. albipennis Fall. På *Artemisia absinthium.* Ekerö (Reut.), Björnhuvud 14. 7, Storby 17. 7 (!); Finstr. 27. 7 (!).

Chlamydatus pulicarius Fall. Allm. på torra backsluttningar. Ekerö 23. 7 (!); Finstr. (Hellén), 24. 6 (!); Saltv. 29. 6 (!); Föglö, Juddö (Reut.); Al. (Ingel.).

C. pullus Reut. Ekerö 11—15. 7. 1871 (Reut.); Ham., Nävsby 3. 8 (!); Jom., Dalkarby 5. 7 (!); Föglö, Juddö (Reut.).

C. saltitans Fall. Allm. på Åland på hårda leriga eller sandiga havsstränder bland lägre vegetation. Dessutom på torra backsluttningar. Forma macr. funnen i ett ex. av Reut. och ett ex. vid Ämnäs i Finstr. 3. 7 (!); Jom. 5. 7, 6. 7, 8. 7 (!); Finstr. 3. 7 (!); Sund 27. 6 (!); Sottunga (Reut.).

Sthenarus modestus Mey. D. Al. (Ingel.).

Fam. *Hydrometridae.*

Hydrometra gracilenta Horv. Tre exemplar funna invid stranden av Godby träsk. De rörde sig på vattenytan bland vattenväxter. Arten är för övrigt i vårt land endast känd från de östligaste delarna. Finstr. (Fors.), 24. 6 (Har. L. o. Håk. L.).

Fam. *Gerridae.*

Gerris rufoscutellatus Latr. Ganska sälls. på Åland; funnen i stor mängd i vattensamlingar på berggrund på Ekerö mellan Storby och Skeppsvik 18. 7 (!), Finstr. 30. 7 (!); Kökar (Reut.).

G. thoracicus Schumm. Jom. 6. 7 (!); Finstr., Bergö (Reut.), 3. 7 (!); Saltv. 21. 6, 25. 6 (!).

G. aspera Fieb. Är synbarligen sällsyntare än föregående art. Tagen i mängd i små vattensamlingar i skog invid Käringsund på Ekerö 17. 7, 18. 7 (!); Ham. 25. 7 (!); Kökar (Reut.).

G. lacustris L. Ham. 24. 7 (!); Saltv. 21. 6, 25. 6, 2. 8 (!); Al. (allm. enl. Reut., Bidr.).

G. odontogaster Zett. Ham. 25. 7 (!); Al. (Ingel.).

**G. argentatus* Schumm. Funnen i ett flertal exemplar i Godby träsk i Finstr. 2. 8 (!).

Fam. *Saldidae.*

Salda lateralis Fall. Förekommer ställvis i stor mängd på låga, sandiga havsstränder. Jom., Möckelö 6. 7 (!); Finstr. 20. 7. 1871 (Reut.), Ämnäs 3.-7 (!); Sottunga, Kökar (Reut.).

S. litoralis L. Mycket allm. i synnerhet på havsstränder. Ekerö (Fors., Hellén), 21. 7 (!); Ham., Långträsk 3. 8 (!); Jom. (Hellén); Lemland (Fors.); Finstr. (Hellén), 3. 7 (!); Saltv.

21. 6, 22. 6 (!); Sund 27. 6 (!); Sottunga, Kökar (Reut.); Al. (Tengstr., E. v. Bonsd., Linn.).

S. muelleri Gmel. Ett exemplar funnet i Saltvik, Kvarnbo 1. 7 (!); Föglö, Juddö 7. 1879 (Reut.); Al. (J. Sahlb., enl. Reut.).

S. morio Zett. Täml. allm. i kärr, i synnerhet sådana med gungfly. Ekerö, „fladorna" 16. 7 (!); Jom., Möckelö 6. 7 (!); Finstr., Godby träsk 24. 6 (!); Saltv., Borgboda träsk 29. 6 (!).

S. orthochila Fieb. Ekerö, Käringsund 17.7; Skeppsvik 18. 7 (!); Finstr. 21. 7. 1871 (Reut.), Ämnäs 3. 7 (!).

S. saltatoria L. Allm. på fuktiga lokaler. Ekerö 16. 7, 17. 7, 18. 7, 22. 7, 23. 7 (!); Jom. 5. 7 (!); Leml. (Fors.); Saltv. (Fors.), 25. 6 (!); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel.).

S. opacula Zett. Ekerö 16. 7, 19. 7 (!); Lemland (Fors.); Finstr. (Fors.), (!); Föglö, Juddö (Reut.).

S. pilosella Thoms. Tämligen sälls. på låga havsstränder. Ekerö, Skagen 22. 7 (!); Ham., Skarpnåtö 25. 7 (!); Finstr., Ämnäs 3. 7 (!); Kökar (Reut.); Al. (Ingel.).

S. pallipes Fabr. Mycket allm. på havsstränder. Ekerö 17. 7, 18. 7 (!); Ham. 25. 7 (!); Jom. 6. 7 (!); Finstr. (Hellén), 3. 7 (!); Saltv. 21. 6, 22. 6, 24. 6, 2. 7 (!); Kökar (Reut.); Al. (Ingel.).

**S. marginalis* Fall. Denna art förekommer på kärr bland mossa. Den är sällsynt funnen i sydvästra Finland samt dessutom i England, Sverige och Sibirien. Ett exemplar funnet i ett kärr invid Torp på Ekerö 15. 7 (P. H. L.).

S. fennica Reut. Ej sällsynt på havsstränder på Åland. Förutom från södra Finland är arten tillsvidare endast känd från Livland. Ekerö, Vikarna 21. 7 (!); Jom., Möckelö 6. 7 (!); Saltv., Germundö ström 21. 6, 11. 7 (!). Föglö, Sottunga (Reut., enl. J. Sahlb., Enum.); Al. (Ingel.).

S. elegantula Fall. Geta (Hellén); Finstr., Emkarby 10. 7. 1871 (Reut., Bidr.).

**S. cincta* H. Sch. På gungflykärr. Ekerö, „fladorna" 16. 7 (!).

Fam. *Nepidae.*

**Nepa cinerea* L. Sund 27. 6 (!); talrika larver funna vid Borgboda träsk i Saltvik i slutet av juni.

MARINE BIOLOGICAL LABORATORY WOODS HOLE LIBRARY

Fam. *Notonectidae.*

Notonecta glauca L. Finstr., Svartsmara 30. 7 (!); Sund (Ingel.); Al. (Siev.).

N. lutea Müll. Ekerö, „fladorna" 16. 7 (!); Kökar, Långholmen (Reut., Nya Bidr.); Al. (Siev.).

Fam. *Corixidae.*

**Corixa dentipes* Thoms. Tre imagines i en med vattenväxter bevuxen lergrop vid havsstrand, Svartsmara, Finstr. 30. 7 (!). En larv, som utan tvivel tillhör denna art, tagen på Finnbo holme i norra Ekerö i en vattensamling på berggrund 23. 7 (!).

C. sahlbergi Fieb. Allm. Ekerö 18. 7 (!); Ham. 3. 8 (!); Finstr. 30. 7 (!); Saltv. 1. 8 (!); Sund (Fors.); Al. (Ingel.).

C. linnei Fieb. Ekerö, Skagen 22. 7 (!); Ham., Äppelö 24. 7 (!); Finstr., Svartsmara 30. 7 (!); Al. (Ingel.).

C. striata L. Allm.; påträffas ej sällan i havsvatten. Ekerö 17. 7, 18. 7, 22. 7 (!); Jom. 7. 7 (!); Finstr. (Fors.), 3. 7 (!); Sund 27. 6 (!); Kökar, Helsö (enl. Reut., Nya Bidr.); Al. (Ingel.).

C. semistriata Fieb. Ekerö, Storby 17.7, Skeppsvik 18. 7 (!); Ham., Äppelö 24. 7 (!); Sund (Fors.); Al. (Ingel).

**C. distincta* Fieb. Ett ex. funnet i närheten av Storby på Ekerö 18. 7 (!).

C. vernicosa. Två exx. funna i en gräsbevuxen vattensamling vid Svartsmara i Finstr. 30. 7 (!). Tidigare funnen i Sund av Fors. Arten är dessutom känd från England, Sverige och Sibirien samt inom Finland från Helsingforstrakten, Karelen och Ryska Lappmarken.

C. fossarum Leach. Finstr., i en vattensamling på strand vid Svartsmara 30. 7 (!); Saltv., Borgboda träsk 29. 6, 9. 7, 1. 8 (!); Kökar (enl. Reut., Nya Bidr.); Al. (Ingel.).

C. fabricii Fieb. Ekerö, „fladorna" 16. 7 (!); Finstr., Svartsmara 30. 7 (!); Saltv., Borgboda träsk 29. 6, 9. 7, 1. 8 (!), Syllöda träsk 25. 6 (!); Al. (enl. J. Sahlb., Synops.).

C. carinata C. Sahlb. Förekommer i yttre skärgården, oftast i vattensamlingar på klippor och skär. Ekerö 14. 7, 18. 7, 19. 7, 21. 7, 23. 7 (!); Ham., Äppelö 24. 7 (!); Jom. (R. Frey), Möckelö 6. 7 (!); Kökar (enl. Reut., N. Bidr.).

C. praeusta Fieb. Den allmännaste arten inom släktet. Förekommer såväl i vattensamlingar på utskär som inne i landet. Ekerö 14.7, 17.7, 18.7, 19.7, 23.7 (!); Jom. 6.7 (!); Finstr. 29.7 (!); Saltv., Borgboda träsk 29.6, 1.8, Syllöda träsk 25. 6 (!); Sottunga och Kökar (enl. Reut., N. Bidr.); Al. (Ingel.).

**Cymatia bonsdorffi* C. Sahlb. Förekommer i gungflyträsk. Tre exx. funna i „Gästerby-tjärnan" i Sund 27. 6 (!).

C. coleoptrata Fabr. Påträffas såväl i sött vatten, oftast i gungflyträsk, som i svagt salt. Ekerö, „fladorna" 16.7 (!); Ham. i ett träsk S om Nävsby; Geta (Hellén); Jom. 4. 7 (!); Finstr. (R. Frey); Saltv., Borgboda träsk 29. 6, 1. 8, Toböle träsk 2. 7 (!); Sund vid Kastelholm 27. 7 (!).

**Sigara minutissima* L. Funnen i stor mängd i en liten insjö mellan Syllöda och Sonnröda i Saltv. 25. 6 (!).

Mötet den 6 december 1919.

Till inhemska medlemmar af Sällskapet invaldes kronolänsman Birger Lingonblad (föreslagen af dr R. Forsius) samt studenter Einar Berger (föreslagen af mag. K. Hildén), Jarl Carpelan (föreslagen af forstmästare A. L. Backman), Deli Fagerlund (föreslagen af prof. E. Reuter och doc. A. Palmgren), Olof Förtelius (föreslagen af dr H. Lindberg), Viljo Karvonen (föreslagen af lektor K. J. Valle), J. Listo (föreslagen af dr U. Saalas), Alice Malling (föreslagen af prof. E. Reuter och doc. A. Palmgren), Olli Pitkänen (föreslagen af prof. K. M. Levander), Erik Sältin (föreslagen af professor E. Reuter) och Niilo Vappula (föreslagen af prof. K. M. Levander).

Till Sällskapets representant i kommittén för anordnande af periodiska forskaremöten utsågs professor K. M. Levander i ledighet efter framlidne professor J. A. Palmén.

Lehtori A. Rantaniemi esitti muutamia kasvimaantieteellisiä havaintoja Kemijokialueelta.

Doktor Harald Lindberg delgaf resultaten af en af den svenske botanisten lektor S. Almquist verkställd revision af i Helsingfors universitets museum förvaradt finländskt material af släktet *Rosa*, riktande i anslutning därtill en vädjan till exkurrenter att insända material af ifrågavarande släkte, hvars formkrets, frånsedt dess rent systematiska intresse, visat sig synnerligen ägnad att belysa särskilda växtgeografiska frågor.

Forstmästare A. L. Backman afgaf ett förelöpande meddelande rörande en af honom under sistlidne november månad verkställd undersökning af en fossil fyndighet för *Trapa natans* i Maaninka, 30 km N om Kuopio samt c. 200 km nordligare än artens hittills kända nordligaste fossila fyndort i Europa. — I anledning af meddelandet afgåfvos uttalanden af dr Harald Lindberg, professorer Fredr. Elfving och K. M. Levander samt docent Alvar Palmgren.

Doktor V. F. Brotherus förevisade den för floran nya mossarten *Cynodontium suecicum* (Arn. et Jens.) Hag. — „Arten har tidigare förväxlats med *C. polycarpum,* från vilken den avviker genom uppräta bladkanter och tydligen differentierade alarceller. *C. suecicum* beskrevs med ledning av exemplar funna i Ångermanland av Arnell och har senare befunnits hava en vidsträckt utbredning i Norge. Hos oss hade föredragaren funnit den på Koliatinvuori i Viitasaari, på Mustosenvaara i Kuusamo och på Ålkskär i Pellinge, varjämte J. O. Bomansson funnit den vid Grelsby i Finström på Åland. — En annan novitet för landet är *C. polycarpum* var. *laxirete* Dix., anmärkningsvärd genom sina ovanligt stora bladceller. Den är funnen av J. O. Bomansson på Dånö på Åland.“

Amanuens Wolter Hellén demonstrerade: **Fyra för landet nya skalbaggar.**

1. *Xestobium rufovillosum* Deg. Är den största i Eu-

ropa kända representanten för fam. *Anobiidae* och tillhör ett släkte, som tidigare saknats hos oss. Arten är utbredd över hela Syd- och Mellaneuropa, har dessutom anträffats i Algier, Förenta staterna och på Nya Kaledonien. I Nordeuropa är den anträffad i Danmark, Norge (Asker) och Sverige (Gottland och ända till Uppland). Den förekommer på ek, varest dess larver borra gångar i torra kvistar. — Arten anträffades av mig i tvenne levande exemplar den 27 juli 1919 i Hammarland, Skarpnåtö (Al.) i en större, murken ek. På samma ställe fanns en mängd döda individer och skalvingar av samma art.

2. *Typhaea stercorea* L. (*fumata* L.). Tillhör fam. *Mycetophagidae* och är liksom föregående representant för ett släkte, som tidigare ej varit känt från vårt land. Den uppgives av Ganglbauer (Die Käfer von Mitteleuropa III) vara utbredd över nästan hela jordklotet och överallt tämligen vanlig. I Nordeuropa har den blivit anträffad i Danmark, Norge (Tromsö) och Sverige (till Uppland). I Grills Catalogus Coleopterorum Scandinaviae säges arten vara funnen även i södra Finland, vilken uppgift dock torde bero på något misstag, ty mig veterligt är den tillförene ej omnämnd från vårt land. Även prof. J. Sahlberg kunde på min förfrågan ej erinra sig, att arten någonsin tagits hos oss. *T. stercorea* uppgives förekomma på mögligt trävirke och bland hörosk i stall och lador. Jag fann tvenne exemplar i Finström: Bjärström (Al.) den 6 juli 1919 under mögligt halmrosk i ett stall.

3. *Tetratoma fungorum* Fabr. skiljer sig från den enda hos oss tidigare kända arten av detta släkte, *ancora* Fabr., genom starkt förtjockad antennklubba, bredare thorax och avvikande färgteckning. Arten är utbredd över Mellaneuropa och förekommer även i Danmark, Norge (Moden) och Sverige (till Västergötland). Den lägger ägg på hösten i träsvampar på olika lövträd; de fullbildade exemplaren kläckas tidigt på våren, men kvarbliva i svamparna ända till sensommaren, då de krypa ut. Jag anträffade 3 döda

exemplar i en torr *Polyporus* på en löväng i Eckerö: Storby (Al.) den 19 juni 1919.

4. *Olophrum piceum* Gyll. står närmast den hos oss tidigare kända *O. fuscum* Grav., från vilken den dock med lätthet skiljes genom glesare och grövre punktur å thorax ävensom genom kullrigare kroppsform. Arten är utbredd över Mellaneuropa och förekommer även i Danmark, Norge och Sverige (till Jämtland). I Finland uppgives den av Seidlitz (Fauna Baltica) vara funnen av Obert, men har fyndet ansetts osäkert, varför arten i J. Sahlbergs Catalogus Coleopterorum Fenniae ej ens upptages bland „Species dubiosae". Ett exemplar av arten blev funnet den 30 juni 1919 i Djupvikgrottan på Geta-bergen (Al.) av fru Mary Hellén. Det anträffades under fuktig mossa.

Å rektor M. Brenners vägnar föredrogs: **Euphrasia hebecalyx Brenn. (E. bottnica Kihlm., Jörgens. ex p.).**

Uti sin i Bergens Museums Aarbok, Kristiania 1919, publicerade monografi, Die Euphrasien-Arten Norwegens, återupptager E. Jörgensen den under några år vilande frågan om namnet *Euphrasia bottnica* Kihlm. och ställer sig som en förespråkare för dess berättigande. I anledning härav må en kortfattad utläggning från en annan synpunkt framhållas.

Författaren, som i naturen grundligt studerat de olika i Norge förekommande formerna av *E. latifolia* (Pursh) och deras förhållande till närbesläktade arter, söker att på grund av sannolikhetsskäl göra troligt, att den vid Bottniska vikens kuster förekommande *E. hebecalyx* icke vore en självständig art, utan endast en extrem form av *E. latifolia*, varför, då Kihlman även hyst den åsikt, att den småblommiga bottniska arten („Ostseeart" enligt Jörgensen), som ursprungligen haft namnet *E. micrantha* Brenn., egentligen hörde till *E. latifolia*, Kihlmans även denna arts former omfattande namn *E. bottnica* borde föredragas. Han säger, att, om „Östersjö-arten" förhåller sig analogt med hans var. *inundata* av *E. latifolia*, hos vilken såväl

trubb- som spetstandade former förekomma, det är övervägande sannolikt, att Kihlman har rätt, då han uppfattar den trubbtandade *E. micrantha* Brenn. såsom blott en modifikation (varietet) af *E. latifolia*, och att artens naturliga omfång med visshet genom Brenners trängre diagnos mindre riktigt definierats. Men, tillägger han, även medgivet att Brenner i sin uppfattning av arten hade rätt, vore det icke nödvändigt att förkasta Kihlmans namn, en förbättring (av dess omfång) vore ju nog. — Månne till synonym med *E. latifolia?*

Såsom synes är det förmodanden och sannolikhetsskäl, som härvid äro för författaren bestämmande och som fordra ett förkastande av det arten preciserande namnet *E. hebecalyx*, sedan det ursprungliga namnet *E. micrantha* av prioritetsskäl ansetts vara olämpligt. Detta angående författarens uppfattning.

Men saken har även en annan sida. Av det som tidigare publicerats framgår, att namnet *E. bottnica* Kihlm. tidigast gifvits såsom ett *nomen nudum* utan någon diagnos, men genom så benämnda, till universitetets museum av A. O. Kihlman inlämnade exemplar med spetsiga skärm- och fodertänder från Voroninsk i det inre av Kolahalvön visat sig icke motsvara den avsedda, genom korta och trubbiga skärm- och fodertänder utmärkta *E. micrantha* Brenn., och sedermera, sedan namnet *E. hebecalyx* Brenn. till undvikande av förväxling med *E. micrantha* Rchnb. införts, utsträckts även till andra, vid Bottniska viken anträffade exemplar av *E. latifolia* och sålunda i själva verket, utom den avsedda, vid Bottniska viken förekommande *E. hebecalyx*, omfattade även de till *E. latifolia* hörande varieteterna *lapponum* Brenn.[1]) från Kolahalvön och *bottniensium* från den bottniska kusten. På dessa två stadier av dess tillvaro betecknade alltså det Kihlmanska namnet två olika kombinationer av *E. hebecalyx* med former av *E. latifolia*. Men icke nog därmed. Efter att i naturen hava på

[1]) I Medd. häft. 22, sid. 72, i följd av tryckfel *lapponica*.

dess originala fyndort vid Uleåborg studerat *E. hebecalyx*, meddelar A. O. Kihlman på Sällskapets pro F. et Fl. Fenn. möte den 6 november 1897, refer. i Medd. häft. 24, 1901, sid. 93 och 94, att han beträffande den av mig först beskrivna och med namnet *E. micrantha* betecknade småblommiga strand-*Euphrasian* haft tillfälle att beriktiga sin tidigare uppfattning. Han medgiver sig nu, efter att hava genomsett ett tämligen omfattande material, ha funnit att denna, ehuru på flere fyndorter växande tillsammans med former av den mångformiga och sannolikt även nära besläktade *E. latifolia,* dock är från denna skarpt isolerad (streng gesondert) och påfallande likformig. Tidigare för *E. bottnica* anförda fyndorter föras nu till *E. latifolia,* jämte det nya fyndorter för båda arterna anföras. Den av E. Jörgensen nu ifrågasatta riktigheten av „Brenners trängre diagnos" hade sålunda redan 1897 genom naturens egna vittnesbörd konstaterats, och olämpligheten av det kollektiva namnet *E. bottnica* blivit mera iögonenfallande. Såsom hänförande sig till olika växtgrupperingar, hade namnet *E. bottnica*, redan förut tvetydigt och osäkert, nu blivit det i ännu högre grad genom att ytterligare representera endast den redan tidigare med namnet *E. hebecalyx* betecknade ursprungliga arten. Såsom namn för denna var *bottnica* emellertid såväl obehövligt som i följd av dess tidigare användning odugligt och måste följaktligen giva vika för det tidigare, arten preciserande namnet *E. hebecalyx* Brenn., mot vars användning i denna bemärkelse något giltigt skäl ej torde kunna uppletas.

Uppgifter och uttalanden rörande dessa och några andra *Euphrasia*-former finnas, utom i den av E. Jörgensen publicerade litteraturlistan, i Sällskapets pro F. et. Fl. Fenn. Acta XVI, 1897—1900, N:o 4, sid. 233, 234, i Medd. h. 21, 1895, s. 84, 85, Medd. h. 22, 1896, s. 56, 72 o. 73, Medd. h. 24, 1900, s. 96—99, Medd. h. 25, 1900, s. 19, Medd. h. 26, 1900, s. 45, 46, Medd. h. 29, 1904, s. 134—138, och Medd. h. 33, 1906, s. 91, samt i Botaniska Notiser 1902, s. 78, 79, av M. Brenner, och i Medd. h. 24, 1901, s. 90—96, av A. O. Kihlman.

Amanuenssi Ilmari Hildén jätti painettavaksi: **Lisiä pohjan keltavästäräkin (Budytes borealis Sund.) oologian tuntemiseksi.**

Lukuunottamatta tavallista keltavästäräkkiä *(Budytes flavus* L.), joka on levinnyt yli koko luonnontieteellisen alueemme Etelä-Suomesta aina Lappiin saakka, esiintyy maassamme, kuten tunnettua, eräs toinen saman suvun edustaja, pohjan keltavästäräkki, jonka levenemisalue „Suomen Luurankoisten" mukaan käsittää paitsi Lapin luonnontieteellisiä maakuntia myös maakunnat Om, Ob, Ks ja Kk. Eri mieltä ollaan vielä siitä, onko viimemainittu käsitettävä eri lajina *(Budytes borealis* Sund. = *B. viridis* Gmel.) vaiko ainoastaan maantieteellisenä variteettina *(Budytes flavus* var. *borealis* Sund. = *B. flavus thunbergi* Billberg), mikä ainakin osittain riippunee siitä, että pohjan keltavästäräkin biologiaa, oologiaa y. m. toistaiseksi on vaillinaisesti tutkittu. Ulkomuodollisesti ei suuria eroavaisuuksia ole huomattavissa; Lönnberg mainitsee huomattavimpina tunnusmerkkeinä, että päälajilla pää on tuhkanharmaa, alalajilla tummanharmaa tai sinertävänmusta, päälajilla ovat korvia peittävät höyhenet harmaat, alalajilla taas mustat, ja päälajilla kulkee valkea viiru silmien yli, kun se jälkimäiseltä puuttuu.

Yliopiston eläintieteelliseen museoon on vuosien kuluessa kerääntynyt kaikkiaan 36 pesällistä pohjan keltavästäräkin munia; näistä kuuluu 21 tri W. Lindman'in kokoelmaan (Coll. W. L.), 8 amanuenssi Carl Finnilän kokoelmaan (Coll. C. F.) ja loput 7 yleiseen kokoelmaan (Coll. publ.). Seuraavassa on aikomus lyhyesti tehdä selkoa munien lukumäärästä eri pesissä sekä munien suuruussuhteista. Katsoen siihen, että tähän puoleen ei tietääkseni toistaiseksi erikoisempaa huomiota ole kiinnitetty, eivät nämä tiedot liene mielenkiintoa vailla. Munien lukumäärää eri pesissä esittää seuraava taulukko:

Munien lukum.	Pesiä	Munien lukum.	Pesiä	Munien lukum.	Pesiä
3	1	5	14	7	2
4	4	6	15		

Kuten taulukosta jo ilmenee, ovat tavallisimmat lukumäärät 5 ja 6. Schaanning (1907) mainitsee munaluvuksi 6, harvoin 5, eräässä myöhemmässä teoksessaan (1916) „Eggantallet er 6, undertiden 5 eller 7, en enkelt gang har jeg fundet 8 egg"; Nordling'in löytämistä pesistä oli yhdessä 4, kolmessa 5 ja kuudessa 6 munaa; Munsterhjelm mainitsee löytäneensä yhden pesän, jossa oli 3 munaa, ja kaksi pesää, jossa oli 6 munaa; eräs Finnilän löytämä pesä sisälsi 6 poikasta.

Keltavästäräkillä on munien lukumäärä 4—6, Suomen Luurankoisten mukaan 4—6; Lönnberg'in mukaan 5—6, Nordens fåglar'in mukaan 5—6; huomaamme siis, että munien lukumäärä molemmilla keltavästäräkki-lajeilla on suurin piirtein katsoen aivan sama.

Koska tiedot pohjan keltavästäräkin munien suuruussuhteista kirjallisuudessa ovat perin niukat — Suomessa on tietääkseni julaistu munien suuruussuhteet vain yhdestä pesällisestä — lienee syytä mainita kaikki Yliopiston eläintieteellisessä museossa toimittamani mittaukset (mm).

Coll. W. Lindman.

N:o d. 9. VI. 1890. Kuusamo.	18.2	18.2	18.2	18.3	18.3	
	14.6	13.7	14.3	14.3	14.8	
N:o 1. 10. VI. 1890. Kuusamo.	20.2	20.3	20.0	20.2	20.5	19.6
	14.0	14.1	13.8	14.1	13.8	13.6
N:o 3 d. 13. VI. 1888. Kuusamo.	20.4	20.8	20.5	20.1	20.6	20.6
	14.3	14.1	14.1	14.1	13.9	14.1
N:o 12. 20. VI. 1890. Kuusamo.	18.8	13.4	17.9	18.7	16.4	
	14.0	9.6	13.8	14.1	11.5	
N:o 19. 20. VI. 1890. Kuusamo.	15.3 [1]					
	12.6					
N:o 47a. 22. VI. 1888. Kuusamo.	19.5	20.2	19.2	19.4	19.6	
	13.7	14.3	13.8	14.0	14.1	
N:o 47a c. 10. VI. 1886. Pudasjärvi.	18.8	19.0	18.7	19.3		
	14.2	13.9	13.9	13.7		
N:o 47a d. 22. VI. 1888. Kuusamo.	19.7	20.5	19.5	19.6	19.9 [2]	
	14.6	14.4	14.1	14.6	13.7	

[1]) Pesään kuului sitäpaitsi 5 täyskehittyneitä embryoita sisältävää munaa.

[2]) Pesästä puuttuu yksi muna.

N:o 47a 2 a. 17. VI. 1889. Taivalkoski.	20.0	20.1	19.8	19.4			
	14.4	15.0	15.1	15.1			
N:o 119 b. 23. VI. 1891. Kuusamo.	19.2	19.3	19.0	19.4	19.0		
	14.3	14.1	14.2	14.3	14.1		
N:o 119 c. 22. VI. 1891. Kuusamo.	17.3	17.5	17.7	17.5	17.1	17.6	
	13.8	13.7	13.7	13.4	13.4	13.3	
N:o 122. ?. VI. 1891. Pudasjärvi.	18.0	15.6	15.8	15.3			
	14.1	13.1	13.4	12.6			
N:o 241. 11. VI. 1891. Pudasjärvi.	17.9	17.6	17.1 [1]				
	14.9	15.2	14.5				
N:o 241 a. 13. VI. 1891. Pudasjärvi.	18.5	17.5	16.7	17.7	18.0	17.3	
	13.4	13.1	13.2	13.8	13.4	13.2	
N:o 241 b. 13. VI. 1891. Pudasjärvi.	21.0	20.8	19.9	20.3 [1]			
	14.1	14.2	14.0	14.4			
N:o 241 c. 11. VI. 1891. Pudasjärvi.	19.2	19.1	19.1	19.1	19.2		
	13.8	14.0	14.1	14.2	13.7		
N:o 241 d. 13. VI. 1891. Pudasjärvi.	19.1	19.2	19.6	18.7	18.7	18.8	
	14.0	13.9	14.3	14.1	14.2	14.2	
N:o 244 a. 5. VI. 1891. Pudasjärvi.	18.5	18.7	19.1	19.0	18.9	19.0	17.7
	14.2	14.1	14.1	14.2	14.3	14.1	13.5
N:o 244 b. 5. VI. 1891. Pudasjärvi.	17.9	17.5	17.1	17.5	17.5	17.8	
	13.6	13.9	13.2	13.7	13.5	13.3	
N:o 244 c. 5. VI. 1891. Pudasjärvi.	17.2	17.7	17.9	17.4	17.1	17.6	
	13.5	13.5	13.8	14.1	14.1	14.0	
N:o 244 d. 7. VI. 1891. Pudasjärvi.	18.9	18.3	18.2	19.0	17.5	18.0	
	13.7	13.6	13.7	13.7	13.2	13.3	

Coll. C. Finnilä.

N:o 398. 19. VI. 1915. Utsjoki.	18.0	18.8	18.2	17.5	19.1	18.7	
	13.6	13.8	13.5	13.4	13.5	13.6	
N:o 493. 21. VI. 1916. Suomussalmi.	19.3	18.7	18.3	18.3	18.5		
	13.8	13.7	13.9	13.7	13.6		
N:o 494. 22. VI. 1916. Suomussalmi.	18.4	18.3	18.5	17.6	18.7	18.2	
	14.1	13.5	14.2	14.1	14.1	13.2	
N:o 496. 9. VI. 1916. Suomussalmi.	18.1	17.9	17.9	17.8	18.1	18.4	
	13.2	13.2	13.3	13.0	13.2	13.4	
N:o 497. 12. VI. 1916. Suomussalmi.	19.3	20.1	19.1	19.5	18.7		
	13.9	14.2	14.0	13.8	13.4		
N:o 550. 26. VI. 1917. Inari.	17.6	17.8	17.6	17.4	17.2		
	13.5	14.1	13.7	14.2	13.8		
N:o 551. 21. VI. 1917. Inari.	18.0	18.4	18.4	18.3	18.2	18.2	18.5
	13.5	13.8	13.6	14.1	13.5	13.9	13.4

[1]) Pesästä puuttuu yksi muna.

N:o 552. 20. VI. 1917. Inari. 18.1 18.0 18.5 18.2 18.0 18.1
14.1 14.3 14.0 14.3 14.3 14.2

Coll. publ.

N:o 11. 22. VI. 1888. Muonio. 18.5 18.4 18.4 18.9 18.7
13.8 14.1 14.0 14.1 13.8

N:o 13. 19. VI. 1880. Kittilä. 18.9 18.4 19.6 19.1 19.2(E. Hougberg.)
13.8 14.3 14.1 14.1 14.4

N:o 55 a. 12. VI. 1880. Alatornio. 20.5 20.2 20.5 20.2 20.2
13.6 13.7 13.7 13.7 13.5

N:o 55 b. 14. VI. 1880. Muonionniska. 17.7 18.1 17.5 18.2 17.5
13.7 13.8 13.5 13.5 13.2

N:o 55 c. 20 VI. 1888. Muonio. 17.8 17.8 17.9 18.0 18.0 18.2
14.2 13.9 14.0 13.9 13.8 13.7

N:o 55 d. 16. VI. 1888. Muonio. 17.2 17.3 17.5 17.9 17.1
13.9 14.0 14.1 14.1 13.8

N:o ——. 14. VI. 1880. Muonio. 18.9 18.1 18.8 (E. Hougberg.)
14.3 14.5 13.7

Kaikkien mittaamieni munien keskipituus on 18.5 mm, keskipaksuus 13.8 mm. Suurin havaitsemani pituus on 21.0 mm, pienin 13.4 mm, mutta on kai tässä kysymyksessä rautamuna; lähinnä pienin on 15.3 mm. Suurin paksuus on 15.2 mm, pienin 11.5 mm (yllämainitussa rautamunassa 9.6 mm).

Mitä päälajin munien suuruussuhteisiin tulee, mainitsee „Nordens Fåglar“ pituudeksi 17—20 mm, paksuudeksi 13.5—15.0 mm, Lönnberg pituudeksi 16.5—20.0 mm, paksuudeksi 13—15 mm; vastaavat luvut „Suomen Luurankoisissa“ ovat 17—18 mm ja 13.5—15.0 mm.

Yllä esitetystä käy siis ilmi, että eroavaisuuksia keltavästäräkin ja pohjan keltavästäräkin välillä, mitä munien lukumäärään ja suuruussuhteisiin tulee, tuskin on olemassa. Tähän lisättäköön vielä, että munien väri molemmilla keltavästäräkeillä on sama.

Nämä seikat ovat ymmärtääkseni lisätodistuksena sen mielipiteen puolesta, että pohjan keltavästäräkkiä ei ole pidettävä erilajina, vaan ainoastaan maantieteellisenä varieteettina.

Kirjallisuusluettelo.

Finnilä, C. Studier över fågelfaunan i Salla lappmark sommaren 1914. Acta Soc. F. et Fl. Fenn., 39, N:o 6, 1914.
Kolthoff, G., & Jägerskiöld, L. A. Nordens Fåglar. Andra uppl. Stockholm 1911.
Lönnberg, Einar. Sveriges Ryggradsdjur II. Fåglarna. Stockholm 1915.
Mela, A. J., & Kivirikko, K. E. Suomen Luurankoiset. Porvoo 1909.
Munsterhjelm, Ludv. Om fågelfaunan i Könkämä-dalen uti Lappmarken. Acta Soc. F. et Fl. Fenn., 34, N:o 8, 1911.
Nordling, Elis, Fågelfaunan i Enare socken. Ibid. 15, N:o 3, 1898.
Schaanning, H. T. L. Østfinmarkens fuglefauna. Bergens Museums Aarbog 1907, N:o 8.
—„— Norges Fuglefauna. Kristiania 1916.

Mötet den 7 februari 1920.

Till inhemska medlemmar af Sällskapet invaldes studenter Bertel Aschan (föreslagen af professor Fredr. Elfving) och Lydia E. Eriksson (föreslagen af professor E. Reuter) äfvensom fru Mary Hellén (föreslagen af amanuens R. Frey).

Ordföranden bragte i erinran, att sedan Sällskapet senast var församladt, trenne dess värderade ledamöter gått ur tiden, nämligen direktör C. J. Finnilä, rektorn filosofiedoktor Alfred Poppius och student Kurt Abt. Genom att resa sig från sina platser hedrade Sällskapets ledamöter de bortgångnas minne.

Student Olof Fabricius demonstrerade ett ♂-exemplar av *Cucullia argentea* Hufn., taget den 18 juli 1919 av ing. Åke Fabricius på Kadermo-ön i Bromarv socken. Exemplaret togs på förmiddagen, sittande på några blommande liljor. Larvens näringsväxt, *Artemisia campestris*, förekommer talrikt på fyndorten, och då fjärilen var ett särdeles gott exemplar, torde det väl ej vara alltför djärvt att påstå, att den blivit utkläckt på orten. Arten, som är ny

för vår macrolepidopterfauna, förekommer enligt Spuler i södra Sverige, Östersjöprovinserna, norra och mellersta Tyskland, Galizien, Ungern samt södra och mellersta Ryssland.

Ylijohtaja tri T. H. Järvi piti esitelmän **Keiteleen muikusta ja muikkukannasta** tekemistään tutkimuksista kymmenvuotiskauden 1908—1917 aikana. Aluksi kuvasi esittäjä muikun elämäntapoja ja sen riippuvaisuutta ulkoisista vaikuttimista, kuten järven alue- ja pohjamuodosta sekä veden lämmön vaihteluista. Saadun saaliin määrään nähden oli kyseenalainen kymmenvuotiskausi äkkinäistä laskukautta. Tuloksista ilmeni, että saaliin nopea väheneminen aiheutui n. s. Eilert Sundt'in säännön jyrkästä ilmenemisestä muikkukannoissa. Useita vuosiluokkia oli nimittäin niitten syntykausina kohdannut tuhoutuminen, aiheuttaen vuosiluokkakatoja. Jopa peräkkäisinäkin vuosina oli tällaista sattunut. Ilmastolliset havainnot viittasivat siihen, että tuhon aiheuttajia olivat seliltä käsin tulevat kevätmyrskyt, jotka, tavaten vielä voimattomat poikaset keskitetyillä kutuja syntypaikoilla, heittävät ne rantoja vastaan. Mainituista syistä oli Keiteleen muikkukannoista ylin, Ylä-Keiteleen kanta, joutunut sellaiseen kriisitilaan, että se, jos sitä olisi jatkunut, olisi aiheuttanut erikoisia hallinnollisia toimenpiteitä kannan suojaamiseksi. Vuoden 1919 kuluessa on kuitenkin tapahtunut käänne, v:den 1917 kudusta polveutuva luokka kun taasen on ollut runsaanlainen. Lopuksi huomautti esittäjä muikun kasvunopeuden huomattavasta lisääntymisestä sitä mukaa kuin kannan harveneminen edistyi. Tutkimus on julkaistu „Suomen kalataloudessa", nide 5 ja ruotsiksi sarjassa „Finlands Fiskerier", band 5, sekä saksaksi sarjassa „Annales Acad. sc. Fenn.", Ser. A, T. XIV.

Valtionentomologi tri Walter M. Linnaniemi oli lähettänyt painettavaksi: **Asterochiton vaporariorum (Westw.) Suomessa.**

Viime syksynä sain toht. Runar Forsiukselta vas-

taanottaa Fredriksbergissä asuinhuoneessa kasvatetun myrtin lehtiä, joilla esiintyi, vaikkei tosin huomattavasti tuhoisana, erästä hyönteistä, mikä osottautui olevan *Aleurodidae*-heimon edustaja. Tarkempi mikroskooppinen tutkimus ilmaisi sen erääksi kosmopoliittiseksi, tuhohyönteiskirjallisuudessa yleisesti mainituksi lajiksi: *Aleurodes* l. uudemman nomenklatuurin mukaan *Asterochiton vaporariorum* (Westw.). Tämän lajin toteaminen meidänkin maassamme on — kuten pari vuotta sitte esittäessäni Seuralle erään saman heimon kotimaisen edustajan jo viittasin — ollut vain ajan kysymys. Se oli nimittäin jo useampia vuosia sitten tavattu Ruotsissa asti. Puheenalainen laji on, kuten luullaan, kotoisin troopillisesta Amerikasta, mutta on kasvihuoneissa hyvin viihtyen nykyään levinnyt kaikkialle sekä Uudessa että Vanhassa maailmassa. Ollen erittäin tyypillinen polyfagi — se on tavattu yli 60 kasvilajilta — viihtyy tämä hyönteinen yleensä kaikkialla, missä vaan lämpö- ja kosteussuhteet ovat suotuisat. Lajia pidetään varsin huomattavana tuhohyönteisenä muutamissa troopillisissa ja subtroopillisissa seuduissa. Suurimman vahingon on laji tiettävästi aiheuttanut tomaattiviljelyksille erinäisissä seuduissa Pohjoisamerikan etelä-osissa. Lajin biologiasta on ehkä syytä mainita muutamia piirteitä (ulkomaisen kirjall. mukaan). Imagot elävät parisen kuukautta, laskien elämänsä aikana päivittäin ravintokasvinsa lehdelle, joskus muille kasvinosille, 4—6 kpl. aluksi vihreätä sittemmin ruskeata, lyhyellä varrella varust. munaa. Noin 1 $^1/_2$ viikon kuluttua tulee munankuoresta esille toukka, joka muistuttaa suuresti kilpikirvatoukkaa. Se elää jonkun aikaa vapaasti kasvilla, mutta kiinnittyy ennen pitkää sopivan paikan löydettyään ravintokasviinsa, tavallisesti lehden alapintaan, harvemmin yläpintaan, missä sitte läpikäy koko kehityksensä (3 toukka-astetta ja yhden n. s. koteloasteen). Yksilön kehitys kasvihuoneessa, jota jatkuu keskeymättä läpi vuoden, vaatii keskimäärin noin 5 viikkoa, jotenka siis sukupolvia ehtii vuoden mittaan syntyä melko useita.

Ominaista tälle lajille on, että kasvien lehvistön tuho alkaa aluslehdistä jatkuen ylöspäin. Alimmilla, pahimmin

vioitetuilla lehdillä esiintyy etupäässä koteloita ja juuri kuoriutuneita imagoja, keskimmäisillä toukkia ja muniakin ja ylimmillä vihdoin imagoja ja äsken laskettuja munia.

Torjumiskeinoista tätä tuhohyönteistä vastaan lienee paikallaan mainita, että milloin vioitus on alulla vasta, riittää kun poistetaan ja hävitetään vioitetut lehdet hyönteisineen, mutta milloin tuho on päässyt hyvään vauhtiin, on pakko turvautua tehokkaampiin keinoihin. Nykyään käytetään aleurodiideja vastaan Amerikassa paitsi erinäisiä ruiskutuskeinoja myöskin savutusta. Varsinkin on savutus sinihappokaasulla antanut hyviä tuloksia. Koska monet kasvihuonekasvit ovat sangen arkoja edellämainitulle, on edellä käypä koesavutus tarpeen. Muuten on kokemus osottanut, että kasvit sietävät mainittua savutusta parhaiten aivan pimeässä, mahdollisimman kuivassa ilmassa ja alhaisessa lämmössä.

Heimo *Aleurodidae* on Pohjoismaissa edustettu vain aniharvoilla ulkosalla elävillä lajeilla, ja niistä on ainoastaan yksi, *Aleurodes fragariae*, toistaiseksi meillä Suomessa todettu. Kotimaisilla lajeilla on epäilemättä varsin vähän fytopatologista merkitystä, mutta nyt esittämälläni, kasvihuoneisiin kulkeutuneella lajilla voi olla, jos se pääsee esteettömästi leviämään, kylläkin huomattava merkitys.

Forstmästare Justus Montell hade insändt en skrifvelse: **Gränserna för Malla naturskyddsområde utvidgade,** i hvilken han, efter att hafva relaterat frågans förhistoria, skildrar den gränsreglering, som han på förordnande af Forststyrelsen företagit. Ur skrifvelsen lämnas följande utdrag.

Vid min ankomst till bestämmelseorten fann jag genast, att mycket mera af det af mig föreslagna området hade blifvit uteslutet, än jag kunnat ana. Sålunda lågo icke allenast fjällets norra och västra delar i sin helhet, utan äfven dess högsta topp och stora sträckor af dess sydsluttning och af låglandet där nedanför utanför gränslinjen, som uppenbarligen dragits så som nu skett endast emedan det här

var bekvämast att komma öfver fjället. Utanför gränslinjen befunno sig äfven Mallas, på dess sydsida befintliga högsta klippbrant med boplats för jaktfalken (*Falco rusticolus)* och traktens enda perenna snödrifva, i hvars närhet utbreder sig en ovanligt vidsträckt snölägemark med en massa för sådana lokaler typiska växtassociationer af delvis stort intresse samt ett synnerligen vackert vattenfall, som bildas där smältvattnet från ofvannämnda väldiga snödrifva störtar ned för den höga, lodrätt stupande fjällbranten.

Då emellertid äfven fjällets norra och västra delar flerstädes bjuda på vackra partier och sällsynta växtassociationer, af hvilka flera, i synnerhet på fjällets norra sida, under senaste sommar och naturligtvis äfven tidigare blifvit illa åtgångna af renar, kom jag efter moget öfvervägande till det resultat, att enda sättet att effektivt skydda de viktigaste delarna var att draga den nya gränsen så, att nästan hela Malla kom innanför densamma. I stället afskilde jag en rätt vidsträckt del af låglandet nedanför fjällets sydsida, som saknar större intresse, men låg innanför den tidigare utstakade gränsen. Det fredade området blef nu något större än 15 kvadratkilometer, hvilket dock knappast har någon betydelse.

Den nya gränsen utgår liksom den gamla från Siilaslahti — Kilpisjaurs nordöstra vik — längs Siilasjokk och Siilasjaurs västra strand till denna sjös norra ända, därifrån en rät linje är upphuggen genom björkskogen till Mallas norra ända. Härifrån följer gränsen den fjällbäck, som flyter genom dalen mellan Malla och fjället Raasa till Mallas västra ända, därifrån en rät linje är dragen nästan rakt åt söder till stranden af Kilpisjaur. Den nya gränsen är öfverallt, äfven där den ej följer vattendragen, så tydlig, att lapparna ingenstädes kunna taga miste om den, hvilket naturligtvis i hög grad kommer att underlätta bevakandet.

I sammanhang härmed får jag meddela att den uppgift, som varit synlig i tidningspressen, att naturskyddsområdet å Malla sommaren 1919 ostraffadt fått vara en tummelplats för lapparnas renar och att vegetationen därstädes till stor

del förstörts, blott är en sanning med modifikation, ty inom de delar af fjällkomplexen, som senaste sommar tillhörde skyddsområdet, hade synbarligen endast enstaka renar rört sig, utan att åstadkomma någon nämnvärd skada, hvaremot de utanför den gamla gränsen liggande delarna svårt hemsökts af renar, hvilka här ställvis förorsakat stor förödelse. Då lapparna naturligtvis varit berättigade att hålla sina renar på de delar af Malla, hvilka lågo utanför gränsen för skyddsområdet, och det naturligtvis inte är möjligt att ens med bästa vilja i världen förhindra att en eller annan ren förirrar sig till det fridlysta området, kunna lapparna naturligtvis icke ställas till ansvar för det skedda, så mycket mindre, som det, som tilläfventyrs felats, till stor del torde få skrifvas på den dåvarande, numera afskedade vaktens konto. Då den nya vakten, som tillträdde sin tjänst under min vistelse där uppe, fått stränga order, vågar man kanske hoppas, att Malla för framtiden skall kunna fredas för vidare skadegörelser från renarnas sida. Lapparna hafva, trots hotelser i början, veterligen icke åstadkommit någon som helst skadegörelse.

Doktor Harald Lindberg lämnade följande **Floristiska notiser.**

1. Hvad som för några år sedan (Meddelanden 42, 1916, sid. 43) förevisades under namn af *Epilobium adenocaulon* Hausskn. från Lojo har visat sig, liksom de flesta svenska exemplar, bestämda till *adenocaulon*, tillhöra en nyligen i Amerika ur *adenocaulon* utbruten art, *E. rubescens* Rydb. Vid min anmälan af arten påpekade jag också bl. a., att Lojo-exemplaren fullkomligt öfverensstämde med svenska och amerikanska exemplar af „*adenocaulon*“, men afvek från Haussknecks originalbeskrifning bl. a. genom små, hvita, rodnande blommor.

2. *Cerastium glutinosum* hade redan år 1892 tagits af mig å Signildskär W om Ekerö, ehuru endast i ett enda litet strå, som ej tillät säker bestämning. Vid besök sommaren 1919 insamlades därstädes ett rikligare material, som visade sig

tillhöra arten i fråga. Signildskär är således den äldsta fyndorten för växten i vårt land.

3. *Veronica longifolia* × *spicata* anträffades i två former på Hamnskär invid Signildskär 20. 7. 1919. Tidigare ej anmäld hos oss. I samlingen dock företrädd af exemplar från Geta, Bolstaholm, 7. 7. 58, Molander, och Lemland, Idholm, 8. 1907, 12. 7. 06, A. Palmgren.

4. *Veronica spicata* var. **arachnoidea** n. var., indumento arachnoideo in inflorescentia a typo differt. — Från Åland, Hammarland, Frebbenby, 1904, Arthur Dahl. Högst egendomlig genom sin ytterst fina spindelväfsbehåring i inflorescensen. Jag har undersökt flere tiotal exemplar af *V. spicata* från ett flertal länder, men icke anträffat ett enda likartadt exemplar.

I anslutning till dr H. Lindberg afgaf docent Alvar Palmgren följande meddelande: **Cerastium glutinosum Fr. och Veronica longifolia L. × V. spicata L. på Åland.**

1. *Cerastium glutinosum* Fr. Med anledning af dr H. Lindbergs meddelande angående fyndet af *Cerastium glutinosum* Fr. å Eckerö: Signilskär, ber jag att få nämna, det arten i fråga knappast i högre grad är sällsynt i Ålands sydvästra (Lemlands) och nordvästra (Hammarlands, Eckerö och Geta) skärgårdar. Att arten så länge förblifvit okänd för den finska floran, torde — frånsedt dess rätt stora likhet med *Cerastium semidecandrum* L. — dels härflyta ur dess tidiga blomning (oftast i förra hälften af juni), dels vara en följd däraf, att densamma i likhet med *Cerastium semidecandrum*, *Saxifraga tridactylites*, *Geranium molle* m. fl. på back- och bergknallar uppträdande arter under torra somrar knappast alls står att finna. Annat under fuktiga somrar; då kan arten stå att anträffa i betydande individrikedom. Under den rätt regnrika försommaren 1919 fann jag sålunda arten på ett flertal lokaler uppträdande i stor ymnighet och i utomordentligt vacker gestalt. Sedan artens förekomst genom fynd af mig på Jomala-Möckelö

(1899) samt ett par holmar i Lemland (1902) först fastslogs, har under årens lopp ett rätt betydande antal fyndorter tillkommit. Uppgifterna i del II (1915) af mina „Studier öfver löfängsområdena på Aland. Ett bidrag till kännedomen om vegetationen och floran på torr och på frisk kalkhaltig grund" (Acta Soc. pro F. et Fl. Fenn., 42, n:o 1) inberäknade, äro mig följande fyndorter bekanta.

Sottunga: Mosshaga (1919); Lemland: Nåtö och Skobbholm (1902), Jersö, Granö och Askö (1907), Björkö, Rödgrund, Inre Kalfskäret, Slätholm och Slätskär (1919); Jomala: Möckelö (1899); Hammarland: Äppelö, Granskär (1919); Eckerö: Finbo, Rönnskär samt Rönnskärsgrundet (1919); Geta: Isaksö (1919), Höckböle holme (1914).

2. *Veronica longifolia* L. × *spicata* L. Såsom af dr H. Lindbergs meddelande ofvan framgår, insamlades denna hybrid af mig på Lemland: Idholm sommaren 1907. Formen uppträdde här i stor ymnighet på back- och bergknallar samt bergsafsatser. Då min första tanke var, att en hybrid af *Veronica longifolia* och *V. spicata* förelåg, tillvaratogs ett betydande material, omfattande exemplar med dragning åt såväl *V. longifolia* som *V. spicata.* Då emellertid verklig *V. longifolia* på ön helt och hållet saknades, har jag senare dragit formens hybrida natur i tvifvel och tänkt mig möjligheten af en stor variationsvidd hos *V. spicata.* Tydligen under intryck däraf ha exemplar under namn af *V. spicata* inlämnats till Finska museet. En afsedd närmare granskning af materialet har för andra arbeten tillsvidare ej blifvit verklighet. Herr Lindbergs senare bestämning är emellertid tvifvelsutan riktig. Helt visst uppträder denna hybrid på Åland som själfständig art. Under mina senare exkursioner på Åland ha ofta af *V. spicata* anträffats former, afvikande från typen, men med starkare eller svagare habituella likheter med *V. longifolia.* Sannolikt har, åtminstone ofta, ej *V. spicata,* utan den nu ifrågavarande hybriden i verkligheten förelegat.

Student Håkan Lindberg gjorde följande meddelande om **För Finlands fauna nya skalbaggar.**

1. *Gyrinus colymbus* Er. Ett exemplar av denna art påträffade jag den 13 aug. 1918 i närheten av Heponiemi i Karislojo i en å, som rinner ut i Puujärvi sjö. Huvudformen är karakteriserad av en svag punktur på täckvingarna. Det av mig funna exemplaret är glatt och bör därför hänföras till var. *distinctus* Aubé. Denna upptages i ett fåtal arbeten som en särskild art och synes äga en vidsträcktare utbredning än huvudformen, att döma av uppgifter i Seidlitz' „Fauna baltica" och Reitters „Catalogus".

2. *Helophorus griseus* Hbst (= *elongatus* Kuw.). Denna art, som hos oss synbarligen blivit sammanblandad med närstående former, insamlades somrarna 1916 och 1917 i ett fåtal exemplar i Lojo av min far dr Harald Lindberg och mig. Av våra arter står denna närmast *granularis* L., men skiljer sig genom långsträcktare form, tydligt gul sido- och framkant på thorax och mera gråaktig färg samt är dessutom något större. Den av J. Sahlberg i „Catalogus coleopterorum faunae fennicae" under namnet *griseus* Hbst upptagna arten bör heta *brevipalpis* Bedel (= *griseus* Rey, Kuw.) och åtskiljes från de tidigare nämnda på grund av formen hos maxillarpalpens sista led. Den hänföres till ett särskilt undersläkte. *H. griseus* Hbst är utbredd över hela Europa (Jakobson).

3. *Cercyon lugubris* Oliv. (= *obsoletus* Gyll.). Invid Tervalampi gård i Vichtis socken anträffade jag den 18 augusti 1917 ett exemplar av denna art. Den är utbredd över större delen av Europa och är funnen enstaka i Norge och södra Sverige. Den av J. Sahlberg under namnet *lugubris* Payk. upptagna arten bör enl. nyare uppfattning bära namnet *convexiusculus* Steph.

4. *Stenus pallipes* Grav. Vid sållning på stranden av Lojo sjö invid Jalassaari gård den 12 okt. 1917 fann jag 2 exx. av ovannämnda nykomling till vår fauna. Senare, den 10 juni 1919, erhöll jag i närheten av den tidigare fyndplatsen ett tredje exemplar. Arten är utbredd över större

delen av Europa och tidigare nordligast funnen i Sverige och Ostpreussen. Bestämningen är gjord av min far, dr Lindberg, och verificerad av L. Benick i Lübeck.

5. *Calodera nigrita* Mannh. En individ påträffades genom sållning i Djurgården vid Helsingfors den 9 april 1914. Artens utbredningsområde sträcker sig över hela mellersta Europa, och den är dessutom funnen i Sverige.

6. *Oxypoda (Demosoma) testacea* Er. Ett exemplar togs för flere år sedan av dr W. M. Linnaniemi i Kontiolaks. Arten är enl. Jakobson funnen i Frankrike, Holland, Tyskland, Danmark och Sverige samt troligen även i östligare delar av Europa.

7. *Byrrhus arietinus* Steff. Denna art, som tidigare hos oss varit sammanblandad med närastående former, främst *fasciatus* Forst., urskildes för ett par år sedan av min far. Den har visat sig äga en ganska stor utbredning i vårt land. Bl. a. är den funnen i Lojo, i Kyrkslätt, Helsinge (Kurt Ekman), Janakkala (R. Elfving) och Viborg. För övrigt är denna kanske även i andra länder misskända art angiven från Norge, Tyskland och Österrike, nordligaste Ryssland, Kaukasus och delar av Asien (Jakobson).

8. *Gymnetron melanarium* Germ. På Runsala holme utanför Åbo fann min bror, stud. P. H. Lindberg, och jag några exemplar av ovannämnda art den 17—18 juli 1919. Tidigare är arten, som enligt Reitter skall leva på *Veronica*, känd från spridda lokaler i Sverige och Danmark samt från Mellaneuropa.

Å rektor M. Brenners vägnar föredrogs: **Finlands Rosae heterosepalae i ny belysning.**

Såsom kändt har rektor S. Almqvist i Stockholm under de senaste åren genomfört en grundlig revision af *Rosa*-släktets mångskiftande och svårutredda former, skandinaviska såväl som extra-skandinaviska. Härvid hafva äfven i Finland insamlade exemplar granskats och fått sin plats i det nya systemet sig anvisad. I detta system, publiceradt

i C. A. M. Lindmans Svensk Fanerogam Flora, Stockholm 1918, och S. Almqvists Sveriges Rosae, Stockholm 1919, motsvaras den i södra Finland allmänna, tidigare oegentligt *R. canina* L. eller *R. glauca* Vill. med varieteterna *dumetorum* (Thuill.) eller *coriifolia* (Fr.), sedermera *R. opaca* Fr. med underarterna *glauca, glauciformis, virens* och *virentiformis* kallade kollektivarten af artgruppen I. *Afzelianae,* med skarpa, klolika taggar, oftast ensamma eller parvisa blommor, och nyponmynningen tillsluten af den ett tätt ludet nystan bildande märkessamlingen. Från denna grupp afviker grupp II. *Caninae* genom färre, förlängda och som en gles, svagare hårig kvast ur nyponmynningen utskjutande stift och märken, vanligen flere blommor tillsammans och fasta, i händelse hår eller pruinös beläggning saknas, glänsande blad. I ungefär samma förhållande till hvarandra som dessa två klotaggiga grupper stå de syl- eller nåltaggiga och glandelbladiga V. *Villosae* och VI. *Tomentosae,* den förra med svaga taggar, korta, trubbiga eller kortspetsiga, mjuka blad och rundade nypon, motsvarande *Afzelianae,* den senare, med grofva taggar, långsträckta, långspetsiga, fasta blad och långsträckta nypon mer närmande sig *Caninae.* På samma sätt stå af de i Finland icke förekommande III. *Rubiginosae* och IV. *Agrestes,* den förra närmare *Afzelianae,* den senare *Caninae.* VII. *Cinnamomeae* bland *Homosepalae* motsvara närmast *Afzelianae,* men med raka taggar. Dessutom uppställer förf. inom *Homosepalae* ännu grupp VIII. *Pimpinellifoliae,* risartade hedväxter med många småbladiga parblad, genom långskaftade bleka blommor liknande *Caninae,* för hvilka någon representant ej finnes hos oss i vildt tillstånd.

Utom dessa, de gamla arterna motsvarande grupper särskiljas, till ett antal af 39, s. k. arttyper, d. v. s. „systematiska enheter som sträcka sig genom alla eller ett flertal *Rosa*-grupper, omfattande arter inom dem, som väsentligt öfverensstämma i bladform, sågtandning, taggar, färgförhållanden m. m.“, hvarigenom hvarje af grupperna I, II, V och VI uppdelas i 39 olika arttyper, hvar och en af dessa

åter inom *Afzelianae* och *Caninae* nästan utan undantag uppvisande åtminstone 4 genom bladens färg och beklädnad karakteriserade arter eller underarter, nämligen de s. k. *glauca*, *glauciformis*, *virens* och *virentiformis*-formerna, hvilka ytterligare, beroende på olikheter beträffande bladens form och tandning, kunna sönderfalla i ett större eller mindre antal underarter. Inom de öfriga gruppernas arttyper äro däremot färg- och indument-formerna mindre talrika. Inalles uppgår de svenska arternas antal enligt författarens egen uppgift till 223, af hvilka 18 arter under $^3/_4$ år tillkommit.

Då jag med anledning af rektor Almqvists i Acta Horti Bergiani, band 4, publicerade redogörelse för Bergianska trädgårdens vid Stockholm spontana *Rosa*-former i Soc. pro Fauna et Flora Fennica Meddelanden, häft. 34, lämnat några uppgifter angående af mig i Ingå sockens kusttrakt i västra Nyland insamlade former af ifrågavarande släkte, samt jag därjämte tror mig kunna förutsätta ett allmännare intresse för dessa vår floras prydnader, tillåter jag mig på grund af rektor Almqvists bestämningar af i vårt universitets botaniska museum befintliga exemplar lämna en framställning af våra heterosepala *Rosa*-former under deras såväl nya som gamla benämningar. De homosepala formernas namn äro oförändrade.

Rosae heterosepalae i Finland ordnade efter arttyperna.

I. **Afzelianae** (förut *R. canina* L., *R. glauca* Vill., *R. opaca* Fr. med varr. *dumetorum* (Thuill.) och *coriifolia* (Fr.).

1. **Rubea**-typen. Den allmännaste af alla arttyperna.

1. (Glaucif.) **R. rubea** Matss. ***serrifrons** Almqv. *(R. coriifolia* Fr.) Åland, Jomala, Ramsholmen, lund, 1898. A. L. Backman.

2. (Virentif.) **R. Leffleri** Almqv. *(R. dumetorum* Thuill.) Nyl., Fagervik in horto culta, 1849, och Fagervik Sjöbodarne, 1852. E. Hisinger. *(R. coriifolia* Fr.) Sav. austr., Savitaipale Partakoski, vid landsvägen, 1909. H. Buch. Typens allmännaste *Rosa*-art. *(Virens) **elatiformis** Matss. *(R. virens* Whlnb. var. *subvirens* Matss.) Nyl., Ingå Svartbäck, åkerkant vid väg, 1907. M. Brenner. (*R. virens* Whlnb. **venosa*

Sw.) Nyl., Ingå Brennebo, ängsbacke, 1911, och Rövass, lund, 1914. M. Brenner. Lika allmän som hufvudarten.

2. Rufula-typen. Liknar i ymnighet eller öfverträffar *Rubea*-typen.

9. (Virentif.) **R. Forsteri** Sm. *(R. dumetorum* Thuill.) Åboland, Nystad, Pirkholm, 1879. H. Hollmén. *(R. dumetorum* Thuill.) Åboland, Lojo, skog, 1898. K. Aarnio. *(R. virentiformis* Almqv. **Matssonii* var. *laetula* Almqv.) Nyl., Ingå, Bastubacka, åkerbacke, 1907. M. Brenner. (*R. virentiformis* Almqv. **Matssonii* var. *canula* Almqv.) Ingå, Bastubacka, åkerbacke, 1907, och Brennebo, ängsbacke, 1911. M. Brenner. *(Virens) **virentifrons** Matss. *(R. canina* L.) Åland, Hammarland, lund, 1898. K. Mäntylä. *(R. glauca* Vill.) Nyl., Kyrkslätt, invid Humaljärvi, 1912. H. Wasastjerna.

4. Jebei-typen. En af de allmännaste typerna i Sverige, ymnig i europeiska *Rosa*-området.

24. (Virentif.) **R. frutetorum** Bess. *(R. virentiformis* Almqv. **collinalis* Matss.) Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerbacke, 1907. M. Brenner. *(Virens) **Collinderi** Matss. *(R. glauca* Vill.) Åland, Jomala, Möckelö, äng, 1898. A. L. Backman. *(R. canina* L.) Nyl., Hangö, 1879. E. Hisinger. *(R. virens* Whlnb. **venosa* Sw. var. *subvirens* Matss.) Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerkant, 1907. M. Brenner. *(R. virens* Whlnb. **venosa* Sw.) Nyl., Ingå, Svartbäck, betesmark, och Bastubacka, åkerbacke, 1907. M. Brenner. *(R. virens* Whlnb. **limitata* (Matss.) Almqv.) Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerren vid skogskant, 1907. M. Brenner. *(R. glauca* Vill.) Nyl., Kyrkslätt, Smeds, barrskog vid Högberget, 1895. M. Brenner.

16. Gravetii-typen. Ymnig både i öster och väster.

106. (Virens) **R. grossidens** Almqv. et Matss. *(R. virens* Whlnb. **venosa* Sw.) Nyl., Ingå, Svartbäck Bastubacka, åkerbacke, 1907, och Stor-Löfö, blandskog, 1910. M. Brenner. *(Virentif.) **obtusata** Almqv. et Matss. *(R. coriifolia* Fr.) Nyl., Tvärminne Gräsgrundet, 1904. A. A. Sola.

17. Connivens-typen. Företrädesvis vid hafvet och de stora insjöarna.

112. (Glauca) **R. connivens** Almqv. (*R. canina* L.) Aland, Lemland, Nåtö, 1905. A. Palmgren.

113. (Virentif.) **R. pseudo-Lefileri** Almqv. (*R. virentiformis* Almqv. **Matssonii* var. *laetula* Almqv.) Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerkant, 1907, och Dansarholm, blandskog, 1907. M. Brenner. (*R. virentiformis* Almqv. **Matssonii* var. *canula* Almqv.) Nyl., Ingå, Utanåker Råbro, vägkant, 1910, Svartbäck, björkskogskant, 1907, åkerren, 1907, björkskogsbacke vid vägkant, 1907, Rövass, lund, 1914. M. Brenner. (*R. coriifolia* Fr.) Nyl., Ingå, Fagervik, 1897. E. Hisinger. * (Virens) **concolor** Hartm. (*R. virens* Whlnb. **venosa* Sw.) Nyl., Ingå, Svartbäck, ängsbacke, 1907, Brennebo, barrskogskant, 1910. M. Brenner.

18. Cuneatula-typen. Rikligt inom de heterosepala rosornas område.

118. (Glauca) **R. cuneatula** Almqv. (*R. canina* L. var. *opaca* Fr.) Nyl., Ingå, Fagervik vid Sjöbodarna, 1852. E. Hisinger. (*R. glauca* Vill.) Kar. Ladog., Sordavala, Hakala, 1911. K. H. Hällström.

119. (Virentif.) **R. dinota** Matss. ***hirti-dinota** Almqv. (*R. virentiformis* Almqv. **Matssonii* var. *canula* Almqv.) Nyl., Ingå, Svartbäck, vid en husvägg, 1907. M. Brenner.

19. Podolica-typen. Östlig typ.

125. (Glauca) **R. podolica** Tratt. (*R. glauca* Vill.) Kar. Ladog., Sordavala, Hakala, 1911. K. H. Hällström.

126. (Virens) **R. Matssonii** Almqv. **limitata* Matss. (*R. canina* L.) Åland, Lemland, 1898. A. Salokannel. (*R. virens* Whlnb. **limitata* Matss.) Nyl., Ingå, Haga, vägkant, 1907, Svartbäck, åkerren, 1914, och Rövass, lund, 1914. M. Brenner. (*R. virens* Whlnb. **venosa* Sw.) Nyl., Ingå, Svartbäck Bastubacka, åkerbacke, 1907. M. Brenner. (*R. canina* L.) Nyl., Ingå, Stor-Ramsö, 1851. E. Hisinger. (*R. glauca* Vill.) Nyl., Ingå, Fagervikparken, 1898. E. Hisinger.

26. Chavini-typen. Jämnt spridd europeisk typ.

186. (Virens) **R. venosa** Sw. Åboland, Reso, Luonnonmaa, 1905. Laura Högman, * (Virentif.) **trichella** Almqv. (*R. coriifolia* Fr.) Åland, Hammarland, 1898. K. Mäntylä. (*R. dumetorum* Thuill.) Åland, Eckerö, 1898. K. Mäntylä.

27. Acharii-typen. Som föregående jämnt spridd i Europa.

192. (Virens) **R. bi-scheutziana** Almqv. *(R. glauca* Vill.) Kar. näset, Sakkola, Ryökkylä, 1897. H. Lindberg.

31. Lindstroemii-typen. Hafskusttyp.

219. (Glauca) **R. Lindstroemii** Almqv. *(R. glauca* Vill.) Sav. austr., Savitaipale, Härmäkoski, 1911. H. Buch.

II. Caninae.

2. Rufula-typen.

10. (Virens) **R. exilis** Crép. *(R. canina* L.) Åland, Lemland, Enskär och Nåtö, 1906. A. Palmgren. Nyl., Tvärminne Krogen, 1905. Comm. J. A. Palmén.

4. Jebei-typen.

25. (Virens) **R. colpogena** Almqv. *(R. canina* L.) Åland, Lemland, Jersö, 1907. A. Palmgren.

V. Villosae.

1. Rubea-typen.

5. (Glaucif.) **R. molli-serrifrons** Almqv. *(R. mollis* Sm.) Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerbacke, 1907. M. Brenner.

4. Jebei-typen.

28. (Glaucif.) **R. molli-glaucigera** Almqv., Åland, Hammarland, Äppelö, Grönskär, 1905. Laura Högman. * (Glaucif.) **molli-angermanula** Almqv., Åboland, Reso Luonnonmaa, 1905. Laura Högman. (*R. mollissima* Fr.) Nyl., Pojo, Åminne vid vägen strax nedanom gården, 1855. E. Hisinger. Sibbå, Löparö, 1871. E. Öhrnberg.

16. Gravetii-typen.

109. (Glaucif.) **R. molli-solstitialis** Almqv. *(R. mollissima* Fr.) Nyl., Pojo, Åminne, 1849. A. E. Christiernin. Ekenäs vid landsvägen, 1855, och Ingå, Fagervik Hirfdalskullen, 1852. E. Hisinger.

19. Podolica-typen.

129. (Glaucif.) **R. molli-extensula** Almqv. *(R. mollis* Sm.) Nyl., Ingå, Fagervik i parken vid vägen emellan porten och iskällaren, 1892. E. Hisinger.

22. Pineliensis-typen. Har i Europa och Asien vid utbredning, i norr nästan lika högt som *R. cinnamomea.*

151. (Glaucif.) **R. Greniéri** Dgl. *(R. mollissima* Fr.) Nyl., Ekenäs, 1855, Ingå, Kuggholm, 1855, Fagervik Sågarskullen mot Hirfdalsängen, 1851. E. Hisinger. *(R. mollis* Sm.) Nyl., Ingå, Svartbäck, björkskogsbacke vid vägkant, 1907, Kyrkslätt, Strömsby, ängsbacke, 1895, hästhagen, blandskog, 1895, och Wårdnäs, 1860. M. Brenner. Helsinge Degerö, 1878. E. Wainio.

26. Chavini-typen.

189. (Glaucif.) **R. molli-rotigera** Almqv. (*R. dumetorum* Thuill.) Åland, Hammarland, 1898. I. A. Koskinen.

27. Acharii-typen.

198. (Glaucif.) **R. permollis** Almqv. *(R. mollis* Sm.) Åland, Sund, ängsbacke, 1900. Laura Högman.

VI. Tomentosae.

24. Acutiformis-typen. Starkt representerad, med ganska jämn, spridd utbredning.

173. (Glaucif.) **R. umbelliflora** Sw. *(R. tomentosa* Sm.) Åland, Jomala, Ytterby, B. Florström. Jomala, Ramsholmen, 1906, och Sund, emellan Kastelholm och Tosarby, 1906. A. Palmgren.

Till dessa af rektor Almqvist bestämda *Rosa*-former kunna följande under senare år i Ingå tagna och med ledning af Sveriges *Rosae* af mig bestämda exemplar tilläggas.

I. Afzelianae.

8. Saturella-typen. Skyr inlandet.

50. (Virentif.) **R. lepidina** Matss. Nyl., Ingå, Svartbäck, björkskog, 1919. M. Brenner.

23. Contracta-typen.

156. (Virentif.) **R. silvescens** (Matss.) Almqv. ***incrassata** Almqv. Nyl., Ingå, Barö, 1911. Widar Brenner. * (Virens) **placida** Matss. Nyl., Ingå, Gåsarudd Manggrund, 1911. Widar Brenner.

24. Acutiformis-typen.

66. (Virentif.) **R. coriifolia** Fr. Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerbacke, 1918. M. Brenner.

26. Chavini-typen.

186. (Virentif.) **R. venosa** Sw. ***trichella** Almqv. Nyl., Ingå, Svartbäck, björkskog 1919. M. Brenner.

27. Acharii-typen.

192. (Virentif.) **R. bi-scheutziana** Almqv. ***neglecta** Matss. Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerbacke, 1918, och Bastö, gräsmark på berg, 1919. M. Brenner.

V. Villosae.

13. Decurtata-typen.

84. (Glaucif.) **R. coerulea** Woods. Nyl., Ingå, Gåsarudd, Gloholm, 1912. Widar Brenner.

17. Connivens-typen.

116. (Virentif.) **R. molli-albida** Almqv. ***conocarpa,** foliolis parvis, virentibus, simplici-serratis, hypanthio pyriformi. M. Brenner. Nyl., Ingå, Barö, torr backe, 1911. Widar Brenner.

22. Pineliensis-typen.

151. (Glaucif.) **R. Greniéri** Dgl. Nyl., Ingå, Gåsarudd, Gloholm, 1913, 1918, och Manggrund, 1911. Widar Brenner.

Ofvanstående framställning kan naturligtvis ej göra anspråk på att gifva en fullständig bild af Finlands *Rosa*-flora, men torde dock vara ägnad att framhålla några af de former Sverige och Finland hafva gemensamt, äfvensom att åskådliggöra arten och vidden af den försiggångna systemförändringen, samt framförallt att påpeka de stora luckor i kännedomen om vårt lands *Rosae*, som ännu behöfva fyllas. Redan en flyktig blick på arttypernas och arternas ordningsnummer torde vara tillräcklig för att mana till en lifligare verksamhet i detta hänseende. Äfven de anförda fyndorternas fåtalighet talar härför. Att märka är dock, att ett stort antal exemplar från olika delar af landet ej kunnat i detta sammanhang behandlas.

Vid en jämförande granskning af de skilda grupperna framstå särskildt *Afzelianae* och inom denna grupp åter *virentiformes* genom sin stora formrikedom. I motsats härtill äro de blågrönbladiga inom denna grupp ytterst sällsynta, med endast 1 *glauciformis* från Åland samt 4 *glaucae* från Åland, Ingå Fagervik, Savitaipale och Sordavala. *Villosae* däremot ha att uppvisa 8 *glauciformes* från Åland, Åboland och Nyland. Artrikast är arttypen 17 *Connivens*

med 4, de öfriga hafva endast 1 eller 2 arter. De flesta fyndorterna (10) har *R. Greniéri* inom *Villosae* typ *Pinelien-sis* och därnäst (8) *R. pseudo-Leffleri* inom *Afzelianae* typ *Connivens*.

Mötet den 6 mars 1920.

Till inhemsk medlem af Sällskapet invaldes student A. J. Rainio (föreslagen af professor Fredr. Elfving).

Till publikation anmäldes:

W. Hellén, Beiträge zur Kenntnis finländischer Carabiciden.

Gustaf Munsterhjelm, Om chironomidernas äggläggning och ägg-grupper.

I. Välikangas, Ein Fall von gehemmter Entwicklung der postrenalen Vena cava inferior bei der Katze.

Student Håkan Lindberg förelade Helsingfors entomologiska bytesförenings katalog N:o 7, år 1920.

Isännöitsijä Th. Grönblom näytti kaksi luonnonhistorialliselle alueellemme uutta perhoslajia: 1) *Hepiolus sylvinus* L., 2 kappaletta löydetty Turusta viime syksynä (esittäjä ja ylioppilas N. Kanerva); 2) *Stauropus fagi* L., löydetty Pellingistä, Porvoon lähistöltä v. 1918 (opettaja W. Wahlbeck).

Forstmästare J. E. Ekström demonstrerade ett hanexemplar af den tidigare inom området icke tillvaratagna skalbaggen *Oryctes nasicornis*. Exemplaret togs af föredragaren den 27 juli 1919 i en brunn å norra delen af Stora Ådholmen i Esbo socken. — Dr R. Forsius uttalade den förmodan, att arten vore att räkna till de med handelsvaror i landet inkomna insekterna.

Doktor Widar Brenner redogjorde för **En monstrositet hos Rubus idaeus.**

Senaste sommar fann jag i Snappertuna i närheten av

Huskvarna gästgiveri å Baggård mark en medelstor hallonbuske, vars samtliga fruktifikativa skott voro omvandlade till hängeliknande bildningar. Blomaxeln var abnormt förlängd och uppbar en massa fina, syllika, vitludna blad. I allt övrigt var busken fullt normalt utvecklad. Ståndorten var en dikeskant ovanom en åker, och omedelbart invid förekommo talrika hallonbuskar av vanligt utseende med mogna frukter. I Ascherson u. Graebner, Synopsis der Mitteleuropäischen Flora, finnes formen omnämnd som m. *phyllanthus* Lange eller f. *strobilaceus* Focke. Det heter sid. 445: „Blüthenstand reich verzweigt, statt der Blüthen kurze quastähnliche, dicht mit schuppenartige Hochblättern bedeckte Zweige tragend. Selten, aber an verschiedenen Orten in völlig übereinstimmender Gestalt.“ I samlingarna finnes en liknande form av *Rubus idaeus* L. **simplicifolius* Bl., tagen av Hans Hollmén i Lojo 1886.

Amanuens W. Hellén redogjorde för en av honom företagen bearbetning av det på entomologiska museet befintliga obestämda materialet av **Carabicider från Finland,** varjämte en revision företagits av den tidigare uppställda samlingen av till nämnda familj hörande former. Som resultat framhölls bl. a., det arterna *Pelophila ochotica* Sahlb. och *Harpalus nigritarsis* J. Sahlb. vore att betrakta endast som varieteter av resp. *P. borealis* Payk. och *H. latus* L., vidare att de förmenta arterna *Bembidium lapponicum* Thoms., *Amara curvicrus* Thoms. och *Pseudophonus griseus* Panz. blivit oriktigt bestämda, i själva verket tillhörande resp. *Bemb. velox* var. *Güntheri* Seid., *Amara ovata* Fabr. och *Ps. pubescens* Fabr. Vidare var ett antal arter att utmönstra ur faunan, dels några som insamlats vid Svir utanför det naturhistoriska områdets gränser, dels ett par andra, vilka i anseende till sin sydliga utbredning i Europa med skäl torde kunna betraktas som dubiösa. Artantalet av i Finland förekommande carabicider (inkl. cicindelider), år 1900 uppskattat till 247, utgjorde, oaktat sedan nämnda år tillkommit 11 arter, i detta nu endast 229. Bland dessa hade av föredragaren urskilts ett femtiotal varieteter och

aberrationer, en del tidigare obeskrivna. — Föredragaren demonstrerade jämväl tvenne för området nya carabicider: *Bembidium punctulatum* Drap. (ett ex. funnet av prof. J. Sahlberg vid Petrosawodsk och av denne bestämt till *B. bipunctatum)* samt *Dromius linearis* Fabr., av lektor Å. Nordström funnen i Föglö socken på Åland.

Med. lic. Runar Forsius inlämnade till publikation:

Kleinere Mitteilungen über Tenthredinoiden II.

1. Pflanzen sich alle Tenthredinoiden parthenogenetisch fort? — Nachdem ich bei meinen früheren Untersuchungen über die Schalenhaut der Tenthredinoiden-Eier [1]) lange vergebens eine von früheren Verfassern gefundene Micropylenbildung gesucht hatte, glaubte ich schliesslich eine solche an dem schmalen Ende des Eies entdeckt zu haben: „eine auch mit starker Vergrösserung nur schwierig entdeckbare, nach innen gestülpte Papille". Weitere diesbezügliche Untersuchungen haben mich jedoch nunmehr belehrt, dass die Eier sämtlicher untersuchten Arten, wenigstens schon beim Schlüpfen der Imagines, keine für eventuelle Spermien passierbare Micropylenbildungen haben. Was ich früher als Micropyle aufgefasst habe, sind entweder obliterierte Überreste einer Micropylenbildung oder möglicherweise nur etwas grössere, in der Schalenhaut befindliche „Respirationskanäle". Schon die Eier der etwas älteren Puppen haben keine für Spermien passierbare Micropylenöffnungen mehr.

Es ist für zahlreiche Tenthredinoidenarten schon früher festgestellt worden, dass sie sich ungeschlechtlich fortpflanzen können, und ausserdem für gewisse Arten konstatiert worden, dass für dieselben die Parthenogenesis als Regel gilt. Bei einigen gewöhnlichen Arten sind Männchen bisher auch nicht gefunden worden. Falls die Resultate meiner Unter-

[1]) Forsius, R. Kleinere Beiträge zur Kenntnis der Tenthredinoiden-Eier I. Meddel. Soc. pro Fauna et Fl. Fennica, vol. 45, p. 169 (1919).

suchungen Bestätigung finden, und, wie ich glaube, noch weiter verallgemeinert werden können, so dass sie für sämmtliche Tenthredinoiden gelten, wäre eine ungeschlechtliche Fortpflanzung nicht nur die gewöhnlichste, sondern eine geschlechtliche Fortpflanzung bei den Tenthredinoiden gar nicht möglich. Obwohl meine Untersuchungen noch nicht beendigt sind, habe ich doch schon jetzt über die erzielten Resultate kurz berichten wollen, da dieselben manche alte Streitfragen wieder beleben und darum zu weiteren Untersuchungen auffordern.

Soviel ich gefunden habe, widersprechen die bisherigen experimentellen Zuchtresultate keineswegs meinen Schlussfolgerungen, und der von Enslin [1]) beschriebene Tenthredinoidenbastard erschien mir schon früher als etwas fraglich.

Die parthenogenetische Fortpflanzung ist auch sonst in dem Tierreiche sehr verbreitet und bedeutend gewöhnlicher als man sich früher vorstellen konnte, wodurch meine Auffassung wahrscheinlicher wird.

2. Ueber die Farbenveränderungen der Puppen von *Croesus septentrionalis* L. und *Allantus scrophulariae* L. — Die Farbenveränderungen der Tenthredinoiden-Puppen spielen sich gewöhnlich in dem Dunkel der Puppenhüllen ab und werden darum selten genauer beobachtet. Ausserdem gehen die aus den Kokons herausgenommenen Larven und Puppen oft zugrunde. Einige derartige Beobachtungen verdienen darum vielleicht veröffentlicht zu werden.

Croesus septentrionalis L. Die Larvenhaut wurde am 8. 7. 1911 um 11 Uhr vormittags abgestreift. Die weibliche Puppe ist weisslichgelb, der Hinterleib und das Vorderende des Thorax etwas gelblich, in der Mitte mit einem Stich ins Grünliche. Die Puppe ist, wie alle Hymenopterenpuppen, von Anfang an „gemeisselt", d. h. alle Körperteile sind schon sogleich nach dem Abstreifen der Larvenhaut deutlich hervortretend und wie die Imago geformt, nur die Flügel

[1]) Enslin, E. Ueber einen *Nematus*-Bastard. Deutsche Ent. Zeitschr. 1911, p. 439.

sind kurz sackförmig. Im Laufe des ersten Tages wurden die Netzaugen allmählich gelblich (3 Uhr nachmittags) bis gelblichbraun (8 Uhr). Am folgenden Morgen (9. 7) waren die Netzaugen dunkelbraun, und auch die Punktaugen zeigten schwache Andeutungen von Pigmententwickelung, indem sie eine gelbe Farbe aufwiesen. Sonst wie vorher. — Am 10. 7 um 8 Uhr vorm. wie vorher, nur sind Thorax und Abdomen distal etwas mehr gelblichgrün als vorher. — 8 Uhr nachm. Die gelblichgrüne Farbe ist nunmehr am Kopfe, Vorderende des Thorax und am Bauche und Hinterende des Abdomens deutlich hervortretend. — 11. 7 wie vorher. — 12. 7. Der Thorax ist sowohl oben als unten gelblicher als vorher und die Distalenden der Tarsen sind grau, die Mundgegend gelblichbraun; die Ocellen sind dunkler gelblichbraun und stechen sehr deutlich von der gelblichen Kopffarbe ab. — 13. 7. 8 Uhr vorm. Die Kopffarbe ist nun ziemlich dunkelbraun geworden. Am dunkelsten sind die Mundgegend, der Scheitel und die beinahe schwarzen Punkt- und Netzaugen. Am hellsten ist ein Fleck an der Stirne, der die Ocellen einschliesst. Die zwei ersten Antennenglieder sind ein wenig grau geworden. Der Thorax ist grau mit einem Stich in orange, unten sind die Suturen am dunkelsten, oben dagegen am hellsten. Der Hinterrand des Scutellums ist beinahe schwarz. Beine wie vorher. Abdomen ebenso. — 6 Uhr nachm. Kopf und Thorax nunmehr beinahe schwarz, jedoch die Pronotumränder, die Suturen des Meso- und Metanotums braun. Sonst wie vorher. — Am 14. 7 um 10 Uhr vorm. Beine, Antennen und Flügel grau wie die letzten Abdominalsegmente. Die zwei ersten Tergiten des Abdomens schwärzlich, die schwarze Farbe des zweiten Tergites jedoch in der Mitte breit unterbrochen. Abdomen sonst mehr gelblichrot gefärbt. Die Suturen des Thorax dunkel. Die ersten schwachen Bewegungen des Hinterleibes werden beobachtet. — 8 Uhr nachm. Die Antennen und Beine deutlich dunkler. Besonders die Tibienspitzen deutlich schwärzlich. Ebenso die Spitze des Hinterleibes. — 15. 7 um 8 Uhr vorm. Die Puppe scheint

nun vollkommen ausgefärbt zu sein und entspricht der Färbung der Imago. Die Extremitäten und Mundteile bewegen sich deutlich beim Berühren der Puppe. — 11 Uhr vorm. Die Puppenhaut platzt am Thoraxrücken. Durch allerlei Kontraktionen des Hinterleibes und Bewegungen des Kopfes und der Beine werden zuerst der Thorax und Hinterleib von der Puppenhaut befreit, dann kommt der Kopf an die Reihe und schliesslich befreit sich das Tier durch Bewegungen des Kopfes unter Zuhilfe der Mundteile und Beine von der dünnen Haut der Antennen und zuletzt von derjenigen der Beine, wobei die Hinterbeine zuletzt befreit werden. Sogleich nachdem die Flügel befreit werden, fangen diese an zu wachsen und erreichen in etwa 15 Minuten ihre definitive Grösse. Die ganze Prozedur spielt sich in etwa 35 Minuten ab. Das Tier ist jedoch noch recht weich, besonders sind die Flügel noch weich und biegsam und die Wespe kann noch nicht wegkriechen, geschweige denn fliegen. Erst etwa nach zwei Stunden sind die Flügel hart geworden und das Tier versucht zu fliegen, was jedoch noch nicht gelingt. Es kriecht schon recht gut und versucht sich durch Bisse zu verteidigen, wenn es beunruhigt wird. Reinigungskoth geht ab. Das Weibchen putzt sich immerfort, streichelt die Antennen mit den Vorderbeinen und die Flügel und den Hinterleib mit den Hinterbeinen. — Die ganze Puppenentwickelung dauerte also, bei Zimmerzucht, nur genau eine Woche (168 Stunden).

Allantus scrophulariae L. Männliche Puppe. Zimmerzucht. Die Puppe hat sich während der Nacht gegen den 11. 1. 1918 von der Larvenhaut befreit. Die Punktaugen sind um 8 Uhr vorm. schon leicht grau gefärbt. Der übrige Körper sonst gelblichweiss. Nachmittags um 6 Uhr sind die Augen schon etwas dunkler grau geworden. — Am 12. 1 um 10 Uhr vorm. Sowohl Netz- als Punktaugen braunschwarz. — 13. 1. Keine Veränderungen beobachtet. — 14. 1 um 8 Uhr vorm. Die Vorderränder der Abdominalsegmente etwas dunkler als die Hinterränder. — 8 Uhr nachm. Thorax leicht gräulich sowohl oben als unten. Der

Kopf ebenso schon leicht grau pigmentiert. — 15. 1. Die graue Pigmentierung etwas deutlicher ausgeprägt, Nachmittags wurde am Scutellum ein weisslichgelber Fleck beobachtet. — 16. 1. Keine Veränderungen gesehen. — 17. 1 ebenso. — 18. 1. Thorax und Kopf bedeutend dunkler als vorher. — 19. 1 um 8 Uhr vorm. Die Vorderschenkel leicht verdunkelt. — 20. 1. Keine Veränderungen beobachtet. — 21. 1. Exitus laetalis.

Weibliche Puppe. Zimmerzucht. Die Larvenhaut platzt vormittags am 19. 1. 1918 um 10 Uhr am Rücken hinter dem Kopfe und die Puppe arbeitet sich mittelst rythmischer Kontraktionen und schlängelnder Bewegungen im Laufe von etwa 4 Minuten aus der Larvenhaut hervor. Die Farbe der Puppe ist weisslichgelb, aber schon nach 8 Stunden sind die Punktaugen leicht gräulich gefärbt und am 20. 1 um 8 Uhr vorm. sind auch die Fazettenaugen blassgrau. Nachmittags keine Veränderungen beobachtet. — 21. 1 um 8 Uhr vorm. Die Augenfarbe ist dunkler geworden. Um 6 Uhr nachm. Abdomen gelblicher als vorher. — 21. 1 um 8 Uhr vorm. Die Augen nunmehr schwarzbraun. — 23. 1 vorm. Abdomen deutlich gelblicher als der Thorax. Die Hinterränder der Hinterleibssegmente weisslicher als die Vorderränder. Metanotum unten mit einem undeutlichen braunen Flecke. — 24. 1 wie vorher. — 25. 1 ebenso. — 26. 1 vorm. um 9 Uhr. Die gelblichweisse Färbung der Beine und Flügel sticht deutlich gegen die schmutzig gelbliche des Thorax ab. Nachm. um 6 Uhr hebt sich die gelbe Schildchenfarbe von der etwas dunkleren Thoraxrückenfarbe deutlich ab. — 27. 1 um 8 Uhr vorm. Die Mandibelspitzen sind leicht braun; abends ist diese Färbung etwas dunkler braun geworden. — 28. 1 um 8 Uhr vorm. Die Palpen sind dunkel. Metasternum dunkel gefleckt. Die Praesternen braun. Die später dunklen Thoraxflecke gelbbraun. Die Puppe bewegt sich deutlich. Abends keine deutliche Veränderungen gesehen. — 29. 1 am 8 Uhr vorm. Während der Nacht haben sich die Farben auffallend verändert und die Bewegungen sind bedeutend lebhafter geworden. Der Kopf

ist nunmehr schwärzlich mit gelben Antennen. Thorax grauschwarz mit gelblichen Zeichnungen und Abdomen gelblichbraun mit weisslichgelben Binden. Die dunklen Hinterleibsbinden sind an jedem Segmente vorne schon angedeutet und die Schenkel sind leicht schwärzlich geworden. — Nachm. Der Hinterleib hat nunmehr beinahe die Färbung der Imago. Die dunklen Binden sind jedoch noch nicht so breit wie bei dem fertigen Insekte und noch etwas grauschwarz. Die dunkle Pigmentierung wird aber schnell stärker und nimmt nach Hinten rasch zu. Um 8 Uhr nachm. sind die Binden schon von normaler Dicke. Die Antennen sind nunmehr deutlich orangefarben und die Flügelspitzen grau. Die Schenkel sind teilweise schwärzlich und die Spitzen der Tibien und Tarsen leicht orangefarben. Die Suturen des Thorax sind noch etwas gelblich. — 30. 1 vorm. Die Puppe hat nunmehr vollkommen die Färbung der Imago erreicht. Um $10,_{40}$ vorm. beginnt die Puppe lebhafte rythmische Kontraktionen auszuführen. Die Puppenhaut platzt am Rücken dicht hinter dem Kopfe und die Imago arbeitet sich langsam durch allerlei Bewegungen des Hinterleibes, Kopfes und der Extremitäten hervor. Die ganze Prozedur dauert etwa 15 Minuten. Es gelingt jedoch der Wespe nicht vollkommen, die hintersten Extremitäten von der Puppenhaut zu befreien. Dessen ungeachtet beginnen die Flügel sich zu entwickeln und erreichen in etwa 10 Minuten ihre definitive Grösse. Sie sind jedoch noch weich. Die Wespe versucht nun zu kriechen, was nur unvollständig gelingt. Reinigungskoth geht ab. Die Wespe wehrt sich beim Berühren durch Bisse und putzt immerfort ihre Antennen und Flügel. Um $11,_{25}$, etwa, gelingt es der Wespe, sich von den Ueberresten der Puppenhaut durch Bisse zu befreien, an dem rechten Hinterbeine bleiben jedoch kleinere Hautreste hängen. Um 2 Uhr versucht die Wespe zu fliegen, was noch nicht gelingt, obwohl die Flügel schon vollkommen hart sind. Sie kriecht munter umher. — 31. 1 am Vormittage fliegt die Wespe im Zimmer umher, hat sich jedoch noch nicht von den Ueberresten der Puppenhaut

befreien können. Sie wird nun zwecks Untersuchung der Eier getötet. — Die ganze Puppenentwickelung dauerte also dieses Mal 9 Tage (etwa 225 Stunden).

3. Ueber die Farbe der Tenthredinoiden-Kokons. — Schon im Jahre 1910 hat Federley (Die Färbung einiger Lepidopteren-Kokons und ihre Ähnlichkeit mit der Umgebung. Meddel. Soc. Fauna et Fl. Fennica, vol. 36, p. 91) darauf aufmerksam gemacht, dass einige Lepidopteren-Kokons bei trockener Luft bei Dunkelheit oder Helle farblos werden, und dass die dunkelbraune Farbe sowohl sogleich während der Verfertigung der Gespinste als auch mehrere Jahre später durch Feuchtigkeit hervorgerufen werden kann. Die Richtigkeit dieser Beobachtungen wurde mehrmals bestätigt. Dass ähnliche Verhältnisse bisweilen auch bei den Gespinsten der Tenthredinoiden vorkommen können hat Abt (Zur Farbe der Larven und Kokons der Pristiphora pallipes Lep., Meddel. Soc. Fauna et Fl. Fennica vol. 45, p. 194) gezeigt. Auch ich war mehrmals in der Lage, in den Jahren 1910—1918 ähnliche Beobachtungen zu machen, sowohl bei Lepidopteren *(Gastropacha quercus, Eriogaster lanestris, Saturnia pavonia)* als auch bei Tenthredinoiden *(Cimbex variabilis, Trichiosoma silvatica, Pteronus similis, Pristiphora conjugata* var. *forsiusi, Trichiocampus viminalis* und *aeneus)*. Falls die Kokons bei trockenem Wetter gesponnen werden, sind sie weisslich, gelblich oder grünlichgelb, also schwach gefärbt, und wenn Feuchtigkeit hinzukommt, verändert sich die Farbe bald, indem die Kokons braune, dunkelbraune oder schwärzliche Farbentöne annehmen. Diese Farben verschwinden beim Trocknen nicht, sondern sind beständig.

Die Verhältnisse sind aber offenbar nicht immer so einfach. Im Sommer 1911 fand ich eine Kolonie Larven von *Pteronus curtispina* Ths. Die Larven wurden in einen Gaze-Beutel eingebunden, verpuppten sich bei trockenem Wetter in dem Beutel Ende Juli und ergaben Imagines am 11 bis 12 August desselben Jahres. Die blass grünlichgelben Kokons wurden gleichzeitig mit den Imagines gena-

delt und in meiner Sammlung aufbewahrt. Beim Erweichen der Tiere im Winter 1918 fand ich zufälligerweise, dass sie ihre gelblichgrüne Farbe auch in der Feuchtigkeit behielten. Ich wiederholte die Versuche mehrmals, immer mit demselben Erfolge. Auch wenn die Kokons längere Zeit in feuchter Luft aufbewahrt wurden, oder selbst wenn sie mit Wasser bespritzt wurden, behielten sie ihre blasse Farbe. Es empfielt sich darum, diese Verhältnisse genauer zu untersuchen, und diese Probleme experimentell in Angriff zu nehmen. Besonders bei den Tenthredinoiden währe es sicher der Mühe wert, planmässige Experimente an umfangreichem Materiale anzustellen, was mir bisher nicht möglich gewesen ist. Die von mir festgestellten Abweichungen von den früher erzielten Resultaten kann ich bisher selbst nicht befriedigend deuten.

Mötet den 10 april 1920.

Till inhemska medlemmar af Sällskapet invaldes magister Hanna Lappalainen (föreslagen af docent A. Palmgren) och student K. E. Sundström (föreslagen af magister I. Välikangas).

Sällskapets skattmästare, dr V. F. Brotherus, hade på grund af sjukdom anhållit om utseende af annan person att omhändertaga kassaförvaltningen, och utsågs till t. f. skattmästare professor Alex. Luther.

Till publikation anmäldes:

I. Hortling, Die Ornithofauna der Gegend von Pikkala (Kirchspiel Sjundeå), ein Beitrag zur Kenntnis der Vögel Südfinnlands I.

Viljo Jääskeläinen, Über die Nahrung und Parasiten der Fische des Ladogasees.

Å. Laurin, Älfdalslundar i mellersta Österbotten.

Efter ansökan och på förslag af Bestyrelsen utdelades

som understöd för exkursionsverksamhet instundande sommar ett belopp af 6,000 mark: åt folkskoleläraren pastor O. Kyyhkynen för fortsatta växtgeografiska studier i Kajana-Österbotten 1,000 mark; åt student M. Kotilainen för botaniska, främst mossekologiska studier i Enontekis Lappmark 3,000 mark; åt student O. Eklund för botaniska studier i Korpo och Houtskär 500 mark; åt student B. Olsoni för botaniska studier i Kimito 300 mark; åt mag. E. Merikallio för fortsatta studier af den nordfinska fågelfaunan 600 mark; åt lektor I. Hortling för ornitologiska studier i den sydfinska yttre skärgården äfvensom i Sjundeå 300 mark; och åt student I. Hildén för ornitologiska studier, främst i Jaakkima, 300 mark.

Beslöts afhålla följande sammanträde lördagen den 8 maj (icke lördagen den 1 maj).

Maisteri Vilho A. Pesola kertoi osanotostaan viime kesänä Svensk Botanisk Förening'in kolme-päiväiseen kasviretkeilyyn Ruotsissa Skånessa, tehden samalla selvää Skånessa tavattavasta lehto-, nurmi- ja hiekkanummi-kasvillisuudesta (vrt. Luonn. Yst. 1921, s. 29). Samalla esittäjä teki ehdotuksen, että Seura ensi kesänä järjestäisi yhteisen kasviretkeilyn johonkin maamme kasvitollisesti huomattavimpaan seutuun. — Periaatteessa yhdyttiin ehdotukseen kesäretkeilyjen järjestämisestä. Asia jäi Seuran jäsenten kesken yksityisesti lähemmin harkittavaksi. Päätös asiasta tehdään myöhemmin.

Maisteri E. Merikallio piti esitelmän suomaláisista kansan käyttämistä lintujen nimistä. Esitelmässä selostettiin etupäässä 15:n esimerkiksi valitun lintulajin nimistöä esittäviä karttoja. Esitys perustui suurimmaksi osaksi siihen aineistoon, jonka esittäjä 11:n vuoden aikana on kerännyt eri osista maatamme ja joka aineisto käsittää lähes 7,000 nimitietoa.

Edelleen näytti hra Merikallio kokoelman formaliinilla injisioittuja lintuja; 12:n vuoden kokemus oli mainitun säilytystavan osoittanut sangen kestäväksi. Sillä on se etu, että se on vähän aikaa ja taitoa vaativa, joten kiireessäkin ja oppimatonkin saattaa ottaa kaikki talteen.

Lisäksi esitti maist. Merikallio Seuran jäsenten nähtäväksi Littoisissa viime pitkänäperjantaina eräästä sikäläisestä kanatarhasta tavatun sangen omituisen kananmunan.

Maisteri K. J. Valle ilmoitti, että sudenkorentoa *Aeschna serrata* Hag. on Suomesta nyttemmin saatu myös naaraita. Tämän aikaisemmin vain Etelä-Siperiasta ja Kirgisein aroilta tunnetun sudenkorennon meikäläiset nykyisin tiedossa olevat löytöpaikat ovat seuraavat: Ab: Merimasku ♂ (A. Poppius); N: Tammisaari ♀ (Sundström), Snappertuna (Öhman), Espoo ♂ (Karvonen), Helsinki Vantaa ♂ (Kivenheimo), Helsinki Munkkiniemi 4 ♂♂ ja 2 ♀♀ (Kivenheimo), Helsinki Kasvitieteellinen puutarha (Kivenheimo). Löydöistä päättäen näyttää laji Uudellamaalla olevan melko yleinen. Tänä keväänä ensi kerran nähtävikseni saamat naarasyksilöt eroavat läheisestä *Aeschna juncea*-naarasta paitsi huomattavasti suuremman kokonsa puolesta lisäksi sen kautta, että otsan T-kuvio on kapeampivartinen, siipitäplä (pterostigma) lyhyempi, thoraxin vaaleat juovat huomattavasti leveämmät, takaruumiin vaaleat värikirjaukset laajemmat ja toisenmuotoiset kuin *Ae. juncea*'lla sekä perälisäkkeet pitemmät, tasaleveämmät ja suoremmat kuin tällä. Erikoisesti huomattavaa on, että Munkkiniemestä saaduista naarasyksilöistä toisella on takaruumiin kirjausten väri sininen toisella kellanvihreä. Tämmöistä väridimorfismia on ennenkin tavattu *Aeschna*-naarailla (vert. Tümpel: Die Geradflügler Mitteleuropas, ja Mierzejewski: Aeschna osiliensis nov. sp., Bull. de l'acad. d. sciences de Cracovie 1913).

Maist. Vallen esityksen johdosta maist. J. Kivenheimo kertoi heinäkuun 28 p:nä 1919 tekemästään oudosta havainnosta: „Olin Helsingin läheisyydessä olevassa Munkkiniemessä uimaretkellä. Metsikön läpi kulkiessani huomasin vilaukselta, miten eräs iso *Aeschna*-laji salaman nopeudella hyökkäsi erään toisen saman kokoisen *Aeschna*'n kimppuun. Kuului siipien kahaus ja molemmat putosivat maahan. Samalla hetkellä olin minäkin jo paikalla ja asetin perhoshaavini niitten päälle. Kohotin varovasti haavin harsoa. Näin vihreänkirjavan *Aeschna*-lajin, jollaista en koskaan en-

nen ollut nähnyt, olevan *Aeschna grandis* ♀:n päällä. Asia näytti minusta mielenkiintoiselta. Ja koskeivät Ae:t olleet ensinkään häiriytyneet siitä, että olivat joutuneet haavin alle, päätin seurata asioitten kehitystä edelleen. *Ae. grandis* ♀ koetti pyristellä minkä voi vapautuakseen tuosta toisesta, mutta turhaan. Päällä oleva *Aeschna*, jonka sittemmin huomasin *Ae. serrata* ♀, ei hellittänyt otettaan. Levällään olevien siipiensä avulla se esti *Ae. grandis*'en siipiä paljonkaan liikkumasta. Suureksi ihmeekseni rupesi *Ae. serrata* ♀ syömään *Ae. grandis* ♀, alottaen thorax'in dorsalipuolen etuosasta. Syömistä jatkui herkeämättä n. 35 min. Silloin oli koko thorax kitiinipeitteineen, vieläpä jalkojen ja siipien tyviosat syödyt. Koskemattomiksi jäivät ainoastaan pää ja takaruumis."

Å rektor M. Brenners vägnar föredrogs följande

Skrifvelse rörande skydd för intressanta växtformer.

Till Societas pro Fauna et Flora Fennica.

Allmänt kändt och af alla utan motsägelse erkändt är det stora värde de nordiska ländernas skogar äga icke allenast ur nationalekonomisk synpunkt såsom en viktig inkomstkälla, utan äfven såsom ett oundgängligt villkor för landets beboelighet och en verksamt bidragande faktor i estetiskt hänseende. Självfallet är också, att dessa skogar böra på allt sätt vårdas och med förståndig urskillning tillgodogöras.

Men mindre känd torde deras betydelse i vetenskapligt hänseende vara. Viktiga rön och iakttagelser med afseende å såväl väderleksförhållanden som djurens och växternas lif erbjudas här den uppmärksamma iakttagaren, som däraf kan draga lärorika slutsatser. Bland annat må framhållas den stora mångfald en sådan skog trots sin skenbara enformighet kan erbjuda. Hvilken mängd af olika lifsformer, djur och växter, stora och små, finnas ej här och hafva sin trefnad, men också få kämpa för lifvet. Det gäller här för naturens herre att se och beundra, draga lärdomar och försiktigt utöfva sin makt, icke tanklöst och hänsynslöst, med eller utan afsikt, förstöra lif och åstadkomma lidande.

I detta hänseende syndas det mycket i vårt land både mot djur och växter, i synnerhet mot de senare, hvilka i brist på rörelseförmåga ej kunna taga till flykten. För det mesta beror detta väl på en tanklös ovana att hafva någonting mellan fingrarna eller att bryta, rycka eller hugga till något, men ofta äfven på oförstånd, i det man därmed tror sig göra en välgärning, såsom då man dödar de fullkomligt oskadliga och rent af nyttiga snokarna och ormslån eller hugger ned ett i eget tycke vanskapligt träd.

För att förekomma dylikt erfordras undervisning, hvilken åter hörer skolorna till. Ungdomen bör bibringas intresse för lifvet i naturen och medkänsla för allt lefvande. Men äfven fackskolor, såsom landtbruks- och skogvaktarskolor, skulle i detta hänseende kunna verka mycket godt. Särskildt hos de sistnämndas elever, hvilka skola uppfostras för en verksamhet i skogarna, vore det nödvändigt att inplanta kärlek till naturen samt en omfattande insikt om skogarnas och däri förekommande träds betydelse. De böra få lära, att icke allenast de naturalster, hvilkas värde kunna i penningar uppskattas, äga rätt att existera och vårdas, att bland andra äfven träd, som att döma af utseendet ej kunna anses hafva något värde som timmerträd, dock i andra hänseenden kunna vara af stor betydelse, om de få lefva och fritt utveckla sig. Man träffar stundom i våra skogar träd, som till utseendet äro olika de vanliga, de kunna ur forstmannasynpunkt vara värdelösa, ja kanske skadliga genom att upptaga rum och näring, som, om dessa komme vanliga normala träd till godo, kunde gifva pekuniär vinst, och dock böra de skonas och skyddas för åverkan. Redan den egendomlighet de förete gör dem därtill berättigade, men därjämte kunna de, om de underkastas sakkunnig undersökning och måhända mångårig observation, lämna viktiga bidrag till kännedomen om växternas lif och utveckling samt betingelserna för deras trefnad.

Med kännedom af det intresse Societas pro Fauna et Flora Fennica beträffande såväl naturskydd i allmänhet som enskilda växters och djurs skyddande ådagalagt tillåter jag

mig till Sällskapets välvilliga behjärtande öfverlämna ett förslag, det Sällskapet till Folkskolelärareseminarierna i landet samt Forst-, Landtbruks- och Landtmäteristyrelserna ville ingå med en framställning i det afseende ofvanstående utläggning innebär. Önskligt vore, att äfven enskilda medlemmar af Sällskapet skulle vid sitt sammanträffande med befolkningen äfvensom genom den periodiska pressen söka att verka i samma syfte.

Nödvändigheten af att någon åtgärd i saken vidtages framgår icke allenast af flere kända fall, då sällsynta, stundom t. o. m. unika exemplar af egendomliga träd, såsom ormtall, ormgran, mellanformer och kombinationer af vanlig gran och ormgran, *Betula birkalensis, Alnus lobulata*, aflifvats, utan af t. o. m. en skolgången skogvakts yttrande, att „alla ormgranar skall huggas ned, de äro bara till skada". Äfven en insändare i Hufvudstadsbladet har nyligen uppmanat skogsägare att borthugga „missbildade" träd för att bereda ett friare utrymme och bättre tillväxt åt de kvarblifvande starkare träden. Fara värdt är, att i följd af dylika uttalanden månget intressant alster af den hos den lefvande naturen inneboende variationsförmågan på grund af sitt från den vanliga, icke „missbildade" typen afvikande utseende skall af rent oförstånd stämplas som missbildadt och borthuggas.

Omfattande de i skrifvelsen uttalade synpunkterna beslöt Sällskapet åt Bestyrelsen uppdraga att skrida till åtgärder i det syfte, som af herr Brenner åstundats.

Opett. O. Kyyhkynen: **Matkakertomus kesältä 1919.**

Yhdyttyäni Kuopiossa matkatoverini, ylioppilas Mauno Kotilaisen kanssa ja tehtyämme n. 16—17 tuntia kestävän laivamatkan alotimme retkeilymme Kaavin pitäjän Luikonlahden seutuvilla, jossa oli vuoriperässä joitakin kasvistolle suotuisia aineksia. Itse Luikonlahden tienoo on joks. tyypillistä savolaista maaseutua, jossa ei tosin tavattu mitään erikoisempia harvinaisuuksia, mutta josta ei myöskään

puuttunut Savon kasviston tavallisempia edustajia. *Erigeron droebachensis, Thalictrum flavum, Campanula glomerata* ja *Carex Oederi* olivat mielestäni huomattavimmat.

Petkellahden seutu, edellisestä noin 3 km Juukaan päin, oli jo monessa suhteessa paljon rikkaampaa ja rehevämpää. Täältä löytyi jo usempia lehtokasveja, m. m. *Viola mirabilis, V. umbrosa, Daphne, Actaea, Lonicera xylosteum* ja *Viburnum* sekä suuri joukko huomattavampia ketokasveja, niinkuin *Alchemilla acutangula, Leontodon hispidus, Picris, Gentiana lingulata, Centaurea jacea* (pc), *Listera ovata* ja *Gymnadenia* sekä alueellemme uusi: *Botrychium boreale.* Noroilla ja letoilla oli useampia niille tyypillisiä lajeja niinkuin *Phragmites, Selaginella, Eriophorum latifolium, Carex flava* ja *Rhamnus* y. m. — Näitä samoja lajeja näkyi sitten tienvarsilla missä niukemmin missä hyvinkin runsaasti Sivakkavaaraan asti, n. 7—8 km Luikonlahdesta Juukaan päin. *Dianthus deltoides*'kin seurasi uskollisesti sinne saakka. Mutta sitten tuli kasvillisuudessa joks. jyrkkä muutos. Vasta Niinivaaran tienoilla oli rehevämpää, joskaan ei sielläkään enää entisen veroista, muualla kuin Louhilammen maantienpuoleisessa päässä. Outoväriset kalliot vetivät siellä suurimman huomion puoleensa. *Asplenium viride, Lychnis viscaria* ja *Sedum telephium* olivat tavattavissa kaikkialla, monella kalliolla; *Woodsia hyperborea, Sagina nodosa, Cerastium alpinum* ja *Polygonatum officinale* olivat harvinaisempia ja rajoitetummalla alalla kasvavia. Löytyipä pari lajia, jotka olivat uusiakin, kuten *Dianthus superbus* (pcc) ja *Asplenium adulterinum,* edellinen uutuus Sb:lle ja jälkimäinen koko maalle; molemmat K o t i l a i s e n ansiosta.

Seutu täältä Juuan Halivaaraan oli enimmäkseen yksitoikkoista salomaata. *Hypochoeris maculata, Aspidium dilatatum* ja *A. cristatum* (Niinivaaran l.) olivat huomattavimpia „tienviittoja"; niitäkin vain jossakin paikassa. — Halivaara on varsin korkeaa vaaramaisemaa. Sen rinteet ovat monin paikoin huomattavan reheviä. Lehtokasveja on niillä niukasti *(Carex digitata, Epilobium montanum, Tilia, Daphne),* mutta lettolajeja sitä enemmän: *Carex flava* moninp. runs., *Erioph.*

latifolium rinteet ja norot valkeanaan, *Pinguicula vulgaris*, *Triglochin palustris*, *Carex livida* (Sb:lle uusi), *Carex panicea*, *Lycopodium inundatum* y. m. Ketolajeja sen sijaan niukasti ja hyvin rajoitetulla alalla.

Seuraava pysähdyspaikka oli Vesivaara. Sen rinteillä on sangen reheviä lehdonsekaisia (*Carex digitata, Daphne*, *Viola mirabilis, Rosa acicularis*, *Epipactis latifolia* pc) lettonoroja, joilla edellisistä paikoista lueteltujen lisäksi (nekin täällä hyvin tavall. ja runs.) oli joitakin uusiakin, kuten *Carex capillaris, Carex Buxbaumii* ja — *Galium boreale,* koko Petrovaaran seudun letoilla hyvin ominainen laji. Maaperä oli jo täällä vahvasti kalkkipitoista. — Tässä poikkesimme maantieltä useampia kilometrejä vasemmalle käyden Koleevaaran kalkkipaikoilla. Rinteet sielläkin lehtoisia, ja norot lettoisia, kuitenkin ilman erikoisempia harvinaisuuksia.

Kajoonjärven toisella rannalla, jonne sitten siirryimme, tapasin m. m. *Thalictrum simplex*'iä, jota en nähnyt muualla koko matkalla, ja *Alchemilla micans*'ia, joka myös on sielläpäin hyvin harvinainen. Luikonlahdessa oli sitä kyllä. Täällä oli myös jo pientarilla *Dactylis glomerata,* joka sitten läheisen Petrovaaran kalkkikedoilla oli yleinen.

Äsken mainitun Petrovaaran seudut olivat kyllä lajirikkaat ja paikoin rehevätkin, mutta eivät kuitenkaan siinä määrin kuin olimme odottaneet. Useat muualla harvinaiset lajit olivat sen ylikylällä aivan tavallisia ja paikoin runsaitakin. Niistä mainittakoon, paitsi *Dactylis*'ta, *Festuca elatior, Galium boreale, Daphne, Lonicera xylosteum* (hyvin yleinen), *Centaurea phrygia* (cp—cpp), *Aegopodium podagraria* (itärinteellä cp) ja monen monet muut edellä luetellut. Pistäysimme myös läheisellä Iljanniemellä, jossa myös on reheviä lehtoniittyjä, kallioita (*Aspl. viride* y. m.) ja lettoja. Täältä löytyivät *Carex laxa* ja *Hypnum trifarium,* molemmat Sb:lle uusia. Muut Petrovaaran seudun maakunnallemme uudet lajit olivat: *Epilobium dahuricum, Rhynchospora fusca, Rosa acicularis* var. *Nylanderii, Catoscopium nigritum* ja *Hypnum decipiens* (K o t i l a i s e n löytämä; eteläisin löytöpaikka) sekä *Galium mollugo* × *Ruthenicum* ja *Orchis incarnatus*, valkea-

kukkainen muoto. Käväsimme myös omituisella pienellä Sotisaarella *(Poa alpina* cp) ja Kasurinniemellä; nekin molemmat kalkkiperäisiä. Viimemainitussa paikassa näimme taas *Epipactis latifolia*'a, jota ei ollut Petrovaaralla, sekä *Hieracium pruiniferum*'ia ja *Campanula cervicaria*'a 2 yksilöä — ainoa löytöpaikka koko pitkällä matkallani. Vihdoin saavuimme koko matkamme ja ehkenpä koko Sb:nkin rehevimmälle lehtoalueelle Juuanvaaran ja Juuanjärven väliselle kalkkialueelle. Seudun harvinaisuudet ovat jo luetellut aikaisemmin K o t i l a i s e n julkaisuissa. Mainitsen vain, että *Epipactis latifolia* on alueella tavallinen, samoin *Cypripedilum,* jota paikoin kasvoi vallan tavattomasti. Erikoista huomiotani herättivät sen paksut siemenkodat, jollaisia en ollut millään muilla sen tuntemillani kasvupaikoilla tavannut. *Epipactis palustris*'ta löysimme myös uusista paikoista vieläpä runsaastikin. Omituista vain oli, että muutamia, muualla vallan tavallisia lajeja, kuten *Campanula patula* ja *Veronica chamaedrys* y. m., en täällä havainnut, vaikka toisia kuten esim. *Leontodon hispidus*'ta oli paikoin erinomaisen runsaasti ja laajalti. Matkakiireiden vuoksi jäi seudusta nytkin suuri osa vielä tarkastamatta.

Juuan kirkolta, jossa erosin Kotilaisesta, jatkoin matkaani laivatietä Nurmekseen. Silmäiltyäni pari tuntia kaupungin lähintä ympäristöä, jatkoin matkaani Rautavaaran sydämeen, Saarimäkeen. Seutu on luullakseni karuimpia koko maassamme. En havainnut matkalla ainoaakaan huomattavampaa lajia enkä houkuttelevampaa kasvupaikkaa. Eräältä vähän paremman näköiseltä löysin hiukan *Cornus suecica*'a ja toisessa paikassa näin *Cirsium heterophyllum*'ia, nekin molemmat likempänä Saarimäkeä. Tämän paikan pientarilla olivat huomattavimmat lajit: *Alchemilla pastoralis, Pimpinella, Campanula patula* ja *Knautia arvensis.* Jatkaessani tästä kulkua suoraan pohjoiseen näin vielä hyvän matkaa myös seuraavia: *Alchemilla subcrenata, Potentilla tormentilla, Veronica officinalis, Hypericum quadrangulum* ja *Prunella vulgaris.* Ensinmainitut jäivät jo Saarimäkeen. Eräällä norolla Ylä-Keyritynjärven päässä oli *Daphne*'akin ja

Carex flava'a. Mutta siihen nekin loppuivat. Edellisen kasvupaikka tunnettiin vielä parin peninkulman päässä pohjoisempana. *Matricaria discoidea*'a oli matkallani vielä noin 8 km päässä Saarimäestä pohjoiseen, mutta sitten sekin loppui, ilmestyäkseen uudelleen vasta Sotkamossa, Suomenselän salon pohjoispuolella. Yhden mökin heinäpellolla näin kummakseni 1 yksilön *Gymnadenia conopea*'a ja eräällä saniaisrinteellä seuraavia: *Onoclea* cpp, *Oxalis* pc, *Epilobium montanum, Stellaria longifolia, Galium triflorum, Paris* ja *Milium effusum*. Se oli todellinen keidas näillä saloilla. Parilla-kolmella liejukkosuolla tapasin salomatkallani myös *Malaxis paludosa*'a, *Juncus stygius*'ta, *Carex laxa*'a ja *Lycopodium inundatum*'ia, eräällä Rautavaaran vaaralla *Taraxacum galeatum*'ia ja *Hieracium *karelorum*'ia (tätä 2 paik., toisessa cp) ja eräässä järvessä *Nymphaea tetragona*'a. Siinäpä saloseudun merkillisyydet. *Veronica verna*'a näin myös parissa paikassa, omituista kyllä. Nurmimäen tienoot Sotkamon puolella olivat rehevimmät. Siellä oli eräällä kalliolla *Asplenium viride*'äkin ja läh. suolla *Erioph. latifolium*'ia ja itse mäellä *Carex flava*'a.

Kuljettuani halki Suomenselän saloseudun jatkoin matkaani kievarikyydillä Sotkamon kirkonkylään ja sieltä laivalla Ontojoen suulle, Kuhmon rajalla. Se seutu oli — saven ansiosta — aika rehevää. Mutta saloseutu siitä pohjoiseen jokseenkin karua. Siellä täällä näin aina jonkin huomattavammankin lajin (*Pimpinella, Calamagr. arundinacea, Veronica officinalis* ja *V. verna*). Tarkoitukseni oli päästä sille vuolukivijuotille, joka Kellojärven keskipaikoilta jatkuu Kuhmoniemen pohjoisrajan yli Hyrynsalmelle ja sieltä Suomussalmen etelärajalle. Näiden kallioiden kasvillisuus oli omituista siitä, että niillä järjestään jokaisella kasvoivat *Asplenium viride, Cerastium alpinum* ja *Lychnis alpina* missä mitenkin runsaina, mutta muu kasvillisuus oli hyvin tavallista ja sekin sangen niukkaa. Kuivajärven pohjoispäässä loppuvat varsinaiset korkeat vuolukivikalliot ja jatkuvat sitten matalampina enemmän metabasiittien luontoisina. Sitä mukaa muuttuu kasvillisuuskin enemmän kalkkiseutujen

kaltaiseksi. Kellojärven rannoilla, jotka muuten ovat sangen karuja, näin seuraavia hiukan kutakin: *Carex Buxbaumii, C. Oederi, C. flava* (pc), *C. stricta* (2:ssa paikassa hiukan) sekä eräällä purovarrella *Erioph. latifolium*'ia. *Pinguicula vulgaris* on siellä ehken joks. yleinen; ainakin näin sitä muutamin paikoin. Kun vielä mainitsen, että erään talon pientarelta löytyi *Poa *irrigata* ja eräältä kalliolta *Weisia viridula* (molemmat Ok:lle uusia) sekä eräästä salmesta *Juncus supinus,* niin lienen luetellutkin sen seudun merkillisyydet. Lisätä voisin, että vuolukivikallioilla näin myös — samoinkuin Paltamossa — parissa paikassa *Bryum neodamense* var. *ovatum*'ia (tri Broth. määr.) ja eräällä rannalla runsaasti *Malaxis paludosa*'a. Metabasiittialueella olivat Härmäjärven seudut Kuhmon pohjoisimmassa osassa mielestäni huomattavimmat: *Erioph. latifolium* (moninp. runs.), *Daphne, Tofjeldia, Carex capillaris, C. flava* (moninp.), *C. heleonastes, C. panicea, Listera ovata, Sceptrum* ja *Lycopodium alpinum* sekä eräs *Chara*-laji (*Ch. fragilis?*). *Matricaria discoidea* puuttui koko Kuhmoniemen matkalla, ja *Prunella*'akin näin vain 1:ssä paikassa. Hyrynsalmen Mikitänjärven ja Moisionvaaran tienoilla oli myös useita „hyviä" paikkoja, varsinkin Honkajärven tienoilla: *Nymphaea tetragona, Potamogeton praelongus, Salix myrsinites, Galium boreale.* (Mikitän eteläpuolella oli tavattoman laajoja soita, joilla oli paikoin parempiakin lajeja: *Erioph. latifolium, C. livida, C. teretiuscula, Sceptrum* y. m.). Näin olin tullut taas Suomussalmen rajoille ja tietenkin pistäysin tässä entisessä tutussa pitäjässäni. Tällä kertaa löysin *Carex capillaris*'ta hiukan eteläpitäjältäkin (edellämainitun metabas.-juotin jatkolta), *Scirpus mamillatus*'ta, jota olin tavannut myös Kuhmossa, sekä seuraavia harvinaisia vesikasveja: *Potamogeton Zizii* (3—4 eri muotoa 2—3-sta järvestä), *P. nitens* (Ok:lle uusi), *P. praelongus, Nymphaea tetragona* ja *Sparganium affine* × *natans* (uusi).

Suomussalmelta tulin vesiteitse Kajaaniin tehden merkintöjä matkan varrelta (*Lythrum* moninp. cp, *Lysimachia vulgaris* ainakin 1 paik. cp, *Sagittaria sagittifolia,* päämuoto,

Ristijärvellä cp, y. m.). Savossa keräilin vielä entiseen tapaani kasveja onnistuen löytämään useita hauskoja muotoja, jotka kaikki, kuten edellisetkin, toht. H. Lindberg on hyväntahtoisesti määräyksillään vahvistanut ja osiksi kokonaan itse määrännyt, josta täten saan lausua kunnioittavimmat kiitokseni, samoinkuin toht. Brotherukselle sammalien määräämisestä.

Doktor Harald Lindberg lämnade följande **Floristiska meddelanden:**

1. *Arabis arenosa* (L.) Scop. Af denna art, som ej tidigare anmärkts inom finländskt område, ha under senaste år till samlingarna inkommit exemplar från tvenne fyndorter. Den 11 aug. 1914 insamlade K. Linkola arten på en sandig skärning i berg invid Hämekoski bruk i Ruskeala socken, KL, där den växte tämligen rikligt. De på nämnda ställe insamlade exemplaren äro så godt som utblommade, frukterna äro dock ej ännu fullt mogna. Den andra fyndorten är Stadsparken i Kotka stad, Ka. Härstädes anträffades arten af mag. K. J. Valle den 25 juni 1918 på en gräsbevuxen klippa. Dessa exemplar ha alldeles unga frukter och relativt talrika blommor. På min anmodan insamlades på samma ställe den 3 juli 1919 ett rikligare material af arten för utdelning i Plantae Finlandiae exsiccatae af stud. M. Ulvinen. Dessa senaste exemplar ha de nedersta skidorna på en del individer mogna.

Arabis arenosa är synbarligen på båda dessa ställen att betrakta som inkommen. Under en lång följd af år har jag haft min uppmärksamhet riktad på denna art, utan att finna exemplar från Finland eller angränsande delar af Ryssland. Först under allra senaste tid har den inkommit och blir synbarligen stationär på båda de ställen, där den anträffats; omöjligt är ej heller, att den under närmaste tid kommer att här sprida sig eller att anträffas på nya fyndorter.

Arten afviker från *Arabis Suecica* Fr. genom större, som äldre violett anlupna blommor, större frön och genom dessa mer eller mindre tydligt knöliga skidor.

De i Finland tagna exemplaren ha 1920 blifvit af dr Gunnar Samuelsson sedda. I Sverige är *A. arenosa* spridd öfver hela mellersta delen af landet, från Småland till Jämtland och Västerbotten; den är äfven känd från Gottland. Den närastående *Arabis Suecica* Fr. förekommer öfver hela vårt område från Ab till Kemi. I Sverige är den anmärkt från Dalarna till Västerbotten.

2. *Utricularia intermedia* × *vulgaris (U. biseriata* Lindb.fil. n. hybr.). Vid inordnandet af nytt material i finländska samlingen fäste jag mig vid en *Utricularia*-form, som vid närmare granskning visade sig böra betraktas som hybriden *U. intermedia* × *vulgaris.* Exemplaren voro tagna dels af pastor O. Kyyhkynen, dels af mag. V. Pesola. Vid granskning af museets samlingar tillkommo ännu ett par exemplar.

Bastarden påminner om *U. vulgaris* genom sin långsträckta växt och genom att blåsorna endast stå att finna tillsamman med bladen; de stora blåsorna sitta en och en skiftevis på bladen, bildande en rad på hvardera sidan af stammen, däraf namnet *biseriata.* Vinterknopparna påminna mest om dem hos *U. intermedia*, ett borstigt nystan i spetsen af stammen. Vid tillväxten på våren antaga dessa vinterknoppar en utdragen och glesbladig form och påminna då något mer om dem hos *U. vulgaris.* Stammen jämte bladen är på pressade exemplar c. 1 cm bred, således mycket smalare än hos *U. vulgaris.* Af denna förut ej urskilda hybrid föreligga exemplar från följande lokaler:

KOn, Suistamo, Loimala, 21. 7. 1876, V. F. Brotherus & Hj. Hjelt (bestämd till „*Utricularia* f."). — OK, Suomussalmi, in lacu Kukkumalampi, 21. 7. 1911, O. Kyyhkynen. Suomussalmi, Kiannankylä, Pöllänlampi, inter parentes, 30. 6. 1911, O. Kyyhkynen. Suomussalmi, in lacu Kallioinen prope Salovaara in pag. Kiannankylä, 18. 7. 1911, O. Kyyhkynen. Kajana, A. J. Malmgren. Detta sistnämnda exemplar har ursprungligen varit bestämdt till *U. intermedia*, denna bestämning har senare blifvit af Sælan ändrad till „*U. vulgaris* f. *tenuis, U. neglecta* Lehm.?". Kihl-

man slutligen har vidfogat en lapp med en provisorisk beteckning: „*U. neglecta?*“. — Kuus., Kuolajärvi, Porolampi, 3. 9. 1917, V. Pesola („*U. vulgaris* v. *tenuis* Sael.“). — Slutligen finnes ett ofullständigt och därför mycket svårbestämdt exemplar, som möjligen kunde hänföras till denna bastard. Det är taget af Fredr. Elfving den 23 juli 1875 vid Sermaks invid Svir (bestämdt till „*U. ochroleuca* R. Hn.“). Alla de af mig sedda exemplaren sakna blommor.

3. *Utricularia intermedia* × *minor* (*U. ochroleuca* R. Hn.). Af denna sällsynta bastard förefinnas i samlingen följande exemplar: Ka, Veckelaks, gungflyäng nära Mentlaks egendom, 3. 8. 1899, I. O. Bergroth („*U. ochroleuca* R. Hn.“, blommande). — St, Birkkala, Vaakkojärvi, 18. 7. 1910, Th. Grönblom („*U. intermedia*“, steril). — Om, Evijärvi, Järvelä, 6. 9. 1905, A. L. Backman („*U. intermedia*“); best. ej alldeles säker. — OK, Paltamo, 6. 7. 1873, O. Lönnbohm (*U. ochroleuca* det. Saelan; blommande). — Ob, Ijo, Paakkolanoja vid vägen till Siurua, 27. 6. 1864, M. Brenner. Ursprungligen bestämd till *U. ochroleuca*, senare af Sælan ändrad till *U. intermedia*. — Ks, Kuusamo, 1864, B. A. Nyberg („*U. ochroleuca* R. Hn.“). Salla, litet träsk i kärr mellan Vuokajärvi och Hositunturi, 18. 8. 1898, V. Borg („*U. minor* L.“).

4. *Puccinellia*-former. Konservator O. R. Holmberg i Lund har haft vårt material af *Puccinellia* (*Atropis*) till granskning och har därvid urskilt en för den östfennoskandiska floran ny art, *P. phryganodes* (Trin.) (= *Glyceria reptans* (Laest.) Krok, *Atropis vilfoidea* (Ands.) Th. Fr.). Af denna för området nya art insamlade jag 28. 7. 1913 icke-blommande exemplar på stranden af en holme mellan Kandalakscha och Kolvitsa vid Hvita hafvet (Llm). Den växte ymnigt på låg strand betäckande rätt stora ytor, men öfverallt utan ax. Arten påminner mycket om *P. maritima* Parl., men afviker genom sina egendomliga korta skott i bladvecken af de längs marken liggande, långa skotten samt genom de skarpt hvitspetsade blomfjällen. I allmänna herbariet ha vi exemplar af denna art från Norge, Ostfinmarken, Varanger-

fjord, Nyborg, 27. 7. 1898, Th. O. B. N. Krok, samt från Grönland, Beeren Eiland, Ellesmereland och Spetsbergen.

P. maritima (Huds.) Parl. är inom området endast tagen af mig 18. 7. 1913 på hafsstrand vid Knjäsha by vid Hvita hafvet, KK. Strax intill området är den insamlad af I. O. Bergroth och J. I. Lindroth den 24. 7. 1896 på sandstrand nära Anserski Skit på ön Solovetsk i Hvita hafvet.

P. retroflexa (Curt.) Holmb. Hvad vi här kallat *Atropis distans* v. *pulvinata* och *A. distans* f. *litoralis* (hafsstrandsformen af *A. distans*) föres af Holmberg till ofvannämnda art. *P. distans* (L.) Parl. växer på ruderatplatser nära kusten, äfven inne i landet på några ställen.

Ett exemplar, taget af mig på hafsstrand vid Tullhuset på Ekerö, Al, 12. 7. 1890, har af Holmberg ansetts vara *Puccinellia distans* × *retroflexa*.

5. *Koeleria gracilis* Pers. Af denna hos oss ej tidigare observerade art inlämnades för någon tid sedan till samlingarna exemplar, tagna af herr W. Schohin på sand på lastageplatsen vid Lappvik, Tenala, Nyl., 12. 7. 1919.

I detta sammanhang kan nämnas, att den *Koeleria*-form, som af Bergroth år 1896 anträffades på tallmo vid landsvägen ca 10 km N om Särkijärvi, KPom., rätteligen bör kallas *K. grandis* Besser, en östeuropeisk art, utbredd från Lemberg, Warschau, Wilna, Kurland öfver Ingermanland till Karelia Pomorica (jfr. F. Hermann, Flora von Deutschland und Fennoskandinavien sowie von Island und Spitzbergen, 1912, p. 65).

Båda dessa arter ha inlämnats till samlingarna under namnet *K. cristata* Pers.

Lehtori A. Rantaniemi oli jättänyt painettavaksi:

Adoxa moschatellina.

Adoxa moschatellina'lla on Fennoskandia orientalis'essa kaksi toisistaan hyvin erillään olevaa levenemisaluetta: 1) eteläinen, jossa sillä on selvä lounainen ja kaakkoinen valta-asema, ja 2) pohjoinen, tai paremmin koillinen levenemisalue. Herbarium Musei Fennici'n kokoelmain ja yksityisten

tiedonantojen mukaan, joista erityisesti olen kiitollinen tohtori Hj. Hjelt'ille, professori A. K. Cajander'ille ja tohtori K. Linkola'lle, sekä kirjallisuuden perusteella ovat lajin eteläisen (lounaisen ja kaakkoisen) alueen esiintymispaikat merkittyinä myötäseuraavalle kartalle, ja ovat ne kasvimaakunnissa: Al, Ab, N, St, Ta, Ka, Ik, Kl, Kol.

Kuva 1. *Adoxa moschatellina*'n leveneminen Fennoskandia orientalis'essa.

Lajin esiintymisestä lähemmin näissä eri seuduissa ilmoittaa Palmgren[1]) Ahvenanmaalta seuraavaa: „mest i smärre grupper (6—8) vid roten af träd- och buskbestånd. Denna tidiga vårväxt är antecknad från endast ett fåtal ställen. I skärgården Kökar—Geta på endast 6 spec. omr.:

[1]) Palmgren, Alvar: Studier öfver löfängsområdena på Åland. Acta Soc. pro F. et Fl. Fenn. XXXXII, p. 445.

1 i Föglö, 3 i Lemland och 2 i NW skärgården. — — För öfrigt känd från Jomala, Eckerö, Finström, Saltvik o. Sund.“ Tohtori Linkolan henkilökohtaisen tiedonannon mukaan rajoittuu *Adoxa*'n leviäminen Laatokan pohjoispuolisissa seuduissa kapealle rannikko-alueelle, jossa sillä on useita kasvupaikkoja Sortavalan luona saaristossa ja lahtien varsilla. Lajin esiintymisestä kaakkoisrajan itäpuolella on professori Cajander ilmoittanut sitä tavattavan jokseenkin yleisenä (st fq) Äänisjärveltä itään ainakin Onegajoelle asti sekä Onegajoen laaksossa paikotellen (p) aina Vienanmerelle asti.

Pohjoisen-(koillisen) alueen kasvupaikat ovat seuraavat: *Kpor.* Solovetski monastir. N. Iwanizkij. *Lim.* Juonnijoen varrella, Kivijoen suun alapuolella, koivikkolehdossa, Walter M. Linnaniemi & Väinö Borg (Kivilinna). In alp. Lujauri uurt, Vaon-bed reg. subalpina superior in fruticeto Salicis lanatae, A. Osw. Kihlman (Kairamo). *Lv.* Kusomen, å strandsluttning mot Varsuga älv, invid källsprång, R. Frey (henkilökoht. ilmoitus). *Lp.* Orlow (ad lat. bor. 67° 12′) in fruticeto ad rivulum, A. Osw. Kihlman (Kairamo). Orlow, M. Brenner. Ponoj, N. I. Fellman. Tschapoma, Mela Pl. (Hjelt). Ad Triostroff cum Chrysosplenio, N. J. Fellman. *Li.* Varangaria, Rappenjaschka, sub saxa litoral., A. Arrhenius & A. Osw. Kihlman (Kairamo). Inari, Pitkä-Matti, G. Ekman (henkilökoht. ilmoitus). *Lt.* Prope ostium flum. Nuotjok in saliceto insulae prope Nivavaara, John Lindén. Nuotjaur, holme vid nybygget, Lindén (Botaniska anteckningar, M. S.). Peisen, observerad endast en gång, E. Nylander & Gadd. Insula Njemetskij-ostrow prope Kola, R. Enwald. *Lmur.* Prope pagum Voroninsk in saliceto, A. Osw. Kihlman (Kairamo). Olenij, P. A. Karsten. Jokonga, haud procul a pago: Enw. ann. (Hjelt).

Näihin kasvupaikkoihin liittyvät läheisesti lajin Pohjois-Norjan alueella tavattavat löydöt, joista Norman'in [1]) mukaan mainitaan seuraavaa: *Nordvaranger* dstr. Vardöen: Engelviken og flere steds (Keilhau, Landmark). Ekkerö (Deinboll). Vadsö (Deinboll).

[1]) Norman, J. M. Norges arktiske Flora I. Spesiel Plantetopografi, s. 541. II s. 324.

Mortensnes i birkebeltet sparsomt (N. Lund). Nesseby, flere steds (Chr. Sommerfelt). *Sydvaranger* dstr. Jarfjorden: Jarfjordbotn i den inderste bugt på fladen ved söen. — Planten har inden vort arktiske gebet kun et ganske lidet felt i den östligste del av Östfinmarken omkring Varangerfjorden, hovedsagelig i Nordvaranger og med en enkelt station i Sydvaranger. I dette felt, som er fjaernet langt fra dens övrige udbredning i Norge, og må ansees som en vestlig fortsaettelse af dens udbredning i de russiske og finske Lappmarker, når den i trakten omkring Vardö (Keilhau) en nordlig bredde af antagelig 70° 21′—22′, artens yderste polargrændse i Europa og tillige dens östgraendse på den skandinaviske halvö, antagelig omkring 20° 20′ öst for Kristiania. Feltet ligger i fjordbeltet fra naer fjordbunden eller fra selve fjordbunden til ude ved fjordindlöbet. Planten vokser overalt, såvidt bekjendt, i lavlandet og naer söen. Den er hidtil funden på 6 saerskilte lokaliteter, alle på fastlandet. Den kan vaere i fuldeste flor 8de juli.

A. moschatellina'lla on ollut sitäpaitsi jo kauan tunnettu, näistä päälevenemisalueistaan verrattain eristetty kasvupaikka Ob:ssa Pohjanlahden perukassa Kemijoen alueella. E. Hougberg (Meddelanden IX p. 151) on ensimäisenä maininnut lajin Kemistä kasvupaikkaa ilmoittamatta (kasvit H. M. F:n kokoelmissa v. 1882). Samoin mainitsevat lajin täältä Zidbäck[1]) ja Keckman[2]), ja tarkoittanevat kaikki tunnettua kasvupaikkaa Kallinkankaan laiteella, lähellä Laurilaa. Löytöni täältä on Mahlasaarelta, lähellä Hildén'in torppaa, leppien juurelta (H. M. F.). Lähempänä merenrannikkoa on mainittava vielä pari kasvupaikkaa: Heikonen (Keckman[2]) ja Kemin kaupungin alueella, eteläpuoleisella merenrannikolla, Huha (A. Rantaniemi). Wirzen'in[1]) ilmoituksen mukaan olisi mainittu kasvi myöskin tavattu Torniossa, vaikka myöhäisempää vahvistusta löydölle ei ole.

[1]) Brenner, M. Observationer rörande den nordfinska floran etc. Acta Soc. Fauna et Flora Fennica XVI.

[2]) Keckman, Ch. E. Anteckningar om floran i Simo och Kemi socknar af norra Österbotten. Acta Soc. pro Fauna et Flora Fennica XIII.

Kun Kemin seudulla esiintyy muitakin eteläisiä lajeja, joilla on yhtä eristetty kasvupaikka kuin *A. moschatellina*'lla, on ollut luonnollista, että *A. moschatellina*'a on pidetty eteläisen kasvistoelementin edustajana täällä pohjoisessa, varsinkin kun sen kasvupaikka on ollut lajin eteläisiä kasvupaikkoja täysin vastaava: lehtomainen, rannikkoa vastassa oleva koivikko- ja lepikköreunus, puiden ja pensaiden alla. Mutta seuraavat uudet löydöt, jotka olen tehnyt Kemijokialueella, sitovat selvästi *A. moschatellina*'n Kemin kasvuaseman lajin koilliseen levenemisalueeseen. Kesällä 1916 löysin kasvin Tervolassa (Ob) Vähäjoen varrella vanhan heinäladon sijalla ja Louejokeen laskevan ojan varrella lehdossa sekä LKem'in alueella, jolle se on uusi: Värriöjoen varrella, rantatuomikossa, puiden varjossa. Edellisiä merkillisempi kasvupaikka lajille on Värriötunturin alueella, heteessä Värriötunturin alapuolella, jossa tapasin kasvin täydessä kukassaan 18 p:nä heinäkuuta 1917.

Kun viimeksimainittu kasvupaikka *A. moschatellina*'lle on tavallisuudesta poikkeava — lajihan on lehtokasvi — kuvaan sen lähemmin. Heteessä esiintyivät seuraavat sammaleet pintaa peittävinä: *Amblystegium exannulatum*, *Bryum ventricosum* var. *gracilescens*, *Br. Duvalii*, *Hypnum rivulare*, *H. uncinatum*, *Hylocomium pyrenaicum*, *Acrocladium cuspidatum*, *Philonotis fontana*. Tästä sammalpeitteestä kohosi *A. moschatellina* runsaana, seuralaisenaan *Stellaria alpestris*. Reunempana harvassa esiintyivät *Equisetum pratense*, *Carex loliacea*, *Epilobium Hornemanni*, alempana heteessä lähtevän puron varrella: *Equisetum sylvaticum*, *Phegopteris dryopteris*, *Geranium sylvaticum*, *Geum rivale*, *Epilobium angustifolium*, *Cerastium triviale*, *Alchemilla glomerulans*, *Taraxacum croceum*, *Caltha palustris*, *Petasites frigidus*, *Luzula parviflora*, *Milium effusum*, ja pensaikossa (*Salix phylicifolia*, 1—$^1/_2$ m korkea, *S. lapponum*, *S. glauca*) *Calamagrostis phragmitoides*.

Laji on Suomen kasvitieteellisellä alueella itäinen vaeltaja, joka ensin on saapunut Laatokan, Äänisjärven ja Vienanmeren rannikkoalueelle ja jokilaaksoja myöten sisämaa-

han. Tutkimallani Kemijoen alueella on se uusi edustaja niistä monista kasvilajeista, jotka ovat pohjoisesta, — tässä tapauksessa koillisesta — käsin vaeltaneet jokilaaksoja reitteinä käyttäen aina Pohjanlahden rannoille asti.

Lajilla on Ledebour'in [1]) mukaan laaja levenemisalue idässä Kuolan niemimaalta läpi pohjoisen Venäjän, Uraalin, Altain ja Baikalin kautta aina Kamtschatkalle ja Pohjois-Amerikaan sekä Nevalta Oka- ja Kama-joelle ja Itämeren maakunnista ja saarilta Länsi-Venäjän kautta Tonavalle ja aro-alueen eteläpuolella Kaukasiassa.

Lajin etelä-skandinavialainen levenemisalue on Ruotsissa Hartman'in mukaan [2]) Skånesta Medelpadiin, Jemtlannissa, Ölannissa, Gottlannissa. Andersson & Birger [3]) mainitsevat sen pohjoisimmat löytöpaikat Norrlannissa: Dalarne, Helsingland, Medelpad ja Jemtland.

Norjan eteläinen levenemisalue on Blytt & Dahl'in [4]) mukaan: „ei sjelden östenfjelds fra Kristiania till Nordre Fron, op til ca 700 m. o. h. Vestenfjelds sj.: Jaederen, Karmöen, indre Hardanger, Voss og Sogn. Trondhjem (aeldre tid). Alstenö i Nordland."

Tämä *Adoxa moschatellina*'n etelä-skandinavialainen levenemisalue liittyy läheisesti etelä-suomalaiseen. Laji onkin pidettävä kaakosta (idästä) tulleena vaeltajana eteläskandinavialaisellekin alueelle, jossa se näyttää seuraavan rannikkoalueita ja niiltä siirtyvän jokilaaksoja myöten sisämaahan. Näin selittävät Andersson & Birger sen esiintymisen yleensä Norrlannissa ja ennen kaikkea Jemtlannissa, lajin pohjoisella levenemisalueensa rajalla. Se on niitä vaeltajia, jotka ovat saapuneet Jemtlannin silurialueelle kahta tietä: „den västra invandringsströmmen från Trond-

[1]) Ledebour: Flora Rossica, Vol. II. Stuttgartiae 1844, p. 382.

[2]) Hartman, C. J.: Handbok i Skandinaviens flora. Tionde upplagan, p. 74.

[3]) Andersson & Birger: Den norrländska florans geografiska fördelning och invandringshistoria. Norrländskt Handbibliotek. V.

[4]) Blytt, Axel: Haandbog i Norges Flora, udgivet ved Ove Dahl, pag. 663.

hjemsfjorden och den sydöstra, som följt kusttrakterna vid Bottenhafvet och sedan älfdalarna uppefter.“ Tätä otaksumaa tukee myös se seikka, että *A. moschatellina*, samojen tutkijain mukaan, on yksi niistä eteläskandinavialaisista lajeista, joita ei tavata Jemtlannin tunturilaaksoissa, vaan esiintyy ensin siluritasangolla „i sydberg“.

Lehtori A. Rantaniemi oli edelleen jättänyt painettavaksi: **Urtica dioica-muodot.**

Kemijoki-alueella esiintyy kaksi toisistaan selvästi eroavaa *U. dioica*-muotoa. Toinen esiintyy rantapensaikoissa, rantalehdoissa ja rehevillä rantaniityillä, toinen kylien luona pientareilla, rakennusten ja aitojen vierustoilla, raunioilla, yleensä „locis cultis“, siis ruderaatina. Edellinen on selvästi sama muoto, jonka Simmons teoksessaan „Floran och vegetationen i Kiruna“ on selittänyt uutena varieteettina nimellä *U. dioica* L. var. *Sondenii.*

Sondén[1]) on ensimmäisenä kiinnittänyt huomiota päälajista poikkeavaan muotoon, jonka hän löysi Torniojärvialueelta Haukijärven luota kurusta. Hän nimittää sen f. *glabra* Hartm. ja kuvaa seuraavasti: Pieni, omituinen muoto, 10—15 cm korkea; sillä on ainoastaan yksi ja toinen poltinkarva. Hän mainitsee siitä vielä, että se näyttää täydellisesti kotiutuneen kasvupaikkaansa ja että sen jo kaukaa voi helposti eroittaa siellä täällä rikkaläjillä ruderaattina esiintyvästä päämuodosta. Simmons puolestaan yhtyy Sondéniin siinä, mikä koskee muodon täydellistä omaperäisyyttä ja selvää eroitusta seudulla esiintyvästä ruderaattisesta päämuodosta *U. dioica* L., mutta hän ei pidä että nimi f. *glabra* Hartm. olisi sille sopiva, osaksi siitä syystä, että Hartman'in määritelmä (Flora, 2 uppl. s. 260): „varsi ja lehdet kaljut“, ei täydellisesti pidä paikkaansa, ja osaksi siitä syystä, että Hartman ei mainitse mitään muista huomattavimmista tunnusmerkeistä mainitulla kasvilla. Verrat-

[1]) Sondén, M. Anteckningar om floran inom Tornejavreområdet. Sv. Bot. Tidskr. 1907, p. 235.

tuaan sitä niihin originaali-exemplaareihin f. *glabra* Hartm., joitten perusteella Hartman on varieteetin määrännyt (Upsala botaniska institutions herbarium: „Herb. Hartman", „*Urtica dioica glabra*", Lapp. Lul., Quickjock, L. Laestadius, ja Riksmuseets svenska herbarium, exemplaarit niinikään Laestadius'en ottamat Luulajan Lapista), huomauttaa Simmons, että mainitut exemplaarit soveltuvat siinä suhteessa määritelmään: „att de på stjelken ha blott enstaka, för blotta ögat osynliga hår på internodierna och ett svagt ludd vid nodi, samt på bladen enstaka små hår dels på öfre sidan, dels på undersidans nerver. Brännborst saknas helt och hållet."

Tämä muoto vastaa, jatkaa Simmons, sangen hyvin Hartmanin kuvausta, mutta se ei sovellu Kiirunasta löydettyyn muotoon. Jos nimitys „*glabra*" säilytettäisiin tälle muodolle, täytyisi sille silloin antaa toinen sisältö ja varieteetille laajempi käsitys, kuin mitä nimenantaja itse tarkoitti, mikä olisi vähemmin sopivaa, koska hänen exemplaarinsa vastaavat sitä eroitusta, johon nimitys viittaa.

Kun Kiirunasta löydetty *Urtica dioica*-muoto ei soveltunut Hartmanin kuvaukseen var. *glabra*'sta, täytyi sen saada uuden nimen, ja Simmons kutsuu sen professori Sondén'in mukaan, joka ensimmäisenä lajin mainitsi, nimellä *U. dioica* var. *Sondenii* seuraavalla määritelmällä: „Rhizoma repens, longe stoloniferum. Caulis gracilis, simplex vel ramulos brevissimos, parvifolios, in axillis gerens, altitudinem metri attingens, stimulis paucis, sparsis, crassis, ad nodos densioribus, tenuioribus, munitus. Stipulae centimetrum fere longae, lineares. Folia laeteviridia, inferiora rotundata, palmatinervia, grosse paucidentata; media ovata, superiora angustata; omnia fere omnino glabra, ad nervos principales solum tenuissime pilosa, stimulis perpaucis munita. Stimuli haud urentes."

Tämän varieteetin omituisuus, jollei sitä mahdollisesti ole pidettävä erityisenä lajinakin, huomauttaa Simmons, ei ole niin paljon sen kaljuudessa, jossa suhteessa se muistuttaa etelämpänä esiintyvän päälajin varjomuotoja, vaan sen

lehtimuodossa. Kukkivien varsien alimmat lehdet, samoinkuin pienien sterilien vesojen lehdet, jotka vesat myöhemmin kesällä työntyvät esiin juurakosta, ovat nimittäin piirteiltään melkein ympyränpyöreitä tai vieläpä pituuttaan leveämpiä, kourasuonisia ja ilman selvää pääteliuskaa. Hampaat tai liuskat, joiksi niitä paremmin voisi kutsua, ovat hyvin suuret verrattuina lehden pintaan. Myöskin keskilehdet ovat harva- ja suurihampaisia (tavallisesti 8). Hampaiden ala-(ulko-) sivulla on toinen pieni hammas (toiskertaasahalaitainen). Poltinkarvat varren nivelväleissä ovat hyvin karkearakenteiset, mutta niiltä puuttuu polttava sisällys, joten niitä käsitellessä kyllä tuntee niiden ohdakkeen tavoin pistävän, mutta mitään polttavaa tunnetta ei synny. Simmons huomauttaa, että kasvi Matojärvikurussa useissa paikoin muodostaa yhtenäisiä kasvustoja usean neliömetrin alalla ja ettei sillä ole mitään yhteyttä myöhemmin siirtyneen, viljelysalueella esiintyvän *U. dioica*'n kanssa.

Paitsi mainittua kahta edustajaa Tornion Lapista Torniojärvi-alueelta mainitsee Simmons tavanneensa lajin Riksmuseum'in herbariossa, yhden exemplaarin, jonka Kihlman on v. 1892 ottanut („Lapponia Imandrae, Umpjavr, Kietknaj, in nemorosis"), ja Upsalaherbariossa harvinaisen tyypillisen ja kauniin kappaleen, jonka Schlegel & Arnell ovat ottaneet (Nordland, Saltdalen, Baadfjeld), sekä pari Th. M. Fries'in ottamaa (vid Elvenäs och Aldjock i Sydvaranger).

Kun Herbarium Musei Fennici-kokoelmissa on A. Osw. Kihlman'in (Kairamon) jättämä kappale samalta kasvupaikalta Imanteron Lapista, kuin Simmons'in edellä mainitsema Ruotsin Riksmuseum'in herbariossa, olen ollut tilaisuudessa vertaamaan niitä *U. dioica*-muotoja, jotka esiintyvät Kemijoki-alueella viljelysseutujen ulkopuolella, mainittuun muotoon ja huomannut ne yhtäpitäviksi. Olen senvuoksi luonnollisilla kasvupaikoilla esiintyvät *U. dioica*-muodot kutsunut *U. dioica* var. *Sondenii* Simm. ja viljelysalueella ruderaatteina esiintyvät *U. dioica* L.

Huomaamme näinollen, että *Urtica dioica* kuuluu eteläiseen flora-elementtiin ja on viljelyksen mukana levinnyt

pohjoista kohti. Sen pohjoinen levenemisalue päättyy paikoin ennemmin kuin *U. dioica* var. *Sondenii*'n, pohjoisen (koillisen) flora-elementin edustajan, levenemisalue alkaa; paikoin ne sivuuttavat toisensa. Niin päättyy *U. dioica* Ounasjoen varrella Kittilässä Kaukosen kylässä, kun *U. dioica* var. *Sondenii* esiintyy pohjoisempana Aakkenustunturin alapuolella olevan puron varrella. Kitisen varrella tavataan *U. dioica* pohjoisimpana Sattasen ja Petkulan kylissä, kun sitävastoin Kairamon ilmoitus Vaulasta nähtävästi tarkoittaa *U. dioica* var. *Sondenii.* Luiron varrella tavataan *U. dioica* Korvasen ja Mutenian kylissä, jotavastoin *U. dioica* var. *Sondenii* ei ole täältä tavattu. Yläkemijoen varrella tavataan *U. dioica* Savukoskella ja *U. dioica* var. *Sondenii* Värriöjoen yläjuoksun varsilla. Alueen itärajalla päättyy *U. dioica*'n esiintyminen Sallan Kirkonkylässä ja Yläkuolajärvellä (Mikkola), kun *U. dioica* var. *Sondenii* esiintyy yleensä rantalehdoissa Ylisen Tuntsan varrella. Tornio-Muoniojokivarrella on *U. dioica* tavattu Muonion kirkonkylässä ja *U. dioica* var. *Sondenii*'n löytöpaikat ovat Ruotakuru ja Termesvaara.

Herbario Musei Fennici'n kokoelmien perusteella jakaantuisivat näitten eri *U. dioica*-muotojen kasvupaikat tällä pohjois- ja koillisosalla Fennoscandia orientalis'ta osapuilleen seuraavasti.

Urtica dioica L. (ruderaattimuoto). *Lkem.* Salla, pientareella aitovierellä Yli-Peterin luona, W. Borg & A. Rantaniemi. Kittilä, Kaukkonen, in cultis, Hjelt & Hult. Muonio, Kyrkoby, odladt ställe, Justus Montell. Kolari, prope templum, in pago Jokijalka, et ad Äkäsjoki, prope Äkäslompolo, Hjelt & Hult. (*L. Tornensis.* Karesuando, F. Mäklin, f. *glabrescens.) Li.* Enare, Toivoniemi, juxta domum, A. Arrhenius & A. O. Kihlman. *Lmur.* Ad pag. Lowosersk ad domicilia Lapponum, A. O. Kihlman (Kairamo).

Urtica dioica L. var. *Sondenii* Simm. *Kk.* Kantalaks (inter Kem et Keret), G. Selin. *Lkem.* Salla, rantalehto ylimmän Tuntsan varrella (tyypillinen), Valter M. Linnaniemi & V. Kivilinna. Rehevä ruohoinen ranta Tuntsan varrella Naaliojan suun kohdalla, W. Borg (Kivilinna) & A. Rantaniemi. Kittilä, Kyrkbyn, H. Lind-

berg. *Le.* Ruotakuru, A. J. Malmberg (nomine f. *glabrescens* Sael.). Termesvaara, A. J. Malmberg (nom. f. *glabrescens*). *Li.* Patsjoki, C. W. Fontell. *Lim.* Ad lac. Umpjawr, in nemoris humidis ad ostium rivuli Kietknaj, A. O. Kihlman (Kairamo). In alp. Lujauri-uurt, in abieto humido ad rivulum prope lac. Seitjawr, A. O. Kihlman (Kairamo). Ad lacum Nuortijaur (nomine f. *glabrescens* Sael.), R. Enwald & Hollmén. In alpe Schelesna pr. Kantalaks, V. F. Brotherus. *Lp.* Pjalitsa in ripa alta glareosa prope pagum, Kihlman (Kairamo). Ponoj, bäckdal öster om byn, Justus Montell. *Lmur.* Prope pagum Voroninsk in saliceto, A. Osw. Kihlman (Kairamo). *Lt.* Kola, N. I. Fellman.

Näistä löytöpaikoista voimme tehdä sen johtopäätöksen, että tässä on nähtävästikin kysymyksessä itäinen vaeltaja *U. dioica*-muotoa, joka on selvästi eroitettavissa ruderaattimuodosta ja joka on levinnyt Suomen, Ruotsin ja Norjan Lappiin.

Lehtori A. Rantaniemi oli jättänyt seuraavan tiedonannon: **Huomattavia kasvilöytöjä.**

Cypripedium calceolus L. on jo Linnén Iter lapponicum'issa [1]) mainittuna Kemistä (*Calceolus vulgaris*, sed defloruit), ja tarkoittanee tämä löytöpaikka erästä lajin kasvupaikkaa Kemin kaupungista noin kilometrin verran S-ään lähellä yleistä maantietä Matinlassin luona. Linnén aikaan lienee kasvi ollut yleisempi, sillä Flora lapponica tietää, että: „Nullibi copiosiorem hujus proventum observavimus quam in Ostrobothnia, inter Uloam et Kemi". Samaan viittaa Fr. Nylanderin tiedonanto: skuggiga skogar i N. Österb. flerst. (Brenn. Obs.). Nykyisin on se harvinainen. Toinen kasvupaikka kasville täällä Ala-Kemissä on Ruonaojan tienoilla (cp.): Kurkela. Akkunus-jokivarrella, jossa se esiintyi aika runsaasti, vaikka rajoitetulla alueella, kasvupaikat ovat: 1) Lähde Puukkokummun talon ja Jukan torpan välisen tien S-puolella: O. Vallenius (L. Y. 1905 p. 77); 2) Puukko-

[1]) Carl v. Linné: Iter Lapponicum. Skrifter af Carl von Linné utg. af Kungl. Svenska Vetenskapsakademien. V. Upsala 1913.

kumpu, rantapolun vierellä; 3) Sompujärven ja Lehmikummun (Tervola) välillä; 4) Honkamaan laiteella, länsipuolella. Hougberg on jo maininnut, että „enligt berättelse har man funnit den i Tervola“ (i brefvet eg. Tevola, Hjelt Consp.). Tervolassa olenkin löytänyt lajin kahdessa paikassa: 1) Louepalolla länsipuolella Kemijokea, puron varrella yhdessä *Viburnum opulus* ja *Pteris aquilina*, ja 2) Lehmikummussa itäpuolella jokea, soistuneessa lehdossa, sekä Rovaniemellä: Konttijoen varrella. Alatornion Kalkkimaassa se niinikään esiintyy (cfr. Hougberg, ej känd från Torneå: Brenn. Obs.). Kaikki nämät kasvupaikat ovat kalkkipitoisilla alueilla, samoinkuin lajin uusi löytämäni kasvupaikka L. Kemensis-maakunnassa Kittilän ja Sodankylän välillä, Jesiöjoesta jonkun matkaa länteen sijaitseva Mustavaara (noin 67° 38′ N. lev.), jossa on myös *Fragaria vesca*'n ja *Rubus idaeus*'en pohjoisimmat löytöpaikat.

Butomus umbellatus L. on niinikään yksi niitä kasveja, joita Linné Lapin matkallaan löysi Kemistä (in fluvio Kemensi, Flora lapponica). Kasvi esiintyy Kemijoen alajuoksun varrella siellä täällä verrattain harvassa putaitten, lampien rannoilla, milloin vedessä milloin kuivalla, ja pääjokiuomassakin joskus virtaavassa vedessäkin ja on aina sidottu rannikko-alueeseen. Kaukana tästä rannikko-alueesta olen lajin löytänyt uutena L. Kemensis-maakunnalle Luirojoen varrella, Pitkänrannan suvanto Luiron kylän pohjoispuolella (circ. 67° 15′ N. lev.) ja Ounasjoen varrella Kurjenniva (circ. 67° 43′ lev.) Kittilän kirkonkylän pohjoispuolella. Pesola (Meddelanden Soc. F. Fl. f. H. 44, pag. 231) mainitsee lajin Kuolajärvellä, Yli-Kuolajärven S-päässä, noin 67° N. lev.

Vesikasveista on vielä mainittava uutena L. Kemensis'elle *Ranunculus lingua* L., jonka pohjoisin löytöpaikka on tähän asti ollut Keckman'in mukaan (Acta Soc. F. Fl. f. XIII) Martimojärvi Simossa (noin 65° 50′ N. lev.). Se esiintyy Sodankylän Unarissa: Riipijoki, Raatelampi (noin 67° 18′ N. lev.). Samoilla seuduin on *Calla palustris*'en pohjoisin löytöpaikka.

Callitriche hamulata Kütz., jonka Montell (Meddelanden

H. 42, pag. 84) ensimmäisenä mainitsee flora-alueeltamme Muoniosta, näyttää olevan laajemmallekin levinnyt *Callitriche*-laji täällä pohjoisessa. Keräämäni materiaalin on tohtori H. Lindberg hyväntahtoisesti määrännyt ja ovat seuraavat löytöpaikat mainittavat: 1) Sodankylä: Ylä-Kemijoki, Kuusisuvanto ja Riestojoki (Luiron syrjäjoki); 2) Kittilä: tiellä lähellä Rautujärveä (Hanhimaantie).

Callitriche polymorpha Lönnr., jolla tähän asti on ollut useita löytöpaikkoja L. Kemensis'essä, mutta ei ole tunnettu Ob:sta, esiintyy Kemissä, Niemen Alasaaren lammikossa.

Uusina lajeina kasvimaakunnalle Lkem ovat vielä mainittavat:

Epilobium alpinum L. **lactiflorum* (Hausskn.) Pallastunturilta, joka samoinkuin *Antennaria alpina* (L.) R. Br. (Ounastunturi, Pyhäkero) lisää Enontekiön Lapin lajeja Ounas- ja Pallastunturi-alueella.

Galeopsis tetrahit L. **bifida* (Boenn.). Värriöjokivarsi, Kolsakosken alapuolella, rantatuomikossa, una cum *Adoxa moschatellina;* Kittilä, Ounasjokivarsi heteen varrella rantareunassa.

Campanula patula L. Mutenia, keto, una cum *Chrysanthemo leucanthemo.*

Galium mollugo L. Salmijärvi (Kuolajärvi), kyläkenttä; Sodankylä: Vaalajärvi, nurmikkotöyräs.

Brunella vulgaris L. Sodankylä, Unari, Kierinkinkylä, Kumpula.

Tulppion uutistalo Tulppiojoen varrella on viimeinen pysähdyspaikka Suomen puolella rajaa matkalla Nuortiin ja Kuolaan. Talvisin on täällä ollut vilkas liike, kun tämän paikan kautta on kuletettu tukkeja vedenjakajan yli Venäjän puolelta Suomen puolelle. Ruderaattikasvisto Tulppiossa oli harvinaisen runsas ja monien tavallisten lajien joukossa olivat täällä seuraavat: *Cirsium lanceolatum* L., *Anthemis tinctoria* L. ja *Sisymbrium Loeselii* L.

Muista vähemmin tavallisista edustajista L. Kemensis'essä mainittakoon vielä:

Salix lanata L., joka muodosti komeita pensikkoja Vär-

riötunturin itäpuolella, missä vedet kallistuvat Hirvas- ja Tuntsajoen haaroille. Lajin mainitsee Montell (Meddelanden Soc. F. Fl. f. H. 36, p. 154) Muoniosta ja Cajander (Metsänhoidon perusteet II, siv. 490) Kuolajärveltä, Enjanjoen latvoilta.

Carex capitata Soland., josta E. af Hällström on jättänyt näytteitä museon kokoelmiin jo aikaisemmin kuin Pesolan ilmoitus (Meddelanden 44, p. 231) on tehty, Kuolajärveltä Perävaaran luota ja Aapajärven eteläpäästä, esiintyy runsaasti eräällä lehtosuolla, Palvosenaapa, Kittilässä.

Cirsium palustre L. on verrattain harvinainen Ob:ssa, ja L. Kemensis'essä sillä on tähän asti tunnettu yksi löytöpaikka: Kuolajärvi (Salla): Eniantunturin SE-puolella, sarasuolla (V. Borg & A. Rantaniemi, H. M. F.). Kasvin tapasin Sodankylässä Kiurujärven ja Tanhuan välillä, Mato-ojan luona, hetepurossa suolla.

Mötet den 8 maj 1920.

Ordföranden hyllade i varma ord minnet af professor emeritus John Sahlberg, den frejdade entomologen, en gång en bland Sällskapets verksammaste ledamöter. Genom att resa sig från sina platser hedrade Sällskapets medlemmar den bortgångne naturforskarens minne.

Anhållan om skriftutbyte hade inkommit från University of Michigan, Museum of Zoology, Ann Arbor, Mich., U. S. A., och beslöt Sällskapet bifalla denna anhållan med öfversändande af sina Meddelanden.

Framlades 46:te tomen af Sällskapets Acta. Priset fastställdes till 25 mark.

Ylioppilas A. Ulviselle myönnettiin kenraali L. Munck'in lahjoittama 250 mk apuraha Helsingin Santahaminan kasviston tutkimiseksi.

Student Rolf Grönblad anmälde till publikation:

1) Neue oder wenig bekannte Desmidiaceen aus Finland und Russisch-Karelien, nebst kritischen Bemerkungen über einige ältere Arten; 2) Finnländische Desmidiaceen aus Keuru. — Tri K. Linkolan puolesta ilmoitettiin painettavaksi toinen osa tutkimuksesta: Studien über den Einfluss der Kultur auf die Flora in den Gegenden nördlich vom Ladogasee. — Lehtori E. W. Suomalainen ilmoitti julaistavaksi: Muutamia tulokaskasveja ja tietoja entisistä painolastikasveista Porin satamissa.

Lehtori E. W. Suomalainen kehoitti Seuran jäseniä kiinnittämään huomiotaan petolintujemme ravintoon eri seuduissa maata ja eri vuoden aikoina. Erikoisen suotavaa olisi esittäjän mielestä määrätä ne eläinlajit, joita petolintuemot tuovat poikasilleen.

Dr Widar Brenner redogjorde för af honom verkställda växtsociologiska studier i västra Nyland, därtill anslutande en diskussion af några växtgeografiska principfrågor, särskildt rörande förhållandet mellan ståndorten och vegetationen. — I anslutning till föredraget gjordes ett uttalande af doc. A. Palmgren.

Forstmästare Justus Montell: **Aspidium spinulosum i södra Enontekis, Lapponia kemensis.**

Då jag efter genomläsning af doktor Harald Lindbergs intressanta uppsats om *Aspidium spinulosum* och *A. dilatatum* i 43 häftet af Sällskapets Meddelanden underkastade mina exemplar af dessa arter en noggrann granskning, konstaterade jag att en form, som jag sommaren 1917 insamlat på Ounastunturi och uppfattat som *A. spinulosum*, utan tvifvel måste föras till denna art. En lycklig slump fogade, att docent Gunnar Samuelsson i Upsala någon tid därefter anhöll om bl. a. mina exemplar af dessa bägge arter till påseende, hvarigenom jag fick min bestämning bekräftad.

Fyndplatsen var den stora klyftan Pahakuru vid fjällets södra ända, där *A. spinulosum* växte rätt ymnigt på fuktig, något tufvig mark. Alla exemplar voro tämligen småväxta,

c. 50 cm höga och de flesta sterila. Arten gjorde tydligen intryck af att vara relikt på platsen, hvilket ju äfven är naturligt, då den uppträder så långt norr om sitt egentliga utbredningsområde. Detta är det enda ställe här i trakten, där jag funnit exemplar af denna art.

Äfven *A. dilatatum* förekommer tämligen sällsynt och egendomligt nog uteslutande i fjällen, där den dock växer såväl uppe i den alpina regionen som i bäckdalarna, ända ned i barrskogsregionen. Uppe i den alpina regionen är den merendels lågväxt, men förekomma dock äfven här på skuggiga ställen, i synnerhet på fjällens ostsida, väldiga bestånd af rätt högväxt *A. dilatatum*. Nere i bäckdalarna är den, i motsats till hvad Lindberg förmodar, mycket yppig och storväxt.

Den låga fjällformen tillhör väl i allmänhet var. *pseudospinulosum* Rosend., af hvilken jag har säkra, af Samuelsson bestämda exemplar från Pallas- och Ounastunturi i Lkem, från Malla i Le och Nuorunen i Kuusamo, alla tagna af mig. Mina exemplar från Ponoj tillhöra däremot hufvudformen, likaså en del exemplar från Pallastunturi.

Forstmästare Justus Montell: **Förslag till ordnande af naturskyddsarbetet i Finland.**

I Sverige har som kändt sedan en tid tillbaka existerat en „lag angående naturminnesmärkens fredande“, på grund af hvilken landshöfdingarne bl. a. kunna fridlysa sällsynta växter, hvilkas existens af en eller annan orsak anses vara hotad. Äfven hos oss torde en sådan lag vara påtänkt, men osäkert är, om det i detta land skall blifva möjligt att genomdrifva en sådan. I hvarje händelse torde det dröja länge, innan den kommer till stånd, och under tiden hinner mången intressant växtplats förstöras och därmed kanske en eller annan sällsynt art blifva helt och hållet utrotad, om icke åtgärder för naturens skyddande i tid vidtagas af för saken intresserade personer.

Bland den stora allmänheten torde den åsikten vara rätt allmän, att det är botanisterna eller rättare växtsam-

larna, som utgöra den största faran för de sällsynta växterna, och att dessas existens är tryggad blott växtsamlande pojkar och andra amatörbotanister förbjudas att taga exemplar till sina herbarier. Samma åsikt tyckes vara rådande i Sverige att döma af de förbud, som där utfärdats, hvilka till största delen rikta sig mot växtsamlarna. Betviflas kan naturligtvis inte, att en eller annan art blifvit utrotad genom hänsynslösa växtsamlares förvållande, men har det i så fall i regeln varit särskildt ömtåliga växter, som förekommit på lätt tillgängliga växtplatser, de där år efter år beskattats af ett större antal samlare. Däremot torde faran vara ganska ringa, när det gäller mera aflägset belägna växtplatser eller i kampen för tillvaron bättre utrustade arter. Alldeles orätt är det i hvarje fall att, såsom i Sverige delvis skett, helt och hållet fridlysa en växt därför att den på någon lätt åtkomlig plats, där den råkar vara sällsynt, är i fara att utrotas, om den på andra ställen förekommer allmännare och sålunda utan risk där kunde få minskas. Sålunda är t. ex. *Chrysosplenium tetrandrum*, som är sällsynt i trakten af Torneträsk, där botanister i stort antal årligen vistas, helt och hållet fridlyst i hela Norrbottens län, ehuru den förekommer rätt allmänt t. ex. i Karesuando socken, där den kunde insamlas utan minsta fara att blifva utrotad. I sådana fall vore det naturligtvis riktigast att fridlysa arten endast på den plats, där den faktiskt är till sin existens hotad. Endast då det gäller arter, som öfverallt äro sällsynta och ingenstädes uppträda i ymnighet, torde ett generellt förbud vara på sin plats.

De sällsynta växterna hotas emellertid i betydligt högre grad genom de rödjnings-, nyodlings-, kärruttorknings-, sjöfällnings- o. a. dylika arbeten, som årligen utföras i alla delar af landet, och här är det dessutom fråga ej blott om enskilda arter, utan om hela växtsamhällen. Här blefve nyttan af en naturskyddslag sannolikt ganska liten, då det väl i detta land knappast vore möjligt att genomdrifva en lag, som medgåfve rätt till expropriation för naturskyddsändamål af jord tillhörig landets bönder eller småbrukare

eller till annat intrång i deras äganderätt till jorden och det som växer på den. Här finnes nog ingen annan utväg än att försöka få en öfverenskommelse i godo till stånd i hvarje enskildt fall. Endast beträffande växtlokaler, som ligga på kronomark, kunde en skyddslagstiftning med framgång tillämpas äfven i sådana fall. Men icke ens här blefve det alltid möjligt att förhindra att intressanta växtplatser förstöras, ty när det är fråga om arbeten af större omfång, få nog de ideella synpunkterna vika för de ekonomiska.

Då det utan tvifvel i en stor del fall blefve möjligt att på underhandlingens väg komma till goda resultat, om blott personer med tillräcklig auktoritet och tillräckligt rörelsekapital i tid kunde ingripa, vore det af största vikt att något af våra lärda sällskap, t. ex. Societas pro Fauna et Flora fennica, skulle upptaga på sitt program frågan om naturskydd i vidsträcktaste bemärkelse, eller kanske än bättre om en särskild, hela landet omfattande förening för naturskydd skulle bildas, som vid behof kunde inlösa hotade växtplatser eller på annat sätt skydda dem.

För att nå detta mål borde sällskapet eller föreningen utsända kompetenta personer till trakter, där större utdiknings- eller andra dylika arbeten utföras, för att undersöka om intressanta växtsamhällen äro i fara att blifva förintade och att i så fall försöka rädda dem. Likaså borde trakter, där sällsynta växter förekomma, noggrant undersökas och skyddsåtgärder vidtagas där sådana visa sig vara af nöden. Dessutom kunde landets forstmän o. a. personer, som röra sig ute i naturen, genom utsända cirkulär uppmanas att inrapportera anmärkningsvärda växter och andra naturföremål, som vore i behof af skydd, och äfven den stora allmänheten intresseras för hithörande frågor o. s. v.

Ett målmedvetet arbete i denna riktning skulle helt säkert medföra större nytta än en naturskyddslag, som blott i ett fåtal fall kunde tillämpas och som af de flesta komme att öfverträdas.

Idealet vore naturligtvis en sträng naturskyddslag, stödd af en verksam naturskyddsförening.

I anledning af hr Montells förslag gjorde mag. Rolf Palmgren gällande, det en verklig lag om fredande af naturminnesmärken vore oundgängligen nödvändig som bas för ett fruktbringande naturskyddsarbete. Förty ville hr Palmgren hemställa om åtgärder från Sällskapets sida i syfte, att dess för ett antal år sedan till Senaten inlämnade förslag om nedsättande af en kommitté för utarbetande af förslag till naturskyddslag blefve af Regeringen beaktadt. — Herr Montells förslag öfverlämnades till Bestyrelsens förberedande handläggning.

Amanuens Wolter Hellén: **Coleopterologiska meddelanden:**

1. *Aleochara crassicornis* Boisd. Denna i landet icke tidigare iakttagna art blev sommaren 1919 av student N. Kanerva funnen på Runsala vid Åbo. Arten är utbredd över en stor del av det paläarktiska området och icke alldeles sällsynt; från Sverige är antecknat ett fynd från Västergötland. Den står närmast *A. curtula* Goeze (*fuscipes* Grav.), från vilken den skiljes genom mindre storlek, mindre starkt förtjockade antenner och i förhållande till thorax längre täckvingar.

2. *Neuraphes nigrescens* Reitt. Ett exemplar av denna för landet nya art tillvaratogs sommaren 1919 av borgmästare H. Söderman i Nystad. Beskriven från Ungern, har arten anträffats även i Österrike och ett par gånger i Tyskland. I sitt arbete „Die Käfer von Mitteleuropa III“, 1899, p. 37, framhåller Ganglbauer, att *nigrescens* måhända icke till arten vore skild från den närastående *sparshalli* Denny, vilken åsikt dock icke godtagits av senare författare (Reitter, Cziky). Som ett stöd för Ganglbauers förmodan kan nämnas, att Söderman samtidigt med *nigrescens* tillvaratog ett exemplar av den hos oss högst sällsynta *sparshalli*. — *N. nigrescens* har en fin, kort, längsgående mittfåra vid basen av thorax samt är mörkare till färgen, medan *sparshalli* saknar ovannämnda fåra och är till färgen brun.

3. *Anaspis pulicaria* Costa. Denna för Nordeuropa

nya art har hos oss tidigast anmärkts av borgmästare H. Söderman, som i Nystad funnit ett exemplar. Vid en granskning av de såsom *A. frontalis* L. i den inhemska samlingen uppbevarade exemplaren upptäckte jag yttermera tvenne exemplar av *pulicaria,* det ena taget i Karislojo av prof. J. Sahlberg, det andra i Tvärminne av mag. E. Lindqvist. Arten är för övrigt utbredd över södra och mellersta Europa, där den förekommer tämligen allmänt. — *A. pulicaria* låter sig svårligen med tillhjälp av de i handböckerna anförda färgkaraktärerna åtskiljas från *frontalis.* Emellertid finnas goda morfologiska olikheter, bland vilka särskilt må framhållas antennernas och tarsernas byggnad. Hos *pulicaria* äro antennerna kortare, tredje antennleden betydligt längre än den fjärde, baktarsernas två första leder jämntjocka, tämligen cylindriska, och kroppslängden 2.5—3 mm. Hos *frontalis* äro antennerna märkbart längre och tredje antennleden lika lång som den fjärde, baktarsernas leder äro mot spetsen tydligt förtjockade, och kroppslängden är 3—4.5 mm.

4. *Anaspis brunnipes* Muls. Av denna för Nordeuropa nya art har borgmästare H. Söderman tillvaratagit ett exemplar i Nystad. Arten är tidigare känd från Alperna, Österrike, Frankrike och Tyskland.

5. *Apion stolidum* Germ. Denna hos oss tidigare med *confluens* Kirby sammanblandade art blev av prof. J. Sahlberg år 1918 åtskild vid en revision av Universitetets material av inhemska curculionider. Arten har tidigare ansetts utgöra en varietet av *confluens,* men den kända apionidforskaren H. Wagner har nyligen framhållit, att här är fråga om tvenne väl skilda, om ock närstående arter. Den viktigaste åtskiljande karaktären ligger i byggnaden av pannfårorna, vilka hos *confluens* äro långa och parallella, hos *stolidum* korta, bakåt konvergerande, tills de förena sig i en mer eller mindre tydlig grop. Bägge arterna hava såvitt känt ungefär samma utbredning i södra och mellersta Europa. I Sverige äro de funna nordligast vid Stockholm. Hos oss synes *stolidum* vara den vanligare arten.

Den är i Universitetets samling företrädd från följande orter: *Ab:* Pargas (Reuter). *N:* Sjundeå (Mäklin); H:fors (J. Sahlb.); Esbo; Helsinge (Hellén). *Ka:* Kavantholm (Mannerheim). *Ta:* Padasjoki (K. Ehnberg); Teisko (Frey). *Kon:* Kontschosero (J. Sahlb.). — *A. confluens* förekommer från följande orter: *Ab:* Pargas (Reuter). *N:* Sjundeå (Mäklin). *Kl:* Parikkala (J. Sahlb.); Kirjavalaks (B. Poppius).

6. *Ceutorrhynchus barnevillei* Gren. Sommaren 1919 anträffades av min fru och mig tämligen allmänt på Aland (Eckerö, Geta, Jomala) en *Ceutorrhynchus*-art, som påminde om *C. troglodytes* Fabr., men dock väsentligt avvek från den tidigare hos oss under detta namn kända arten. En på hösten företagen granskning av Universitetets material av *C. troglodytes* gav även vid handen, att tvenne närastående arter här blivit hopblandade, *C. troglodytes* och *C. barnevillei.* Av dessa är den senare den hos oss vanligare formen, medan den förra är känd enbart från Åland. *C. barnevillei* är antecknad från ett stort antal lokaler i sydligaste Finland; nordligaste fyndorten är Sordavala (J. Sahlb.). *C. troglodytes* har enligt exemplar i finländska samlingen blivit anträffad på Åland utan närmare lokaluppgift av Tengström, Mäklin och J. Sahlberg. Vidare är den tagen i Sund av R. Forsius och av herrar Lindberg flerstädes på Åland. *C. troglodytes* är utbredd över hela paläarktiska området och nordligast anträffad i Skandinavien i Ångermanland. *C. barnevillei* är känd från Pyreneerna, Frankrike, Österrike, Ungern, Tyskland, Danmark, Kaukasien och Transbaikalien. *C. barnevillei* skiljer sig från *troglodytes* genom kortare kropp och starkt framträdande vit hårbeklädnad på elytra. Vidare äro täckvingarna före spetsen försedda med 5—6 i tvenne tvärrader belägna taggar, medan de hos *troglodytes* hava endast en rad med 3—4 taggar.

7. *Myllaena brevicornis* Matth. är enligt J. Sahlbergs „Catalogus“ anträffad i tre provinser i landet (A, St, T). Arten saknas emellertid i musei samling, varför här må nämnas, att den av mig blev funnen i Karislojo: Särkijärvi, 22. VIII. 1911 genom sållning under allöv. Arten är icke

sällsynt i södra och mellersta Europa; i Sverige är den anträffad i Skåne.

V. A. Korvenkontio: **Über eine für Finnland neue Arvicolide, Arvicola arvalis (Pall.).**

Beim Durchmustern des unbestimmten Arvicolidenmaterials in den zoologischen Sammlungen der Universität zu Helsingfors fielen mir einige eigentümliche Individuen auf, die nach Angabe der Etikette von Herrn E. K. Krause im Kirchspiele Uusikirkko (auf dem Isthmus karelicus, c. 11° n. Br., 29° ö. L. von Gr.) gefangen waren. Weil in ihrem Äusseren, besonders inbezug auf die Schwanzlänge eine nicht geringe Ähnlichkeit mit der einheimischen Art *Paludicola ratticeps* Bl. & Keys. vorliegt, glaubte ich zuerst, dass es sich hier um Vertreter eines südlichen Stammes dieser sonst nur im nördlichen Finnland vorkommenden Art handle. Zu der gleichen Auffassung war, wie ich später an einer isolierten, fertig geschriebenen Bestimmungsetikette konstatieren konnte, gewiss mit einiger Reservation, da die Etikette unbenutzt geblieben war, auch mein Vorgänger im Dienste, der verstorbene Amanuensis Mag. K. E. Ehrström gekommen. Bei näherem Studium, besonders des Gebisses, zeigten sich aber einige abweichende Merkmale, die mich zwangen, meine ursprüngliche Ansicht aufzugeben und hier eine in Finnland bisher nicht beobachtete Arvicolidenart zu vermuten. Mein Verdacht fiel sogleich auf *Arvicola arvalis* (Pall.), welche Art angeblich noch in den Ostseeländern vorkommt, und mit Hilfe der Diagnosen in der faunistichen Litteratur über die fragliche Art konnte ich mich leicht überzeugen, dass es sich wirklich um diese Art handelte. Auch erwies sich die Übereinstimmung in den äusserlich sichtbaren Merkmalen mit den ausgestopften ausländischen Exemplaren (Odessa, Liège) des hiesigen Museums als unbestreitbar. Ein Merkmal, das ich eben als ein sehr brauchbares Kennzeichen für die betr. Art *Paludicola ratticeps* gegenüber bezeichnen möchte, falls hier nicht eine lokale Eigenart vorliegt, habe ich in der mir

zugänglichen Litteratur nirgends hervorgehoben gefunden, nämlich das folgende: der hintere Schenkel des letzten Kantenwinkels an der Innenseite des 2. Oberkiefermolars folgt charakteristischerweise in seinem Endabschnitt nicht der Richtung der Zahnreihe, sondern wird in deutlichem Bogen eingebuchtet und trennt sich von dem letzten Molar los. Es ist hierdurch gewissermassen ein dritter Kantenwinkel an der Innenseite des betr. Zahns angedeutet. Sonst herrscht am Gebisse (vergl. die beigegebenen Figuren) in Bezug auf die Anzahl und Form der Kantenwinkel, End-

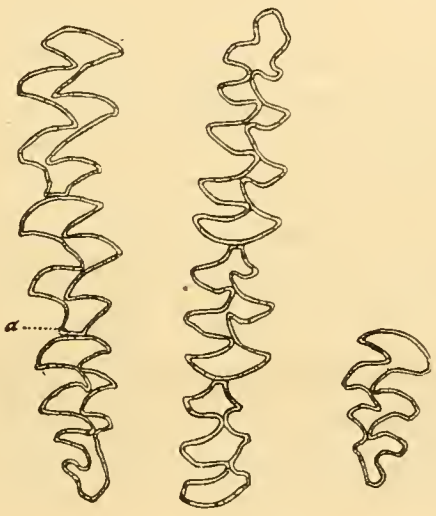

Fig. 1. Fig. 2. Fig. 3.

Fig. 1. *Arvicola arvalis.* Die linke Zahnreihe des Oberkiefers, nach einem Exemplar aus Uusikirkko; a die Anlage der dritten Kante. — Fig. 2. Die rechte Zahnreihe des Unterkiefers, nach demselben Exemplar wie Fig. 1. — Fig. 3. Eine abweichende Form des 3. linken Oberkiefermolars, inwendig nur mit 3, auswendig mit 3 normalen und einer überzähligen, rudimentären Kante, nach einem Exemplar aus Uusikirkko.

schlingen und sonstigen Charaktere — mit geringen individuellen Abweichungen (vgl. die Fig. 3.) — eine völlige Übereinstimmung mit den von Blasius gegebenen Figuren und Beschreibungen.[1])

[1]) Das oben angeführte Merkmal betr. den 2. Oberkiefermolar ist in den Blasius'schen Figuren nicht deutlich markiert.

Wegen der Möglichkeit, dass hier eine lokale Rasse von der Art *Arvicola arvalis* vorliegen könnte, mögen hier die augenfälligsten äusseren Merkmale der hiesigen Form erwähnt werden:

Die Ohren sind bei der fraglichen Form in der für *Arvicola arvalis* typischen Weise derb, inwendig nur mit ganz kurzen Haaren besetzt und ragen nur unbedeutend aus dem Felle hervor. Die Länge des Schwanzes beträgt nicht ganz die Hälfte der Körperlänge (den Schwanz ausgenommen). Die Sohlenschwielen verhalten sich ganz wie bei *Pal. ratticeps:* am Vorderfusse 6, von denen 3 am Grunde der Finger, 2 an der Handwurzel, dazu eine rudimentäre Daumenschwiele, am Hinterfuss ebenso 6, von diesen 3 grössere Zehengrundschwielen, 3 kleinere am Fussboden. Die Färbung ist auf dem Rücken schmutzig graugelblich und wird hervorgerufen durch die am Grunde bleigrauen, an der Spitze gelblichen Deckhaare, denen solche von dunklerer Färbung beigemischt sind. Die Grundhaare sind grau. Unten herrscht eine gräulich weisse Färbung mit undeutlich ausgeprägtem Übergang an den Körperseiten. Die Lippen und Füsse sind hell gefärbt, der Schwanz oben dunkel, unten hell ohne scharfen Grenzkontour.

Die ursprünglich beobachteten Exemplare aus Uusikirkko sind 4 an der Zahl, zu verschiedenen Zeiten während des Sommers 1913 gefangen. Da es zu vermuten war, dass auch unter dem schon bestimmten, ziemlich reichen Spiritusmaterial von einheimischen Arvicoliden sich noch weitere Exemplare dieser bisher übersehenen Art finden würden, nahm ich mir vor, das ganze Material zu untersuchen, und fand wirklich 6 weitere Individuen, 3 Junge aus Wiborg von Stud. med. E. Thuneberg eingeliefert und als *A. agrestis* bestimmt, 2 Exemplare aus Antrea, das eine *Arvicola agrestis* nova subsp.?, das andere *Microtus glareolus* genannt, beide von Frau Doktor D. Lunelund in Antrea (61° 6′ n. Br., 29° ö. L.) erbeutet, sowie ein in Kontiolahti, Höytiäisenkanava (62° 40′ n. Br., 29° 40′ ö. L.),

von Frau Helmi Rikkonen (geb. Bastman) gefangenes. Die Funddaten und Körpermasse der verschiedenen Individuen gehen aus nachstehender Tabelle hervor. Bei Messung der Schwanzlänge ist die Analöffnung als Ausgangspunkt genommen worden. Mit der Fusslänge wird die Länge des gestreckten Fusses vom Ellenbogen bez. Kniegelenk bis zu den Klauenspitzen gemeint. Eine ganz exakte Wiedergabe der Abstände auf dem Kopfgebiete sowie der Ringanzahl am Schwanze scheint mir nicht möglich; es handelt sich deshalb nur um annähernde Werte.

Die condylobasale Länge des Schädels beim Exemplar N:o 1 macht 25 mm, die Jochbogenbreite 14.5 mm, die Länge der Zahnreihe 6.2 mm aus.

Wie aus dem Obenangeführten hervorgeht, muss man mit Rücksicht auf die bisher bekannten Fundplätze diese Art in Finnland als eine typisch östliche bezeichnen. In ihrer Verbreitung schliesst sie sich eng an die vor einigen Jahren gefundene Brandmaus (*Mus agrarius* Pall.) an. Zwar ist es gar nicht sicher, dass ihre bisherigen Fundorte gerade mit ihrer westlichen Verbreitungsgrenze zusammenfallen; doch kommt es mir sehr unwahrscheinlich vor, dass sie viel weiter westlich als an den genannten Orten vorkommen sollte, denn es existiert ein ziemlich reichliches Material von anderen Arvicoliden aus den westlicheren Teilen des Landes. Um über ihre Verbreitung im Lande u. a. gegen Norden genauer ins Klare zu kommen, wäre es wünschenswert, weiteres Mikromammalien-Material vor allem aus den naturgeschichtlichen Provinzen Ka, Sa und Kb zu erhalten.

Ausserhalb der Landesgrenzen kommt *A. arvalis* nach der vorliegenden Litteratur in ganz Mittel-Europa und einem Teil von Süd-Europa, vom Atlantischen Ozean bis zum Ural, ferner im westlichen Sibirien vor. In Skandinavien sowie im nördlichen Dänemark ist sie nicht beobachtet worden. Im Baltischen Gebiete ist sie nach Grevé in Livland weit verbreitet und soll auch in Estland häufig sein. Wie weit sie in Russland gegen Norden vordringt, ist mir nicht bekannt.

N:o	Finder	Fundort	Fundzeit	Geschlecht	Körperlänge ohne Schwanz	Länge des Schwanzes, mit und ohne Haarscheitel	Länge des Kopfes	Länge des Vorderfusses	Länge des Hinterfusses	Länge der Fussohle	Breite des Mundes	Abstand zwischen Schnauzenspitze und Augen	Augen-Ohren-Abstand	Ohrenlänge	Länge der längsten Schnurrhaare	Anzahl der Ringe am Schwanz
					mm	mm	mm	mm	mm	mm	mm	mm	mm	mm	mm	
1	E. K. Krause	Uusikirkko, Mustaruukki	26. VI. 1913	♀	101	42—38	29	22	35	17,5	7,5	10	10	10	22	78
2	„	„	17. VI. 1913	♀	87	41—36	26	22,5	33	17,5	7	9,5	9	9,5	27	78
3	„	„	8. VIII. 1913	♀	94	42,5-38	27	23,5	35	17,5	8	10	10	11	26,5	76
4	„	„	29 VII. 1913	jngs ♀	80	37-33,5	24,5	21	33	17	—	9,5	9	9,5	24	80
5	H. Rikkonen	Kontiolahti	27. VI. 1913	♀	96	44—41	28	22,5	36	18	7,5	10	10	10	22,5	80
6	D. Lunelund	Antrea, Mäntyniemi	VII. 1913	♀	105	49—45	29	24	38,2	18	8	12	12	12	24	77
7	„	„	VIII. 1913	♀	108	48—44	30	25	38	18,5	8	12	12	11	27,5	74
8	E. Thuneberg	Wiborg, Karhusuo	13. IX. 1917	♂	101	45—42	28	23	35	18,5	7,5	9,5	10	10	21	73
9	„	„	„	jngs ♀	90	39-34,5	26	22	32,5	17	7	9	9	9	21	75
10	„	„	„	„	91	37—35	26	21	32	17	7	9	9	9	21	70

Über die Lebensweise dieser Art in Finnland ist nichts näheres bekannt. Die Exemplare aus Wiborg sind nach der Etikette auf sumpfigem Terrain (Karhusuo), das von Kontiolahti nach einer freundlichen Mitteilung von Frau Rikkonen am Grabenrand eines humusreichen Lehmackers, nicht weit vom Waldrande, gefangen worden. In Mittel-Europa bewohnt die Art, die Feldmaus der Deutschen, sowohl nassere wie trockenere offene Felder und fügt besonders während ihrer periodisch eintretenden Massenvermehrung sowohl dem Getreide als auch verschiedenen anderen Kulturen grossen Schaden zu.

Litteratur: Bernhard Altum, Die Säugethiere des Münsterlandes, 1867; J. H. Blasius, Naturgeschichte der Säugethiere Deutschlands, 1857; R. Collet, Norges Pattedyr, 1911—12; K. Grevé, Säugetiere Kur-, Liv-, Estlands, 1909; E. Lönnberg, Sveriges ryggradsdjur, I Däggdjuren, 1914; Otto Schmiedeknecht, Die Wirbeltiere Europa's, 1906; E.-L. Trouessart, Mammifères d'Europe, 1910; Herluf Winge, Danmarks fauna, Pattedyr, 1908.

Rektor M. Brenner: **Vårförebud och vårens förstlingar i Ingå sockens kusttrakt.**

I följd av den i Helsingfors rådande livsmedelsbristen tvungen att under höst-, vinter- och vårsäsongen 1918—1919 uppehålla mig på landet på Ingå sockens fastlandskust, blev jag i tillfälle att taga närmare kännedom av ej mindre företeelserna i naturen än av traktens förut okända vårflora.

Den första signalen till att det led mot slutet med vintern gavs av skogarnas trumslagare spillkråkan, eller kanske rättare sagt spelkråkan, igenom det om trumvirvlar påminnande, efter trummans beskaffenhet dovt knorrande eller klangfullare läte den med sin näbb framkallar. Följde så dess och dess anförvanters, större hackspettens, locktoner, genom en mjukare, nästan flöjtlik klang skilda från det på sommaren vanliga skarpa och gälla skriet.

Redan den 14 mars visade sig en ensam stare på vägar och bara fläckar sökande något ätbart, men först den 7 april sågs den första starsvärmen, samtidigt med lärkor, den första sädesärlan, skrattmåsar [1]) och orrspel. Först den 13 april hördes bofinken och taltrasten sjunga, den 19 gransångaren och den 20 rödhaken. Samma dag sågos de första halvutslagna blåsipporna. Den 10 april observerades gräsänder, den 16 knipor, den 17 duvor, den 18 storspoven, den 21 tranor, den 23 gäss och den 28 fiskmåsar.

Den första vårflyttningen försiggick alltså från den 7 till den 28 april. Först den 6 maj hördes göken, den 9 maj lövsångaren, den 14 rödstjärten, den 17 buskskvättan, den 23 göktytan och gröna sångaren, den 27 ladusvalan och törnsmygen. Den 18 maj visade sig några fisktärnor.

Den 30 mars begynte termometern på morgonen visa värmegrader, de första dagarna + 3°, den 30 april var snön till största delen försvunnen, och omkring den 4 maj begynte marken grönska. Islossningen ägde rum den 29 april till 1 maj.

Under snösmältningens förlopp blev bland växterna björken den första förkunnaren av vårens ankomst. De under vintern små, bruna knopparna begynte svälla och göra sig mer bemärkta. Hela trädkronan erhöll en tydligare framträdande rödbrun färg, vilken i synnerhet i täta björkskogar och vid klart solljus gjorde sig gällande. I början av maj, ungefär samtidigt med gökens ankomst, begynte de gröna bladspetsarna arbeta sig fram och giva skogen dess färg för sommaren. Dessförinnan hade emellertid hasseln och gråalen begynt blomma, klibbalen utvecklat sina bruna hängen, och blåsippan för en kortare tid ådragit sig en allmännare uppmärksamhet som vårens budbärarinna. Den 20 april observerades de första halvutslagna blåsippsblommorna och den 24 voro de fullt utslagna. En månad senare var arten till största delen utblommad och ersattes då av *Viola*

[1]) Detta år 1920 visade sig skrattmåsen i Helsingfors redan den 25 mars.

Riviniana. Den 7 maj uppträdde i dess sällskap *Luzula pilosa* och ungefär samtidigt vitsippan, vilken såväl inströdd bland blåsippor och violer som ensam i täta mattor i hög grad bidrog till att försköna nejden. På under sommaren fullständigt barbetade betesmarker utgjordes nu örtvegetationen uteslutande av storblommiga vitsippor i vidsträckta, tätt slutna bestånd.

Av blåsippan förekomma på orten tre från varandra väl skilda former, den vanliga storblommiga blåvioletta blåsippan, *H. cyanea,* den småblommiga rosenröda rödsippan, *H. rosea,* och den storblommiga rödvioletta violsippan, *H. violacea,* de två förstnämnda såväl massvis som i spridda exemplar, den andra dock i mindre mängd såväl skilt för sig som inströdd bland den förra, den sistnämnda däremot endast i spridda exemplar tillsammans med någon av de två föregående. En med lackmuspapper företagen undersökning av jordmånen, där de två förstnämnda växa allena, gav för vardera neutral reaktion, varigenom blomfärgens oberoende av jordmånens syrehalt ådagalades.

Av blomstermånadens talrika alster kvarstå de flesta ännu i början av juni och voro alltså gamla bekanta. Några få äro av förgängligare natur, såsom *Gagea minima,* utslagen redan den 6 maj, vilken i täta grupper giver odlade fält och gamla gräsvallar en blekgul skiftning, samt *Thlaspi alpestre,* vilken redan på Sällskapets senaste novembermöte närmare omtalats. Även *Erophila*-formerna hava i Medd. h. 29 särskilt behandlats. Ett anmärkningsvärt fynd var det av *Primula officinalis* den 13 maj i den mot sydost sluttande klibbalszonen vid havsstranden av Bastubacka. Ett annat nytt fynd var *Ficaria verna* den 16 maj icke långt därifrån inåt land i ett igenvuxet ängsdike, i vars närhet på torrare mark blommade *Taraxacum laevigatum, T. divaricatum, T. patulum* och *Viola montana* samt på våtare mark lägre ned *Carex vulgaris* och *Viola palustris.* I ett stenrös ovanom nackdiket bland *Rosa Afzeliana* och *villosa* samt nu utslagna hallonbuskar blommade den 21 maj vild *Ribes grossularia.*

Ännu högre upp i den på samma sydostsluttning belägna, av björk, gran och tall bestående, tämligen täta blandskogen anträffades den 11 maj i en glesare glänta bland smärre klippstycken och några stånd av *Melica nutans* ett tiotal stora lång- och bredbladiga tuvor av ännu icke blommande *Hierochloa australis.* Detta i södra Finland med öarna Valamo och Hogland överhuvudtaget sällsynta, men på Åland liksom i Sverige icke förekommande gräs företer med avseende å sina vippgrenars småaxskaft en anmärkningsvärd föränderlighet, i det den i floristiska handböcker vanligen som ett artkännetecken anförda hårigheten vid småaxets bas stundom saknas. Denna hårighet är överhuvudtaget svår att observera. Endast undantagsvis finner man spridda utstående hår, även på något avstånd från småaxet, men detta icke ens på alla grenar av samma vippa. Vanligen förefalla grenarna att vara glatta överallt. Vid starkare belysning och förstoring upptäcker man dock stundom vid småaxets bas ett svagt ludd likt en uppsvälld knöl av axskaftet. Men även detta kan saknas, då det glatta, jämntjocka skaftet liksom hos *H. borealis* omedelbart övergår i småaxet. För att kunna tjäna som artkännetecken är sålunda denna hårbildning alltför inkonstant och varierande. Men oberoende härav är arten likväl genom sina blomborst och sitt växtsätt med tätt tuvade, spensliga strån och talrika, höga, lång- och bredbladiga rotskott väl skild och lätt igenkänd. Redan på avstånd sedd, liknar den genom sina lång- och bredbladiga tuvor mera en bredbladig steril *Calamagrostis*, än den med spridda strån uppträdande *H. borealis.* Även med avseende å ståndorten förhåller den sig olika, i det den föredrager skogsmark, helst lundartad blandskog, medan *H. borealis* förekommer på öppnare mark, såsom stränder och fuktig gräsmark. Då vid närmare undersökning de ovannämnda tuvorna visade sig med avseende å smågrenskaftens brist på hårighet avvika från gängse beskrivningar av arten, har jag funnit skäl vara att beteckna denna varietet, som enligt exemplar i Universitetets botaniska museum även på andra orter i

landet anträffats, med namnet *Hier. australis* var. **galba.** Differt a *H. australi* ramulis paniculae ut in *H. boreali* aequalibus glabris sine tumore pubescente pilisve.

Ännu en vårväxt, ehuru av senare datum — den stod nämligen i full blom den 3 juni — må ännu såsom förut obeskriven och alltså hittills okänd omnämnas. I Sällskapets Medd. h. 29, s. 45, anfördes en *Viola tricolor* var. *gracilenta* f. *sublutescens*, petalis superioribus mediisque inferiore pallidioribus, superioribus interdum leviter violascentibus. I denna diagnos saknas — då härmed avsågs att anföra varigenom formen från den föregående f. *lutescens* floribus lutescentibus avviker — detta för formens igenkännande viktiga kännetecken, som för fullständighetens skull här åter bort upprepas. Ifrån denna form, som i övrigt tillhör var. *gracilenta,* skiljer sig den nu funna lilla gulblommiga *Viola*-formen genom mindre blommor och de vegetativa organens utbildning, i vilket hänseende den måste hänföras till var. *aequalis* Brenn. i Medd. h. 19, s. 81. Dess namn och diagnos blir alltså: *V. tricolor* L. var. *aequalis* f. **galbanata**. Floribus minoribus, flavis luteisve vel petalis superioribus violescentibus, mediis flavis petaloque infimo luteo, calcare violaceo. Fyndorten utgjordes av en låg bergklack emellan åkrar och små björkdungar med vitsippor och nu utslagna liljekonvaljer på Kolnäset, Svartbäck.

Tillsammans med *Taraxacum stenoglossum* anträffades samma dag, den 3 juni, på högsta toppen av det s. k. Telegrafberget på byggnadsgrus från Krim-krigets tid *Hieracium sphaeroideum* som den tidigaste representanten för hieracier-nas under hela sommaren i olika arter blommande släkte.

Herr L. Benick i Lübeck hade insändt följande uppsats: **Über nord-palaearktische Steninen, vorwiegend aus dem Zoologischen Museum in Helsingfors (Col., Staphyl.).** Mit 4 Fig.

Nord-palaearktische Steninen sind hauptsächlich von Motschulsky, Eppelsheim, J. Sahlberg, Poppius, Münster, Fauvel und Bernhauer beschrieben wor-

den. Über die Verbreitung der sibirischen Steninen sind wir trotz des grossen Kataloges der Coleopteren von Sibirien von L. v. Heyden (1880—1898) noch recht unvollkommen unterrichtet. Es ist daher jede Gelegenheit zu begrüssen, die uns gestattet, weitere Einzelheiten den schon bekannten hinzuzufügen. Die Sammelergebnisse von Y. Wuorentaus, die in den Besitz des Zoologischen Museums der Universität Helsingfors übergingen, haben mir vorgelegen; es ergaben sich für einige *Stenus*-arten wertvolle Verbreitungsdaten, auch sind einige neue Arten aus Kamtschatka und dem zentralen Sibirien zu verzeichnen. In der gleichen Sendung befanden sich einige kritische *Stenus*-Stücke aus Finnland, dem Zoologischen Museum gehörig; sie, wie auch die Kollektionen der Herren Dr. H. Lindberg, R. Krogerus und G. Stenius ermöglichten einige Berichtigungen und Erweiterungen zur finnländischen Fauna. Endlich gestattete die Einsicht der Typen von B. Poppius einige wesentliche synonymische Bemerkungen. Über einige ebenfalls mitgeteilte Typen von Mäklin und Motschulsky soll, da sie nicht aus der palaearktischen Region stammen, in einer besonderen Arbeit berichtet werden. — Den Herren Dr. E. Bergroth und Mag. R. Frey möchte ich für die Ermöglichung der Durchsicht des gesamten wertvollen Materials meinen verbindlichsten Dank aussprechen.

Die von Sibirien angegebenen Fundorte Kantaika, Dudinka, Nikulina, Sumanarova und Potowskoje liegen sämtlich am Jenissej-Fluss, die beiden erstgenannten sind nach v. Heydens Katalog Nebenflüsschen, die weit nördlich in den Jenissej münden.

Einige Ergebnisse allgemeinerer Natur seien zusammenfassend vorweggenommen:

1. Einige in Europa häufige Arten sind bis in den äussersten Osten der palaearktischen Region verbreitet: *Juno* F. (Kamtschatka, Bolscherjetsk), *clavicornis* Scop. (daselbst), *humilis* Er. (daselbst), *Argus* Grav. (daselbst), *cicin-*

deloides Schall. (Ussuri, Spasskaja); *coarcticollis* Epp. reicht weit nach Osten (Jenisseisk).

2. Manche bislang nur aus Finnland oder einem andern begrenzten Gebiet bekannten Arten sind ebenfalls weit östlich verbreitet: *labilis* Er.[1]) (Dudinka), *Bernhaueri* Popp. (Krasnojarsk), *simpliciventris* Popp. (Amur), *dauricus* Motsch. (Kamtschatka, Bolscherjetsk), *repandus* Popp. (daselbst).

3. Aus der finnländischen Fauna sind zu streichen: *glabellus* Thoms. (*subglaber* Thoms.), *excubitor* Er. und *brevipennis* Thoms. (*foveicollis* Kr.), höchst wahrscheinlich *providus* Er. und *incanus* Er. und vielleicht auch *melanopus* Marsh.

4. Nach dem Gesamtmaterial sind in die finnländische Fauna aufzunehmen: *morio* var. *neglectus* Gerh., *niveus* Fauv., *pallipes* Gr. und *coarcticollis* Epp.

Zu einzelnen Arten ist folgendes zu bemerken:

Stenus calcaratus Scr. Nikulina und Fl. Jenissej, je 1 ♀. — Unter den drei von Poppius (Kola Halföns och Enare Lappm. Col., p. 126) genannten Stücken befindet sich ein ♂ mit völlig braunen Beinen.

Stenus maurus Mannh. Spec. typ. No. 699.[2]) Das Tier ist ein ♂ des *Juno* F. mit etwas schlankerem Halsschild, wie sie öfters vorkommen. Die Angabe Mannerheims „E Germania sub nomine *St. buphthalmi* a D. Struwe communicatus" weist auf *St. buphthalmus* Latr. = *Juno* F. hin. *St. maurus* Mannh. muss als Synonym zu *Juno* F. kommen.

Stenus boreellus Popp. Spec. typ. No. 686. Das einzige typische ♂ ist ein *St. clavicornis* Scop. mit etwas längeren Flügeldecken. Die vom Autor ausserdem angegebenen recht geringfügigen Unterschiede im Bau der secundären Geschlechtsauszeichnung und in der Kopfbreite fallen in den Bereich der Variationsbreite dieser Spezies. *St. boreellus* Popp. ist als Synonym zu *clavicornis* Scop. zu stellen.

---

[1]) Im Sinne J. Sahlbergs, Catalogus Col. Faun. Fenn., Helsingfors 1900.

[2]) Nummer in der Sammlung des Zool. Mus. Helsingfors.

Stenus simpliciventris Popp. Von dieser schönen Art wurde mir ein typisches Weibchen von der unteren Lena gütigst überlassen. Sie ist dem *St. gallicus* Fauv. nahe verwandt, weicht jedoch durch unebenere Oberseite und schmäleren Kopf nicht unbeträchtlich ab. Auch die männliche Geschlechtsauszeichnung ist verschieden, wie ein in der Kollektion vorhandenes Stück mit der Angabe „Reg. Fl. Amur: Chanka, 23. X. 1910, A. Luther" erweist.

Stenus providus Er. Unter den kritischen Stenen des Mus. Helsingfors stecken zwei Stücke dieser Art, eins bezettelt „Svir, M. Georgiewsky", das andere „Umba, Levander"; das erstgenannte Ex. gehört zu *lustrator* Er., das zweite zu *clavicornis* Scop. — Wenn diese Tiere dieselben sind, auf denen die Angaben bei Poppius (Förteckning öfv. Ryska Karelens Col., 1899, p. 38, bezw. Kola Halföns o. Enare Lappm. Col., 1905) beruhen — besonders wegen des letzten Stückes können wohl keine Zweifel bestehen — und wenn auch J. Sahlbergs Provinzbezeichnungen (a. a. O.) darauf zurückzuführen sind, was wahrscheinlich ist, da beide Tiere von Sahlberg bestimmt sind, so ist die Art für Finnland zu streichen.

Stenus excubitor Er. 2 Ex. im Mus. Hels., bezettelt „Kuopio, Levander"; beide Stücke sind *morio* var. *neglectus* Gerh.; dieses Tier ist bisher nur vom Nordhang der Karpathen bekannt geworden (vgl. Benick, Entom. Mitteilgn II, 1913, p. 44 ff.). Kuopio liegt in der auch von Sahlberg in seinem Katalog angegebenen Provinz, in der *St. excubitor* gesammelt sein soll. Auch diese Art ist aus der finnländischen Fauna zu streichen.

Stenus kamtschaticus Motsch. ist meines Wissens nicht weiter von Kamtschatka bekannt geworden. Herr Y. Wuorentaus hat von dort nur ein ♂ (Mus. Zool. Hels.) mitgebracht, das gut mit der Beschreibung Sahlbergs übereinstimmt. Die Beschreibung des Autors und diejenige J. Sahlbergs (Kgl. Svensk. Vet. Ak. Handl. XVII, No. 4, p. 76) zeigen einige Differenzen, insbesondere inbezug auf den Bau der Stirn, dass die Möglichkeit, beiden Autoren hätten

verschiedene Tiere vorgelegen, nicht von der Hand zu weisen ist; die Type Motschulskys vermag die Zweifel zu lösen. — Von Herrn Reitter erhielt ich ein von Eppelsheim bestimmtes Stück (♀), bezettelt „Nord-Mongolei, Changai, Leder", das ebenfalls Unterschiede von sibirischen Tieren aufweist. Eppelsheim hat über die von Leder in der Mongolei gesammelten Tiere, soviel mir bekannt, nichts veröffentlicht. In seinem handschriftlichen Nachlass findet sich allerdings unter der Überschrift „Staphylinen aus der nördlichen Mongolei (Shangai)" auch *kamtschaticus* Motsch. als selten angegeben. Es wäre von wirklichem zoogeographischen Interesse, dass die Frage, ob die Mongolei-Tiere mit der Kamtschatka-Art identisch sind, eine Lösung erführe.

Stenus aquilonius nov. spec. Niger, moderate nitidus, antennis, palpis pedibusque nigro-piceis, palporum basi flavescente. Capite elytrorum latitudine, fronte leviter bisulcata, medio leviter elevata; thorace latitudine vix longiore, medio latissimo, post medium longitudinaliter leviter canaliculato, crebre fortiter rugose punctato; elytris thorace parum longioribus, apicem versus lateribus dilatatis, deplanatis; abdomine fortiter marginato, segmentis basalibus fortiter unicarinatis; tarsis posticis articulo primo ultimo multo longiore, quarto simplice. Mas latet. Long. 3.6 mm. — Kamtschatka, Bolscherjetsk, 7. 7. 1917, Y. Wuorentaus.

Ziemlich gedrungen, mässig glänzend, äusserst kurz und fein behaart, sehr dicht und mässig grob punktiert; Fühler ausser den Basal- und Keulengliedern, die schwarz sind, rotbraun, Taster dunkel, erstes und Basis des zweiten Gliedes gelb, Beine schwarzbraun (Stücke mit ganz schwarzen Beinen dürften vorkommen).

Der Kopf ist breit, so breit wie die Flügeldecken, kaum vertieft, mit zwei flachen Furchen und flacher Mittelerhebung versehen, überall grob und dicht, in der Mitte wenig weitläufiger punktiert und hier wenig glänzender als seitlich. Die Taster sind kurz, die Fühler mässig lang: II: 1, III: 1 $^1/_3$,

IV: 1 $^{1}/_{10}$, V: $^{9}/_{10}$, VI: $^{3}/_{4}$; die beiden vorletzten Keulenglieder sind wenig breiter als lang. — Der Halsschild ist kaum länger als breit, schmäler als der Kopf, in der Mitte am breitesten, nach vorn gerundet, nach hinten eingezogen verengt, sodass der Hinterrand merkbar kürzer ist als der Vorderrand, oben wenig uneben, hinter der Mitte mit leichter Längsvertiefung versehen, überall grob und rugos, sehr dicht punktiert, Zwischenräume glänzend. — Die Flügeldecken sind wenig länger als der Halsschild, mit deutlichen Schultern versehen, seitlich rückwärts ein wenig erweitert, oben abgeflacht, vorn an der Naht breit und flach, hinter der Schulter schmäler und flacher eingedrückt, neben dem Nahteindruck etwas aufgetrieben, überall grob, etwas gröber aber kaum undichter punktiert als der Halsschild. — Das Abdomen ist an der Basis wenig schmäler als die Flügeldecken, nach hinten allmählich zugespitzt, kräftig gerandet; die Basalsegmente tragen einen kräftigen Mittelkiel, sind stark punktiert, jedoch viel weitläufiger als der Vorderkörper und daher glänzender als dieser, nach hinten wird die Punktur feiner. — Die Beine sind mässig schlank, an den Hintertarsen ist das erste Glied ungefähr so lang wie die drei folgenden zusammen und viel länger als das letzte, alle sind einfach. — Die Chagrinierung ist auf der Oberseite tief und engmaschig. (Utgttg *Stenus* i. sp.).

Die neue Art gehört in den Formenkreis des *clavicornis* Scop. und steht dem *kamtschaticus* (Motsch.) J. Sahlbg am nächsten, unterscheidet sich jedoch durch etwas schmäleren Kopf, breitere Stirnerhebung, flachere und feinere, weniger rugose Punktur des ganzen Körpers, flachere, kürzere Flügeldecken und dunklere Beine. 1 ♀ im Mus. Zool. Hels.

Stenus fluviatilis nov. spec. Validus, parum nitidus, brevissime et parce pubescens, sat fortiter punctatus; antennis, palpis pedibusque testaceis, antennarum clava, palporum articulo secundo et tertio genubusque fuscioribus. Capite elytris latiore, fronte moderate profunde impressa, medio fortiter elevata; thorace longitudine latitudinis, sulco medio profundo; elytris thorace parum longioribus, sed latioribus;

abdomine late marginato, sine carinis; tarsis posticis elongatis, articulo primo ultimo multo longiore, quarto simplice. Mas latet. Long. 3.5—3.7 mm. — Kamtschatka, Bolscherjetsk, 2. 7. 1917; Fl. Amur, Nikolajewsk, 28. 8. 1917; je 1 ♀ (Y. Wuorentaus).

Kräftig, wenig glänzend, sehr kurz und spärlich behaart, ziemlich grob punktiert. Fühler ausser der angedunkelten Keule braun, Taster gelbrot, der grösste Teil des zweiten und das ganze dritte Glied dunkel, Beine rotbraun, Schenkelspitze und basales Schienendrittel dunkler.

Der Kopf ist sehr breit, breiter als die Flügeldecken, mit grossen Augen, breit und mässig tief eingedrückt, die Stirn hat zwei breite Furchen, in denen je ein länglicher Fühlerhöcker steht, die Mittelerhebung ist kräftig, jedoch nicht kielig, nach vorn verflacht, hinten glänzend, sonst ist die ganze Stirn kräftig und sehr dicht, fast rugos punktiert. Die Fühler sind ziemlich schlank, etwas wirtelig behaart, die Längenverhältnisse der Glieder sind etwa folgende: II: 1, III: 1 $^1/_2$, IV: 1, V: 1, VI: $^4/_5$; die Keulenglieder sind nicht quer. — Der Halsschild ist so lang wie breit, eben vor der Mitte am breitesten, seitlich nach vorn gerundet, nach hinten eingezogen verengt, sodass der Vorder- wenig länger als der Hinterrand ist, mit tiefer, vorn und hinten wenig abgekürzter Mittelfurche versehen, die vor der Mitte etwas erweitert und im Grunde in grösserer Ausdehnung geglättet ist; jederseits befindet sich vor dem Hinterrande eine sehr deutliche Längsvertiefung, die nach vorn nicht ganz bis zur Mitte reicht und hier nach aussen umgebogen ist. Die Punktur ist überall grob und dicht, aussen mehr rugos als innen. — Die Flügeldecken sind deutlich länger und breiter als der Halsschild, die Schultern treten vor, verlaufen seitlich ziemlich geradlinig und nur wenig divergent, sind hinten gemeinsam stumpfwinkelig ausgerandet, etwas abgeflacht und schwach uneben: Naht- und Schulterpartie sind flach eingedrückt. Die Punktur ist gröber und ein wenig undichter als diejenige des Halsschildes, aussen und hinten bilden sich rugose Linien. — Der Hinterleib hat an

der Basis fast Flügeldeckenbreite, ist zur Spitze wenig verengt, breit gerandet, ohne Kielchen und überall dicht, an der Basis aber mehr als doppelt so grob als an der Spitze punktiert. — Die Beine sind schlank, die Hintertarsen lang, das erste Glied ist so lang wie die folgenden drei zusammen und beträchtlich länger als das letzte, alle sind einfach. — Der ganze Körper ist flach chagriniert. (Utgttg *Stenus* i. sp.).

St. fluviatilis ähnelt einem kleinen *clavicornis* Scop., gehört jedoch wegen der kiellosen Dorsalsegmente in die Verwandtschaft des *asphaltinus* Er., mit dem jedoch ebensowenig wie mit *anthracinus* Sh. und *macies* Sh. sonstige Ähnlichkeiten bestehen. — Je 1 ♀ in der Sammlung des Mus. Zool. Hels. und in meiner eigenen.

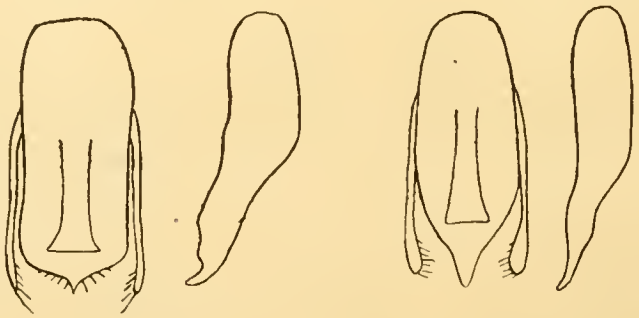

1. 2.

Fig. 1. *Stenus alpicola* Fauv. — Forceps des ♂.
„ 2. *Stenus sibiricus* J. Sahlb. — Forceps des ♂.

Stenus sibiricus J. Sahlbg gilt seit Fauvel (Rev. d'Ent. 1889, p. 119) als Synonym von *St. alpicola* Fauv. In der Beschreibung weist Sahlberg (l. c., p. 79) ausdrücklich auf die gröbere Punktur seiner Art im Vergleich zu *alpicola* Fauv. hin. Wer die Verbreitung der Tiere an der Hand der Angaben verfolgt, dem musste die Identität von vornherein zweifelhaft erscheinen: *alpicola* ein subalpines oder gar alpines Tier Mitteleuropas und des Kaukasus, *sibiricus* ein boreales Ebenentier Europas und Asiens. Mit Hülfe des wenn auch geringen Materiales des Mus. Helsingfors liess

sich der Nachweis der artlichen Verschiedenheit um so leichter erbringen, als auch ein Männchen auf den Forceps-Bau untersucht werden konnte. Folgende Übersicht möge die Unterschiede gegenüberstellen:

St. alpicola Fauv.	*St. sibiricus* J. Sahlbg.
Oberseite: fein punktiert, wenig glänzend.	bedeutend gröber punktiert, stärker glänzend.
Halsschild mit sehr flacher, oft nur angedeuteter Mittelfurche.	H. mit ziemlich tiefer Mittelfurche.
♂: 6. Ventr. Segm. flach ausgerandet.	♂: 6. V.-S. tiefer ausgerandet.
5. V.-S. ohne Ausrandung.	5. V.-S. mit deutlicher Ausrandung.
Forceps mit kurzer, behaarter, scharfer Spitze; Parameren so lang wie der Forceps. (Abb. 1).	Forceps mit längerer, unbehaarter, abgerundeter Spitze; Parameren kürzer als der Forceps. (Abb. 2).

Stenus sibiricus J. Sahlbg ist demnach von *St. alpicola* Fauv. specifisch verschieden.[1])

Stenus morio var. *aequalis* Muls. et Rey. Jenisseisk, 1 ♀, das mit Stücken von Dalmatien völlig übereinstimmt.

Stenus morio var. *neglectus* Gerh. S. oben bei *excubitor*

[1]) Casey (Revis. of the Stenini of America North of Mexico 1884, p. 76) führt *alpicola* Fauv. von Brit. Columbia und Colorado an, fügt hinzu, dass der Autor seine Tiere bestimmt habe und bemerkt, dass er das Vorkommen der europäischen Art an der Westseite des amerikanischen Kontinents sehr merkwürdig finde. *St. sibiricus* dürfte Casey nicht bekannt gewesen sein, auch war ja die Gleichsetzung dieser Art mit *St. alpicola* noch nicht erfolgt. — Auf Grund eines in meinem Besitze befindlichen amerikanischen Weibchens („Bear Pw Mt Mon."), das ich unter dem Namen *alpicola* Fauv. von Götzelmann in Berlin erhielt und das mit Caseys Beschreibung gut übereinstimmt, möchte ich auch an der artlichen Zugehörigkeit der amerikanischen Tiere zu *sibiricus* J. Sahlbg Zweifel äussern. Weiteres Material muss Aufklärung bringen.

Er.! Nach J. Sahlberg (a. a. O.) und Poppius (a. a. O.) ist *St. morio* Gr. in Finnland höchst selten. In der Coll. Stenius steckt ein Ex. von Helsingfors 29. 5. 1919, in der Coll. Lindberg ein zweites von Lojo 6. 6. 1916, in der Coll. des Mus. Hels. ein weiteres von Åbo. Die Form *neglectus* Gerh. ist für Finnland neu.

Stenus cautus Er. führt J. Sahlberg nur von Russisch-Lappland („Lr.") an, und Poppius nennt (Kola-Half. etc., p. 128) von dorther 3 Ex., die von Levander 25. 7. 87 bei Kaschkarantsa gesammelt worden sind, höchstwahrscheinlich also die Stücke, auf denen die Angaben Sahlbergs ebenfalls beruhen. Diese drei in der Coll. des Mus. Hels. mir vorliegenden Stücke gehören zu *vafellus* Er. Dagegen finden sich in der Sammlung des Museums Hels. Stücke des *cautus* von Esbo, Messuby und Pudasjärvi, in der Coll. Lindberg von Helsinge, Lojo und Karis. Es scheint demnach, dass *cautus* wie überall so auch in Finnland viel häufiger vorkommt als *vafellus*, und die Angabe bei Sahlberg über das verhältnismässig zahlreiche Auftreten der letztgenannten Art muss daher Zweifeln begegnen.[1])

Stenus melanopus Mrsh. Ein von Sahlberg (Enum. Col. Fenn. Staphyl., p. 59) genanntes Stück (Reuter, Åbo) in der Sammlung des Mus. Hels. („Reuter, Pargas") ist *atratulus* Er. Dazu gehört auch ein in Coll. Lindberg steckendes Ex. von Saltvik 2. 7. 1919. Die Angabe von Poppius, nach der die Art in Russ. Karelien (a. a. O., p. 39) vorkommen soll, ist nachzuprüfen.

---

[1]) Die Trennung der beiden genannten Arten ist schwierig. Ich habe in den Entom. Mitteilgn VI, 1917, p. 339 unter den Differenzen auch die Deckenlänge angegeben, die bei *cautus* im allgemeinen grösser ist als bei *vafellus*. Später geprüfte Tiere, besonders solche von Herrn C. Waegner in Regensburg, haben mich belehrt, dass dieses Merkmal nicht zuverlässig ist, insofern es auch *vafellus*-Stücke mit längeren Elytren gibt; dann wird meist auch die Punktierung feiner, sodass als trennendes Merkmal ausser dem Forcepsbau noch die Kopfbreite bleibt, die bei *cautus* grösser ist als bei *vafellus*. Selbst die Schenkelfärbung — *cautus* rot, *vafellus* braun — scheint zuverlässiger zu sein als die Deckenlänge.

Stenus Bergrothi nov. spec. — *St. kongsbergensi* Münst. proximus. — Parvus, plumbeo-niger, crebre punctatus, dense cinereo-pubescens; antennis fusco-testaceis, basi apiceque piceis, palporum articulo primo, secundo basi pedibusque testaceis, genubus piceis. Capite elytrorum latitudine, fronte haud impressa, sulcis duobus levissimis, medio parum elevata; thorace longitudine latitudinis, postice angustato, aequaliter punctato; elytris thorace paulo longioribus et latioribus, planis; abdomine leviter marginato, crebre punctato, segmentis basalibus quadricarinatis; tarsis articulo quarto simplice. — Mas: abdominis segmento sexto et quinto ventrali leviter emarginato, quinto leviter depresso, quinto, quarto et tertio longius pubescentibus. — Long. 2.5—2.7 mm. — Jenissejsk 1 ♂, Nikulina 4 ♂♂ (Y. Wuorentaus).

Aus dem Formenkreis des *St. fuscipes* Grav. und hier dem *St. kongsbergensis* Münster am nächsten stehend. — Klein und ziemlich gedrungen, bleischwarz, Vorderkörper dicht und kurz, Abdomen etwas länger grauweiss behaart. Die Beine sind rotbraun oder heller, die Knie oder Schenkelspitzen und meist ganzen Schienen dunkler, die Taster bis auf das erste Glied und die Basis des zweiten dunkel, die Fühler braun, an der Basis (2 Glieder) und Spitze schwarz.

Der Kopf ist mässig breit, so breit wie die Flügeldecken, nicht eingedrückt, mit zwei sehr flachen Furchen, deren Zwischenraum flach erhoben ist, versehen (bei einem Stück wird eine feine Kiellinie deutlich). Die Punktierung ist überall dicht und gleichmässig fein, nicht in einander fliessend. Die Fühler sind kurz, Glied 3 bis 5 an Länge kaum verschieden, etwa so lang wie das 2., die folgenden kürzer, die Keule ist dreigliedrig, kräftig und dicht behaart. — Der Halsschild ist so lang wie breit, seitlich ziemlich stark gerundet. in der Mitte am breitesten, Vorderrand etwas länger als der Hinterrand, eben, gleichmässig, äusserst dicht und mässig grob, nicht rugos punktiert. — Die Flügeldecken sind wenig länger und etwas breiter als der Thorax, mit flach vorspringenden Schultern versehen, seit-

lich fast parallel, oben etwas abgeflacht und eben. Die Punktierung ist kaum gröber und nicht weitläufiger als auf dem Halsschild. — Der Hinterleib ist an der Basis ein wenig schmäler als die Flügeldecken, nach hinten etwas verengt, mit sehr schwacher Seitenrandung, die in der Mitte des 2. und 3. Segments fast erloschen erscheint, versehen, überall sehr dicht, vorn gröber, jedoch feiner als der Kopf, hinten feiner punktiert. Die Vordersegmente tragen vier Dorsalkielchen. — Die Beine sind kurz und kräftig, das 1. Tarsenglied ist so lang wie das letzte, die drei mittleren sind nicht länger als breit, das 4. ist etwas dicker aber nicht zweilappig. Die Unterseite der Tarsen ist bürstenartig behaart. (*Nestus* Rey).

Beim ♂ ist das 6. Ventral-Segment schwach winkelig ausgerandet, das 5. noch schwächer ausgeschnitten und davor über die ganze Länge breit verflacht, im Eindruck dicht mit nach hinten konvergenten Haaren, die silberweiss glänzen, besetzt. Das 4. Segment ist eben deutlich ausgerandet und auf der hinteren Hälfte verflacht und dichter behaart, auf der hinteren Mittelpartie des 3. Segments stehen Punktierung und Behaarung noch etwas dichter. Schenkel und Schienen sind einfach.

Sten. kongsbergensis Münst. ist etwas grösser als die neue Art, hat schmäleren Kopf, kürzere Decken, gröbere Punktierung und abweichende männliche Auszeichnungen. *St. micros* Solsky kann nicht in Frage kommen, da dieser zwischen *St. pumilio* Er. und *nanus* Steph. steht, dunklere Beine und einfachere männliche Geschlechtsauszeichnung haben soll.

Herrn Dr. E. Bergroth in Jämsä gewidmet. — Die Typen befinden sich im Zool. Mus. der Universität Helsingfors und in meiner Sammlung.

Stenus labilis Er. Dudinka, 4 Ex.

Stenus Freyi nov. spec. Niger, crassus, capite et prothorace parum, elytris abdomineque magis nitidus, antennis, palpis pedibusque nigris, palporum articulo primo flavo. Capite thoracis latitudine, fronte haud impressa, medio le-

vissime carinata, crebre punctata; thorace latitudine fere breviore, lateribus aequaliter rotundato, sat fortiter crebre profundeque punctato; elytris thorace multo latioribus et tertia parte longioribus, ad suturam antice depressis, fortiter sed parum crebre punctato; abdomine crasso, levissime marginato, subtiliter punctato, segmentis basalibus quadricarinatis; tarsis articulo quarto simplice. — Long. 2.5 mm. — Dudinka, 2 ♀♀ (Y. Wuorentaus).

Schwarz, Kopf und Halsschild wenig, Flügeldecken und Abdomen stärker glänzend, Vorderkörper äusserst kurz, Hinterleib deutlich fein behaart. Die Fühler, Beine und Taster sind schwarz, bei letzteren ist nur das 1. Glied gelb.

Der Kopf ist schmal, nicht deutlich breiter als der Halsschild. Die nicht eingedrückte, jederseits breit und sehr flach gefurchte Stirn trägt auf schwacher Mittelerhöhung einen sehr feinen Kiel und ist überall dicht grobrugos punktiert. Die Fühler sind kurz, das 3. Glied ist deutlich kürzer als das 2., die beiden folgenden sind von der Länge des 3., die weiteren etwas kürzer; die dreigliedrige Keule ist scharf abgesetzt, die beiden ersten Glieder sind leicht quer. — Der Halsschild ist fast kürzer als breit, seitlich mässig stark gerundet, von der Mitte nach hinten flach ausgeschweift-verengt, ziemlich gleichförmig, grob, dicht und tief, kaum rugos punktiert (bei einem Stück ist die Spur einer Mittelglättung vorhanden). — Die Flügeldecken sind viel breiter als Kopf und Halsschild, etwa so lang wie breit und um $^1/_3$ länger als der Halsschild, mit rundlich vortretenden Schultern versehen, seitlich fast parallel, gewölbt. Der Nahteindruck ist vorn stark, sodass die daneben liegende Partie der Decken etwas aufgetrieben erscheint, ausserdem befindet sich ein schwacher Eindruck innerhalb der Schulter und ein ebensolcher seitlich just hinter der Mitte. Die Punktur ist gröber und weitläufiger als diejenige des Halsschildes, nicht rugos. — Das Abdomen ist zylindrisch, dick, nach hinten etwas zugespitzt, seitlich am 1. Segment stark, am 2. mässig kräftig, am 3. und 4.

deutlich linienartig, am 5. wieder etwas stärker gerandet, an der Basis eingeschnürt und hier mit vier Kielchen versehen, überall fein und weitläufig, an der Basis etwa halb so grob wie der Kopf, hinten feiner punktiert. — Die Beine sind kurz und kräftig, das 1. Tarsenglied ist kürzer als das Endglied, das 4. einfach. (*Nestus* Rey.) — Die ganze Oberfläche ist dicht und feinmaschig chagriniert.

Die durch den schmalen Kopf und die breiten Flügeldecken auffallende Art stellt eine Übergangsform zwischen den Untergattungen *Nestus* Rey und *Tesnus* Rey dar, es bestehen sowohl Beziehungen zu *atratulus* Er. als auch zu *crassus* Steph.; sie muss wegen der deutlichen abdominalen Randung bei dem Subg. *Nestus* verbleiben.

Herrn Custos R. Frey zu Ehren benannt. — Je ein Stück befindet sich im Zool. Mus. in Helsingfors und in meiner Sammlung.

Stenus cordaticollis Leinberg. Spec. typ. No. 178. Dem Autor scheinen bei der Beschreibung nur weibliche Stücke des *St. canaliculatus* Gyll. zum Vergleich vorgelegen zu haben; Männchen haben stets einen stärker eingezogenen Halsschild. Auch eine Abkürzung der thorakalen Dorsalfurche kommt häufig vor. Die Flügeldeckenlänge ist bei der Type allerdings etwas geringer als durchschnittlich, doch sind Tiere mit so kurzen Decken nicht selten und Übergänge zahlreich. Diagnose: „Mas: abdominis segmento sexto . . . . . dorsali latius apice exciso . . .“; diese Angabe beruht auf einem Beobachtungsfehler: die Endpartie des Segments ist aufgebogen und erscheint deshalb bei Betrachtung von oben ausgerandet zu sein. — Die Art ist einzuziehen (= *canaliculatus* Gyll.).

Stenus incanus Er. J. Sahlberg (a. a. O., p. 29): „Lr.“ (Lapp.ross.); Poppius (Kola Half. etc., p. 129): Lr.: „Ponoj, på stenig, sandig bäckstrand 24. 8. 80 (Envald), Ponoj superior 29. 8. 87 (Palmén).“ Beide Stücke liegen mir vor. Das erste ist *Bernhaueri* Popp. (s. u.), das zweite ist etwas verschmutzt und daher nicht sicher identifizierbar, aber keinesfalls *incanus* Er. — Es darf nun wohl angenommen

werden, dass die Angaben über das Vorkommen des *St. incanus* im nördlichsten Europa und Asien auf die folgende Art zu beziehen sind, so bei v. Heyden, Catal. d. Col. Sib., p. 79 u. II. Nachtr., p. 34. Vgl. auch Münster, Nyt Mag. for. Naturvid. 1912, p. 281 (am Schluss der Diagnose des *St. polaris* Münster).

Stenus Bernhaueri Popp. Spec. typ. No. 698. Die vorliegende Type lässt keinen Zweifel darüber, dass *St. polaris* Münster (a. a. O., 1912, p. 280), von dem ich cotypische Stücke von Karasjok im nördlichen Norwegen besitze, mit *St. Bernhaueri* Popp. (1907) identisch ist. Die beiden Diagnosen lassen das nur vermuten, da in der Kopf- und Halsschildbildung Differenzen zu bestehen scheinen. Die Angabe Poppius' über den Thorax „Mittelfurche fehlt" ist wohl darauf zurückzuführen, dass Schmutzteilchen diese Partie verdeckten; nach Reinigung ergab sich, dass die bei Münster angegebene Glättung der Mittellinie auch hier vorhanden ist. — Die Art ist weiter östlich verbreitet: je 1 ♂ liegt vor von Krasnojarsk und Fl. Jenissej (leg. Wuorentaus).

Stenus subarcticus Popp. Spec. typ. No. 1096. Ich kann dieses Tier, das nur in einem einzigen ♀ bekannt ist, nicht als eine gute Art ansehen, sondern nehme an, dass es ein schwach entwickeltes Stück („Kümmerform") der vorigen Art mit etwas monströser Stirnbildung ist. Diese letztere besteht darin, dass die beiden Stirnfurchen hinten durch eine Querfurche verbunden sind; Poppius hat dies entweder übersehen oder ebenfalls für abnorm gehalten und darum nicht erwähnt. Alle wesentlichen Merkmale des *St. Bernhaueri* sind trotz Poppius' teilweise abweichender Angaben vorhanden: Fühlerbildung, Kopfbreite, Halsschildgrösse, -form und -mittelglättung, Flügeldeckenlänge u. s. w. Weitläufigere Punktur und stärkerer Glanz, wie sie *subarcticus* eigen sind, stellen sich auch bei anderen *Nestus*-Arten, sobald sie kümmern, gelegentlich ein, so bei *morio* Gr., *humilis* Er. u. a. Hierzu kommt noch, dass die Typen

von *Bernhaueri* und *subarcticus* zusammen unter demselben Steine gefunden wurden.

Stenus spec. (*dissociatus* Epp.?). Von Sumanarova liegt ein männliches Tier vor, das am besten auf die Beschreibung von *dissociatus* Epp., von dem das ♂ noch unbekannt ist, passt. Es ist mit *Bernhaueri* Popp. nahe verwandt, unterscheidet sich jedoch von ihm sicher. — Der Kopf ist fast so breit wie die Flügeldecken, die Stirnfurchen sind sehr flach, auch die Mitte ist nur leicht erhoben. An den mässig langen Fühlern ist das 3. Glied etwas länger als das 4. Der Halsschild ist so lang wie breit, in oder eben vor der Mitte am breitesten, flach und ziemlich grob punktiert. Die Flügeldecken sind etwas länger als der Halsschild, nur an der Nahtbasis mit schwachem Eindruck versehen, wenig gröber aber etwas weitläufiger als der Halsschild punktiert. Der Hinterleib ist dick gerandet, hat an der Basis der Vordersegmente keine Kielchen und ist fein, nur in den Querfurchen gröber punktiert; die weisse Behaarung ist hier viel deutlicher als am übrigen Körper. Die Beine sind kurz und kräftig, Tarsen kurz, 4. Glied einfach. — Beim ♂ ist das 6. Ventralsegment ziemlich tiefwinkelig, doch weniger tief als bei *Bernhaueri* ausgerandet, das 5. in der Mitte des Hinterrandes schwach gekerbt und davor halbelliptisch flach eingedrückt, das 4. breit und flach ausgerandet und davor halbkreisförmig eingedrückt, seitlich vom Eindruck am Hinterrand mit einer kleinen Höckererhebung, das 3. noch schwach abgeflacht. Die Behaarung tritt in der Segmentmitte wenig hervor. Die Schienen sind dornenlos. Die Hinterbrust ist breit verflacht und sehr grob punktiert, ohne vertiefte Mittellinie. — Eppelsheims Type von *dissociatus* muss verglichen werden.

Stenus humilis Er. scheint in Ostasien häufig zu sein: Wladiwostok 1 ♀; Nicolajewsk 1 ♀; Kamtschatka, Ozernaja ♂♀, Bolscherjetsk 6 ♂♂ 14 ♀♀. — Bei diesen ostsibirischen Tieren, die sonst mit den europäischen gut übereinstimmen, variiert die Stärke der abdominalen Punktur ziemlich beträchtlich.

Stenus insularis J. Sahlbg ist wahrscheinlich nicht von *humilis* spezifisch verschieden; jedenfalls steht der Name im Coleopt. Catal., Pars 29 (1911), p. 182, an verkehrter Stelle, er muss zur Untergattung *Nestus* kommen.

Stenus carbonarius Gyll. Sämtliche Stücke, die mir von Norwegen und Schweden, Finnland und Sibirien vorlagen, gehören zur kurzdeckigen Form — Flügeldecken wenig länger als der Halsschild; einzelne Tiere (z. B. von Inari, Finnland) machen mit den schmalen parallelen Decken einen artfremden Eindruck.

Stenus niger Mannh. Spec. typ. No. 700. Ist = *carbonarius* Gyll.

Stenus glabellus Thoms. (*subglaber* Thoms.). Bei Sahlberg (Enum. Coleopt. Fenn. Staphyl., p. 52) ist diese Art von Pargas (Reuter leg.) verzeichnet. Das mir vorliegende Tier ist ein typischer kurzdeckiger *carbonarius* Gyll. mit gut ausgeprägtem Scheitelwulst, sehr dichter Punktierung und dunkelbraunen Beinen. *St. glabellus* ist aus der Fauna Finnlands zu streichen.

Stenus bulbicollis nov. spec. — *St. phyllobati* Pen. similis. — Niger, nitidus, sat dense punctatus, palporum articulo primo solo flavo. Capite elytrorum latitudine, fronte haud impressa, sed late et moderate profunde bisulcata, elevatione media postice torulosa; thorace latitudine paulo longiore, antice bulboso; elytris thorace fere brevioribus, fere planis; abdomine marginato, crasso, subtiliter punctato, segmentis basalibus unicarinatis; tarsis articulo quarto simplice.

Mas: abdominis segmento sexto ventrali sat late, moderate profunde, quinto latius sed minus profunde exciso, ante excisionem semiciculariter depresso et flavo-pubescente; tibiis posticis et mediis spinosis.

Long. 2.8 mm. — Kamtschatka, Bolscherjetsk 27 u. 29. 6. 1917, 7. 7. 1917, 2 ♀♀ 1 ♂ (Y. Wuorentaus).

Gedrungen, schwarz, glänzend, sehr kurz und weitläufig behaart; nur das 1. Tasterglied ist gelb.

Der Kopf ist breit, so breit wie die Flügeldecken, nicht

eingedrückt aber mit zwei breiten, mässig tiefen Furchen versehen, Mittelerhebung besonders hinten ziemlich dick, wulstig, Punktierung mässig stark und bis auf den Wulst dicht, aber nicht oder wenig rugos. Die Fühler sind kurz, das 3. Glied ist kaum länger als das 2., aber um ein Drittel länger als das 4., von diesem bis zum 7. allmählich an Länge abnehmend. — Der Halsschild ist ein wenig länger als breit, vorn knollig geschwollen, nach vorn konvex und ziemlich schwach, nach hinten fast geradlinig stark verengt, der Hinterrand ist daher kürzer als der Vorderrand, die grösste Breite liegt eben vor der Mitte. Hinter dem Vorderrand verläuft quer über die ganze Breite ein flacher Eindruck, ein ebensolcher findet sich jederseits, schräg nach innen und hinten verlaufend. Dahinter ist der Thorax jederseits fast eckig erhoben, auf der Scheibe überall dicht und gleichmässig, ziemlich grob, nicht oder kaum rugos punktiert. — Die Flügeldecken sind fast kürzer als der Halsschild, mit flachen Schultern versehen, nach hinten etwas erweitert und kaum merklich uneben, etwas abgeflacht, grob und dicht punktiert, hin und wieder, besonders seitlich und hinten, etwas rugos. — Der Hinterleib ist dick, kaum schmäler als die angrenzenden Flügeldecken, nach hinten kaum verengt, seitlich kräftig gerandet, ziemlich fein und flach, hinten sehr fein und undicht punktiert, in den vorderen Furchen mit einem Mittelkiel versehen. — Die Beine sind kurz und kräftig, die Tarsen sind kurz, das 1. Glied der Hintertarsen ist ein wenig länger als das letzte, die drei mittleren sind wenig an Länge verschieden, das 4. ist einfach. [*Nestus* Rey]. — Die ganze Oberfläche ist mässig dicht und tief netzmaschig.

Beim ♂ ist das 6. Ventral-Segment ziemlich breit, mässig tief und am Grunde gerundet ausgeschnitten, das 5. breiter und flacher ausgeschnitten, vor dem Ausschnitt kurz halbkreisförmig niedergedrückt und mit gelben Haaren ziemlich dicht besetzt; der Eindruck ist seitlich nicht scharf begrenzt, nur am Hinterrand ist ein kleiner Höcker, der nach vorn bald linienartig ausläuft. Die Hinterschienen tragen etwas

vor der Spitze einen ziemlich kräftigen Dorn, an den Mittelschienen steht der noch kräftigere Dorn unmittelbar an der Spitze.

Die neue Art steht dem *St. phyllobates* Pen. am nächsten, ist etwas kleiner, viel glänzender und kaum rugos punktiert, die Stirnerhebung ist stärker, der Halsschild hinten mehr eingezogen. Dem mir unbekannten *St. rugosulus* Fauv. vom Baikalsee muss *St. bulbicollis* m. auch nahestehen, aber jener ist kleiner (2 mill.), hat fast winkelige Halsschildseiten und unebene Flügeldecken.

Zwei Ex. in der Sammlung des Zoolog. Mus. Helsingfors und ein Ex. in der meinigen.

Stenus hyperboreus var. **Wuorentausi** nov. var. A typo differt corpore minore, thorace angustiore, elytris longioribus. — Long. 2.8—3 mm. — Dudinka: 3 ♂♂, Potopovskoje: 1 ♀ (Y. Wuorentaus).

Durch geringere Grösse auffällig von der Art verschieden. Ausserdem ist der Halsschild etwas schmäler, schlanker, sodass der Kopf breiter erscheint, die Flügeldecken sind ein wenig länger, und das 6. Ventralsegment des Männchens ist etwas tiefer ausgeschnitten. Sonst besteht Übereinstimmung, insbesondere auch in der männlichen Auszeichnung. Hervorgehoben möge werden, dass der Dorn an den Mittelschienen kräftiger entwickelt ist als derjenige an der Spitze der Hinterschienen, wie bei der Art ebenfalls. Der Forcepsbau stimmt ebenfalls überein.[1])

Stenus dauricus Motsch. scheint in Sibirien häufig zu sein: Dudinka 24, Kantaika 2, Potopovskoje 1; ein Stück von Kamtschatka (Bolscherjetsk, 16—19. 6. 1917) ist etwas kleiner als die sibirischen Tiere. — Die Forcepsuntersuchung ergab die spezifische Verschiedenheit von *St. crassus*

---

[1]) *St. Lysholmi* Bernh. (Münch. Kol. Ztschr. I, 1902, p. 59) dürfte = *hyperboreus* J. Sahlbg sein. Der einzige Unterschied findet sich in der Angabe der völligen Einfarbigkeit, während *hyperboreus* rotbraune Schenkel haben soll. Nachdem aber in meiner Sammlung Übergänge vorhanden sind, glaube ich diese Synonymie aussprechen zu sollen.

Steph., mit dem er nahe verwandt ist; der breitere Kopf, der schlankere Halsschild und die im allgemeinen kräftigere Gestalt lassen die sibirische Art ohne Schwierigkeiten sicherstellen.

Stenus repandus Popp. Spec. typ. No. 682. Der Originalbeschreibung dieser ausgezeichneten Art haben nach der Angabe des Autors 2 ♀♀ zu Grunde gelegen, eins von der unteren Lena (Insel Agrafena), das andere von Nordrussland (Mezen). Dieses letztgenannte Exemplar hat mir vorgelegen, und ich konnte konstatieren, dass es ein ♂ ist. — Das 6. Ventralsegment ist ziemlich schmal und sehr tief ausgeschnitten, beiderseits des Ausschnittes befindet sich eine schmale, dem Ausschnittrand parallel laufende Vertiefung, sodass der Rand selbst höher liegt. Das 5. Seg-

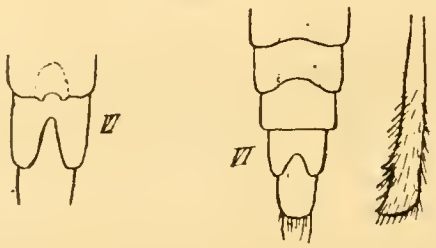

3. 4.

Fig. 3. *Stenus repandus* Popp. — 5. u. 6. Ventralsegment des ♂.
Fig. 4. *Stenus auriger* Epp. 3.—7. Ventralsegment und Hinterschiene des ♂.

ment ist ziemlich schmal ausgekerbt und jederseits der Kerbe flach zahnförmig vorgezogen; davor befindet sich eine shwache Abflachung mit feinerer Punktierung und etwas dichterer Behaarung (Abb. 3). Hinterbrust und Beine tragen keine Auszeichnung.

Die Verbreitung des *St. repandus* erstreckt sich von Nordrussland bis Kamtschatka, wie 4 Ex. (3 ♂♂, 1 ♀) von Bolscherjetsk 4. 7. 1917 erweisen.

Stenus imitator Epp. Ein einziges ♀ von Nikolajewsk am Amur zeichnet sich durch eine deutliche Halsschildglättung hinter der Mitte aus, die in der Diagnose nicht

erwähnt wird, sonst stimmt es mit der Beschreibung vorzüglich überein. — Das typische ♀ stammt aus dem südwestlichen Baikalgebiet.

Stenus auriger Epp. wurde aus dem südwestlichen Baikalgebiet (1893) beschrieben, und zwar nach einem ♀. Y. Wuorentaus sammelte 3 ♂♂ und 20 ♀♀ in Kamtschatka: Bolscherjetsk 26.—27. 6. bis 16.—18. 7. 1917. — Beim ♂ ist das 6. Ventralsegment breit und ziemlich tief ausgerandet, das 5. nur durch dichter stehende, gerade nach hinten gerichtete silbergraue Haare ausgezeichnet, das 4. ist flach und breit ausgerandet, davor bis über die Hälfte nach vorn breit und flach eingedrückt und im Eindruck dichter behaart, das 3. ist flacher ausgerandet, flacher und kürzer eingedrückt und weniger verdichtet-behaart, das 2. ist noch schwach abgeflacht. Die Hinterschienen sind ziemlich weit vor der Spitze mit einem kräftigen Dörnchen ausgestattet. (Abb. 4).

Stenus niveus Fauv. Das einzige Stück der Coll. Krogerus von Inari ist etwas verschmutzt und abgerieben, dennoch an der feinen Punktierung leicht erkennbar. Das auch in Westeuropa in Mooren seltene Tier ist neu für Finnland.

Stenus brevipennis Thoms. (*foveicollis* Kr.). Das von Poppius (Kola Halföns etc., p. 130) aus Ivalojoki aufgeführte Tier liegt vor und ist ein *bifoveolatus* Gyll. mit etwas abgeflachten Flügeldecken. Diese Art fehlt demnach in der finnländischen Fauna.

Stenus coarcticollis Epp. Für einige der von Poppius (a. a. O.) unter *St. Erichsoni* Rye gegebenen Fundorte sind die Belegstücke in der Sammlung des Mus. Helsingf. vorliegend: Fl. Lutto, Patsjoki, Saariselkä. Weiter sind Ex. vorhanden von Ivalo (J. Sahlbg, 2), Kuopio (Levander), Pudasjärvi und Kuolajärvi (Envald) und Syd-Varanger (Poppius), ferner von Birkkala (Frey) und Nuortijärvi (Poppius) und in der Coll. Lindberg von Runsala (2) und Lojo (5). Von Wuorentaus wurden endlich 4 ♂♂ bei Jenissejsk gesammelt, bei denen das 5. Ventralsegment nicht

eingedrückt ist, bei zweien ist der Forceps ausgetreten. Alle diese Stücke gehören zu *coarcticollis* Epp. Von *Erichsoni* Rye sah ich nur ein einziges Stück von Runsala 13. 4. 1914 (R. Elfving). — Vielleicht ist auch die Angabe „West- und Nordsibirien" in v. Heydens Catalog auf *coarcticollis* Epp. zu beziehen.

Stenus pallipes Gr. Von dieser bislang aus Finnland nicht nachgewiesenen Art ist ein Ex. in der Coll. Lindberg (Lojo 18. 7. 1917; det. Lindberg) vorhanden.

Maisteri Veli Räsänen: **Einige neue und bemerkenswerte Flechtenfunde in Finnland.**

Zu dem, was ich früher in dieser Zeitschrift (Medd. 43, 1916—1917, S. 4 u. 118; 45, 1918—1919, S. 115) über Flechten veröffentlicht habe, sollen hier noch folgende Mitteilungen über einige bemerkenswerte Flechten, die ich in verschiedenen Teilen von Finnland gefunden habe, hinzugefügt werden. Das Verzeichnis enthält einige für die Wissenschaft neue Arten, Varietäten und Formen, welche von Dr E. Wainio und dem Verfasser benannt worden sind. Ferner finden sich darin einige für Finnland oder für bestimmte Gebiete neue Arten oder andere sonst bemerkenswerte und seltene Funde. In meinem Verzeichnis folge ich dem System Wainios (Lich. du Brésil, Acta Soc. pro F. et Fl. Fennica VII, 1890). Für die Wissenschaft neue Flechten habe ich mit + bezeichnet, für das Land neue mit ○. Alle die von mir bestimmten und benannten Flechten hat Dr. E. Wainio gütigst durchgesehen, wofür ich ihm hiermit meinen besten Dank ausspreche.

Umbilicaria arctica (Ach.) Nyl. — *Ob.* Simo. Bei Onkalo auf Steinen 5 Exx. Steril. *Oa.* Lapua Jouttivuori, nur ein Ex. auf einem Stein.

○ *U. corrugata* (Ach.) Nyl. — *Ob.* Simo. Bei Onkalo ein gut entwickeltes Ind. auf einem Stein. Steril.

U. torrida (Nyl.). — *Ob.* Simo u. Kemi. Nicht selten auf Steinen. Fertil. *U. erosa* (Web.) Hoffm. ist sehr selten im

Kirchspiel Simo, wo sie nur auf exponierten Felsen an der Küste wächst (Munkinhieta, Tiurasenkrunni). Fertil.

U. proboscidea (L.) D.C. — *Ob.* Selten in Simo auf Steinzäunen und Geröll. Im Kivalogebirge etwas häufiger. Auf dem Aavasaksa in Alkkula sehr häufig. *Oa.* Lapua Jouttivuori. Fertil.

U. cylindrica (L.) Dub. — *Ob.* Simo u. Tornio. Auf Steinen selten. *Oa.* Lapua Jouttivuori. Fertil.

— v. *Delisei* Nyl. — *Ob.* Simo bei Salmi auf einem Steinzaune. Steril.

U. polyphylla (L.) Hoffm. f. *complicata* Norrl. — *Ob.* Simo Alapenikka u. Alkkula Nivavaara. An hohen Felsenwänden. Steril. Die typische Form ist im Gebiete selten.

U. deusta (L.) Wain. — *N.* Einige fertile Individuen in Huopalahti bei Helsingfors an der Landstrasse auf Felsen. *Ob.* Simo Tiurasenkrunni. Reichlich fertile Exemplare auf hochgelegenen Steinen.

Parmelia intestiniformis (Vill.) Ach. f. *textilis* (Ach.) Wain. — *Ob.* Kemi Kallinkangas. An dem Stamm einer Espe und auf Steinen. Simo Pahnilankangas, Alkkula Nivavaara. *Oa.* Lapua Simsiö. An Felsen und Geröll. Fertil.

P. alpicola Th. Fr. — *Ob.* Alkkula Nivavaara u. Aavasaksa. An Felsenwänden. Fertil.

P. farinacea Bitter. — *Ob.* Simo Syvälahti. An der Rinde einer Kiefer auf einem Moore. Steril.

P. vittata (Ach.) Bitter. — *Ob.* Simo Hirsikangas. An einer Heidekiefer. Steril. Auch an anderen Orten gesehen, aber nicht gesammelt.

P. omphalodes (L.) Ach. v. *panniformis* Ach. — *Ob.* Selten in Simo auf Steinen. Ist immer sehr blass, wie *P. saxatilis,* aber ohne Isidien. Steril.

P. papulosa (Anzi) Wain. — Sehr häufig im Gebiete *Ob* (Alkkula, Karunki, Tornio, Kemi, Simo, Kuivaniemi, Ii, Haukipudas und Uleåborg). Tritt hauptsächlich an Erlen, Ebereschen, Espen, aber auch an Nadelhölzern, Wänden, Zäunen und Steinen auf. Selten fertil. *Om.* Oulainen u. Raahe. *Oa.* Lapua. Spärlich.

+ — f. *tremulicola* Räs. (nova). Thallus caesiopruinosus, papillis fere destitutae. — *Ob.* Simo. Sterile Exemplare an Espen an vielen Orten.

P. isidiotyla Nyl. — *N.* Helsingfors. In der Nähe vom Vantaa(Vanda)-Flusse auf Steinen, reichlich. Fertil.

P. fuliginosa (Fr.) Nyl. f. *laetevirens* (Flot.) Wain. — *N.* Nurmijärvi Kytäjä. An Espen in einem Mischwalde. Steril.

P. prolixa (Ach.) Nyl. — *Ob.* Simo Huttula, an einem grossen Stein auf einem Acker; Tiurasenkrunni, auch an einem Steine. Fertil. Vergebens habe ich sie an anderen Orten des ganzen Gebietes gesucht. Auch in Lapua habe ich sie nicht gesehen.

P. panniformis (Nyl.) Wain. — *N.* Helsinge. Auf einem Waldsteine in Huopalahti; Fredriksberg, auf Steinen. *Oa.* Lapua. Auf einem sonnigen Steine bei dem Friedhof. Steril.

P. minuscula Nyl. — *Ob.* Simo Tiurasenkrunni. Einige sterile Exemplare auf hochgelegenen Steinen.

Cetraria aleurites (Ach.) Th. Fr. [= *Parmeliopsis placorodia* (Oliv.) Nyl.]. — *Ob.* Simo u. Kemi. *Oa.* Lapua. *Ik.* Sakkola. *N.* Helsingfors u. Helsinge. Hier und da an Moorkiefern, auf Dächern und an Zäunen. Bei Helsingfors auch an Heidekiefern. Nur einmal mit Apothecien angetroffen (Simo Syvälahti).

C. glauca (L.) Ach. — *Ob.* Simo Tiuranen. Reichlich fertile Individuen an sehr alten Fichten.

C. juniperina (L.) Fr. — *Ob.* Simo Pahnilankangas. Auf der nordöstlichen Seite reichlich an Wachholdern. Fertil. Auch eine auf der Erde wachsende Form (f. *terrestris* Schaer.) sah ich im Jahre 1916; jetzt dürfte sie verloren gegangen sein.

C. caperata (L.) Wain. [= *C. pinastri* (Scop.) Wain.]. — *Ik.* Sakkola. Zwei fertile Exemplare wurden auf einer umgefallenen morschen Föhre in einer Einöde gesammelt. Sterile Individuen sind sehr häufig im ganzen Land.

C. cucullata (Bell.) Ach. — *Ob.* Alkkula Aavasaksa. Auf bemoosten Felsen. Steril.

C. nivalis (L.) Ach. — *Ob.* Simo Kivalonpenikat, Tiurasenkrunni; Kemi, auf der Insel Ajos auf Sandboden; Alkkula Aavasaksa u. Nivavaara, auf bemoosten Steinen. Steril.

C. aculeata (Schreb.) Fr. — *Ob.* Kemi Ajos Rivinnokka. Auf Sandboden. Steril.

C. odontella Ach. — *Ob.* Simo Alapenikka. Auf bemoosten Steinblöcken u. Geröll. Steril.

C. hiascens (Fr.) Th. Fr. var. *Delisei* (Bory) Wain. — *Ob.* Simo Sarvenselkä. *Om.* Oulainen Huhmarenkangas. *Oa.* Lapua Huhdanneva und Simsiö. Auf Mooren. Fert.

— v. *dilatata* Wain. — *Oa.* Lapua Huhdanneva. Reichlich zwischen Moospolstern mit *Ochrolechia *frigida* und *Cladonia squamosa* v. *multibrachiata*. Fertil.

— v. *fastigiata* (Del.) Wain. — *Oa.* Lapua Huhdanneva. Spärlich mit den Vorigen.

C. nigricans Nyl. — *Ob.* Simo Alapenikka. Auf einem hochgelegenen Felsen in Gesellschaft mit *Alectoria nigricans*. Steril. Südlichster Fundort dieser beider arktischen Flechten.

Letharia mesomorpha (Nyl.). — *Ob.* Simo Syvälahti, ein Ex. an einer Birke; Vähäjoenniitty, ein Ex. auf einem Holzdach, und Malininkangas, an einer Kiefer. *Om.* Raahe, an einer Fichte. *Ik.* Sakkola, Metsäpirtti u. Pyhäjärvi, an Birken, Kiefern, Fichten und auf Brettdächern häufig. Steril.

L. divaricata (L.) Nyl. — *Oa.* Lapua Ruha. An einer Waldfichte. *Ik.* Sakkola u. Metsäpirtti. An Birken u. Fichten selten. Steril.

Evernia furfuracea (L.) Mann. — *Ob.* Sehr reichlich an Kiefern im Kivalogebirge in Simo u. Kemi; auch in Alkkula auf dem Aavasaksa u. dem Nivavaara. Kommt aber nicht an der Küste und in der Ebene vor. In Uleåborg ist sie auch sehr selten, ebenso in Raahe und Kokkola (*Om*), aber kommt schon in Lapua (*Oa*) hier u. da bis häufig vor. Fertil.

— var. *ceratea* Ach. — *Ob.* An Kiefern im Gebirge in Alkkula und in Simo, wie die Vorige. Fertil.

E. prunastri (L.) Ach. — *Ob.* Fertile Exemplare in Simo in Anteroinen an einer Fichte und in Tiuranen an einer Birke.

Ramalina farinacea (L.) Ach. — *Ob.* Simo. Fertile Exemplare an einer grossen Saalweide in Tiuranen. *N.* Östersundom. Auch fertile Exemplare an alten Espen.

+ *R. minuscula* Nyl. f. *turgida* Räs. (nova). Laciniae breves, turgescentes; apothecia irregularia, concava. — *Ob.* Simo. An vielen Stellen an Scheunenwänden. *Om.* Kokkola, an Holz. Raahe, an einer Fichte in offener Lage. Fertil.

R. obtusata Nyl. — *Om.* Raahe Pitkäkari. An alten kranken Fichten in Gesellschaft mit *Calicium hyperellum, C. cinereum* u. *Trentepohlia umbrina. Ik.* Sakkola Hovi, an *Alnus glutinosa*, und Pyhäjärvi Konevitsa u. Sortanlahti, an Fichten und Birken. Steril. Alle Fundorte sind am Meere oder bei grossen Seen (Ladoga, Suvanto) gelegen.

Alectoria nigricans (Ach.) Nyl. — *Ob.* Simo Alapenikka. Auf einer Felsenkuppe in Gesellschaft mit *Cetraria nigricans* (siehe diese). Steril.

A. olivacea Räs. — *Ob.* Schon im Jahre 1913 hat der kürzlich verstorbene Student Kalle Kurkela diese Flechte in Kemi gefunden, und der Schüler Eino Poikela hat sie auch in Rovaniemi entdeckt. Die beiden Exemplare, die ich nun besitze, sind steril.

+ *Usnea prostrata* Wain. n. sp. „Stratum medullare sat laxe contextum, ad superficiem axis K + lut., dein rubesc. Axis chondroideus sat tenuis. Thallus haud sorediosus, verruculis crebris, acutis et obtusis." — *Ob.* Simo Anteroinen u. Siirinkangas. An Fichten u. Birken. Steril.

Stereocaulon denutatum Flk. — *Ob.* Kemi Kallinkangas u. Rovamaa. Simo Alapenikka. Auf Geröll. Steril.

St. subcoralloides Nyl. — *Ob.* Simo u. Kemi. An vielen Orten auf Steinen und Heiden, aber nicht so häufig wie *St. pascale.* Fertil.

Haematomma coccineum (Dicks.) Koerb. var. *porphyria* (Hoffm.) Ach. — *Oa.* Lapua Simsiö. An mehreren Steinen im Schatten, aber nur zweimal mit Apothecien angetroffen.

Candelaria concolor (Dicks.) Wain. v. *vulgaris* (Mass.) Wain. — *N.* Helsingfors. Im Jahre 1915 habe ich diese Flechte

an manchen Schwarzerlen in Sörnäs bei der Landstrasse gefunden. Jetzt hat sie sich vermehrt, aber ist nur steril. Früher ist diese mitteleuropäische Flechte in Finnland im J. 1873 auf Suursaari (Hogland) von M. Brenner gefunden worden (Herb. Mus. F.).

Lecanora (*Candelariella*) *cerinella* Flk. — *N.* Helsingfors Lapinlahti, an der Küste auf Steinen; Suomenlinna (Sveaborg), an Mauern. *Ob.* Simo u. Kemi. Auf Steinen an der Küste. Fertil.

L. (*Lecania*) *syringea* Ach. — *Oa.* Lapua. An Pappeln auf dem Kirchhof reichlich. Auch bei Siirilä. Fertil.

L. melanaspis Ach. (= *Placodium inflatum* Koerb.) var. *stellata* Th. Fr. — *Ob.* Simo Delta des Simoflusses in Sakkara. Auf einem Teichstein. Steril. Muhos Leppiniemi. Auf einem Uferstein des Ouluflusses. Fertil (leg. M. E. Huumonen im J. 1910).

L. (*Squamaria*) *saxicola* (Poll.) Nyl. — *Ob.* Simo Marttilanvainio u. Onkalo. Auf Steinen an Ackerrändern und bei der Landstrasse. Fertil. Tritt sehr spärlich auch in Lapua (*Oa*) auf.

— v. *subcartilaginea* (Mass.) Anzi. — *Ob.* In Gesellschaft mit der Vorigen bei Marttila in Simo. Fertil.

L. (*Eulecanora*) *galactina* Ach. var. *caesioalba* (Koerb.) Th. Fr. — *Oa.* Lapua. Am Zementmörtel eines alten Kellers. Fertil.

— f. *subdispersa* Wain. — *Ob.* Simo Hahtiperä. Auf Kalksteinen am Ufer. Fertil.

L. dispersa (Pers.) Flk. f. *atrynella* Nyl. — *Ob.* Simo, Kemi u. Kuivaniemi. Auf Ufersteinen am Meere. Fertil.

L. chlarona (Nyl.) var. *polychroides* Wain. — *Ob.* Simo Anteroinen. Auf einem grossen Steine. Fertil.

L. angulosa (Schreb.) Ach. f. *cinerella* Flk. — *Ob.* Simo. Häufig an *Prunus padus*, besonders auf Inseln. Fertil.

L. metaboliza Nyl. — *Ob.* Simo. An einem verkohlten Baumstumpfe. Fertil.

+ *L. polytropa* (Ehrh.) Th. Fr. var. *carneorufa* Räs. n. var. — Thallus glaucesc. e verruculis contiguis aut dispersis

formatus, K—. Apothecia carneorufa, 0.3—0.6 mm, margine modice incrass., demum obsoleto. Hymen. J. + coerul., crass. 120 μ. Sp. 8—12 × 5.5—6.5 μ, ellipsoideae vel oblongo-ellips., hyalinae. — *Oa.* Lapua Simsiö. Auf Felsen im Walde. Fertil.

L. polytropella Nyl. — *Ik.* Sakkola. Auf kieselhaltigen Steinen. Fertil.

L. prosechoidiza Nyl. — *N.* Helsingfors Suomenlinna. Auf Uferfelsen. Fertil.

L. chlorophaeodes Nyl. — *Ob.* Simo. *Oa.* Lapua. Auf exponierten Steinen hier u. da. Fertil.

L. chloroleprosa Wain. — *Ob.* Rovaniemi. *Oa.* Lapua Simsiö. Selten auf hochgelegenen Steinen in sonnigen Wäldern. Fertil.

L. badia (Pers.) Ach. f. *cinerascens* Nyl. — *Oa.* Lapua Simsiö. An mehreren Felsenwänden. Fertil.

**L. subcinerascens* Wain. — *Ob.* Simo Alapenikka. Auf Geröll. Fertil.

L. (*Aspicilia*) *gibbosa* (Ach.) var. *laevata* (Ach.). — *Ob.* Simo u. Kemi. Auf Steinen in Grauerlenhainen bei Meeresufern. Nicht selten. Fertil.

— v. *subdepressa* Nyl. — *Ob.* Simo u. Kemi. Sehr häufig auf Waldsteinen. Fertil.

L. depressa (Ach.) var. *obscurata* (Th. Fr.). — *N.* Helsingfors. An Felsenwänden bei der Vantaa (Vanda) reichlich. Fertil.

L. cinerea (L.) Sommerf. var. *caesiogrisea* Wain. — *Ob.* Simo Pahnilanvainio. Auf sonnigen Steinen. Fertil.

+ *L. cinereorufescens* (Ach.) Th. Fr. var. *maritima* Räs. n. var. Thallus e verruculis minutis, planis, subdispersis, cinereoalbidis, K—. Med. J. + coerulesc. Hypothecium incoloratum. Sp. juven. 9.5—6.5 μ, ovoid. — *Ob.* Simo. Wächst hier u. da auf sonnigen Ufersteinen am Meere. Fertil.

— f. *calcicola* Wain. — *Ob.* Rovaniemi Ounasvaara. Auf Glimmerschiefer. Fertil.

— var. *complanata* (Koerb.). — *Ob.* Simo Pahnilankangas. Auf Steinen. Fertil.

L. lacustris (Wittr.) Th. Fr. — *Ob.* Simo Delta des Simoflusses. An überflutetem Gestein. Fertil.

+ *L. amphibola* (Ach.) Wain. var. *subgriseola* Wain. n. var. — Thallus griseoferrugineus. Apothecia majuscula, nigra, rara. Sp. 25—30 × 15—20 μ, ovoideae. Th. K=. — *Ob.* Simo Anteroinen u. Palokari. An überfluteten Bachsteinen. Fertil.

L. alpina Sommrf. var. *cinerascens* Th. Fr. — *Ob.* Simo Pahnilankangas u. Rovaniemi Ounasvaara. Auf Steinen im Walde. Fertil.

Ochrolechia geminipara (Th. Fr.) Wain. — *Ob.* Simo, Kemi u. Alkkula. Hier u. da auf bemoosten Steinen und Felsen. Steril.

O. tartarea (L.) Mass. var. *subtartarea* Nyl. — *Ob.* Simo. An Stämmen einiger alten Birken. *Oa.* Lapua Huhdanneva. An einer Moorkiefer. *Ik.* Sakkola Kurkisuo. An einer Moorkiefer. Fertil.

— var. *frigida* (Sw.) Ach. — *Oa.* Lapua Huhdanneva. Reichlich auf Moorpolstern. *Ob.* Alkkula Aavasaksa. Auf bemoosten Felsen. Fertil.

— var. *thelephoroides* (Th. Fr.). — *Oa.* Lapua Huhdanneva. Spärlich mit. v. *frigida* auf Moorpolstern. Steril.

+ — var. *Lapuensis* Wain. n. var. — „Thallus sicut in v. *frigida*, sed sorediis instructus". — *Oa.* Lapua Huhdanneva. In Gesellschaft mit der Vorigen. Fertil.

Pertusaria dactylina (Ach.) Nyl. var. *humilior* Nyl. — *Ob.* Alkkula Aavasaksa. Auf bemoosten Felsen spärlich. Fertil.

P. Sommerfeltii (Flk.) Fr. — *Ob.* Simo, Kemi u. Kuivaniemi. An Saalweiden an mehreren Orten im Mischwalde. Fertil.

P. inquinata (Ach.) Th. Fr. — *Oa.* Lapua Simsiö. Auf einem Stein. Fertil.

P. multipuncta (Turn.) Nyl. — *Ob.* Simo Pahnila. An einer Birke. Syvälahti, an einer Eberesche. Fertil.

Phlyctis argena (Ach.) Koerb. — *N.* Nurmijärvi Kytäjä. An Haselsträuchern u. Espen. Helsinki Lapinlahti, an Kiefern.

Helsinge Tikkurila. An Espen. *Oa.* Lapua Simsiö. An Schwarzerlen, Fichten u. Wachholdern. Steril. — Diese *Phlyctis*-Art tritt sicher in Mittel- und Süd-Finnland hier u. da auf, ist aber bisher übersehen worden. In den finnländischen Flechtensammlungen giebt es nur wenige Proben dieser Flechte.

Ph. agelaea (Ach.) Koerb. — *Ob.* Simo Pahnilankangas. Wächst sehr reichlich an Wachholdern.

Xanthoria substellaris (Ach.) Wain. — Zu dem, was neulich Dr. E. Häyrén über diese Flechte erwähnt hat (Medd. Soc. pro F. et Fl. fenn. 1918, S. 128), kann ich noch einen Fund fügen. Im August 1920 fand ich sie nämlich in Östersundom *(N)* spärlich fertil.

Placodium elegans (Link.) Ach. — *Ob.* Alkkula Aavasaksa u. Nivavaara. An hohen Felsenwänden. Simo Hahtiperä. An einem exponierten Steine. Fertil.

P. granulosum (Schaer.) Wain. — *Ob.* Alkkula. In Gesellschaft mit der Vorigen auf Nivavaara. Simo Pahnilankangas. Ein 2 cm langes Exemplar auf einem Steine.

\+ *P. verruculiferum* Wain. f. *Botnica* Wain. (nova). „Th. isidiis brevibus instructus. Lobis angustioribus." — *N.* Tammisaari (Ekenäs) Tvärminne. Leg. E. Häyrén 1912.

P. murorum (Hoffm.) D.C. v. *scopularis* (Nyl.) Wain. — *Ob.* Kemi, Simo u. Kuivaniemi. Auf Spritzsteinen an der Küste hier u. da. Fertil. Bisher hat man keine Ahnung davon gehabt, dass diese und die zwei folgenden Formen längs der Küste des Bottnischen Meerbusens so weit nach Norden verbreitet sind. Nun habe ich bemerkt, dass diese Flechten auch an einigen Stellen sehr reichlich (Syvälahti, Ryöskerinkalla, Nikinkari und Korkiakari) vorkommen, und dass sie sogar an der Mündung des Simoflusses auftreten, wo es nur süsses Wasser giebt.

— v. *marina* (Wedd.) Wain. — *Ob.* Simo Nikinkari, Ryöskerinkalla u. Korkiakari. In Gesellschaft mit der Vorigen. Fertil.

\+ — v. *steropea* (Ach.) Wain. „Thallus crustaceus, flavescens, tenuis, haud effiguratus." — *Ob.* Simo Ni-

kinkari, Tiurasen-Matala, Ryöskerinkalla u. Anteroinen. In Gesellschaft mit den Vorigen. Fertil.

P. decipiens (Arn.) f. *umbratica* Wain. — *N.* Helsingfors. Diese Flechte habe ich, ausser dem alten Fundorte an der Kreuzung der Unionsstrasse u. Elisabetsstrasse am Kalkmörtel, auch in Suomenlinna (Sveaborg) an Mörtel und ferner an den Mauern des Observatoriums gesehen. Fertil.

P. gilvum (Hoffm.) Wain. f. *cyanolepra* (Fr.) Th. Fr. — *Ob.* Simo Selkäkari. An einigen Ebereschen reichlich. Fertil.

P. cerinum (Ehrh.) Wain. v. *holocarpa* (Ehrh.) Wain. — *Ob.* Simo Penttilä u. Kantola. An Holzwänden. *Om.* Kokkola. An einer alten Scheunenthür. Fertil.

P. vitellinulum (Nyl.). — *Ob.* Simo. An vielen Stellen auf Steinen, besonders am Meeresufer. Fertil.

+ *P. ferrugineum* (Huds.) Hepp var. *ammiospiloides* Wain. (nova). „Thallo cinereonigricante aut cinerascente a var. *ammiospila* (Wnbg) differens." — *Oa.* Lapua. Auf einem hölzernen Ackerzaune. — Sp. 12—13.5 × 6.5—8 μ, 2-zellig.

+ *P. leucoleprosum* Wain n. sp. „Thallus albidus, soraliis rotundatis instructus. Hypothallus indistinctus. Apothecia croceo-rubescentia. *Pl. leucospilodes* (Nyl.) Wain. huic proximum, at saxicola et thallo supra hypothallum nigrum disperso et apotheciis aurantiaco-rubescentibus ab eo differens." — *Ob.* Simo Kuivataipale Rajasuo. An fauler Birkenrinde. Fertil. Epithecium K+ violascens.

P. leucoraeum (Ach.). — *Ob.* Alatornio Kalkkimaa. Auf bemoosten Dolomitfelsen. Fertil.

Anaptychia ciliaris (L.). — *Ob.* Simo bei Koivula. Ein steriles 5 cm langes Exemplar an einer Espe. Der Fund ist der nördlichste in Finnland. Diese Flechte tritt nicht in Uleåborg, Raahe u. Kokkola (*Om*) auf, wächst aber in Lapua (*Oa*) auf dem Simsiö an einigen Espen, auch hier nur steril.

+ *Physcia stellaris* (L.) Nyl. var. *angustiloba* Räs. (nova). Laciniae angustae convexae imbricatae, lat. 0.5—0.8 mm,

albidocinerascentia, K± lutesc. Apothecia atrofusca vel atra, concava vel demum plana, nuda, mediocria; margine integro, demum tenui. — *Ob.* Simo Penttilä. Ein 4 cm langes, gut entwickeltes Exemplar auf einem Ackersteine. Fertil.

○ — var. *tenera* (Havaas) Lynge. — *Ik.* Sakkola Kekkilä. Im Jahre 1917 fand ich sie an einigen Espen. Fertil. Sonst ist diese für Finnland neue Varietät an folgenden Orten gefunden worden: *Om.* Temmes 1870 M. Brenner. *Ol.* Petrosawodsk 1863 A. Kullhem. *Ta.* Mustiala 1869 A. Kullhem. *Kb.* Lieksa 1875 E. Wainio. *Ik.* Johannes 1893 C. E. Boldt. *N.* Östersundom 1920 V. R.

Ph. tenella (Scop.) Bitter var. *leptalea* (Ach.) Lynge. — *Ob.* Simo, Kuivaniemi u. Kemi. An Espen an mehreren Orten. *Oa.* Lapua Simsiö. *Ik.* Sakkola Kekkilä, an Espen. Fertil.

Ph. tribacia (Ach.) Lynge f. *tenuissima* Wain. — *Ob.* Simo Pahnilankangas. Auf einem Steine. Steril.

Ph. aipolia (Ach.) Nyl. f. *angustata* (Nyl.) Wain. — *Ob.* Simo. An Espen im Mischwalde. *Oa.* Lapua. An Espen im Walde; nicht in der Nähe von Wohnungen, wo die anderen *Ph. aipolia*-Formen häufig sind, wie f. *cercidia* Ach., f. *decolorata* Wain. und auch f. *anthelina* Ach. *Ph. a.* f. *alnophila* Wain. kommt ausschliesslich an von der Kultur nicht beeinflussten Orten vor und ist häufig beinahe in ganz Finnland, besonders an Erlen und *Salix*-Arten.

+ — f. *verruculosa* Wain. (nova). „Thallus verruculoso-inaequalis." — *Oa.* Lapua Marielund. An Espen. Fertil.

+ *Ph. Wainioi* Räs. n. sp. Thallus orbicularis, diam. 3 cm, cinereoglaucescens; laciniae albomaculatae, continuatae, concaviusculae vel planiusculae, in apicibus subadscendentes; apicibus et marginibus albidosorediatis, lat. 1—3 mm; K‡ flavescens, demum fuscorubescens; subtus pallidus, fuscofibrillosus. Apothecia incognita. Subsimilis *Ph. aipoliae*, at laciniae sorediatae. — *N.* Helsingfors. An einigen alten Ahornbäumen bei der Vantaa (Vanda).

Ph. intermedia Wain. var. *stellata* Lynge. — *Ob.* Simo Syvälahti u. Ryöskerinkalla. Auf Spritzsteinen an der Küste. *N.* Helsingfors Suomenlinna (Sveaborg). Auf Ufersteinen. Fertil.

○ — v. *Wahlenbergii* Lynge. — *Ob.* Simo Syvälahti u. Ryöskerinkallä. In Gesellschaft mit der Vorigen. Fertil.

Ph. caesia (Hoffm.) Nyl. f. *corticola* Kullh. — *Ob.* Alkkula Haavikko. An einer Espe. Rovaniemi Grönlund. An einer alten Espe. Steril.

Ph. cycloselis (Ach.) Wain. — *Ob.* Alkkula, Tornio, Kemi, Simo, Kuivaniemi u. Oulu. *Om.* Oulainen, Raahe u. Kokkola. *Oa.* Lapua, Seinäjoki u. Vaasa. *Ik.* Sakkola u. Pyhäjärvi. *N.* Helsingfors u. Nurmijärvi. Wächst meistens in der Nähe der Häuser, besonders an Espen u. Ebereschen, und ist stark hemerophil. Hier u. da auch fertil. Sicher hat sie sich in den letzten Jahren sehr verbreitet, weil es in älteren Zeiten gesammelte Exemplare im Herb. Mus. F. nur aus wenigen Gegenden giebt.

+ — f. *elongata* Räs (nova). — Laciniae angustae (1 mm), elongatae. Similis *Ph. ulothrix* f. *ciliatae* (Hoffm.), at th. sorediato. — *N.* An einer Espe in düsterem Walde bei Korso. Fertil.

Ph. lithotea (Ach.) Nyl. f. *typica* Lynge. — *Ob.* Simo Syvälahti, Ryöskerinkalla, Anteroinen u. Kallioinen. Einige sterile Exemplare auf Ufersteinen. Man hat diese Flechte in Finnland wenig gesammelt, obgleich sie meiner Meinung nach besonders in dem südlichen Finnland weit verbreitet ist. In der Umgebung von Helsingfors (*N*) ist sie sehr häufig an Felsenritzen. Oft auch fertil. F. *nuda* Lynge ist im ganzem Lande häufig an Steinen u. Baumstämmen.

— v. *lithotodes* (Nyl.) Lynge. — *Ob.* Alatornio Kalkkimaa, Simo. Auf bemoosten Steinen. Fertil.

— f. *sciastra* (Ach.) Cromb. — *Ob.* Alatornio Kalkkimaa. An Dolomitfelsen. Steril.

+ *Ph. tremulicola* Nyl. **Ph. leptothallina* Wain. n. subsp. „*Ph. obscura* v. *leptothallinae* Ohl. subsimilis, impure cinereo-albida, sorediosa margine (Hb. Nyl. 31973, inedita)." Laciniis

circ. 0.3 mm latis. Apothecia incognita. — *Oa.* Lapua. Wächst ziemlich reichlich an Espen auf dem Kirchhofe und spärlich bei Tiitu. Ilmajoki Predigerhaus. An Espen. Vergebens habe ich nach Apothecien gesucht.

Ph. parvula Wain. [*Ph. sciastrella* (Nyl.) ist nicht Synonym mit dieser]. — *Oa.* Lapua. An dem Zementmörtel eines alten Kellers (Malmberg). Steril.

Ph. grisea (Lam.) A. Zahlbr. = *farrea* (Ach.). — *Ob.* Tornio. Auf dem Friedhof an einigen Ebereschen. Steril. *N.* Helsingfors Degerö, Tölö, Kaivopuisto, bei der Vantaa (Vanda). Nurmijärvi Kytäjä. Meistens an Espen und Ahornen.

— f. *subnitens* (Wain.). — *N.* Nurmijärvi Kytäjä. An bemoosten Felsenwänden. Steril.

— var. *semifarrea* (Wain.) Lynge. — *N.* Nurmijärvi Kytäjä. An einer Espe. Steril.

— var. *pityrea* (Ach.) Lynge. — *N.* Helsingfors. An Pappeln bei den Gewächshäusern in Eläintarha. *Kl.* Hiitola. An bemoosten Felsen. Steril.

Ph. muscigena (Ach.) Nyl. f. *minuta* Wain. *Kl.* Hiitola. An bemoosten Felsen. Steril.

Rinodina pyrina (Ach.) Th. Fr. — *Oa.* An den Eisenbahnstationen Härmä, Lapua, Seinäjoki u. Sydänmaa. Wächst an *Ulmus, Syringa, Salix* u. *Ribes.* In Lapua auch hier u. da im Kirchdorfe. Fertil.

R. exigua (Ach.) Arn. — *Oa.* Lapua. An Scheunenwänden. Fertil.

R. cacuminum (Th. Fr.) Malme. — *Ob.* Simo Anteroinen, Lammassaari bei Perälä u. Tiurasenkrunni. Auf exponierten Ufersteinen, oberhalb des Spritzgürtels. Fertil.

R. Conradi Koerb. — *Ob.* Simo Pahnilankangas. An Wachholdern. Fertil.

R. cinereovirens Wain. — *Ob.* Simo Tiuranen u. Syvälahti. An der Rinde von Ebereschen. Fertil. Die Hauptart ist an Grauerlen an der Küste des Bottnischen Meerbusens sehr verbreitet.

R. confragosa (Ach.) Koerb. — *Oa.* Lapua Simsiö. Auf Felsen. Fertil.

R. demissa (Flk.) Arn. — *Ob.* Simo. Auf Ufersteinen am Meere. Fertil.

Buellia coniops (Wnbg) Th. Fr. — *Ob.* Simo u. Kemi. Eine typisch litorale Flechte an Ufersteinen längs der Küste. Fertil.

B. moriopsoides (Wain.). — *Ob.* Alkkula Nivavaara. An Felsen. Fertil.

B. leptocline (Flot.) Koerb. f. *subecrustacea* Wain. — *Ob.* Alkkula. Auf Quarzit. Fertil.

Peltigera spuria (Ach.) D.C. — *Ob.* Simo, Kemi, Tornio u. Alkkula. An vielen Orten auf steriler Erde, besonders am Grabenrande der Äcker. Fertil.

P erumpens (Tayl.) Wain. — *Ob.* Kemi u. Simo. Auf bemooster Erde, besonders unter Wachholdergebüschen. *Oa.* Lapua. *Ik.* Sakkola. Steril.

P. scabrosa Th. Fr. — *Ob.* Simo u. Kemi. Auf der Erde in Mischwäldern oder an Felsenwänden auf Moosen. Fertil. Nicht sehr häufig.

P. scutata (Dicks.) Koerb. = *limbata* Del. — *N.* Helsingfors Degerö. An kalkreichen bemoosten Felsen. Bei Korso auf kieselhaltigen u. bemoosten Steinen. Steril.

P. horizontalis (L.) D.C. — *N.* Nurmijärvi Kytäjä. An bemoosten Felsen. Fertil.

Solorina saccata (L.) Ach. — *Ob.* Alatornio Kalkkimaa. An Dolomit, nur an einem Felsen. Fertil.

Placynthium nigrum (Huds.) Gray = *Pannaria* Nyl. — *Ob.* Simo Delta des Simoflusses. An manchen Stellen auf überfluteten Steinen. Steril.

Psoroma hypnorum (Hoffm.) Fr. — *Ob.* Kemi Kallinkangas u. Tervaharju. Auf fruchtbarer Erde auf Moosen und dem unteren Teile der Wachholderstämme. Fertil.

Pterygium pannariellum Nyl. — *Ob.* Simo Alapenikka. Auf den Bodensteinen eines entwässerten Baches (Mitätönoja). Steril.

Leptogium saturninum (Dicks.) Nyl. — *Ob.* Simo, Kemi

u. Alkkula. An Espen an vielen Orten, insbesondere in düsteren Wäldern. Auch mit Apothecien. K. Kurkela hat sie auch an einer Birke in Kemi gefunden.

L. caesium (Ach.) Wain. — *N.* Nurmijärvi. An bemoosten Felsen. Steril.

Physma (Collema) chalazanum (Ach.) Mass. — *Ob.* Alatornio. Reichlich, aber in dürrem Zustande beinahe unbemerkbar, auf bemoosten Dolomitfelsen in Kalkkimaa. Fertil.

Collema vespertilio (Lightf.) Wain. — *Ob.* Simo Maksniemi. An Espen in der Einöde spärlich. Mit Apothecien.

C. nigrescens (Leers.) Wain. — *Ob.* Kemi, Simo, Kuivaniemi u. Alkkula. Hier u. da an Espen u. selten an Saalweiden. Steril.

Ephebeia trachytera (Nyl.) Wain. — *Ob.* Simo. An vielen Stellen auf feuchten Steinen. Steril.

E. hispidula (Ach.) Nyl. = *spinulosa* (Th. Fr.). — *Ob.* Simo. Selten auf Steinen. *N.* Helsingfors Fredriksberg. An einer Felsenwand. Steril.

Pilophoron cereolum (Ach.) Th. Fr. = *fibula* Tuck. — *Oa.* Lapua Simsiö. An einem Felsen. Steril.

Baeomyces roseus Pers. *Ik.* Sakkola. Auf einer verbrannten mit Heidekraut bewachsenen Heide. Fertil.

B. carneus Flk. — *N.* Helsingfors. An einer hohen Felswand bei der Vantaa. *Oa.* Lapua Voitilanjärvi. Auf der sandigen Erde am Ufer eines Waldsees. Fertil.

Cladonia carneola Fr. — *Ik.* Sakkola. *Oa.* Lapua. *Om.* Oulainen. *Ob.* Simo. In allen Gebieten nur hier u. da auf der Erde, an faulem Holze und auch auf Dächern. Selten mit Apothecien.

**Cl. bacilliformis* (Nyl.) Wain. — *Ob.* Simo u. Kemi. *Ik.* Sakkola. An vielen Stellen an faulem Holze. In Sakkola fand ich sie einmal mit Apothecien.

+ **Cl. cyanipes* (Smrf.) Fr. f. *infundibulifera* Wain. (nova). Podetia circiter 30—40 mm longa, scyphifera; scyphis sat latis, radiato-proliferis. — *Ob.* Simo. Auf bemooster Erde an zwei Stellen. Steril.

Cl. Delessertii (Nyl.) Wain. — *Om.* Oulainen Huhmaren-

kangas. Auf einem Moore auf *Polytrichum strictum*-Polstern. *Oa.* Lapua Huhdanneva. Auf Moorpolstern spärlich. Steril.

Cl. gracilescens (Flk.) Wain. = *lepidota* Nyl. — *Ob.* Simo. Auf Heiden selten. Steril.

Cl. acuminata (Ach.) Norrl. — *Ob.* Simo Anteroinen. Auf einem kleinen bemoosten Kalksteine. Alatornio Kalkkimaa. Auf bemoosten Dolomitfelsen. Steril.

Cl. squamosa (Scop.) Hoffm. var. *multibrachiata* (Flk.) Wain. = *subsquamosa* (Nyl.) Wain. (Adjum. I S. 113.). — *Ob.* Simo. *Oa.* Lapua. Auf Moorboden selten bis hier u. da. Steril.

Cl. delicata (Ehrh.) Flk. — *Ob.* Simo. Malininkangas. An einigen umgefallenen faulen Föhren. Steril.

Cl. uncialis (L.) Fr. v. *dicraea* (Ach.). — *Ob.* Alkkula Aavasaksa. Reichlich auf bemoosten Felsen. Steril.

— var. *obtusata* (Ach.). — *Ob.* Kemi u. Simo. Hier u. da auf Heiden. Steril.

Cl. cenotea (Ach.) Schaer. var. *exaltata* Nyl. — *Ob.* Simo. *Om.* Oulainen. *Oa.* Lapua. Auf Mooren nicht selten. Steril.

Acarospora glaucocarpa (Wnbg) Koerb. — *Ob.* Alatornio Kalkkimaa. Auf Dolomitfelsen. Simo Hahtiperä. An Kalkstein. Fertil.

A. discreta (Ach.) Th. Fr. — *Ob.* Simo. Diese kleine Flechte tritt spärlich auf Ufersteinen am Meere auf. Fertil.

+ *Lecidea goniophila* Flk. f. *grisea* Wain. (nova). „Thallus griseo-obscuratus." — *Ob.* Simo Anteroinen. Auf überfluteten Steinen. Fertil.

L. paupercula Th. Fr. — *Ob.* Simo. Ist hier eine typische marine Flechte längs der Küste und tritt an sonnigen Steinen oberhalb des Hochwassers auf.

L. panaeola Ach. — *Ob.* Simo, Kemi u. Rovaniemi. Allgemeine Waldflechte, aber nur steril angetroffen.

○ *L. incongruella* Wain. var. *albidocinerella* Wain. — *Ob.* Simo Tiurasenkrunni. Gehört zu den marinen, auf Steinen wachsenden Flechten und ist eine arktische Art. Fertil.

L. tenebrosa Flot. — *Ob.* Simo Tiurasenkrunni. Tritt an hochgelegenen, sonnigen Steinen auf. Fertil.

L. conferenda Nyl. — *Ob.* Simo Delta des Simoflusses. Auf Steinen in schattigen Flussuferhainen.

L. macrocarpa (D.C.) Th. Fr. f. *lignatilis* Nyl. — *Ob.* Simo Anteroinen. An einem rindenlosen, umgefallenen u. faulen Baum. Fertil.

L. arctica Smrf. f. *pruinosa* Wain. — *Ob.* Rovaniemi Ounasvaara. Wächst hier u. da auf bemoosten Steinen. Fertil.

L. fuscoatra (L.) Ach. f. *cechumenoides* Wain. — *Oa.* Lapua Simsiö. Häufig auf Waldsteinen mit var. *fumosa* und var. *Mosigii.* Fertil.

Gyalecta corticola (Lönnr.) Th. Fr. — *Ob.* Simo. An Saalweiden in Wäldern. Fertil.

Biatora lucida (Ach.) Fr. — *Oa.* Lapua. *Om.* Kokkola. *Ob.* Muhos (leg. M. E. Huumonen 1910). Auf Steinen im Schatten. Fertil.

B. symmictella (Nyl.) f. *albidella* Wain. — *Ob.* Simo Tiuranen. An einer alten Saalweide. Fertil.

Artrorhaphis flavovirescens (Dicks.) Th. Fr. var. *alpina* (Schaer.) = *Lecidea citrinella* Ach. var. — *Ob.* Simo Alapenikka. Auf bemoosten Steinen und Geröll. Steril.

Rhizocarpon geographicum (L.) D.C. f. *cyclopicum* (Nyl.). — *Oa.* Lapua. *Ob.* Simo. An Steinen auf Hügeln. Fertil.

— var. *subcinerascens* (Nyl.). — *Ob.* Simo Anteroinen. An einem grossen Steine. Steril.

Rh. alpicolum (Koerb.) = *Lecidea oreites* Wain. — *Ob.* Simo u. Kemi. Auf vielen Hügeln an Geröll. Fertil.

Rh. Oederi (Web.) Koerb. — *Oa.* Lapua Simsiö. An Waldsteinen. Fertil.

Rh. obscuratum (Ach.) Mass. — *Ob.* Simo. Häufig an Steinen in Meeresuferhainen mit *Aspicilia subdepressa* und *Physcia lithotea* f. *nuda.* *Oa.* Lapua Simsiö. *Ik.* Sakkola. An Waldsteinen. Fertil.

Bacidia rubella (Ehrh.) Mass. var. *luteola* (Schrad.) Th.

Fr. — *Ik.* Sakkola Makkara. An Stämmen der Haselsträucher. Fertil.

Opegrapha vulgata Ach. — *N.* Helsingfors Seurasaari. An Schwarzerlen. Fertil.

O. varia Pers. — *Ik.* Sakkola Makkara. An grossen Haselsträuchern. *N.* Helsingfors Degerö. An Ahornen. Fertil.

Arthothelium scandinavicum Th. Fr. = *onegensis* (Nyl.). — *Oa.* Lapua. Ziemlich reichlich hier u. da an Fichten, besonders in düsterem Walde. *Ob.* Simo. Selten. Fertil.

— f. *karelica* (Wain.). — *Oa.* Lapua. An Fichten selten. Fertil.

Platygrapha periclea (Ach.) Nyl. — *Om.* Raahe Pitkäkari. An alten, etwas kranken Fichten (der Boden ist sehr versumpft). Fertil.

Sphaerophoron fragile (L.) Pers. — *Ob.* Simo Alapenikka. Alkkula Aavasaksa u. Nivavaara. Auf hochgelegenen Felsen. Auch spärlich mit Apothecien.

Coniocybe pallida Fr. = *nivea* Hoffm. — *Ik.* Sakkola. An der Rinde von Haselsträuchern. Fertil.

○ *Calicium roscidum* Flk. = *adspersum* Schaer. — *Oa.* Lapua Kuoppala. An einer morschen Darrenwand auf der nördlichen Seite. Fertil.

C. viride Pers. (= *hyperellum* Ach.) v. *baliolum* (Ach.). — *Ob.* Simo u. Kemi. An Scheunenwänden mit *Trentheполia umbrina.* Fertil.

— f. *abbreviata* (Wain.). — *Oa.* Lapua Simsiö. An einigen Fichten. Fertil.

— f. *subathallina* (Wain.). — *Ob.* Simo. An Scheunenwänden. Fertil.

Chaenotheca melanophaea (Ach.) Th. Fr. — *Ob.* Simo. An einer Föhre und einer Scheunenwand. Fertil.

Ch. chlorella (Wnbg). — *Oa.* Lapua. An der Borke einer Fichte reichlich. Fertil.

Ch. trichiale (Ach.) Th. Fr. v. *cinerea* (Pers.). — *Ob.* Simo u. Kemi. An Zweigen der Fichten und an Scheunenwänden. Fetil.

Metasphaeria rhyponta (Ach.) var. *submaculans* Wain.

— *Ob.* Simo. Sehr verbreitet an jüngeren Grauerlen längs der Küste. Fertil.

Staurothele elegans (Wallr.) Wain. — *Ob.* Oulu Hupisaari. An Bachsteinen (leg. M. E. Huumonen). Fertil.

S. fissa (Tayl.) Wain. — *N.* Helsingfors Humallahti. An Meeresfelsen. Fertil.

Verrucaria latebrosa Koerb. — *Ob.* Simo Anteroinen. An Teichsteinen im Delta des Simoflusses. Fertil.

V. aethiobola Ach. var. *griseocinerascens* Wain. — *Ik.* Sakkola Haparais. An einem Bachsteine. Fertil.

V. ceuthocarpa Wnbg. — *N.* Helsingfors Suomenlinna (Sveaborg). An Meeresfelsen. Fertil.

Mycoglaena subcoerulescens (Nyl.) von Höhnel. = *Verrucaria* Nyl. — *Ob.* Simo. Sehr verbreitet an dünnen Zweigen der Kiefern. Fertil.

○ *M. acuminans* (Nyl.) Wain. — *Oa.* Lapua Simsiö u. Huhdanneva. Nicht selten an dünnen Zweigen der Kiefern, insbesondere im Wipfel. Auf Mooren. Fertil. Nicht früher in unserer Literatur erwähnt, obgleich E. Wainio sie schon vor vielen Jahren im südlichen Finnland gefunden hat. — Diese zwei Arten sind sicher von einander zu unterscheiden, obgleich von Höhnel (Fragm. Mycol. VIII, 1909, p. 1211) sie unter demselben Namen vereint. Die Sporen beider Arten gleichen einander gar nicht.

+ *Didymocyrtis consimilis* Wain. n. sp. — „Apothecia vulgo crebra, simplicia, verrucas formantia hemisphaericas, 0.150—0.070 mm latas, nigras, nudas, apertura rotundato-irregulari, mediana. Asci subcylindrici. Sp. subfuscescentes, vulgo ovoideo-oblongae, apicibus obtusis aut altero apice sat rotundato, 1-septatae aut saepe demum 2-septatae, long. 0.014—0.015, crass. 0.005—0.006 mm." — *Ob.* Simo Selkäkari. Parasitisch auf den Apothecien des *Placodium gilvum* var. *cyanoleprum*. Fertil.

Didymella pyrenastrella (Nyl.) Wain. — *Ob.* Simo Ryöskerinkalla an *Salix pentandra* u. Tiurasenkrunni an *Sorbus* und *Prunus padus*. Fertil.

Årsmötet den 13 maj 1920.

Ordföranden, prof. K. M. Levander, föredrog följande

Årsberättelse över Sällskapets verksamhet 1919—1920.

En av de nödigaste betingelserna för att vårt samfund skall med utsikt till framgång kunna verka för sitt mål är, såsom ofta tidigare framhållits, att god sämja råder, och det är därför förenat med tillfredsställelse att även nu kunna fastslå, det den goda sammanhållningen fortfarit. Sällskapets verksamhet, ägnad närmast åt uppgiften att befordra kännedomen om Finlands djur- och växtvärld, har försiggått ostört. Dock äro ju de allmänna tidsförhållandena ännu långtifrån normala, och detta bör billigtvis tagas i betraktande vid bedömandet av vad som från Sällskapets sida under det tilländalupna året blivit utfört.

Innan jag skrider till en närmare redogörelse för Sällskapets verksamhet, vill jag emellertid bringa i hågkomst de under ifrågavarande period avlidna medlemmarna samt om dem meddela några biografiska data. Sedan senaste årsmöte hava avlidit: medicinelicentiat W. E. Brotherus, magister B. F. Nylander, förre senatorn och hovrättspresidenten N. I. Fellman, direktör C. J. Finnilä, rektor fil. dr. K. A. Poppius, student V. K. Abt samt alldeles nyligen vår förnämsta entomolog, professor emeritus J. R. Sahlberg.

Med förre kollegan vid Ekenäs elementarskola, Bruno Fabian Nylander, en yngre broder till den frejdade William Nylander, har bortgått den äldste av Sällskapets medlemmar. Nylander var född 1829 och var således i sitt 91 levnadsår då han den 24 sistvikne oktober nedlade sin vandringsstav. Redan 1848, då han blev student, inskrevs han som medlem i vårt samfund. Av hans hand finnes en förteckning över fåglar, som

Bruno Fabian Nylander.

förekomma i trakten av Uleåborg, offentliggjord av Magnus v. Wright 1857. Vid Ekenäs elementarskola blev Nylander anställd som lärare 1864 och verkade där ända till år 1905, då han tog avsked från sin tjänst. Vid skolan utvidgade han i betydande grad de naturvetenskapliga samlingarna. Han anskaffade och uppstoppade egenhändigt en stor mängd fåglar, vilka fortfarande tjäna undervisningen vid läroverket och varaktigt förbinda Nylanders namn med denna anstalt.

Nils Isak Fellman.

Förre senatorn och presidenten i Vasa hovrätt, Nils Isak Fellman, var son till den kände lapplandsforskaren Jacob Fellman och var född den 10 september 1841. Student 1859 och filosofiekandidat 1862, ägnade han sig först åt botaniska studier och har gjort sig särskilt förtjänt om utforskandet av Kola-halvöns flora. År 1861 företog han jämte P. A. Karsten och G. Selin en huvudsakligen av Sällskapet utrustad expedition till Kola Lappmark och år 1863 med dåvarande studenterna M. Brenner och N. J. Laurin som följeslagare en expedition till den östligaste delen av halvön. Frukter av dessa viktiga forskningsresor äro hans värdefulla arbete Plantae vasculares in Lapponia orientali sponte nascentes (i Skpts Notiser, VIII, 1882) ävensom exsiccatverket Plantae arcticae exsiccatae in Lapponia orientali collectae, Fasc. I—IV (1864). Medlem av vårt sällskap sedan 1861, fungerade han 1864—66 såsom dess sekreterare. Snart övergick han dock till juridiken och blev juriskandidat 1871 samt beklädde under en lång ämbetsmannabana flera höga poster; till sist var han president vid Vasa hovrätt. Från denna tjänst avgick han 1902 och ägnade sig

därefter dels åt ledningen av affärsföretag, dels åt ett intensivt litterärt arbete. Med sonlig pietet för sin namnkunnige faders Jacob Fellmans livsverk utgav han i fyra band på egen bekostnad år 1906 dennes rikhaltiga anteckningar rörande Lappmarkens natur, dess djur, växter, kulturhistoria m. m. Jämväl publicerade han en sammanställning av sina egna värdefulla forskningar från samma område. Intresse för vårt samfunds syften visade han senare bl. a. genom att för en botanisk undersökning av sin födelsebygd, Lappajärvi, anslå ett resebidrag åt Sällskapets exkurrent. Icke blott genom sin egentliga verksamhet som jurist, statsman och domare, utan även såsom vetenskapsman, speciellt såsom Lapplandsforskare, har Nils Isak Fellman utfört ett betydelsefullt arbete i fosterlandets tjänst. Han avled den 28 oktober 1919 i Helsingfors.

Karl Alfred Poppius.

Rektor filosofiedoktor Karl Alfred Poppius föddes den 14 februari 1846 i Jakimvaara. Student från Borgå gymnasium 1868, blev han lärarekandidat 1871, fil.kandidat 1886 och fil.licentiat 1887. Efter att hava tjänstgjort i olika skolor utnämndes han år 1888 till lektor i naturalhistoria och geografi vid Åbo svenska reallyceum. Rektor för samma skola blev han år 1895 och skötte denna befattning ända till sin avgång från lärarebanan 1904. Sitt redan tidigt vaknade naturalhistoriska intresse specialiserade han på den inhemska fjärilfaunan. Han har utgivit systematiskt-faunistiska arbeten om vårt lands mätarefjärilar („Finlands Dendrometridae“ i Acta III, 1887, och „Finlands Phytometridae“ i Acta VIII, 1891) samt dessutom smärre entomologiska och pedagogiska uppsatser. Intresserad av Sällskapets verksamhet, deltog doktor Poppius, som blivit medlem år 1885, ofta i dess möten. Han avled den 1 januari detta år i Helsingfors. En gammal vän till Poppius framhöll vid

jordfästningen, hurusom ogynnsamma skolförhållanden fördröjt Poppius tidigare studier, „men som vanligt, när man i ungdomen nödgas kämpa sig fram genom svårigheter, hade hans goda karaktär tidigt utbildats och alstrat den hängivenhet för arbete och ideella strävanden, som präglat hela hans liv".

Omstrålat av klaraste hjälteära står för oss minnet av Wilfrid Eugen Brotherus, som i egenskap av överläkare vid en flygande ambulans i Olonets den 13 juni 1919 stupade, träffad av ett fientligt skott, då han på en synnerligen farlig plats, dit sanitärerna tvekade att gå, bistod en sårad. Offrande sig för en medmänniska, dog han en hjältes död. Doktor Brotherus var född 1888 i Helsingfors, blev student 1906 och medicinelicentiat 1915. Om hans intresse för naturhistoriska studier vittna bl. a. några av honom signerade uppsatser i Luonnon Ystävä.

Fänrik Veli Kurt Abt är en annan ung medlem som Sällskapet förlorat. Student från år 1914, bedrev Abt med iver och framgång naturvetenskapliga studier vid universitetet samt hade redan på sitt specialgebit, skadeinsekter och insektbiologi, hunnit utföra självständigt forskningsarbete, då hans livstråd avklipptes. Han avled i lunginflammation, förorsakad av spanska sjukan, vid 25 års ålder den 2 februari i Dickursby-Ånäs. Med honom bortgick en synnerligen lovande naturforskare och på samma gång en hängiven fosterlandsvän, som tappert deltagit i det röda upprorets underkuvande.

Carl Johan Finnilä.

Carl Johan Finnilä, född i Gamlakarleby socken 1862, var en framsynt affärsman, vars förmåga även i det allmännas tjänst på det kommunala och merkantila området tagits i anspråk. Vid sitt fälle den 18 december 1919 timade frånverkade han som chef för

firman C. J. Finnilä A. B. i Vasa. I beröring med vårt samfund kom direktör Finnilä genom sin son, ornitologen Carl Finnilä. Till hugfästande av minnet av denne, vilken genom upproret förlorade sitt liv, överlämnade han till Sällskapet ett betydande penningebelopp att förvaltas såsom „e. o. amanuensen Carl Finniläs fond", ur vilken räntorna skola användas för främjande av Sällskapets syften. Med en liknande donation har direktör Finnilä ihågkommit universitetet, vilket därjämte fått emottaga Carl Finniläs värdefulla ornitologiska samlingar.

Johan Reinhold Sahlberg.

Till denna långa rad av dödens offer har i dagarna kommit ännu ett: förre professorn i entomologi Johan Reinhold Sahlberg, den förnämsta kännaren av Finlands insektfauna, avsomnade efter en längre tids sjukdom senaste lördag den 8 dennes på morgonen, i sitt hem härstädes i en ålder av 74 år.

Johan Reinhold Sahlberg föddes i Helsingfors den 6 juni 1845. Han var son till universitetsadjunkten dr Reinhold Ferdinand Sahlberg, känd genom resor till skilda världsdelar i entomologiskt syfte, och Sofia Christina f. Brusin, och sonson till professor Karl Reinhold Sahlberg, författaren av Insecta fennica, stiftaren av Societas pro Fauna et Flora fennica. Han blev student från Åbo gymnasium 1865, fil. kandidat 1869, fil. licentiat 1871 och docent i zoologi 1871. Utnämnd till e. o. professor i entomologi 1883, verkade han i denna egenskap till 1918, då han såsom emeritus tog avsked från sin tjänst.

Tillhörande en akademisk släkt, där det entomologiska intresset länge omhuldats, ägnade sig John Sahlberg redan i tidiga år åt insektstudier samt företog resor i entomologiskt syfte. Efter sin första entomologiska samlingsresa, vilken han företog som gymnasist 1862, begav han sig väl nog varje sommar ända in på sin levnadsafton på entomologiska färder, antingen inom eller utom landet, ofta till mycket avlägsna trakter. Han har sålunda rört sig nästan överallt i Finland och besökt vitt skilda delar av dess naturhistoriska område, såsom Östkarelen, Kolahalvön, flera gånger finska lappmarkerna, ävensom företagit resor till norska Finmarken och nordvästra Sibirien (1876). Vid resorna åtnöjande sig med ringa anspråk i avseende å personlig bekvämlighet, företog han dem med små medel, dels med understöd från universitetet eller detta sällskap, dels på egen bekostnad. Under senare tid gjorde han vidsträckta färder till Medelhavstrakterna och orienten, besökande bl. a. Korfu, Palestina och Egypten (1895—96), Kaukasien, Transkaspien och Turkestan (1896), flera delar av Sydeuropa, Grekland, Kreta, Tunis, Algeriet (1898—99) samt ånyo länderna kring Adriatiska havet och östra delen av Medelhavet, såsom Egypten och Palestina, Syrien och västra delen av Mindre Asien (1903—04). Senast, våren 1906, företog han en färd till Dalmatien, ett land som han även tidigare besökt.

Den tid han icke var på resor eller mindre exkursioner ägnade han åt träget arbete, åt ordnande och bearbetning av samlingarna. Såsom e. o. professor handhade han vården av den entomologiska avdelningen av universitetets zoologiska museum. Genom det oförtrutna arbete han här utvecklade, ordnande och bearbetande såväl de stora skördar han själv medhämtat som det under årtionden här hopade materialet, har han inlagt en synnerlig förtjänst.

Främst ägnade han sitt intresse åt *Coleoptera* och *Hemiptera*, men även andra insektordningar hava varit föremål för hans faunistiska och systematiska bearbetningar. Såsom hans viktigaste vetenskapliga arbeten torde kunna

anföras: Öfversigt af Finlands och den Skandinaviska halföns Cicadariae (1871), serien Enumeratio Coleopterorum Fenniae I—V (1873—89), Bidrag till nordvestra Sibiriens insektfauna. I. Hemiptera, II. Coleoptera (1878—80), Enumeratio Hemipterorum Gymnoceratorum Fenniae (1881), av vilket verk han vid tiden för sitt nu timade frånfälle hade under tryckning en ny upplaga, vidare Catalogus Coleopterorum Faunae fennicae geographicus (1900) samt Coleoptera mediterranea orientalia (1912—13).

Honom till största förtjänst måste jämväl räknas hans oförtrutet flitiga och långvariga verksamhet för kännedomen av den inhemska insektfaunan. Till utredande av denna har han bidragit mer än någon annan. Genom den värme, varmed han omfattade sin vetenskapsgren, väckte han även hos andra intresse för samma studium, och han har haft stor betydelse genom att han uppfostrat goda exkurrenter och handlett yngre entomologer, som i Finland skola föra insektstudiet vidare framåt.

Professor Sahlberg var medlem av flera lärda samfund i hem- och utlandet. Närmast stod han dock Societas pro Fauna et Flora fennica, som haft förmånen att räkna honom som sin medlem från år 1865 till 1914, då han av anledning, som icke här beröres, avsade sig ledamotskapet. Från 1869 till 1914 tillhörde han Sällskapets redaktionsutskott och bestyrelse, och i tio års tid, 1878—87, har han tjänat vårt samfund i egenskap av sekreterare. Större delen av sina arbeten ävensom talrika smärre uppsatser och meddelanden har han offentliggjort i Sällskapets skrifter. Professor Sahlberg var i sitt uppträdande flärdfri och anspråkslös. Vid sin en gång fattade mening stod han fast. Hans livsgärning var hel och hängiven.

Bland Sällskapets utländska medlemmar ha vi att beklaga frånfället av den framstående koleopterologen Kais. Rat. Edmund Reitter. Han avled i Paskau i Mähren den 15 mars detta år i sitt 75:te levnadsår. På grund av trägen vetenskaplig skriftställarverksamhet, bl. a. som utgivare av „Bestimmungstabellen über Coleopteren“ och en

handbok över skalbaggar (Fauna germanica) samt såsom redaktör för „Wiener entomologische Zeitung“ var han allmänt känd och uppskattad inom entomologiska kretsar. Korresponderande ledamot av vårt samfund var han sedan 1897.

(Av förbiseende blevo i årsberättelsen 1918—19 bland avlidna icke omnämnda Sällskapets korresponderande ledamot, den utmärkte svenske insektbiologen, lektor fil. doktor Gottfrid Agaton Adlerz, som bortgick den 11 november 1918, och Sällskapets inhemska medlem filosofiemagister Greta Andersin, död den 15 mars 1919.)

Sällskapet har under året sammanträtt till vanligt antal ordinarie möten, d. v. s. 7 möten förutom årsmötet. I månadsmötena ha deltagit i medeltal 42 (minst 34, högst 48) av samfundets ledamöter. På mötena, som haft samma karaktär som i allmänhet under de senare åren, hava gjorts inemot 50 vetenskapliga meddelanden, ungefär lika fördelade på begge huvudfacken. Några av dessa meddelanden hava blivit skriftligen insända från medlemmar, som äro bosatta i landsorten eller av annat skäl varit förhindrade att personligen närvara. Meddelanden av zoologiskt innehåll hava gjorts av hrr Fabricius, R. Forsius, Frey, Grönblom, Hellén, I. Hildén, Järvi, Kivenheimo, Korvenkontio, Håkan Lindberg, Linnaniemi, Merikallio, Suomalainen, Valle och Välikangas. Botaniska ämnen hava behandlats av hrr Backman, M. Brenner, W. Brenner, Brotherus, Eklund, Fr. Elfving, Grönblad, Häyrén, Harald Lindberg, Kotilainen, Montell, A. Palmgren, Pesola, Rantaniemi, Suomalainen, Valle, Välikangas, Wainio och Wegelius. En del av de andraganden, som hållits, hava ägt formen av längre föredrag. Sålunda har överdirektör dr Järvi hållit ett omfattande föredrag om siklöjan och siklöjstammen i Keitele, magister Pesola skildrat en botanisk exkursion i södra Sverige, magister Merikallio föredragit om utbredningen av en del finska fågelnamn och dr W. Brenner redogjort för av honom i västra Nyland verkställda växtsociologiska studier. Andraganden rörande naturskydd hava gjorts av hrr M. Brenner, J. Mon-

tell och R. Palmgren, vilken sistnämnda jämväl utlovat att på årsmötet hålla ett även för en större allmänhet avsett föredrag om „naturskydd och kultur".

Till intagande i Sällskapets Acta och Meddelanden hava under året anmälts talrika avhandlingar och uppsatser, såsom närmare framgår ur Sällskapets protokoll.

Under året hava från trycket utkommit tomerna 44 och 46 av Acta. Den förra tomen, omfattande c. 33 tryckark, var redigerad af framlidne ordföranden professor J. A. Palmén samt vid hans frånfälle nära nog färdig. Den inrymmer avhandlingar av T. H. Järvi, C. Lundström, J. S. V. Koponen, G. Schneider, K. J. Valle, J. Montell och R. Palmgren. Den senare tomen omfattar 27 tryckark förutom planscher och inrymmer avhandlingar av O. Kyyhkynen, R. Frey, K. E. Ehrström, R. Forsius, R. Grönblad, K. J. Valle, P. Nederström och T. J. Hintikka. Tryckningen av Meddelanden h. 45, för året 1918—19, har tyvärr länge fördröjts, men torde kunna inom kort avslutas.

Av arbeten, som äro avsedda för Acta, befinna sig under tryckning: R. Palmgren, Högholmens zoologiska trädgård åren 1888—1918, och G. Munsterhjelm, Om Chironomidernas äggläggning och äggrupper, vilka utgöra N:o 1 och 2 av Acta 47, samt 6:te delen av dr Hj. Hjelts Conspectus Florae Fennicae, ingående i Acta 51.

Reseberättelse har inlämnats av folkskolläraren pastor O. Kyyhkynen.

I syfte att genom utsändande av exkurrenter under instundande sommar bidraga till landets utforskande beslöt Sällskapet på aprilmötet utdela stipendier till ett sammanlagt belopp av 6,000 mark (se närmare sid. 91—92).

Av de medel (500 mark), som general L. Munck och hans son häradshövding H. Munck för ett år sedan överlämnade till Sällskapet för åstadkommande av naturhistoriska utredningar inom Sveaborgs fästningsområde, utgavs senaste sommar åt stud. I. Hidén för undersökning av floran på Sveaborg ett stipendium. Av det återstående beloppet har ett stipendium för undersökning av floran på

Sandhamn tilldelats stud. Arvi Ulvinen. I samband härmed må nämnas, att åt pastor O. Kyyhkynen utanordnats 400 mk såsom tillskott till hans tidigare, för studier i norra Savolaks och Kajana-Österbotten tilldelade och synnerligen förtjänstfullt utnyttjade reseunderstöd.

Med tacksamhet nämnas två donationer Sällskapet haft förmånen att under året få emottaga: den ena utgörande 6,000 mark av Sällskapets medlem herr Gunnar von Frenckell, den andra, om 2,500 mark, av person, som önskat förbliva onämnd. Enligt donatorns bestämmelse har det förstnämnda beloppet lagts till den fond, som Sällskapet den 1 februari 1919 stiftat till hugfästande av dess för landets frihet fallna medlemmars minne. Den senare summan beslöt Sällskapet på förslag av Bestyrelsen såsom pris och gärd av tacksamhet utdela åt sin åldrige hedersledamot, professor Th. Sælan, för dennes omfattande verk Finlands botaniska litteratur till och med år 1900 (Acta 43, 1916).

Inval av nya medlemmar har under året skett mycket rikligt, näml. till ett antal av 22. De äro, uppräknade i den följd de blivit invalda: studd. Kaarlo Kuusamo och Armo Teräsvuori, ingeniör Albert Collin, studd. Erik Bruun, J. Listo, Olof Fortelius, Viljo Karvonen, Einar Berger, Erik Sältin, Jarl Carpelan, Olli Pitkänen, Niilo Vappula, Alice Malling och Deli Fagerlund, kronolänsman Birger Lingonblad, stud. Lydia Eriksson, fru Mary Hellén, studd. Bertel Aschan och Aarne J. Rainio, mag. Hanna Lappalainen samt studd. Kurt Erik Sundström och Holger Klingstedt.

Till Sällskapets representant i delegationen för de vetenskapliga samfundens hus har utsetts professor A. Luther samt till dess representant i kommittén för ordnande av periodiska forskaremöten undertecknad, begge i ledighet efter professor J. A. Palmén.

I anslutning till ett på aprilmötet hållet föredrag har magister V. A. Pesola föreslagit, det Sällskapet instundande sommar skulle anordna en gemensam botanisk exkursion till någon i avseende å sin vegetation intressant trakt av landet. Förslaget har lämnats till ledande botanisters när-

mare dryftning, och vore det utan tvivel önskligt, att den sympatiska tanken på gemensamma exkursioner, som ju äro ägnade — frånsett det vetenskapliga utbytet av dylika — att bidraga till den vetenskapliga livaktigheten och främja kamratskapet, kunde även hos oss realiseras, om icke under denna sommar (i anledning av dyrtidens förhållanden m. m.), så dock i en nära framtid.

Med hänsyn tlll Sällskapets strävan att efter måttet av sina krafter befordra naturskyddet såväl i allmänhet som skyddandet jämväl av enskilda märkliga växt- och djurarter har rektor M. Brenner i en skrivelse, som upplästes på aprilmötet, vädjat till Sällskapet, att detsamma skulle skrida till åtgärdar för skyddande i våra skogar av enskilda anmärkningsvärda, ej sällan såsom missbildade betraktade trädformer, sådana som ormgran, *Betula Birkalensis, Alnus lobulata* m. fl., vilka såsom ekonomiskt onyttiga ofta borthuggas för att icke inkräkta på den övriga skogväxten, men i vetenskapligt hänseende kunna vara av betydande intresse. Omfattande de i skrivelsen uttalade synpunkterna, har Sällskapet uppdragit åt Bestyrelsen att skrida till åtgärder i det syfte, som av herr Brenner åstundats. Ärendet har förberedelsevis behandlats av Bestyrelsen.

Med ett annat beaktansvärt inlägg på samma område har forstmästare J. Montell framkommit, i det han till Sällskapet insänt ett allmänt „förslag till ordnande av naturskyddsarbetet i Finland“. Det delgavs på mötet den 8 dennes, och har ärendet av Sällskapet hänskjutits till Bestyrelsens förberedande handläggning.

I anledning av de aktuella naturskyddsfrågorna vore det måhända lämpligt, att Sällskapet skulle tillsätta en stadig kommitté eller inom sig bilda en skild naturskyddssektion, som närmast skulle behandla till naturfredning hörande angelägenheter och arbeta för naturskyddets främjande.

Puheenjohtaja, professori K. M. Levander esitti seuraavan **Vuosikertomuksen Seuran toiminnasta 1919—1920.**

Välttämättömimpiä edellytyksiä Seuran menestykselliselle toiminnalle on, kuten varemmin on usein huomautettu, että piirissämme vallitsee hyvä sopu, ja tyydytyksellä on sentähden todettava, että eripuraisuuden henki ei ole saanut jalansijaa. Seuran toiminta, lähinnä omistettu Suomen eläin- ja kasvikunnan tuntemisen edistämiselle, on häiriytymättä voinut jatkua. Kuitenkaan ajan yleiset olot eivät vielä läheskään ole vakiintuneita, mikä tietenkin on otettava huomioon arvosteltaessa Seuran suorituksia kuluneena toimintakautena.

Ennenkuin lähemmin käyn selostamaan Seuran toimintaa, täytyy minun kuitenkin palauttaa mieliin vuoden kuluessa piiristämme poistuneet jäsenet sekä mainita heistä muutamia elämäkerrallisia tietoja. Viime vuosikokouksen jälkeen ovat kuolleet: lääketieteen lisensiaatti W. E. Brotherus, maisteri B. F. Nylander, ent. senaattori ja hovioikeuden presidentti N. I. Fellman, tirehtööri C. J. Finnilä, rehtori fil. tri K. A. Poppius, ylioppilas V. K. Abt sekä aivan äskettäin etevin hyönteistieteilijämme, täysinpalvellut professori J. R. Sahlberg.

Tammisaaren alkeiskoulun ent. kolleega Bruno Fabian Nylander, mainehikkaan William Nylanderin nuorempi veli, oli Seuran vanhin jäsen. Vainaja syntyi 1829 ja oli siis 91 ikävuodellaan, kun hän viime lokakuun 24 p:nä poistui keskuudestamme. Jo 1848, jolloin hän tuli ylioppilaaksi, liittyi hän seuraamme. Hän on laatinut luettelon Oulun tienoilla esiintyvistä linnuista, jonka luettelon Magnus v. Wright v. 1857 saattoi julkisuuten. Tammisaaren alkeiskoulun opettajaksi Nylander tuli 1864, pysyen virassaan v:een 1905, jolloin hän otti eron. Koulussa on hän huomattavassa määrässä täydentänyt luonnontieteellisiä kokoelmia. Hän hankki ja täytti itse suuren määrän lintuja, joita yhä vielä käytetään opetuksessa ja jotka pysyväisesti liittävät Nylanderin nimen tähän oppilaitokseen.

Entinen senaattori ja Vaasan hovioikeuden presidentti

Nils Isak Fellman syntyi tunnetun Lapin tutkijan Jacob Fellmanin poikana 10 p:nä syyskuuta 1841. Tullen ylioppilaaksi 1859 ja filosofiankandidaatiksi 1862 hän aluksi harjoitti kasvitieteellisiä opintoja ja on erikoisesti tullut tunnetuksi Kuolan niemimaan kasviston tutkijana. V. 1861 hän yhdessä P. A. Karstenin ja G. Selinin kanssa toimeenpani pääasiallisesti Seuran kustantaman retken Kuolan Lappiin sekä 1863 silloisten ylioppilaiden M. Brennerin ja N. J. Laurinin kanssa tutkimusmatkan niemimaan itäisimpiin osiin. Näiden tärkeiden retkien tuloksena on hänen arvokas tutkimuksensa „Plantae vasculares in Lapponia orientali sponte nascentes“ (Seuran Notiser-sarjassa, VIII, 1882) sekä eksikkaattiteos „Plantae arcticae in Lapponia orientali collectae“, Fasc. I—IV (1864). V:sta 1861 oli hän seuramme jäsen, toimien 1864—66 sen sihteerinä. Pian hän kuitenkin antautui lakimiehen uralle, suoritti 1871 lakitiedetten kandidaattitutkinnon sekä toimi pitkän virkamiestoimintansa aikana useilla korkeilla paikoilla; viimeksi oli hän Vaasan hovioikeuden presidenttinä. Mainitusta virasta erosi hän 1902 ja toimi senjälkeen erinäisten liikeyritysten johtajana sekä harjoitti uutterasti kirjallisia töitä. Niinpä hän omalla kustannuksellaan 1906 saattoi julkisuuteen mainehikkaan isänsä Jacob Fellmanin rikkaat muistiinpanot Lapin luonnosta, sen eläimistä, kasveista, kulttuurihistoriasta y. m. Samoin hän julkaisi tulokset niistä tutkimuksista, jotka hän itse oli tehnyt. Harrastusta Seuramme tarkoitusperiä kohtaan hän myöhemmin osoitti m. m. lahjoittamalla Seuralle apurahan kotipitäjänsä, Lappajärven, kasvitieteelliseksi tutkimiseksi. Sekä varsinaisen toimintansa kautta juristina, valtiomiehenä ja tuomarina että tiedemiehenä, eritoten lapintutkijana, on Nils Isak Fellman suorittanut huomattavan työn isänmaan pelveluksessa. Hän kuoli Helsingissä 28 p:nä lokakuuta 1919.

Rehtori filosofiantohtori Karl Alfred Poppius syntyi 14 p:nä helmikuuta 1846 Jaakkimassa. Tultuaan Porvoon lukiosta ylioppilaaksi 1868, suoritti hän opettajakandidaattitutk. 1871, fil.kand.tutk. 1886 ja fil.lis.tutkinnon 1887.

Toimittuaan useissa kouluissa nimitettiin hän 1888 luonnonhistorian ja maantieteen lehtoriksi Turun ruotsalaiseen reaalilyseoon. Mainitun koulun rehtorina oli hän v:sta 1895 ja hoiti tätä virkaa siihen saakka kunnes otti eron opettajatoimestaan 1904. Jo varhain alkoi hän harrastaa luonnontutkimusta, erikoista kiinnittäen huomiotaan kotimaiseen perhosfaunaan. Hän on julkaissut systematis-faunistisia teoksia maamme mittariperhosista („Finlands Dendrometridae" Acta-sarjassa III, 1887, ja „Finlands Phytometridae" Acta-sarjassa VIII, 1891) sekä lisäksi pienempiä entomologisia ja pedagogisia kirjoitelmia. Kiintyneenä Seuran toimintaan otti Poppius, joka 1885 tuli jäseneksi, usein osaa sen kokouksiin. Hän kuoli 1 p:nä tammikuuta t. v. Helsingissä. Eräs vainajan vanha ystävä mainitsi hautaustilaisuudessa, että epäsuotuisat kouluolot viivästyttivät Poppiuksen aikaisempia opintoja, „mutta kuten niin usein on laita silloin kuin nuoruudessa on vaikeuksia voitettavana, kehittyi hänen hyvä luonteensa jo varhain ja synnytti sen harrastuksen työtä ja aatteellisia pyrkimyksiä kohtaan, joka oli tunnusomainen koko hänen elämälleen.

Kirkkaan sankarikunnian valaisemana säilyy meissä Wilfrid Eugen Brotheruksen muisto. Lentävän ambulanssin ylilääkärinä kaatui vainaja viholliskuulan osumana Aunuksessa 13 p:nä kesäkuuta 1919, kun hän vaarallisessa paikassa avusti erästä haavoittunutta. Uhraten itsensä toisen puolesta sai hän sankarin kuoleman. Tohtori Brotherus syntyi Helsingissä 1888, tuli ylioppilaaksi 1906 ja lääketieteen lisensiaatiksi 1915. Hänen luonnontieteellistä harrastustaan osoittavat m. m. muutamat hänen julkaisemansa kirjoitukset Luonnon Ystävässä.

Vänrikki Veli Kurt Abt on toinen nuori jäsen, jonka Seura on menettänyt. Tultuaan ylioppilaaksi 1914 harjoitti Abt innolla ja menestyksellä luonnonhistoriallisia opintoja yliopistossa ja ehti erikoisalallaan (vahinkohyönteiset ja hyönteisbiologia) jo suorittaa itsenäisiä tutkimuksia, kun hänen elämänlankansa katkesi. Hän kuoli espanjantaudin aiheuttamaan keuhkotulehdukseen 25 vuoden ikäisenä 2 p:nä

helmikuuta Tikkurilan Ånäsissä. Hänessä poistui erittäin lupaava luonnontutkija ja samalla lämmin isänmaan ystävä, joka urhollisesti otti osaa punaisen kapinan kukistamiseen.

Carl Johan Finnilä, joka syntyi Kokkolan pitäjässä 1862, oli etevä liikemies, jonka kykyä käytettiin myös yleisellä kunnallisella ja liikealalla. Kuollessaan 18 p:nä joulukuuta 1919 toimi hän C. J. Finnilä A. B. yhtiön johtajana Vaasassa. Meidän seuramme kosketukseen tuli tirehtööri Finnilä poikansa, ornitologi Carl Finnilän kautta. Kapinan aikana surmansa saaneen poikansa muistoksi lahjoitti hän Seuralle huomattava rahasumman „ylim. amanuenssi Carl Finnilän rahaston“ nimellä hoidettavaksi ja seuran tarkoitusperien hyväksi käytettäväksi. Samanlaisella lahjoituksella tirehtööri Finnilä on muistanut myös yliopistoa, joka lisäksi on saanut vastaanottaa Carl Finnilän arvokkaat ornitologiset kokoelmat.

Tähän pitkään kuolleitten sarjaan saamme vielä liittää yhden vainajan: entinen entomologian professori Johan Reinhold Sahlberg, Suomen hyönteisfaunan etevin tuntija, nukkui kodissaan täällä kuolon uneen pitkäaikaisen sairauden jälkeen viime lauantaina, t. k. 8 p. aamulla 74 vuoden ikäisenä.

Johan Reinhold Sahlberg syntyi Helsingissä 6 p:nä kesäkuuta 1845. Hänen vanhempansa olivat yliopiston apulainen, tri Reinhold Ferdinand Sahlberg, tunnettu hyönteistieteellisistä matkoistaan eri maanosissa, ja Sofia Christina Brusin, hänen isoisänsä professori Karl Reinhold Sahlberg, Insecta Fennica'n tekijä ja Societas pro Fauna et Flora Fennica'n perustaja. Hän tuli ylioppilaaksi Turun lukiosta 1865, filosofiankandidaatiksi 1869, lisensiaatiksi 1871 ja eläintieteen dosentiksi 1871. Entomologian ylimäär. professoriksi hän nimitettiin 1883, pysyen tässä virassa v:een 1918, jolloin hän täysinpalvelleena otti eron.

Kuuluen akateemiseen sukuuun, missä entomologisia harrastuksia kauan on vaalittu, antautui Johan Reinhold Sahlberg jo varhain hyönteisiä tutkimaan ja teki laajoja entomologisia matkoja. Suoritettuaan gymnasistina en-

simmäisen hyönteistieteellisen retkensä 1862, teki hän melkein joka vuosi aina viime aikoihin asti entomologisia matkoja joko kotimaassa tai ulkomailla, usein retkeillen kaukaisillakin seuduilla. Hän on siten liikkunut melkein kaikkialla Suomessa ja käynyt sen luonnonhistoriallisen alueen etäisimmissäkin osissa, kuten Itä-Karjalassa, Kuolan niemimaalla, useampia kertoja Suomen Lapissa sekä myös Norjan Finmarkenissa ja Luoteis-Siperiassa (1876). Matkoillaan tyytyen hyvin vähäiseen henkilökohtaiseen mukavuuteen suoritti hän retkensä pienillä varoilla, osittain yliopiston, osittain tämän seuran apurahoilla, osaksi omalla kustannuksellaan. Myöhemmin teki hän laajoja matkoja Välimeren maihin ja Itämaihin, käyden m. m. Korfulla, Palestiinassa ja Egyptissä (1895—96), Kaukaasiassa, Transkaspiassa ja Turkestanissa (1896), useissa Etelä-Europan osissa, Kreikassa, Kreetassa, Tunisissä, Algierissä (1898—99) sekä toistamiseen Adrianmeren maissa ja Välimeren itäosissa, kuten Egyptissä ja Palestiinassa, Syyriassa ja Vähän-Aasian läntisissä seuduissa (1903—04). Viimeksi, keväällä 1906, suoritti hän matkan Dalmatiaan, jossa hän aikaisemminkin oli käynyt.

Niinä aikoina, jolloin Sahlberg ei ollut matkoilla tai retkeilyillä, hän teki ahkerasti työtä, kokoelmia järjestäen ja tutkien. Ylimäär. professorina kuului hänen tehtäviinsä yliopiston entomologisen museon hoito. Se väsymätön työ, jonka hän suoritti tämän hyväksi, tutkien ja järjestäen sekä itse keräämänsä että vuosikymmenien kuluessa tänne kertynyttä materiaalia, ansaitsee mitä suurinta tunnustusta.

Lähinnä hän kohdisti harrastuksensa *Coleoptera* ja *Hemiptera* ryhmiin, mutta muihinkin hyönteislahkoihin on hän kiinnittänyt huomiota faunistisessa ja systematisessa suhteessa. Hänen ehkä tärkeimpinä tieteellisinä teoksinaan voitaneen mainita: „Öfversigt af Finlands och den Skandinaviska halföns Cicadariae“ (1871), sarja „Enumeratio Coleopterorum Fenniae“ I—V (1873—89), „Bidrag till nordvestra Sibiriens insektfauna“ I Hemiptera, II Coleoptera (1878—80), „Enumeratio Hemipterorum Gymnoceratorum Fenniae“ (1881), josta viimemainitusta teoksesta hänellä

ennen kuolemaansa oli painatuksen alaisena uusi painos, edelleen „Catalogus Coleopterorum Faunae Fennicae geographicus", (1900) sekä „Coleoptera mediterranea orientalia" (1912—13).

Sahlbergin ansioksi on myös laskettava hänen ahkera ja pitkäaikanien toimintansa kotimaisen hyönteisfaunan tuntemiseksi. Sen selvittämiseksi on hän tehnyt enemmän kuin kukaan muu. Sillä erikoisella lämmöllä, jolla hän oli kiintynyt alaansa, herätti hän toisissakin harrastusta, ja hänellä on ollut suuri merkitys kasvattaessaan hyviä retkeilijöitä ja opastaessaan nuorempia entomologeja, jotka maassamme tulevat viemään hyönteistiedettä eteenpäin.

Professori Sahlberg oli jäsenenä lukuisissa tieteellisissä seuroissa sekä kotimaassa että ulkomaissa. Läheisimmin hän kuitenkin liittyi meidän seuraamme, jolla on ollut onni saada lukea hänet jäsenekseen v:sta 1865 v:teen 1914; viimemainittuna vuonna hän syistä, jotka tässä sivuutettakoon, erosi. Vv. 1869—1914 kuului hän Seuran julkaisutoimikuntaan ja johtokuntaan, ja kymmenen vuoden aikana, 1878—87, hän palveli seuraamme sen sihteerinä. Suuren osan isompia teoksiaan sekä lukuisia pienempiä kirjoituksia ja tiedonantoja on hän julkaissut Seuran julkaisusarjoissa. Professori Sahlberg oli esiintymiseltään vilpitön ja vaatimaton. Kerran tekemässään päätöksessä hän pysyi. Hänen elämäntyönsä on kokonainen ja eheä.

Seuran ulkomaisista jäsenistä olemme menettäneet etevän koleopterologin Kais. Rat Edmund Reitter'in. Hän kuoli Paskaussa Mährenissä 15 p:nä maaliskuuta tänä vuonna 75:nellä ikävuodellaan. Tieteellisen kirjailijatoiminsa kautta — hän oli m. m. Bestimmungstabellen über Coleopteren teoksen ja Fauna germanica nimisen käsikirjan julkaisija sekä Wiener entomologische Zeitung aikakauskirjan toimittaja — oli hän yleisesti tunnettu ja arvossa pidetty entomologisissa piireissä. Seuramme kirjeenvaihtaja-jäsen hän oli v:sta 1897.

(Epähuomiosta jäi vuosikertomuksesta 1918—19 mainitsematta, että Seuran kirjeenvaihtaja-jäsen, mainio ruot-

salainen hyönteisbiologi, lehtori fil. tohtori Gottfrid Agaton Adlerz kuoli 11 p:nä marraskuuta 1918 ja kotimainen jäsen filosofianmaisteri Greta Andersin 15 p:nä maaliskuuta 1919.)

Seura on kuluneena vuonna kokoontunut tavanmukaisiin kuukausikokouksiinsa, yhteensä 7 kokoukseen, vuosikokousta lukuunottamatta. Kokouksiin on ottanut osaa keskimäärin 42 (vähintään 34, korkeintaan 48) jäsentä. Kokouksissa, joilla on ollut sama luonne kuin yleensä viime vuosina, on jätetty lähes 50 tieteellistä tiedonantoa, jotka jakautuvat jotenkin tasoin kumpaakin pääalaa kohti. Eräitä ilmoituksia ovat kirjeissä lähettäneet maaseudulla asuvat jäsenet tai sellaiset, jotka muuten personallisesti ovat olleet estetyt olemasta saapuvilla. Eläintieteellisiä tiedonantoja ovat tehneet herrat Fabricius, R. Forsius, Frey, Grönblom, Hellén, I. Hildén, Järvi, Kivenheimo, Kòrvenkontio, Håkan Lindberg, Linnaniemi, Merikallio, Suomalainen, Valle ja Välikangas. Kasvitiedettä ovat käsitelleet herrat Backman, M. Brenner, W. Brenner, Brotherus, Eklund, Fr. Elfving, Grönblad, Häyrén, Harald Lindberg, Kotilainen, Montell, A. Palmgren, Pesola, Rantaniemi, Suomalainen, Valle, Välikangas, Wainio ja Wegelius. Eräillä tiedonannoilla on ollut pitemmän esitelmän luonne. Niinpä on ylijohtaja tri Järvi pitänyt seikkaperäisen esitelmän muikusta ja muikkukannasta Keiteleessä, maisteri Pesola käsitellyt Etelä-Ruotsissa tekemäänsä kasvitieteellistä retkeä, maisteri Merikallio esitelmöinyt eräiden suomalaisten lintunimien levenemisestä ja tri W. Brenner tehnyt selkoa Länsi-Uudellamaalla tekemistään kasvi-sosiologisista tutkimuksistaan. Luonnonsuojelusta koskevia asioita ovat esittäneet herrat M. Brenner, J. Montell ja R. Palmgren; viimemainittu on myös luvannut vuosikokouksessa pitää suurelle yleisöllekin tarkoitetun esitelmän „luonnonsuojeluksesta ja kulttuurista“.

Seuran Acta- ja Meddelanden-sarjoihin on kuluneena toimintakautena ilmoitettu useita tutkimuksia ja kirjoituksia, kuten pöytäkirjoista lähemmin ilmenee.

Vuoden kuluessa ovat painosta valmistuneet Acta-sarjan

44. ja 46. nidos. Edellisen, joka käsittää n. 33 painoarkkia, toimitti professori J. A. Palmén-vainaja, ja oli se hänen poistuessaan melkein valmis. Siinä olevat tutkimukset ovat kirjoittaneet T. H. Järvi, C. Lundström, J. S. V. Koponen, G. Schneider, K. J. Valle, J. Montell ja R. Palmgren. Jälkimmäinen nidos käsittää 27 painoarkkia ynnä kuvaliitteitä; kirjoituksia siihen ovat antaneet O. Kyyhkynen, R. Frey, K. E. Ehrström, R. Forsius, R. Grönblad, K. J. Valle, P. Nederström ja T. J. Hintikka. Meddelanden-sarjan 45. vihkoa, toimintavuodelta 1918—19, ei valitettavasti vielä ole saatu julkisuuteen, mutta valmistunee se kohdakkoin.

Acta-sarjaan aijotuista tutkimuksista ovat painatuksen alaisina: R. Palmgren, Högholmens zoologiska trädgård åren 1888—1918 ja G. Munsterhjelm, Om Chironomidernas äggläggning och äggrupper, jotka muodostavat n:o 1 ja 2 47:nessä niteessä, sekä tri Hj. Hjeltin Conspectus Florae Fennicae teoksen 6. osa, joka sisältyy 51:een niteeseen.

Matkakertomuksen on antanut kansankoulunopettaja pastori O. Kyyhkynen.

Edistääkseen maamme tutkimista on Seura huhtikuun kokouksessaan päättänyt retkeilijöille ensi kesän stipendeinä jakaa yhteensä 6,000 mk (ks. lähemmin siv. 91—92).

Niistä varoista (500 mk), jotka kenraali L. Munck ja hänen poikansa varatuomari H. Munck vuosi sitten jättivät Seuralle tarkoituksessa saada Suomenlinnan linnoitusalue luonnontieteellisesti tutkituksi, on osa viime kesänä annettu yliopp. I. Hidénille Suomenlinnan kasviston tutkimista varten. Osa jälelle jäänyttä summaa on stipendinä luovutettu yliopp. Arvi Ulviselle, joka tutkii Santahaminan kasvistoa. Tässä yhteydessä mainittakoon, että pastori O. Kyyhkyselle on myönnetty 400 mk lisäyksenä sille matka-avustukselle, jonka hän aikaisemmin on saanut tutkimuksia varten Pohjois-Savossa ja Kajaanin Pohjanmaalla.

Kiitollisuudella mainitsemme kaksi lahjoitusta, jotka Seura on kuluneena vuonna saanut vastaanottaa, nim. 6,000 mk Seuran jäseneltä maist. Gunnar von Frenckelliltä ja 2,500 henkilöltä, joka ei halua tulla mainituksi. Lahjoittajan mää-

räyksen mukaan on ensinmainittu summa liitetty siihen rahastoon, jonka Seura 1 p:nä helmikuuta 1919 perusti maan vapauden puolesta kaatuneiden jäsentensä muistolle. Jälkimmäisen rahaerän päätti seura Johtokunnan ehdotuksesta kirjallisena palkintona ja kiitollisuuden osoituksena jättää iäkkäälle kunniajäsenelleen, professori Th. Saelanille hänen laajasta Suomen kasvitieteellistä kirjallisuutta v:een 1900 käsittelevästä teoksestaan (Acta 43, 1916).

Uusia jäseniä on valittu hyvin runsaasti, yhteensä 22. Nämä ovat seuraavat, mainittuina siinä järjestyksessä, kun heidät on valittu: yliopp. Kaarlo Kuusamo ja Armo Teräsvuori, insinööri Albert Collin, yliopp. Erik Bruun, J. Listo, Olof Fortelius, Viljo Karvonen, Einar Berger, Erik Sältin, Jarl Carpelan, Olli Pitkänen, Niilo Vappula, Alice Malling ja Deli Fagerlund, kruununnimismies Birger Lingonblad, yliopp. Lydia Eriksson, rouva Mary Hellén, yliopp. Bertel Aschan ja Aarne J. Rainio, maisteri Hanna Lappalainen sekä yliopp. Kurt Erik Sundström ja Holger Klingstedt.

Seuran edustajaksi Tieteellisten seurain talon valtuuskuntaan on valittu professori A. Luther sekä edustajaksi periodisia tutkijakokouksia järjestävään komiteaan allekirjoittanut, molemmat professori J. A. Palménin jälkeen.

Huhtikuun kokouksessa pitämänsä esitelmän yhteydessä ehdotti maisteri V. A. Pesola että Seura tulevana kesänä järjestäisi yhteisen kasvitieteellisen retken johonkin, kasvillisuuden puolesta mielenkiintoiseen seutuun. Ehdotus on jätetty johtavien kasvitieteilijöiden pohdittavaksi. Epäilemättä olisi toivottavaa, että tuo sympaattinen ajatus yhteisistä retkistä, jotka olisivat omiaan — lukuunottamatta tieteellistä ajatusten vaihtoa — vilkastuttamaan tieteellistä toimintaa ja edistämään toveruutta, meilläkin toteutuisi, ellei ensi kesänä (kalliin ajan y. m. vuoksi) niin ainakin lähitulevaisuudessa.

Katsoen Seuran pyrkimykseen mahdollisuuksiensa mukaan edistää sekä luonnonsuojelustyötä yleensä että yksityisten mielenkiintoisten kasvi- ja eläinlajien rauhoittamista, on rehtori M. Brenner huhtikuun kokoukseen lähettämässään kirjelmässä pyytänyt Seuraa ryhtymään sellaisiin toimeen-

piteisiin, että metsissämme tavattavat merkillisimmät puumuodot, kuten käärmekuusi, *Betula Birkalensis*, *Alnus lobulata* y. m., jotka taloudellisesti arvottomina usein hävitetään etteivät olisi esteeksi muulle metsäkasvulle, mutta jotka tieteellisessä suhteessa voivat olla varsin mielenkiintoisia, rauhoitettaisiin. Yhtyen kirjelmässä esitettyihin nähkökohtiin on Seura antanut Johtokunnan tehtäväksi ryhtyä herra Brennerin ehdottamiin toimeenpiteisiin. Asia on alustavasti ollut Johtokunnassa esillä.

Toisen samansuuntaisen ehdotuksen on esittänyt metsänhoitaja J. Montell, joka Seuralle on lähettänyt yleisen ehdotuksen luonnonsuojelustyön järjestämiseksi Suomessa. Se jätettiin t. k. 8 p:nä pidetyssä kokouksessa ja siirrettiin Johtokunnalle käsiteltäväksi.

Katsoen aktuaalisiin luonnonsuojeluskysymyksiin olisi ehkä suotavaa, että Seura asettaisi pysyvän komitean tai keskuudessaan muodostaisi erikoisen luonnonsuojelusosaston, joka lähinnä käsittelisi luonnonsuojelukseen kuuluvia kysymyksiä ja työskentelisi luonnonsuojeluksen edistämiseksi.

Skattmästaren, doktor V. F. Brotherus, framlade Sällskapets **Årsräkning för år 1919,** varur meddelas följande utdrag:

Debet:

Behållning från år 1918.

Stående fonden	28,390: —	
Senator J. Ph. Palméns fond . . .	13,244: —	
Sanmarkska fonden	5,368: —	
Siltala-fonden	575: —	
Poppiuska fonden	1,321: —	
Norrlinska fonden	7,000: —	
Carl Finnilä fonden	12,000: —	67,898: —
Årskassan		20,004: 61

Inkomster under året.

Tillskott i statsanslaget för 1918	15,500: —	
Statsanslaget för år 1919	16,000: —	
Gåvor	10,715: —	
Räntor	4,394: 51	
Försålda skrifter	1,026: 85	
Ledamotsavgifter	345: —	47,981: 36
	Summa	135,883: 97

Kredit:

Utgifter under året.

Arvoden	1,350: —	
Reseunderstöd	5,250: —	
Fil.dr. Hj. Hjelt för Conspectus	3,275: —	
Livränta åt fröken Aino Norrlin	350: —	
Litterärt pris åt prof. Th. Sælan	2,500: —	
Tryckningskostnader	27,152: 76	
Diverse utgifter	409: 55	40,287: 31

Behållning till år 1920.

Stående fonden	28,735: —	
Senator J. Ph. Palméns fond	13,244: —	
Sanmarkska fonden	5,368: —	
Siltala-fonden	604: —	
Poppiuska fonden	1,387: —	
Norrlinska fonden	7,000: —	
Carl Finnilä fonden	12,000: —	
De i frihetskriget stupades fond	7,715: —	76,053: —
Årskassan		19,543: 66
	Summa	135,883: 97

På tillstyrkan af revisorerna, herrar Fredr. Elfving och E. Malmberg, beviljade Sällskapet härpå skattmästaren full ansvarsfrihet för hans förvaltning af Sällskapets medel under det gångna året.

Bibliotekarien, professor Enzio Reuter, föredrog följande **Årsberättelse öfver bibliotekets tillväxt:**

Under verksamhetsåret 1919—1920 har Sällskapets bibliotek, sedan freden inträdt, vunnit en betydligare tillökning än under de föregående krigsåren, om också denna tillväxt ännu icke på långt när uppgått till den normala före kriget. Antalet nytillkomna nummer utgör 698, med hänsyn till innehållet fördelade på följande sätt:

Naturvetenskaper i allmänhet	352
Zoologi	124
Botanik	121
Landt- och skogshushållning, fiskeriväsende	46
Geografi, hydrografi	15
Geologi, mineralogi, paleontologi	13
Fysik, meteorologi, astronomi, matematik	14
Diverse	13
Summa	698

Under året har skriftutbyte inledts med University of Michigan, Museum of Zoology, Ann Arbor, Mich., U. S. A.; Puget Sound Biological Station, Seattle, Wash., U. S. A.

För välvilliga bokgåfvor står Sällskapet i tacksamhetsskuld till Bestyrelsen för Köpenhamns Zoologiska Museum; The John Crerar Library, Chicago; Finska Landtbruksstyrelsen; Redaktionen af Luonnon Ystävä samt herrar J. Pottier, Sv. Murbeck och C. Wesenberg-Lund.

Botanices-intendenten, kustos Harald Lindberg, afgaf följande **Årsberättelse öfver de botaniska samlingarnas tillväxt.**

De botaniska samlingarnas tillväxt under det senast tilländalupna året har ej varit så afsevärd, som önskligt hade varit. Orsakerna härtill torde vara många; främst bör nämnas, att de kostsamma resorna naturligtvis menligt inverkat på exkurrenternas möjlighet att röra sig.

De mest omfattande kollektionerna ha inlämnats af

Helsingfors botaniska bytesförening, pastor O. Kyyhkynen och kustos Harald Lindberg.

På de särskilda växtgrupperna fördela sig de inkomna gåfvorna på följande sätt:

Kärlväxter	597 exx.
Mossor	72 „
Lafvar	6 „
Svampar	4 „
Summa	679 exx.

Nedan anförda personer ha bidragit till samlingarnas förkofran: Rektor M. Brenner, dr W. Brenner, elev Y. Bäck, skolrådet E. J. Buddén, stud. C. G. Cedercreutz, dr R. Collander, stud. R. Elfving, prof. Fredr. Elfving, stud. O. Fortelius, stud. H. Klingstedt, stud. M. Kotilainen, stud. K. H. Kurkela, pastor O. Kyyhkynen, kustos Harald Lindberg, stud. Alice Malling, stud. C. E. Nordfors, mag. V. Pesola, herr W. Schohin, godsägar C. G. Tigerstedt, elev O. Torckell, stud. A. Ulvinen och mag. K. J. Valle.

Kärlväxtsamlingen har tillvuxit på följande sätt: 50 exx. från N, Ingå, M. Brenner. — 12 exx. från N, Ingå, däribland *Lychnis alpina*, W. Brenner. — *Scrophularia nodosa* f. *monstrosa* från KL, Salmis, Yngve Bäck gen. Hj. Schulman. — 26 exx. från N, Esbo, C. G. Cedercreutz. — *Jasione montana*, *Saxifraga tridactylites*, *Asplen. ruta muraria* från Ab, Finby, R. Elfving. — *Medicago lupulina* och *Draba nemorosa* från N, Lovisa, *Chenopodium glaucum* från N, Ekenäs, Fredr. Elfving. — *Mesembryanthemum nodiflorum*, *Essholzia Patrinii*, *Malachium* och *Erigeron Canadensis*, de två förstnämnda nya för landets adventiflora, från Helsingfors, Skatudden, O. Fortelius. — 127 exx. från olika delar af landet, Helsingfors botaniska bytesförening. — 55 exx. från Sb, Kaavi och Juuka, däribland *Dianthus superbus*, *Asplenium adulterinum*, *Carex laxa*, *Saxifraga cæspitosa*, *Cerastium alpinum*, *Poa alpina* och *Rhynchospora fusca*, samt från KL, Kexholm, M. Kotilainen. — *Salix myrsinites*, *Rumex maritimus*, *Alnus*-former i 8 exx. från Ob, Kemi, K. H. Kurkela. — 154 exx. från OK och Sb, däribland *Epilobium Dahuricum* från Sb, ny för provinsen, O. Kyyhkynen. — 125 exx. från Åland, däribland *Veronica longifolia* × *spicata*, ny för floran, och *Alnus glutinosa* × *incana*, ny för Al, samt *Cerastium glutinosum* från år 1892 från Ekerö, Harald Lindberg. — 12 exx. från Ta, Sysmä, Alice Malling.

— *Rhamnus cathartica* från Ab, Korpo, C. E. Nordfors. — *Conringia orientalis* från N, Thusby, V. Pesola. — *Koeleria gracilis* från N, Lappvik lastageplats, ny för adventivfloran, W. Schohin. — *Lepidium latifolium* från Ab, Hitis, Elgskär, C. G. Tigerstedt. — *Stachys annuus* från Kuusamo, Ole Torckell gen. Å. Nordström. — 7 adventivväxter från Helsingfors, Sandhamn, A. Ulvinen. — *Arabis arenosa* från Ka, Kotka, K. J. Valle.

Mossamlingen: 3 exx. från Ab, Finby, Fredr. Elfving. — *Grimmia arenaria* från Ab, Åbotrakten, H. Klingstedt. — 68 exx. från Sb, Kaavi och Juuka, M. Kotilainen.

Lafsamlingen: 6 exx. från Ab, Finby, Fredr. Elfving.

Svampsamlingen: *Phallus* från Al, Hammarland, Harald Lindberg. — *Geaster calyculatus* från Sb, E. J. Buddén. — *Geaster coronatus* från N, Ingå, W. Brenner. — *Geaster fimbriatus* från N, R. Collander.

21 fotografier, vegetationsbilder från Åland, Harald Lindberg.

Yleisten eläintieteellisten kokoelmain intendentti, maist. Ilmari Välikangas: **Vuosikertomus yleisten eläintieteellisten kokoelmien kasvusta.**

Toimivuotena 1919—1920 ovat yleiset kotimaiset eläinkokoelmat lisääntyneet huomattavasti runsaammin kuin edellisenä vuotena. Lisääntyminen on kuitenkin kohdistunut melkein yksinomaan lintuihin. Muiden vertebratien sekä yleisessä eläintieteellisessä museossa säilytettävien evertebratikokoelmien kasvu on ollut aivan vähäinen. Olisi kuitenkin erittäin toivottavaa, että esim. pikkunisäkkäitä, pikkukaloja y. m. saataisiin entistä runsaammin eri osista maata. — Kuten ennenkin on suurin osa materiaalia saatu vastaanottaa lahjoina.

Nisäkäskokoelmiin on saatu materiaalia 13:sta lajista, nimittäin:

Eläimiä spriissä	11	kpl.
Nahkoja	14	„
Pääkalloja	1	„
Muuta materiaalia . . .	1	numero
Yhteensä	27	numeroa

Lintukokoelmien saamista lisistä on ennen muita mainittava tri Werner Lindman-vainajan kallisarvoinen linnun-

munakokoelma, käsittäen kokonaista 796 pesyettä (243 lajia), joukossa runsaasti harvinaisuuksia. Tämän erittäin huomattavan kokoelman kaappeineen museo on saanut vastaanottaa lahjana tohtorinna Asta Lindman'ilta. — Kaikkiaan lintukokoelmien kasvu on seuraava:

Nahkoja	192	kpl.	
Spriissä	5	„	
Luurankoja . . .	2	„	
Siipiä	1	numero	
Munia (pesyeitä). .	796	„	(243 lajia)
Pesiä	2	„	
Yhteensä	998	numeroa	

Nisäkkäistä ja linnuista on mahdollisuuden mukaan otettu talteen myöskin anatomista materiaalia, mitä kuitenkaan ei ole erikseen luetteloitu.

Matelijoita on saatu 6 kpl. (2 lajia), sammakkoeläimiä 5 kpl. (1 laji), kaloja 4 näytettä ja 9 kpl. (5 lajia), hämähäkkejä 2 näytettä, matoja 2 näytettä ja nilviäisiä 1 kpl.

Kokoelmien hoidosta mainittakoon, että vuoden kuluessa on jatkettu spriikokoelmien siirtoa Zootomiselta laitokselta museon varsinaiseen huoneistoon, missä nämä kokoelmat on uudelleen asetettu ja järjestetty sekä osittain luetteloitu. Zootomisella laitoksella ovat jäljellä ainoastaan kalat. Syyslukukaudella on v. t. amanuenssi Ilmari Hildén saattanut loppuun linnunmunakokoelman asettelun sekä sen jälkeen järjestänyt edellämainitun tri Lindmanin kokoelman. Amanuenssi Valio Korvenkontio on kevätlukukaudella tarkastanut ja määrännyt kotimaisia jyrsijäkokoelmia, ja allekirjoittanut on m. m. käsitellyt odonatitoukkakokoelmia sekä museon *Cottus*-materiaalia. Lintukokoelmia ja -arkistoa ovat käyttäneet tri I. Hortling, maist. Viljo Hornborg ja lehtori E. W. Suomalainen.

Yksityiskohtaisesti kokoelmien kasvu (lukuunottamatta tri Werner Lindmanin linnunmunakokoelmaa) on seuraava:[1])

[1]) Lukuisimmat yksityiset lahjoitukset ovat tehneet seuraavat henkilöt, joiden nimet luettelossa esiintyvät lyhennettyinä: maist.

Mammalia. *Chiroptera: Vesperugo borealis:* spriissä, Korpiselkä 30. VII. 19, E. M. — *Vesperugo* sp.: spriissä, Pernaja, Kabböle 7. VII. 19, maist. A. A. Ilmonen. — *Insectivora: Talpa europaea:* Janakkala 31. VII. 19, prof. A. Luther. — *Crossopus fodiens:* spriissä, Suojärvi, Patomäki 12. VII. 19, E. M.; spriissä, Juupajoki, 28. VIII. 19, aman. I. Hildén. — *Sorex araneus:* spriissä, Juupajoki, 11. VI. 19, aman. I. Hildén. — *S. pygmaeus:* 1 ♀ spriissä, Hämeenlinna, O. C. — *Erinaceus europaeus:* juv., Hattula, Metsänkylä 9. VIII. 19, O. C. — *Carnivora: Vulpes vulpes:* pääkallo, Nilsiä II. 20, yliopp. Onni Reijonen. — *Rodentia: Sciurus vulgaris:* 2 kpl., Sipoo, Gästerby VIII. 19; 1 ♂, 1 ♀, Boxbacka 19. VIII. 19; 1 ♀, Helsingin pit., konserv. R. Mäntynen; Masaby, Ingvaldsby 16. XI. 19, hra O. Lindén; albino, Hauho, Miehoila, X. 19, O. C.; albino, Luopioinen, Puudikkala 23. XI. 19, O. C.; värimuunnos, Pieksämäki I. 18, aman. V. Korvenkontio. — *Mus rattus:* albino, spriissä, Hämeenlinna 21. VII. 19, O. C.; Hämeenlinna, 17. IX. 19, O. C.; juv., Hämeenlinna, 21. X. 19, O. C. — *M. decumanus:* juv. spriissä, Hämeenlinna, 30. IX. 19, O. C. — *M. musculus:* 2 kpl. spriissä, Suojärvi, Patomäki 12. VII. 19, E. M. — *M. silvaticus:* Grankulla 21. XI. 19, hra F. F. Uthemann. — *Microtus agrestis:* spriissä, Korkeasaari, 15. IV. 20, intend. R. Palmgren. — *Artiodactyla: Sus scrofa domestica:* epämuodostunut jalka, Riihimäki V. 17, E. M.

Aves. *Passeres: Turdus musicus:* Ilomantsi, Möhkö 29. VII. 19, E. M. — *T. pilaris:* 1 ♂, Espoo 2. IV. 20, hra O. Andersson. — *Erithacus rubecula:* Hämeenlinna 26. V. 19, O. C. — *E. phoenicurus:* Siuntio 11. VI. 19, I. H. — *Saxicola oenanthe:* 1 ♀, Pielavesi, Kirkkosaari 29. V. 07, leht. V. Hornborg. — *Pratincola rubetra:* 1 ♀, Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M. — *Sylvia salicaria:* Tvärminne 14. VII. 19, prof. A. Luther. — *Phylloscopus sibilatrix:* Hiisijärvi 23. VI. 19, E. M. — *Ph. trochilus:* 1 ♂, Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M. — *Ph. borealis:* Hiisijärvi 23. VI. 19, E. M. — *Ph. collybita:* 1 ♂, Makilo 23. IV. 20, I. H. — *Cinclus cinclus:* 1 ♀, Hausjärvi, Arolampi 16. XII. 19, metsävartija L. Ventola. — *Regulus regulus:* 1 ♂, Siuntio 12. XI. 19, I. H. — *Parus major:* Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M. — *P. borealis:* Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M.; Ilomantsi, E. M. — *P. cristatus:* Aunus, Vitele 11. VI. 19, E. M. — *Certhia familiaris:* Pori, Mäntyluoto, IX. 19, lyseol. T. Laes (leht. E. W. Suomalaisen välityksellä); pesä, Aunus, Vitele 11. VI. 19, E. M.; 1 ♀, Siuntio 29. XII. 19, I. H. — *Alauda arvensis:* 1 ♀, Porkkala 26. IV. 20, I. H. — *Budytes flavus:* 1 ♂, Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M.; Ilomantsi, Saarijärvi 24. VII. 19, E. M.; 2 kpl., Suojärvi, Salmijärvi 21. VII. 19, E. M. — *Anthus trivialis:* Piela-

---

Otto Collin (O. C.), tri I. Hortling (I. H.) ja maist. Einari Merikallio (E. M.). — Ellei luettelossa mainita lukumäärää, on kysymyksessä olevaa lajia saatu yksi kpl.

vesi, Kirkkosaari 30. V. 07, leht. V. Hornborg; Ilomantsi, Kuolismaa VII. 19, E. M. — *Plectrophanes nivalis:* 2 kpl., Vanaja, Alavuotama 26. X. 19, O. C. — *Emberiza citrinella:* Aunus, Yliskäänkylä 12. VI. 19, E. M.; 4 kpl., Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M.; Ilomantsi VII. 19, E. M.; 6 kpl., Vanaja, Kivioja 5. I. 20, E. M. — *Cynchramus rusticus:* Aunus, Vitele 11. VI. 19, E. M. — *C. schoeniclus:* Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M.; 1 ♂, Makilo 23. IV. 20, I. H. — *Loxia curvirostra:* 2 kpl, Aunus, Vitele 11. VI. 19, E. M. — *Pyrrhula pyrrhula:* 1 ♂, Siuntio 12. XI. 19, I. H. — *Carpodacus erythrinus:* Aunus, Vitele 12. VI. 19, E. M. — *Passer montanus:* 3 kpl., Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M. — *Fringilla coelebs:* 2 kpl., Aunus, Vitele 11. VI. 19, E. M.; 1 ♀, juv., Sipoo, Korpholmen 3. VII. 19, fil. maist. I. Välikangas; 1 ♂, Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M.; Ilomantsi VII. 19, E. M.; 1 ♂, Pielavesi, Kirkkosaari 30. V. 07, leht. V. Hornborg. — *Ligurinus chloris:* 1 ♂, Oulunkylä 25. V. 19, past. J. Stenberg. — *Carduelis carduelis:* Helsinki 9. III. 20, hra E. Holmberg. — *Acanthis linaria:* 3 kpl., Suojärvi, Salmijärvi 21. VII. 19, E. M. — *Sturnus vulgaris:* Aunus, Yliskäänkylä 12. VI. 19, E. M.; 2 kpl., Helsingin pit., Vik; 2 kpl. Boxbacka X. 19, yliopp. R. Kreüger; 1 ♀, Siuntio 3. IV., 1 ♂, Siuntio 6. IV. 20, I. H. — *Corvus frugilegus:* Helsinki, Ö. Rönnskär 7. III. 20, hra E. Pettersson. — *C. cornix:* Siuntio 18. VII. 19, I. H.; Suojärvi 19. VII. 19, E. M.; Siuntio 2. VIII. 19, I. H. — *Coloeus monedula:* Aunus, Yliskäänkylä 12. VI. 19, E. M.; 1 ♂, Siuntio 5. VII. 19, I. H. — *Pica pica:* Aunus, Yliskäänkylä 12. VI. 19, E. M.; Suojärvi 19. VII. 19, E. M.; värimuunnos, Rantasalmi, Hiltula 29. III. 20, ost. (preparaattori A. E. Frin välityksellä). — *Lanius excubitor:* Siuntio 21. IX. 19, I. H. — *Muscicapa grisola:* pesä, Maljana 21. VI. 19, E. M.; Korpiselkä 30. VII. 19, E. M. — *M. atricapilla:* 2 kpl., Hämeenlinna 8. VII. 19, O. C. — *Hirundo rustica:* Pielavesi, Kirkkosaari 30. V. 07, leht. V. Hornborg. — *Clivicola riparia:* Aunus, Yliskäänkylä 12. VI. 19, E. M. — *Chelidonaria urbica:* Tvärminne 9. VIII. 19, prof. A. Luther. — *Strisores: Cypselus apus:* juv., Helsinki 16. VII. 19, maist. I. Välikangas. — *Scansores: Picus canus:* 1 ♂, Siuntio 7. II. 20, I. H. — *Dendrocopus major:* Aunus, Vitele 11. VI. 19, E. M.; Luvia 21. XII. 19, lyseol. E. Fröberg (leht. E. W. Suomalainen). — *D. leuconotus:* 1 ♂, Hämeenlinnan maaseurak. 26. XII. 19, O. C. — *D. minor:* Siuntio 28. VI. 19, I. H. — *Picoides tridactylus:* Helsingin pit., Malm 13. X. 19, yliopp. R. Kreüger. — *Raptatores: Circus aeruginosus:* Maxmo 20. VIII. 19, hra A. Uddström. — *Tinnunculus tinnunculus:* 1 ♂, Masaby 3. VIII. 19, intend. R. Palmgren. — *Accipiter nisus:* 1 ♂, Siuntio 30. VIII. 19, I. H.; Järvenpää 21. IX. 19, lyseol. O. Järnefelt. — *Astur palumbarius:* ♀, Vanaja VII. 19, O. C.; Vanaja, Niemelä 25. X. 19, hra F. Hisinger; Hyvinkää 27. X. 19, hra Matiskainen; juv., Hauho, Eteläiskylä 23. XI. 19, O. C.; juv. Hauho, Eteläiskylä 8. II. 20, O. C. — *Aqvila chrysaëtus:* Inkoo, 1. XI. 19, ost.

(amp. J. Bäckström); Kirkkonummi, Böle 2. XI. 19, ost. (amp. Maria Wigell). — *Asio otus:* 1 ♂, Siuntio, 27. VIII. 19, I. H.; Masaby, Ingvaldsby 9. X. 19, hra O. Lindén. — *Asio accipitrinus:* Helsingin pit., Hundörn 10. V. 19, ost. — *Strix bubo:* 1 ♀, Öfvermark, Bodbacka 14. V. 19, ost.; Sysmä 28. X. 19, hra E. Aho. — *Nyctea scandiaca:* luuranko, Korpo, Kalgarholm, ost. — *Surnia ulula:* 1 ♀, Oravi 10. III. 19, hra I. A. Lindström. — *Nyctala Tengmalmi:* Ulvila, Friitala 18. XI. 19, leht. E. W. Suomalainen; Helsinki, Hesperia 23. XI. 19, tri R. Boldt; Inkoo, Pålsböle 9. I. 16, yliopp. K. E. Sundström; Pori, Kuminainen 20. XII. 19, lyseol. U. Kuminainen (leht. E. W. Suomalainen); Pori 25. I. 20, lyseol. L. Lindqvist (leht. E. W. Suomalainen). — *Syrnium lapponicum:* Helsinki, Melkö 31. XII. 19, ost. (J. Pahrman); Espoo, Stensvik 29. I. 19, ost. (O. Rönnberg). — *S. uralense:* Vanaja, Aulanko 24. IX. 19, O. C.; Luopioinen, Kuohijoki 17. II. 20, O. C. — *S. aluco:* 2 kpl. juv. spriissä, Drumsö 23. VI. 19, I. H. — *Gyrantes: Columba palumbus:* Hämeenlinna, maaseurak. 17. IX. 19, O. C. — *Rasores: Bonasa bonasia:* värimuunnos, Karjala, ost. Helsingissä 10. X. 17, yliopp. K. E. Sundström; värimuunnos, Punkalaidun 10. X. 19, ost. (K. W. Kinnunen). — *Tetrao tetrix:* juv. spriissä, Sipoo, Korpholmen 30. VI. 19, fil. maist. I. Välikangas; 1 ♂, Heinjärvi, Loppi 21. VIII. 19, E. M.; 1 ♀ (steril.), ost. Helsingissä 6. XI. 18, yliopp. K. E. Sundström; 1 ♂, Hausjärvi 30. XI. 19, E. M. — *Lagopus lagopus:* Rovaniemi, yliopp. K. E. Sundström. — *Coturnix coturnix:* Pirkkala, Haikka 22. X. 19, hra W. Spåre. — *Cursores: Grus grus:* 1 ♀, Toijala 30. VIII. 19, ost.; Hailuoto 13. IX. 19, tri Tor Ekman; luuranko, Korkeasaaren eläintarha (intend. R. Palmgren). — *Fulica atra:* Sipoo, Gästerby 1. VIII. 19, konserv. R. Mäntynen. — *Charadrius apricarius:* 1 ♂, Maarajärvi 19. IX. 19, ost. — *Ch. hiaticula:* 1 ♂, Inkoo, Degerby 21. V. 19, I. H.; juv. Tvärminne 12. VII. 19, I. H.; 1 ♂, Helsinki, Vik 22. VIII. 19, R. Kreüger. — *Ch. curonicus:* Aunus, Vitele, 11. VI. 19, E. M. — *Haematopus ostralegus:* 1 ♀, Makilo, 23. IV. 20, I. H. — *Tringa alpina:* Söderskär 12. X. 19, lääk. kand. E. Nyberg. — *Totanus littoreus:* 1 ♂, Siuntio 9. V. 20, I. H. — *Machetes pugnax:* 1 ♂, Ulvila, Harjunpää 20. V. 19, leht. E. W. Suomalainen. — *Numenius arcuatus:* 1 ♂, Vanaja 3. IX. 19, O. C.; 1 ♂, Sipoo, Gästerby 30. IV. 20, hra W. Hindsberg. — *Lamellirostres: Cygnus musicus:* luuranko, Korkeasaaren eläintarha (intend. R. Palmgren). — *Branta leucopsis:* 1 ♀ + siivet, Siuntio 13. IV. 20, I. H. — *Spatula clypeata:* 1 ♂, Siuntio 1. IV. 20, I. H. — *Anas boschas:* Siuntio 6. VIII. 19, I. H.; 1 ♂, Sipoo, Gästerby 1. VII. 19, konserv. R. Mäntynen; 1 ♂, Inkoo 19. VIII. 19, I. H.; 1 ♂, Heinjärvi, Loppi 21. VIII. 19, E. M.; 1 ♂, Vanaja, Alajärvi 29. IX. 19, O. C.; 1 ♂, Siuntio 16. XI. 19, I. H.; 1 ♂, Vanaja, Alajärvi 29. XI. 19, O. C. — *A. crecca:* Vanaja 2. VIII. 19, O. C.; Siuntio 30. X. 19, I. H. — *Fuligula fuligula:* 1 ♂, Siuntio 20. V. 19, I. H. — *Clangula glaucion:* Vanaja, Iso-Munakka-

järvi 2. VIII. 19, O. C. — *Somateria mollissima:* 1 ♀, 2 ♂♂, Makilo, 23. IV. 20, I. H. — *Mergus serrator:* 4 kpl. juv., Vanajavesi 30. VIII. 19, O. C.; 2 kpl., Vanaja 9. IX. 19, O. C.; 1 ♂, Makilo 13. IV. 20, I. H. — *Mergus abellus:* Inkoo, IV. 20, yliopp. K. E. Sundström. — *Steganopodes: Phalacrocorax carbo:* Porvoon saaristo, Kalkskär 18. X. 19, ost.; Helsinki, Drumsö 26. I. 20, ost. (Th. Pehrman). — *Longipennes: Sterna hirundo:* 1 ♂, Siuntio 16. V. 19; 1 ♀, Inkoo, Degerby 16. V. 19, I. H.; 2 kpl. (♂, ♀), Kallskär 10. VI. 19, lääk. kand. E. Nyberg; juv., Siuntio 20. VIII. 19, I. H.; 1 ♀, Drumsö 25. VI. 19, hra Raatikainen. — *St. macrura:* 2 kpl., Kirkkonummi, Gaddarne 23. V. 19, I. H.; 4 kpl., Kallskär 10. VI. 19, lääk. kand. E. Nyberg. — *Larus canus:* 1 ♀, Makilo 23. IV. 20, I. H.; 1 ♂, Siuntio 9. V. 20, I. H. — *L. glaucus:* Helsinki, Korkeasaari, lääk. kand. E. Nyberg. — *L. fuscus:* 1 ♀, 1 ♂, Inkoo 19—20. VIII. 19, I. H.; 1 ♀, Makilo 23. IV. 20, I. H. — *Urinatores: Colymbus cristatus:* 1 ♀, Renko, Kirkkojärvi 4. VIII. 19, O. C.; 1 ♂, Hauho VIII. 19, O. C.; 1 ♀, Siuntio 3. XI. 19, I. H. — *Podiceps griseigena,* 1 ♀, Siuntio 20. V. 19, I. H. — *P. auritus:* Sipoo, Gästerby 2. VIII. 19, konserv. R. Mäntynen. — *Gavia lumme:* 2 ♀♀, Porkkala 25. IV. 20, I. H. — *Uria grylle:* Makilo, 23. IV. 20, I. H.

Reptilia. *Anguis fragilis:* Juupajoki 6. VI. 19, aman. I. Hildén; Nummela, maist. R. Frey; Grankulla 29. V. 18. — *Pelias berus:* Huopalahti V. 19, lyseol. L. Ahlberg; Helsinki IV. 20, leht. V. Hornborg; Nummela, maist. R. Frey.

Amphibia. *Triton aquaticus:* 5 kpl., Kirkkonummi 17. VI. 13, maist. R. Frey.

Pisces. *Cottus poecilopus:* 3 kpl., Kerimäki, Puruvesi 1914, kouluneuvos E. J. Buddén. — *C. quadricornis:* 2 kpl., Kerimäki, Puruvesi 1914, kouluneuvos E. J. Buddén. — *Leuciscus erythrophthalmus:* Pälkäne, Mallasvesi 19. V. 19, O. C. — *Abramis ballerus:* 1 kpl., Tyrväntö, Vanajavesi VIII. 19, O. C.; 2 kpl., Kalvola, Äimäjärvi 1. X. 19, O. C. — *Coregonus albula:* 4 näytettä, Keitele 1907—16, ylitireht. T. H. Järvi.

Arachnoidea. 1 näyte, Pirkkala 1908; 1 näyte, Koivisto 6. VI. 04, johtaja Th. Grönblom.

Vermes. *Mermis* sp.: 1 näyte, Pirkkala 1908; *Taenia perfoliata:* 1 näyte, Turku XII. 08, johtaja Th. Grönblom.

Mollusca. *Helix fruticum:* Nilsiä, Kuuslahti 1916, past. O. Kyyhkynen.

Intendenten för de entomologiska samlingarna, mag. R. Frey, avgav följande **Årsberättelse rörande de entomologiska samlingarna 1919—1920.**

Under det gångna verksamhetsåret har största delen av det obearbetade inhemska insektmaterialet systematiskt utsor-

terats, i vilket arbete förutom museitjänstemännen deltagit mag. K. Valle och stud. Håk. Lindberg. — Numreringen och katalogiseringen av de från Finland beskrivna insekttyperna har fortsatts. Härvid ha bland *Coleoptera* utmärkts 4 typer av Mäklin och 2 av B. Poppius, bland *Orthoptera* inalles 5 typer, nämligen av J. Sahlberg (1), Miram (1) och Saulcy (3), bland *Corrodentia* 14, alla beskrivna av O. M. Reuter, bland *Thysanoptera* 41 av O. M. Reuter samt slutligen bland *Trichoptera* 31 typexemplar, beskrivna av Mc Lachlan (27), Ullmer (2) och Morton (1).

Rörande bearbetningen och det vetenskapliga utnyttjandet av de inhemska samlingarna kan följande meddelas: *Orthoptera.* Det finländska materialet, med undantag av släktet *Tetrix*, har bearbetats av t. f. kustos. — *Coleoptera.* Amanuens W. Hellén har reviderat familjerna *Carabicidae* och *Trichopterygidae* samt bestämt och inordnat tidigare obearbetat material av dessa familjer. Herr L. Benick i Lübeck har haft till påseende Mannerheims, B. Poppius' och Leinbergs typer av släktet *Stenus* samt reviderat bestämningarna av en del kritiska, finländska *Stenus*-arter. — *Hymenoptera.* Dr R. Forsius har påbegynt uppställningen i ett nytt skåp (33 lådor) av våra *Tenthredinoideae.* Lektor Åke Nordström har bearbetat museets rikhaltiga, obestämda *Apidae*-material. Herr W. Trautmann i Nürnberg har till påseende erhållit en *Chrysidid*-typ av Dahlbom. — *Odonata:* Mag. K. Valle har ingående studerat de finländska *Aeschna*-arterna. — *Neuroptera.* Herr P. Esben-Petersen i Silkeborg har bearbetat vårt obestämda material av *Neuroptera planipennia.* — *Lepidoptera.* De inhemska microlepidoptersamlingarna ha studerats av herr B. Lingonblad och stud. V. Karvonen. — *Diptera.* Till herr J. W. Edwards vid British Museum i London har i och för bearbetning översänts största delen av museets *Culicid*-material. Herr P. Nielsen i Silkeborg har till jämförelse med finländska exemplar insänt några kritiska *Tipula*-arter. — *Siphonaptera.* Amanuens

W. Hellén har bearbetat det inhemska materialet. — *Hemiptera.* Dr E. Bergroth har till jämförelse erhållit några arter ur finländska samlingen.

De inhemska insektsamlingarnas ökning under det gångna verksamhetsåret har varit följande:

Orthoptera	113	exx.		
Coleoptera	1,229	„	10 prov	3 nummer
Hymenoptera	69	„	3 „	
Odonata	71	„		
Neuroptera	4	„		
Panorpatae	2	„		
Lepidoptera	321	„	4 „	
Diptera	591	„	2 „	
Siphonaptera	6	„		
Hemiptera	285	„		
Homoptera	7	„		
„Diverse“	200	„	60 „	
Summa	2,898	exx.	79 prov	3 nummer

I detalj ha de entomologiska samlingarna ökats på följande sätt:

Orthoptera. 113 exx., Salmis, löjtn. I. Forsius.

Coleoptera. 244 spp. i 565 exx., Åland, stud. H. Lindberg; 253 spp. i 521 exx., H:fors entomol. bytesförening; 10 prov larver o. puppor, Birkkala, disp. Th. Grönblom. — *Cychrus rostratus,* Kuusamo, mag. V. Kujala. — *Acupalpus dorsalis* ab. nov., Raumo, häradsh. H. Söderman. — *Xestobium rufovillosum,* ny för faunan, Hammarland, aman. W. Hellén. — *Aleochara crassicornis,* ny för faunan, Runsala, stud. N. Kanerva. — *Myllaena brevicornis,* ny för samlingen, Karislojo, aman. W. Hellén. — *Atheta cribrata,* ny för faunan, Esbo, o. *A. cribripennis,* ny för saml., Birkkala, mag. R. Frey. — *Oxyporus maxillosus,* 2 exx., Hattula, lekt. A. Wegelius. — *Oxytelus piceus,* ny för faunan, Hoplax, aman. W. Hellén. — *Olophrum piceum,* ny för faunan, Geta, fru Mary Hellén. — *Neuraphes sparshalli* v. *nigrescens,* ny för landet, Nystad, häradsh. H. Söderman. — *Trichopterygidae:* 15 spp. i 43 exx., dr. R. Forsius; 9 spp. i 30 exx., mag. R. Frey; 7 spp. i 8 exx., aman. W. Hellén. — *Ptenidium laevigatum,* ny för faunan, Nystad o. Finström, häradsh. H. Söderman o. aman. W. Hellén. — *Adalia bipunctata* ab., 10 exx., Uleåborg, mag. Å. Laurin. — *Oryctes nasicornis,* ny för saml., Esbo, mag. E. Ekström. — *Silvanoprus fagi,* ny för faunan, Nystad, borgm. H. Söderman. — *Ptinus bidens,* 3 exx., H:fors, dr H. Renqvist.

— *Typhaea stercorea*, ny för faunan, Finström, o. *Tetratoma fungorum*, ny för faunan, Eckerö, aman. W. Hellén. — *Bruchidius* sp., 12 exx., importerad, H:fors, mag. K. Valle. — *Saperda perforata*, 2 exx., Helsinge, stud. S. Stockman. — *Prionus coriarius*, Kyrkslätt, elev J. Wickström. — *Orchestes rufitarsis*, Ingå, stud. K. E. Sundström. — *Ceutorrhynchidius troglodytes*, 3 exx., Åland, aman. W. Hellén. — *Gymnetron melanarium*, 2 exx., ny för faunan, Runsala, aman. W. Hellén o. stud. P. H. Lindberg. — 3 prov frasstyck. av *Hylesinus crenatus* o. *fraxini*, Åland, stud. H. Lindberg. — *Phytodecta viminalis* ab., 9 exx., Uleå, mag. Å. Laurin.

Hymenoptera. 4 exx., Jämsä, dr E. Bergroth; 39 spp. i 53 exx., H:fors entomol. bytesförening. — *Macrophya rufipes*, ny för faunan, Saltvik, stud. H. Lindberg. — *Tenthredo vespa*, 2 exx., ny för faunan, Eckerö, dr Har. Lindberg. — 1 prov *Lyda erythrocephala*-larver, Birkkala, disp. Th. Grönblom. — *Spilichneumon limnophilus*, 2 exx., Munksnäs, hr B. Lingonblad. — *Porizon* sp. o. *Braconidae* sp., H:fors, stud. N. Kanerva. — *Synergetes* sp., 2 exx., Viborg, stud. E. Thuneberg. — 1 prov *Formica* sp. ur magen av *Picus canus*, Sjundeå, dr I. Hortling. — *Elampus violaceus*, ny för faunan, Finström, stud. H. Lindberg. — *Osmia maritima*, 2 exx., ny för faunan, Kusomen, mag. R. Frey. — 1 prov *Bombus muscorum*-larver o. puppor, Birkkala, disp. Th. Grönblom.

Odonata. 17 spp. i 34 exx., lekt. E. W. Suomalainen; 14 exx., Åland, stud. H. Lindberg; 9 exx., Viborg, stud. E. Thuneberg; 4 spp. i 5 exx., H:fors entomol. bytesförening. — *Aeschna serrata:* 1 ex., Snappertuna, mag. E. Öhman; 3 exx., H:fors, stud. J. Kivenheimo; 1 ex., Ekenäs, stud. K. E. Sundström. — *Epitheca bimaculata*, Kjulo, lekt. E. W. Suomalainen. — *Libellula depressa*, 2 exx., ny för faunan, Terijoki, rektor M. Salokas. — *Orthetrum cancellatum*, Kjulo, lekt. E. W. Suomalainen.

Neuroptera. Boriomyia nervosa, Nagu, o. *Hemerobius pini*, 2 exx., Kuusamo o. Kantalaks, mag. R. Frey.

Panorpatae. Boreus westwoodi, 2 exx., T:fors, mag. R. Frey.

Lepidoptera. 15 exx., stud. V. Karvonen; 135 spp. i 230 exx., H:fors entomol. bytesförening; 4 prov larver, disp. Th. Grönblom. — *Tortrix xylosteana*, ny för saml., Runsala, stud. N Kanerva. — *Grapholitha corollana* o. *Lithocolletis cavella*, nya för faunan, Loppis, stud. J. Listo. — *Coleophora milvipennis* o. *Alucita baliodactyla*, nya för faunan, Sordavala, stud. V. Karvonen. — *Depressaria ahlstroemeriana*, Helsinge, elev J. Wickström. — *Eupithecia virgularia* v. *altenaria*, Kyrkslätt, elev Th. Brander. — *Brephos nothum*, Ispois, elev A. Nordman. — *Caradrina selini* ab. *noctivaga*, Åbo, elev A. Nordman. — *Stauropus fagi*, ny för faunan, Borgå, hr W. Wahlbeck. — *Hepiolus sylvinus*, ny för faunan, Åbo, stud. N. Kanerva. — *Argynnis niobe* ab., Mäntyharju, elev A.

Nordman. — *Melitaea athalia* ab., Littois, elev K. Lindblom. — *Pieris napi* var. *bryoniae*, 2 exx., o. ab. *sulphurea*, Kuusamo, mag. R. Frey.

Diptera. 3 exx., H:fors, dr. R. Forsius; 28 spp. i 47 exx., H:fors entomol. bytesförening. — *Cecidomyiidae* o. *Sciaridae*, c. 500 exx., Kyrkslätt, mag. R. Frey. — *Lasioptera rubi*, 2 exx., o. *Rhabdophaga rosaria*, 10 exx., Hoplax, dr R. Forsius. — *Diplosis pini*, 2 exx., H:fors, o. *Bibio marci*, Runsala, stud. N. Kanerva. — *Crypteria limnophiloides*, 2 exx., Jämsä, dr E. Bergroth. — *Machimus intermedius*, Pargas, *Psilocephala nigripennis*, Nagu, *Thereva* sp., Nagu, o. *Limosina* sp., Ingå, stud. H. Klingstedt. — *Drosophila* sp., 2 exx., Viborg, stud. E. Thuneberg. — *Musca tempestiva*, Åbo, stud. H. Klingstedt. — *Alophora hemiptera*, Kotka, stud. A. Ulvinen. — *Tachinidae:* 7 exx., Åbo, stud. H. Klingstedt; 1 ex., H:fors, stud. N. Kanerva. — *Cephenomyia trompe*, Kuusamo, mag. V. Kujala. — *Gastrophilus equi*-larver, 1 prov, Åbo, disp. Th. Grönblom. — *Hypoderma bovis*-larver, 1 prov, Kyrkslätt, mag. R. Frey. — *Oxypterum pallidum*, H:fors, mag. I. Välikangas.

Siphonaptera. Ceratopsyllus penicilliger, 5 exx., Ingå, stud. H. Klingstedt; *C. walkeri*, Kyrkslätt, mag. R. Frey.

Hemiptera. 171 spp. i 269 exx., Åland, stud. H. Lindberg; 10 spp. i 16 exx., H:fors entomol. bytesförening.

Homoptera. Aleurodides vaporariorum, 7 exx., ny för saml., H:fors, doktorinnan S. Forsius.

Diverse: c. 200 exx., mag. K. K. Karis arvingar. — 60 prov larver, Kyrkslätt, Kuopio o. Kuusamo, mag. R. Frey.

Härpå förrättades i enlighet med statuternas föreskrifter val af funktionärer, och sedan professor K. M. Levander meddelat, att han efter moget öfvervägande beslutit bestämt afböja återval till ordförandeposten och jämväl Sällskapets viceordförande afböjt föreslagen kandidatur, valdes till ordförande docent Alvar Palmgren. Till viceordförande utsågs professor K. M. Levander och till sekreterare docent Kaarlo Linkola. Till skattmästare återvaldes dr V. F. Brotherus, till bibliotekarie för treårsperioden 1920—23 professor Enzio Reuter, till medlem i bestyrelsen den i tur afgående, professor Fredr. Elfving, och till revisorer professor Fredr. Elfving och lektor E. Malmberg. Till suppleant i bestyrelsen valdes professor Alex. Luther.

Ordföranden uppläste följande tvenne till årsmötet anlända telegram: „Lundsberg, 12 maj 1920. Hälsning, hyll-

ning, välönskan. Axel Arrhenius.“ — „Kuopion luonnon ystäväin yhdistys lähettää parhaat tervehdyksensä Faunaseuran vuosikokoukseen.“

Till inhemsk medlem af Sällskapet invaldes stud. Holger Klingstedt (föreslagen af prof. E. Reuter).

Maist. H. Järnefelt ilmoitti painettavaksi: Fischereibiologische Untersuchungen im See Tuusulanjärvi.

Intendent Rolf Palmgren höll ett föredrag öfver Naturskydd och kultur.

Föredrogs en skrifvelse från den för anordnande af periodiska forskarmöten tillsatta representantkommittén, hvilken meddelade, att densamma vid möte den 27 januari enats om stadgar för dessa forskarmöten äfvensom tagit i öfvervägande frågan om föranstaltande af ett sådant möte sommaren 1921. Härom ville kommittén meddela för det fall Sällskapet önskade vid frågans vidare behandling få några synpunkter beaktade eller eventuellt önskade skrida till något slags förberedande åtgärder. — Skrifvelsen hänsköts till Bestyrelsens pröfning.

Maist. Yrjö Hukkinen esitti erään uuden mustan viinimarjan tuhohyönteisen, ojuke- l. mustaherukkapistiäisen, **Pachynematus pumilio Knw,** joka lisäksi on maallemme uusi pistiäislaji. Tämän hyönteisen oli esittäjä 1917 havainnut tehneen pahaa hävitystä mustaherukoilla Kuhmoisten pitäjän Harmoisten kylässä. Marjoista oli 95 % tuhottuja. Pistiäisen toukka elää marjojen sisässä, jotka sen johdosta muodostuvat suuriksi, pitkulaisiksi, kulmikkaiksi äkämiksi. Vioituksesta esitettiin useampia valokuvanäytteitä. Kysymyksessä oleva laji näyttää olevan maassamme laajemmalle levinnyt. Esittäjä oli tavannut kesällä 1919 sen tuhoja 11 eri paikkakunnalta Hämeestä ja Uudeltamaalta sekä saanut lisäksi tiedonantoja sen esiintymisestä 8 eri seudulta, aina Jyväskylästä ja Viipurista saakka. Aikaisemmin on laji löydetty ainoastaan Mecklenburgista.

Amanuens Wolter Hellén: **Über Eicolyctus brunneus Gyll. (Col.).**

Im ersten Bande des grossen Werkes „Insecta Suecica" wird im J. 1808 p. 174 von Gyllenhal nach einem einzigen in Finland (Bothn. or.) gefundenen Exemplare unter dem Namen *Cryptophagus brunneus* ein neuer Käfer beschrieben. Einige Jahre später wird das Tier von D. Wasastjerna in Ilmola: Östermyra wiedergefunden und von C. R. Sahlberg in „Insecta Fennica" 1820 p. 57 erwähnt. Seit dieser Zeit scheint das Tier nie mehr wiedergefunden zu sein. Die früher bekannten Stücke waren verschwunden, und selbst die Art wurde vergessen und ist in keinen Katalogen mehr zu finden. — Bei einer Bearbeitung finländischer Käfer im J. 1918 gelang es schliesslich Prof. J. Sahlberg das Rätsel des sonderbaren Käfers zu lösen. In einem versteckten Kästchen im hiesigen zoologischen Museum entdeckte er einen ihm unbekannten „coll. Wasastj." bezettelten Käfer, der beim Vergleich mit der Beschreibung Gyllenhals von *C. brunneus* mit dieser Art gut übereinstimmte. Nach Sahlbergs Dafürhalten war dieses Stück das als verloren angesehene, von C. R. Sahlberg 1820 erwähnte *brunneus*-Exemplar. Einige Zeit später fand er noch in der Sammlung C. R. Sahlbergs drei Stücke derselben Art, die gewiss dieselben waren, von denen C. R. Sahlberg in einem durchschossenen Exemplare von „Insecta Fennica" eigenhändig notiert hatte: „Ad Yläne Nygård 5 specimina capta". J. Sahlberg unterwarf dann die Tiere einer näheren Untersuchung und fand dabei, dass die Art in keine früher bekannte Gattung passte, weshalb er für sie eine neue Gattung *Eicolyctus* aufstellte, die er in die Familie *Lyctidae* einreihte. Eine ausführliche Beschreibung der interessanten Entdeckung nebst der neuen Gattung und der seltenen Art wurde dann von ihm in Entomologisk Tidskrift („Vad är *Cryptophagus brunneus* Gyll.?") 1919 p. 1 publiziert.

Als ich vor einiger Zeit eine von Prof. A. Luther an das Entomologische Museum der Universität geschenkte

Käfersammlung durchsah, entdeckte ich hier ein Stück dieser seltenen und interessanten Art. Dieses Stück var in Lojo (Ab) im J. 1895, also etwa 70 Jahre nach dem vorhergehenden Funde, erbeutet. Schon früher hatte ich etwas daran gezweifelt, ob das Tier von Sahlberg an seinen richtigen Platz im Systeme gestellt war; der neue Fund spornte mich noch eingehender die systematische Stellung des Tieres zu untersuchen.

Bei sorgfältiger Prüfung mit Hilfe der Bestimmungstabellen von Seidlitz (Fauna Baltica p. XLIII u. 54) wird das Tier offenbar in die Familie *Cucujidae* geraten (Hinterhüften ohne Schenkeldecken; Vorderhüften kuglig, klein; Tarsen rundlich, fünfgliedrig), in welcher Familie es durch offene Gelenkhöhlen der Vorderhüften [1]) und kurzes erstes Fühlerglied zur Tribus *Cucujinae* (nicht *Lyctinae*) kommen wird. Wegen des verhältnismässig schmalen Prosternums und der naheliegenden Mittelhüften kommt *Eicolyctus* in die Nähe der Gattung *Phloeostichus* Redt. — Nach Reitter (Fauna Germanica II p. 4) wird das Tier u. a. wegen des stark entwickelten, die Vorderhüften trennenden, Prosternalfortsatzes in die Reihe *Clavicornia* geraten. Bei fortgesetzter Bestimmung kommt man wegen: „Hlsch. mit den Fgd. nur lose artikulierend“ (schwaches Merkmal!) zu einer Abteilung, die die Familien *Cucujidae* und *Lyctidae* einschliesst. Letzgenannte Familie wird von der vorhergehenden folgendermassen gesondert: „Hlsch. mit einer tiefen Längsgrube oder Längsfurche in der Mitte, Ksch. kurz und breit, vorne ausgerandet, zwischen den F. wurzeln mit tiefer gebogener Querfurche, SR. des K. über den F. höckerartig aufgebogen, K. bis zu den grossen Augen in den Hlsch. eingezogen ohne Schläfen. F. mit grosser 2-gldr. Keule.“ Von allen diesen Merkmalen passt kein einziges völlig auf *Eicolyctus brunneus*. Bei *Eicolyctus* ist der Halsschild eben

[1]) J. Sahlberg hat diese Gelenkhöhlen irrtümlich für geschlossen angesehen (— — „acetabulis postice clausis“ l. c. p. 5), und dieses dürfte wohl die Hauptursache gewesen sein, weshalb er die Gattung unter den Lyctiden einzureihen versuchte.

ohne Längsgrube, der Kopfschild nicht besonders kurz, vorne gerundet, mit der Stirn ohne Querfurche verschmolzen, Kopf mit deutlichen, kurzen Schläfen, Fühler mit 3-gliedriger Keule. Das Tier kann somit keine Lyctide sein. Unter den Cucujiden wird nach Reitter das Tier durch fehlende Längslinien an den Seiten des Halsschildes, kurze Fühler, punktstreifige Flügeldecken, behaarten Körper und offene Gelenkhöhlen der Vorderhüften in die von ihm aufgestellte Tribus *Phloeostichini* mit der einzigen bekannten Gattung *Phloeostichus* geraten. — Nach Ganglbauer (Die Käfer Mitteleuropas III, p. 410) wird das Tier durch nicht freiliegenden Trochantinus, fünfgliedrige Tarsen, nicht zapfenförmige Vorderhüften in die Formenkreise *Cucujidae-Erotylidae-Phalacridae* versetzt. Das für *Cucujidae* durchgreifende Merkmal besteht nach Ganglbauer darin, dass die Epimeren der Mittelbrust an die mittleren Hüfthöhlen reichen, während bei den beiden anderen Familien die Epimeren von der Begrenzung der mittleren Hüfthöhlen ausgeschlossen sind. Beim genauen Untersuchen von *Eicolyctus* fand ich, dass die Epimeren sich als schmale, zungenförmig gebogene Bildung an die Hüfthöhlen erstrecken, und das Tier also als eine echte Cucujide bezeichnet werden muss. Ganglbauers Bestimmungstabellen führen dann das Tier in die Subfam. *Cucujinae,* Tribus *Cucujini*, in die Nähe der Gattung *Phloeostichus* Redt.

Die beste und ausführlichste Beschreibung der Gattung *Phloeostichus* Redt. hat Ganglbauer (l. c. p. 604) geliefert. Es erweist sich, dass *Eicolyctus* durch folgende Merkmale von dieser Gattung gesondert ist: Stirn zwischen den Fühlern ohne Quereindruck, Fühlerglied 2 etwas dicker als die folgenden Glieder, Glied 3 wenig länger als 2, das Endglied abgestutzt. Halsschild deutlich breiter als lang, nach hinten schwach geradlinig verengt, die Seiten schwach krenuliert ohne Seitenzähne. Die Flügeldecken nach hinten nicht erweitert. Das erste Tarsenglied an allen Beinen etwas länger als das zweite, das letzte so lang wie die drei vorhergehenden zusammengenommen.

Eicolyctus J. Sahlb. erweist sich also als eine gut gesonderte Gattung, die der Familie *Cucujidae*, Tribus *Phloeostichini* Reitt., angehört und ziemlich nahe der einzigen früher bekannten Gattung dieser Tribus *Phloeostichus* Reitt. steht.

Forstmästare Justus Montell: **Trisetum subalpestre (Hartm.) Neum. et Ahlfv. (T. agrostideum Fr.) allvarsamt hotad på sin gamla fyndort vid Maunu i Lapponia enontekiensis.** (Uppsatsen anmäld den 8 maj.)

Då jag sommaren 1919 på färd till Kilpisjaur besökte Maunu gård ett par mil norr om Karesuando kyrkoby, fann jag att man börjat upptaga till åker den invid sagda gård belägna, af gammalt kända fyndplatsen för *Trisetum subalpestre*, där Hartmans originalexemplar sannolikt i tiden insamlats. Lyckligtvis hade dock tillsvidare blott en liten del af platsen uppodlats, så att största delen af den fläck, där *Trisetum subalpestre* växer, ännu var orörd. Arbetet, som på våren afstannat, skulle emellertid återupptagas på hösten, hvarför räddningen — om det nu öfverhufvudtaget blir möjligt att rädda växtplatsen — kom i elfte stunden. Jag försökte genast klargöra för gårdens husbonde, hvilken skada han komme att åstadkomma, ifall han plöjde upp platsen, och försökte förmå honom att lämna den i fred. Han var icke ovillig att tillmötesgå min anhållan, men fordrade naturligtvis ersättning. Jag erbjöd mig att arrendera den fläck (14×4 m²) där *Trisetum* växer, och därpå gick han äfven in, men då han fordrade 50 mk i årligt arrende eller 1000 mk en gång för alla, blef det naturligtvis ingen affär af. Jag lofvade emellertid tänka på saken, hvarigenom jag lyckades förmå honom att tillsvidare skona platsen. Senare har jag genom herr Emil Lidström i svenska Maunu försökt få mannen att slå ned priset, men förgäfves. I hvarje fall skall jag med herr Lidströms hjälp göra hvad göras kan för att i det längsta förhindra att denna intressanta växtplats sköflas.

Trisetum subalpestre är som kändt en af vår floras allra

sällsyntaste växter. Den förekommer veterligen blott inom Fennoscandias nordligaste delar, och äfven här mycket sällsynt. I Finland är den funnen endast på fyra ställen, alla belägna nära stranden af Könkämäeno, Muonio älfs öfre lopp, inom Lapponia enontekiensis. I Sverige finnes den på några ställen vid samma älf samt på ett ställe nära Torneträsk och i Norge (enl. Blytts flora) endast vid Reisenelven i Tromsö amt.

På ofvannämnda, nu hotade fyndort uti finska Maunu förekommer *Trisetum subalpestre* ymnigt på ängsmark nära flodstranden och bildar här en särskild association, som redan på afstånd sticker af från omgifningen. Tillsammans med *Trisetum subalpestre* växa följande arter, de flesta i fåtaliga exemplar: *Festuca rubra, F. ovina, Poa pratensis, Polygonum viviparum, Trientalis europaea, Astragalus alpinus, Trollius europaeus, Ranunculus acer, Cornus suecica, Euphrasia latifolia, Achillea millefolium, Saussurea alpina, Antennaria dioica, Hieracium alpinum, Salix glauca.* — På de öfriga finska fyndorterna äro blott några få exemplar observerade.

I Sverige är *Trisetum subalpestre* helt och hållet fridlyst, hvilket äfven torde vara fallet i Norge.

Trisetum subalpestre har af alla författare, till och med af F. Hermann (Flora von Deutschland und Fennoskandinavien . . . .), som i mycket stor utsträckning sammanfört närstående arter till s. k. „Gesamtarten", ansetts som god art, till dess Harald Lindberg, som dock tillsvidare torde vara ganska ensam om sin åsikt, på etiketten till de exemplar (insamlade af mig vid Maunu) han utdelat i „Plantae Finlandiae exsiccatae" degraderat den till varietet af *Trisetum flavescens* (L.) P. B., af hvilken art han påstår att äfven en „forma typica" förekommer i Enontekis vid Poroeno.

Då Lindberg emellertid nöjer sig med att helt kort säga: „Mea sententia propria non est species, sed forma depauperata subalpina Tr. flavescentis", utan att närmare gå in på frågan, och då *Trisetum subalpestre* tack vare sin

sällsynthet torde vara jämförelsevis litet känd, åtminstone hos oss, skall jag här nedan anställa en närmare jämförelse mellan denna art och *Trisetum spicatum* Richter, med hvilken den utan tvifvel är närmare besläktad än med den sydliga *Tr. flavescens*, som inom vårt floraområde finnes vildväxande endast i ryska Karelen. Med största sannolikhet afser äfven Lindberg *Tr. spicatum*, som förekommer flerstädes inom Enontekis, där *Tr. flavescens* alldeles säkert icke växer, ehuru ödet fogat att han skrifvit *Tr. flavescens*. Om han åter verkligen afsett *Tr. flavescens*, vill jag hoppas, att han vid tillfälle närmare anger, på hvilka grunder han fört *Tr. subalpestre* som var. till denna art.

Trisetum subalpestre. Strån ensamma eller få tillsammans, löst tufvade, uppräta eller svagt knäböjda, spensliga, 20—40 cm höga, alldeles glatta. — Öfre bladsidor slutande tätt till stråret, glatta, stundom dock nedtill svagt håriga. — Stråblad smala, 1—2 mm, ofta hoprullade, med mycket små scabritier på insidan och i kanten, för öfrigt glatta, i undantagsfall med enstaka styfva hår i kanten nära basen, 3—12 cm långa. — Skottblad 2—10 cm långa, 0.5—2.5 mm breda, gröna med blågrå anstrykning. Hårighet som hos stråbladen. I undantagsfall enstaka långa, mjuka hår på insidan. — Vippa gles, 2—7 cm lång med 2—10 mm långa, glatta, men något sträfva grenar, af hvilka de längsta bära 3—4, på yppiga exemplar ända till 7 småax. — Småax c. 6 mm långa, brokiga af gult, grönt och violett. — Inre tomfjäll c. 5 mm långt, tvärt afsmalnande till en nästan borstlik spets. Det yttre tomfjället 3.5 mm, långsamt afsmalnande. — Blomfjäll 4—5 mm långt, långspetsadt. — Borst betydligt längre än blomfjället, fäst ofvan dettas midt. — Ståndarknappar 2 gånger så långa som breda, gulaktiga.

Trisetum spicatum. Strån vanligen tämligen tätt tufvade, först nedliggande, sedan uppstigande eller slutligen uppräta, ofta starkt knäböjda, grofva och styfva, 10—25 cm höga, tätt hvithåriga. — Öfversta bladslidor något uppblåsta, i hela sin längd tätt håriga. — Stråblad jämförelse-

vis breda, 1.5—3.5 mm, platta med täta scabritier öfver hela ytan och i kanten samt dessutom ofta långa mjuka hår på hvardera sidan och i kanten. Sällan öfver 6 cm långa. Korta i förhållande till bredden. — Skottblad i regeln kortare än hos *Tr. subalpestre*, mer grågröna. Hårighet som hos stråbladen. — Vippa oftast tät, axlikt sammandragen, 1—3 cm lång, med mycket korta, håriga och sträfva grenar, hvilka i regeln bära blott 1—2 småax (f. *depauperata* Neum. har glesare vippa, men öfverensstämmer i allt öfrigt med hufvudformen). — Småax c. 4.5 mm långa, i allmänhet mörkare än hos *Tr. subalpestre.* — Inre tomfjäll 3.5—4 mm långt, det yttre c. 3 mm, bägge bredare och trubbigare än hos *Tr. subalpestre.* Skillnaden i längd mellan tomfjällen något mindre än hos denna. — Blomfjäll 3—4 mm långt, bredare och trubbigare än hos *Tr. subalpestre.* — Borst ungefär af blomfjällets längd eller något kortare än detta, fäst närmare spetsen än hos *Tr. subalpestre.* — Ståndarknappar 1 $^1/_2$ gång så långa som breda, mörkare, ofta violetta.

Vid undersökningen har jag haft till förfogande talrika exemplar från flera olika lokaler. De odlingsförsök jag företagit i min trädgård i Muonio hafva ådagalagt, att bägge arterna till sina karaktärer äro konstanta.

Trisetum subalpestre växer på ängsmark inom björkregionen och öfre barrskogsregionen, men saknas i fjällen. *Tr. spicatum* däremot är en verklig fjällväxt, som företrädesvis förekommer på öppen, grusig mark på sjö- och bäckstränder, raviner o. dyl. ställen.

Det är litet svårt att fatta, hvarför Lindberg, som upphöjt t. ex. *Eriophorum Scheuchzeri* f. *media* Ands. och f. *rufescens* Ands. till art (*E. intercedens* Lbg f.), vill degradera *Trisetum subalpestre* till varietet, då denna minst lika väl är skild från sina närmaste släktingar som de förra från sina.

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen 1919—1920.

I. Zoologie.

Allgemeines.

Naturschutz. Die Grenzen des Naturschutzgebietes Malla in Lapponia enontekiensis sind verändert und erweitert worden. J. Montell. S. 68—70. — Einige Vorschläge zur Organisiering der Arbeit für Naturschutz in Finnland giebt J. Montell S. 120—122. — Siehe auch unter Botanik, S. 222.

Mammalia.

Über eine für Finnland neue Arvicolide, Arvicola arvalis (Pall.). Mit Fig. V. A. Korvenkontio. S. 126—131.

Aves.

Circus aeruginosus. Ostrobothnia australis, Maksmo, 1 Ex. am 26. Aug. 1919 von Herrn A. Uddström geschossen. I. Välikangas. S. 3—4.

Emberiza aureola. Karelia olonetsensis, Salmi, 4 ♂♂ am 15. Juni 1919 gesehen. E. Merikallio. S. 15—16.

Muscicapa parva. Karelia olonetsensis, Salmi, 1 ♂ am 24. Juni 1919 geschossen. E. Merikallio. S. 16—17.

Phylloscopus borealis. In Karelia olonetsensis, Kirchspiel Salmi, wurde am 25. Juni 1919 ein ♂ einer abweichen-

den Form geschossen, die in einigen Merkmalen sich an *Ph. trochilus* näherte. E. Merikallio. S. 17—20.

Budytes borealis. Legt gewöhnlich 5—6 Eier, deren mittlere Länge 18.5 mm und mittlere Breite 13.8 mm beträgt. Auch diese Verhältnisse stützen die Ansicht, dass *B. borealis* keine selbständige Art, sondern nur eine geographische Varietät von *B. flavus* sei. Ilmari Hildén. S. 61—65.

Pisces.

Über die kleine Maräne *(Coregonus albula)* und den Maränenstamm im Keitele-See, Tavastia borealis, in den Jahren 1908—1917. Die Menge des Fanges war plötzlich gesunken, und zwar gemäss der Regel von Eilert Sundt, indem neue Jahresklassen in der Jugend durch Frühlingsstürme vernichtet worden waren. Siehe weiteres in den Annales Acad. scient. Fenn., Ser. A, Bd. XIV. T. H. Järvi. S. 66.

Coleoptera.

Aleochara crassicornis. Regio aboënsis, Åbo Runsala. Neu für das Gebiet. N. Kanervа, W. Hellén. S. 123.

Anaspis brunnipes. Regio aboënsis, Nystad. Neu für Nordeuropa. H. Söderman, W. Hellén. S. 124.

Anaspis pulicaria. Regio aboënsis, Nystad (H. Söderman) und Karislojo (J. Sahlberg); Nylandia, Tvärminne (E. Lindqvist). Neu für Nordeuropa. W. Hellén. S. 123—124.

Apion stolidum und *A. confluens.* Charakteristik; Fundorte in Finnland. W. Hellén. S. 124—125.

Atheta cribrata. Nylandia, Esbo, neu für das Gebiet. — *A. cribripennis.* Satakunta, Birkkala. — R. Frey. S. 206.

Byrrhus arietinus. Regio aboënsis, Lojo; Nylandia, Kyrkslätt und Helsinge (K. Ekman); Tavastia australis, Janakkala (R. Elfving); Karelia australis, Viborg. Håk. Lindberg. S. 74.

Calodera nigrita. Nylandia, Helsingfors. Neu für das Gebiet. Hå k. Lindberg. S. 74.

Carabiciden aus Finnland. Eine Revision des Materials des Mus. Helsingfors hat gezeigt, dass *Pelophila ochotica* Sahlb. und *Harpalus nigritarsis* J. Sahlb. Varietäten von *P. borealis* Payk. resp. *H. latus* L. sind, und dass *Bembidium lapponicum* Thoms., *Amara curvicrus* Thoms. und *Pseudophonus griseus* Panz. unrichtig bestimmt waren (sie sind *B. velox* v. *Güntheri* Seid., *A. ovata* Fabr. und *Ps. pubescens* Fabr.). Neu für das Gebiet sind *Bemb. punctulatum* Drap. (Karelia olonetsensis, Petrosawodsk, J. Sahlberg) und *Dromius linearis* Fabr. (Alandia, Föglö, Å. Nordström). Die Gesamtzahl der aus dem Gebiete bekannten Carabiciden beträgt 229. W. Hellén. S. 83—84.

Cercyon lugubris. Regio aboënsis, Vichtis. Neu für das Gebiet. Hå k. Lindberg. S. 73.

Ceutorrhynchus barnevillei ist aus mehreren Fundorten im südlichsten Finnland bekannt; *C. troglodytes* ist nur auf den Ålands-Inseln erbeutet worden. W. Hellén. S. 125.

Gymnetron melanarium. Regio aboënsis, Åbo Runsala. Neu für das Gebiet. W. Hellén, P. H. Lindberg, Hå k. Lindberg. S. 74 und S. 207.

Gyrinus colymbus. Regio aboënsis, Karislojo. Neu für das Gebiet. Hå k. Lindberg. S. 73.

Helophorus griseus. Regio aboënsis, Lojo. Neu für das Gebiet. Har. und Hå k. Lindberg. S. 73.

Neuraphes nigrescens. Regio aboënsis, Nystad. Neu für das Gebiet. H. Söderman, W. Hellén. S. 123.

Olophrum piceum. Alandia, Geta. Neu für das Gebiet. Mary Hellén. S. 58.

Oryctes nasicornis. Nylandia, Esbo. Neu für das Gebiet. J. E. Ekström. S. 82.

Oxypoda testacea. Karelia borealis, Kontiolahti, leg. W. M. Linnaniemi. Neu für das Gebiet. Hå k. Lindberg. S. 74.

Oxytelus piceus. Nylandia, Helsinge Hoplaks. Neu für das Gebiet. W. Hellén. S. 10.

Ptenidium laevigatum. Alandia, Finström (Vortr.); Regio aboënsis, Nystad (H. Söderman u. Vortr.). Neu für das Gebiet. W. Hellén. S. 2.

Silvanoprus fagi. Regio aboënsis, Nystad. Neu für das Gebiet. H. Söderman, W. Hellén. S. 10.

Stenus pallipes. Regio aboënsis, Lojo. Neu für das Gebiet. Håk. Lindberg. S. 73.

Tetratoma fungorum. Alandia, Eckerö. Neu für das Gebiet. W. Hellén. S. 57.

Typhaea stercorea. Alandia, Finström. Neu für das Gebiet. W. Hellén. S. 57.

Xestobium rufovillosum. Alandia, Hammarland. Neu für das Gebiet. W. Hellén. S. 56.

Über Eicolyctus brunneus Gyll. (Col.). W. Hellén. S. 210—213.

Über nord-palaearktische Steninen, vorwiegend aus dem Zoologischen Museum in Helsingfors (Col., Staphyl.). Mit 4 Fig. L. Benick. S. 135—156.

Hymenoptera.

Elampus violaceus. Alandia, Finström. Neu für das Gebiet. Det. W. Hellén. Håk. Lindberg. S. 9.

Kleinere Mitteilungen über Tenthredinoiden II. Runar Forsius. S. 84—91.

Macrophya rufipes. Alandia, Saltvik. Neu für das Gebiet. Håk. Lindberg. S. 207.

Osmia maritima. Lapponia varsugae, Kusomen. Neu für das Gebiet. R. Frey. S. 207.

Pachynematus pumilio. Diese früher im Gebiete nicht beobachtete Art trat im J. 1917 im Kirchspiel Kuhmoinen, Tavastia australis, an *Ribes nigrum* verheerend auf; 95 % der Beeren wurden zerstört. Im Sommer 1919 konstatierte der Vortr. Verheerungen in elf Kirchspielen in Nylandia und Tavastia, und ausserdem waren Angaben über das Auftreten derselben Art in acht verschiedenen Gegenden eingegangen, und zwar bis Jyväskylä in Tav. borealis und Viborg in Karelia australis. Y. Hukkinen. S. 209.

Tenthredo vespa. Alandia, Eckerö. Neu für das Gebiet. Har. Lindberg. S. 207.

Über Cynips (Diplolepis) longiventris Htg in Finnland. Runar Forsius. S. 32.

Zur Kenntnis einiger Blattwespen und Blattwespenlarven II. Runar Forsius. S. 25—32.

Odonata.

Aeschna serrata. Scheint in Nylandia recht häufig zu sein; auch in Regio aboënsis gefunden; sowohl ♂♂ als ♀♀. Farbendimorphismus wurde bei 2 ♀♀ aus der Gegend von Helsingfors beobachtet; beim einen Ex. waren die Zeichnungen des Abdomens blau, beim anderen gelbgrün. K. J. Valle. S. 93.

Aeschna serrata frisst lebende Ae. grandis. Am 28. Juli 1919 wurde in der Nähe von Helsingfors beobachtet, wie ein ♀ von *Ae. serrata* plötzlich auf ein ♀ von *Ae. grandis* niederschlug. Beide fielen zu Boden. *Ae. serrata* hinderte mittelst der Flügel *Ae. grandis* daran, sich zu bewegen, und fing an, die letztgenannte am Vorderteil des Dorsalabschnittes vom Thorax zu fressen. Nach etwa 35 Minuten waren der ganze Thorax nebst seiner Chitindecke, sowie die Basalteile der Beine und der Flügel gefressen worden. Nur Kopf und Abdomen blieben unverletzt. J. Kivenheimo. S. 93—94.

Libellula depressa. Isthmus karelicus, Terijoki, M. Salokas. Neu für das Gebiet. K. J. Valle. S. 10.

Lepidoptera.

Alucita baliodactyla. Karelia ladogensis, Sordavala. Neu für das Gebiet. V. Karvonen. S. 207.

Coleophora milvipennis. Karelia ladogensis, Sordavala. Neu für das Gebiet. V. Karvonen. S. 207.

Cucullia argentea. Regio aboënsis, Bromarf. Neu für das Gebiet. Olof und Åke Fabricius. S. 65.

Grapholitha corollana. Tavastia australis, Loppi. Neu für das Gebiet. J. Listo. S. 207.

Hepiolus sylvinus. Regio aboënsis, Åbo. Neu für das Gebiet. N. Kanerva, Th. Grönblom. S. 82.

Lithocolletis cavella. Tavastia australis, Loppi. Neu für das Gebiet. J. Listo. S. 207.

Stauropus fagi. Nylandia, Pellinge, leg. W. Wahlbeck. Neu für das Gebiet. Th. Grönblom. S. 82.

Tortrix xylosteana. Regio aboënsis, Åbo Runsala. N. Kanerva. S. 207.

Hemiptera.

Alandias Hemiptera Heteroptera. Ein Verzeichnis von 252 Arten nebst Fundortsangaben. Neu für das Gebiet ist *Taphropeltus hamulatus* (S. 41). Håkan Lindberg. S. 32—55.

Asterochiton vaporariorum. Nylandia, Fredriksberg in der Nähe von Helsingfors, an der Blättern einer im Wohnhause kultivierten Myrte (R. Forsius). Nicht früher im Gebiete beobachtet. W. M. Linnaniemi. S. 66—68.

II. Botanik.

Allgemeines.

Naturschutz. Herr Rektor M. Brenner schlägt vor, dass die Gesellschaft sich an verschiedene Behörden wenden möge, um Schutz für interessante Pflanzenformen, insbesondere eigentümliche Bäume, wie Schlangenkiefern und Schlangenfichten u. a., zu erwirken. S. 94—96. — Siehe auch unter Zoologie, S. 217.

Plantae vasculares.

Neu für das Gebiet.

Asplenium adulterinum. Savonia borealis, Kaavi Niinivaara (Vortr.); Karelia borealis, Juuka (W. Linnaniemi). M. J. Kotilainen. S. 5—8.

Hierochloa australis var. *galba* Brenn. n. var. Nylandia, Ingå. M. Brenner. S. 135.

Koeleria grandis. Karelia pomorica, Särkijärvi, leg. I. O. Bergroth. Har. Lindberg. S. 105.

Orchis maculata × *sambucina.* Alandia, Kökar Idö, 1 Ex., und Hammarland, Äppelö, 2 Exx. Alvar Palmgren. S. 2.

Puccinellia distans × *retroflexa.* Alandia, Eckerö, leg. Harald Lindberg, det. O. R. Holmberg. S. 105.

Rosae heterosepalae. S. Almquist, M. Brenner. S. 74—82.

Urtica dioica var. *Sondenii.* Zahlreiche Fundorte in Lappland, S. 114—115 verzeichnet. A. Rantaniemi.

Utricularia intermedia × *vulgaris (U. biseriata* Lindb. fil. n. hybr.). Karelia onegensis, Suistamo (V. F. Brotherus); Ostrobothnia kajanensis, Suomussalmi (O. Kyyhkynen) und Kajana (A. J. Malmgren); Kuusamo, Kuolajärvi (V. Pesola). Harald Lindberg. S. 103—104.

Veronica longifolia × *spicata.* Alandia, Geta (Molander) und Eckerö. Harald Lindberg. S. 71. — Alandia, Lemland. A. Palmgren. S. 72.

Veronica spicata var. *arachnoidea* n. var. Alandia, Hammarland (leg. A. Dahl). Harald Lindberg. S. 71.

Viola tricolor var. *aequalis* f. *galbanata* Brenn. n. f. Nylandia, Ingå. M. Brenner. S. 135.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Alnus glutinosa × *incana.* Alandia, Saltvik. — *A. incana.* Alandia, Eckerö. — Har. Lindberg. S. 9.

Antennaria alpina. Lapponia kemensis, Ounastunturi. A. Rantaniemi. S. 117.

Aspidium spinulosum. Lapponia kemensis, Ounastunturi. J. Montell. S. 119—120.

Butomus umbellatus. Lapponia kemensis, Luirojoki (etwa 67° 15′ n. Br.) und Ounasjoki (etwa 67° 43′). A. Rantaniemi. S. 116.

Campanula patula. Lapponia kemensis, Mutenia. A. Rantaniemi. S. 117.

Carex laxa. Savonia borealis, Juuka Petrovaara. O. Kyyhkynen. S. 98.

Centunculus minimus. Regio aboënsis, Korpo. Vier neue Fundplätze. O. Eklund. S. 21—23.

Cerastium glutinosum aus Alandia. Harald Lindberg, S. 70; Alvar Palmgren, S. 71—72.

Cypripedium calceolus. Ostrobothnia borealis, Kemi (mehrere Fundorte), Tervola und Rovaniemi; Lapponia kemensis, Mustavaara, etwa 67° 38′ n. Br. A. Rantaniemi. S. 115—116.

Dianthus superbus. Savonia borealis, Kaavi. M. J. Kotilainen. S. 6 und S. 97.

Draba muralis. Regio aboënsis, Korpo. O. Eklund. S. 20.

Epilobium dahuricum. Savonia borealis, Juuka Petrovaara. O. Kyyhkynen. S. 98.

Epilobium lactiflorum. Lapponia kemensis, Pallastunturi. A. Rantaniemi. S. 117.

Poa irrigata. Ostrobothnia kajanensis. O. Kyyhkynen. S. 101.

Potamogeton nitens. Ostrobothnia kajanensis, Suomussalmi. O. Kyyhkynen. S. 101.

Potentilla reptans. Regio aboënsis, Korpo. O. Eklund. S. 20.

Pteris aquilina. Ostrobothnia borealis, Tervola. A. Rantaniemi. S. 116.

Puccinellia-Formen. Harald Lindberg. S. 104—105.

Ranunculus lingua. Lapponia kemensis, Sodankylä (etwa 67° 18′ n. Br.). A. Rantaniemi. S. 116.

Rosa canina. Regio aboënsis, Korpo. O. Eklund. S. 20.

Rosae heterosepalae. S. Almquist, M. Brenner. S. 74—82.

Rubus idaeus monstr. *phyllanthus*. Nylandia, Snappertuna, 1 Ex. Widar Brenner. S. 82—83.

Salix myrsinites. Ostrobothnia borealis, Kemi. K. H. Kurkela. S. 198.

Sparganium affine × *natans*. Ostrobothnia kajanensis, Suomussalmi. O. Kyyhkynen. S. 101.

Thlaspi alpestre. Nylandia, Ingå, im Sommer 1919. Eine Übersicht der bisherigen Fundorte in Finnland wird gegeben. M. Brenner. S. 11—15.

Utricularia intermedia × *minor (U. ochroleuca)*. In Finnland sind 7 Fundorte in 6 Provinzen bekannt. Harald Lindberg. S. 104.

Verwildert oder eingeschleppt.

Arabis arenosa. Karelia australis, Kotka, in den Jahren 1918 und 1919 (K. J. Valle). Karelia ladogensis, Ruskeala, im J. 1914 (K. Linkola). Früher nicht im Gebiete beobachtet. Harald Lindberg. S. 102—103.

Conringia orientalis. Nylandia, Thusby. V. Pesola. S. 199.

Essholzia Patrinii. Nylandia, Helsingfors. Früher nicht im Gebiete beobachtet. O. Fortelius. S. 198.

Koeleria gracilis. Nylandia, Tenala Lappvik, im J. 1919. W. Schohin. S. 105.

Mesembryanthemum nodiflorum. Nylandia, Helsingfors. Früher nicht im Gebiete beobachtet. O. Fortelius. S. 198.

Stachys annuus. Kuusamo. O. Torckell. S. 199.

Vermischte Notizen.

Trapa natans, Fundort fossiler Früchte im Kirchspiel Maaninka (etwa 63° 8′ n. Br.), Savonia borealis. A. L. Backman. S. 56.

Euphrasia hebecalyx Brenn. (*E. bottnica* Kihlm., Jörgens. ex. p.). Gegen E. Jörgensen, der den Namen *E. bottnica* Kihlm. aufnimmt, wird hervorgehoben, dass dieser Name für verschiedene Gruppierungen von Formen angewandt worden und daher mehrdeutig und

unsicher ist und somit der präzisierenden Benennung *E. hebecalyx* Brenn. weichen muss. M. Brenner. S. 58—60.

Epilobium rubescens Rydb. Was früher (Meddelanden 42, 1916, S. 167) als *E. adenocaulon* aus Lojo in Regio aboënsis vorgelegt wurde, gehört zur oben genannten Art. *E. adenocaulon* ist aus der Flora Finlands zu streichen. Harald Lindberg. S. 70.

Puccinellia-Formen. Das Material des Helsingforser Museums ist von Herrn Konservator O. R. Holmberg-Lund revidiert worden. Die häufigsten Arten sind *P. distans,* die an Ruderatplätzen in der Nähe der Küste und auch im Binnenlande an einigen Orten vorkommt, sowie *P. retroflexa*, die an den Meeresküsten des Gebietes verbreitet ist. *P. phryganodes* ist nur in Lapponia imandrae und *P. maritima* nur in Karelia keretina, beide am Weissen Meere (leg. Harald Lindberg), gefunden worden. Harald Lindberg. S. 104—105.

Adoxa moschatellina besitzt (siehe die Karte) im Gebiete zwei Verbreitungsbezirke, einen südlichen und einen nordöstlichen. Zum letzteren Bezirke gehören auch die Fundorte in Ostrobothnia borealis und Lapponia kemensis; die Art dürfte vom Nordosten her die Flusstäler entlang bis zum Bottnischen Meerbusen gewandert sein. A. Rantaniemi. S. 105—111.

Urtica dioica-Formen. Die Hauptform von *U. dioica* ist im Gebiete ein südliches Flora-Element und als Ruderatpflanze mit der Kultur nordwärts verbreitet worden. Die Var. *Sondenii* ist dagegen eine nördliche, lappländische Form und wächst im Strandgebüsch, in den Uferhainen und auf den Uferwiesen der Flüsse. Die beiden Formen begegnen einander in Lapponia kemensis. A. Rantaniemi. S. 111—115.

Trisetum subalpestre ist auf ihrem klassischen Fundort in Maunu in Lapp. enontekiensis von der Kultur stark bedroht. — Vergleich zwischen *Tr. subalpestre* und *Tr. spicatum.* — Justus Montell. S. 213—216.

Musci.

Catoscopium nigritum. Savonia borealis, Juuka Petrovaara. O. Kyyhkynen. S. 98.

Cynodontium suecicum. Alandia, Finström (J. O. Bomansson); Nylandia, Pellinge; Tavastia borealis, Viitasaari; Kuusamo, Mustosenvaara. — *C. polycarpum* var. *laxirete.* Alandia, Dånö (J. O. Bomansson). — Beide Formen sind neu für das Gebiet. — V. F. Brotherus. S. 56.

Grimmia arenaria. Regio aboënsis, Gegend von Åbo. H. Klingstedt. S. 199.

Hypnum decipiens. Savonia borealis, Juuka Petrovaara. M. Kotilainen. S. 98.

Hypnum trifarium. Savonia borealis, Juuka Petrovaara. O. Kyyhkynen. S. 98.

Weisia viridula. Ostrobothnia kajanensis. O. Kyyhkynen. S. 101.

Lichenes.

Physcia Norrlini n. sp. und *Ph. Kairamoi* n. sp. E. A. Wainio. S. 3.

Einige neue und bemerkenswerte Flechtenfunde in Finnland. Veli Räsänen. S. 156—174.

Fungi.

Geaster calyculatus. Savonia borealis, E. J. Buddén. — *G. coronatus.* Nylandia, Ingå, W. Brenner. — *G. fimbriatus.* Nylandia, R. Collander. — S. 199. Vgl. Meddelanden 45, S. 307.

Phallus impudicus. Alandia, Hammarland, Har. Lindberg. — Alandia, Jomala und Lemland; sein Auftreten scheint durch reichlichen Regen sehr gefördert zu werden. A. Palmgren. — Regio aboënsis, Korpo, A. Wegelius. — Satakunta, Raumo, K. J. Valle. — S. 12—13.

Algae.

Vegetationsfärbungen: 1) Die Wasserfläche des Halikko-Flusses, Regio aboënsis, war im Sommer 1919 von einer

grünen *Euglena*-Haut bedeckt, die in Stücken stromabwärts trieb oder sich an der Ufervegetation staute und hier noch dichter wurde. E. Häyrén. S. 4—5. — 2) Anfang Mai 1919 verursachte die Gattung *Chlamydomonas* Wasserblüte im Meere in der Nähe von Drumsö bei Helsingfors. I. Välikangas. S. 5. — 3) Gleich nach der Schneeschmelze wurde das Wasser des Sees Kaukojärvi in der Nähe von Tammerfors von *Oscillatoria rubescens* rotgefärbt. F. W. Klingstedt, Fredr. Elfving. S. 5.

Register

öfver

de vetenskapliga meddelandena.

Mötet den 4 oktober 1919.

Sid.

Brenner, M. Några fall af heteromorf stam- och grenbildning 2
Palmgren, Alvar. *Orchis maculata* × *sambucina* från Åland 2
Hellén, Wolter. *Ptenidium laevigatum* från Nystad 2
Wainio, E. A. Kaksi tieteelle uutta jäkälälajia. 3
Välikangas, I. *Circus aeruginosus* L. tavattu Vaasan pohjoispuolella 3
Häyrén, Ernst. Ett massuppträdande av en *Euglena*-art, förorsakande vegetationsfärgning 4
Välikangas, I. Af *Chlamydomonas* förorsakad vattenblom . . 5
Elfving, Fredr. *Oscillatoria rubescens* rödfärgande vattnet i Kaukojärvi nära Tammerfors 5
Levander, K. M. Prov på vegetationsfärgningar borde tillvaratagas. 5
Kotilainen, Mauno J. *Asplenium adulterinum* Milde löydetty Suomesta 5

Mötet den 1 november 1919.

Lindberg, Harald. *Alnus glutinosa* × *incana* från Åland; vegetationsbilder; jätteexemplar af *Crataegus monogyna* 9
Lindberg, Håkan. *Elampus violaceus*, ny för Finland . . . 9
Merikallio, E. Kiljuhanhen muuttoteitä 9
Valle, K. J. *Libellula depressa* Suomesta 10

Sid.
Hellén, Wolter. Tvenne för Finland nya skalbaggar . . . 10
Lindberg, Harald. *Phallus impudicus* från Hammarland . . 10
Valle, K. J. Stinksvampen å Nurmesluoto i Raumo 11
Wegelius, A. *Phallus impudicus* från Korpo 11
Palmgren, Alvar. *Phallus impudicus* på Åland 11
Brenner, M. *Thlaspi alpestre* L. i Finland 11
Merikallio, E. Kolme lintuharvinaisuutta 15
Eklund, Ole. Botaniska notiser från Ab, Korpo 20
Forsius, Runar. Zur Kenntnis einiger Blattwespen und Blattwespenlarven II 25
— Über *Cynips (Diplolepis) longiventris* Htg in Finland . . . 32
Lindberg, Håkan. Ålands Hemiptera Heteroptera 32

Mötet den 6 december 1919.

Rantaniemi, A. Kasvimaantieteellisiä havaintoja Kemijoki-alueelta 56
Lindberg, Harald. Af lektor S. Almquist verkställd revision af museets *Rosa*-material 56
Backman, A. L. Fossil *Trapa natans* i Maaninka 56
Brotherus, V. F. *Cynodontium suecicum* och *C. polycarpum* var. *laxirete*, nya för floran 56
Hellén, Wolter. Fyra för landet nya skalbaggar 56
Brenner, M. *Euphrasia hebecalyx* Brenn. *(E. bottnica* Kihlm., Jörgens. ex. p.) 58
Hildén, Ilmari. Lisiä pohjan keltävästäräkin *(Budytes borealis* Sund.) oologian tuntemiseksi 61

Mötet den 7 februari 1920.

Fabricius, Olof. *Cucullia argentea* Hufn. 65
Järvi, T. H. Keiteleen muikusta ja muikkukannasta 66
Linnaniemi, Walter M. *Asterochiton vaporariorum* (Westw.) Suomessa 66
Montell, Justus. Gränserna för Malla naturskyddsområde utvidgade 68
Lindberg, Harald. Floristiska notiser 70
Palmgren, Alvar. *Cerastium glutinosum* Fr. och *Veronica longifolia* L. × *V. spicata* L. på Åland 71
Lindberg, Håkan. För Finlands fauna nya skalbaggar . . 73
Brenner, M. Finlands *Rosae heterosepalae* i ny belysning . . 74

Mötet den 6 mars 1920.

Sid.
Lindberg, Håkan. Helsingfors entomologiska bytesförenings katalog 82
Grönblom, Th. Kaksi alueellemme uutta perhoslajia 82
Ekström, J. E. *Oryctes nasicornis* från Finland 82
Brenner, Widar. En monstrositet hos *Rubus idaeus* 82
Hellén, W. Carabicider från Finland 83
Forsius, Runar. Kleinere Mitteilungen über Tenthredinoiden II 84

Mötet den 10 april 1920.

Pesola, Vilho A. Svensk Botanisk Förening'in kasviretkeily Skånessa 92
Merikallio, E. Suomalaisista kansan käyttämistä lintujen nimistä 92
— Kokoelma formaliinilla injisioittuja lintuja 92
— Omituinen kananmuna 93
Valle, K. J. *Aeschna serrata* Suomessa 93
Kivenheimo, J. *Aeschna serrata* syömässä toista sudenkorentoa 93
Brenner, M. Skrifvelse rörande skydd för intressanta växtformer 94
Kyyhkynen, O. Matkakertomus kesältä 1919 96
Lindberg, Harald. Floristiska meddelanden 102
Rantaniemi, A. *Adoxa moschatellina* 105
— *Urtica dioica*-muodot 111
— Huomattavia kasvilöytöjä. 115

Mötet den 8 maj 1920.

Suomalainen, E. W. Petolintujemme ravinnosta 119
Brenner, Widar. Växtsociologiska studier i västra Nyland . 119
Montell, Justus. *Aspidium spinulosum* i södra Enontekis, Lapponia kemensis 119
— Förslag till ordnande af naturskyddsarbetet i Finland . . 120
Palmgren, Rolf. Lag om fredande af naturminnesmärken . 123
Hellén, Wolter. Coleopterologiska meddelanden 123
Korvenkontio, V. A. Über eine für Finnland neue Arvicolide, *Arvicola arvalis* (Pall.) 126

Sid.

Brenner, M. Vårförebud och vårens förstlingar i Ingå sockens kusttrakt 131

Benick, L. Über nord-palaearktische Steninen, vorwiegend aus dem Zoologischen Museum in Helsingfors (Col., Staphyl.). 135

Räsänen, Veli. Einige neue und bemerkenswerte Flechtenfunde in Finnland 156

Årsmötet den 13 maj 1920.

Palmgren, Rolf. Naturskydd och kultur 209

Hukkinen, Yrjö. *Pachynematus pumilio* Knw 209

Hellén, Wolter. Über *Eicolyctus brunneus* Gyll. (Col.) . . . 210

Montell, Justus. *Trisetum subalpestre* (Hartm.) Neum. et Ahlfv. *(T. agrostideum* Fr.) allvarsamt hotad på sin gamla fyndort vid Maunu i Lapponia enontekiensis . 213

Tjänstemännens årsredogörelser.

Ordförandens årsberättelse 175

Puheenjohtajan vuosikertomus 186

Skattmästarens årsräkning 195

Bibliotekariens årsberättelse 197

Botanices-intendentens årsredogörelse 197

Vuosikertomus yleisten eläintieteellisten kokoelmain kasvusta . . 199

Årsberättelse rörande de entomologiska samlingarna 204

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen 1919—1920 217

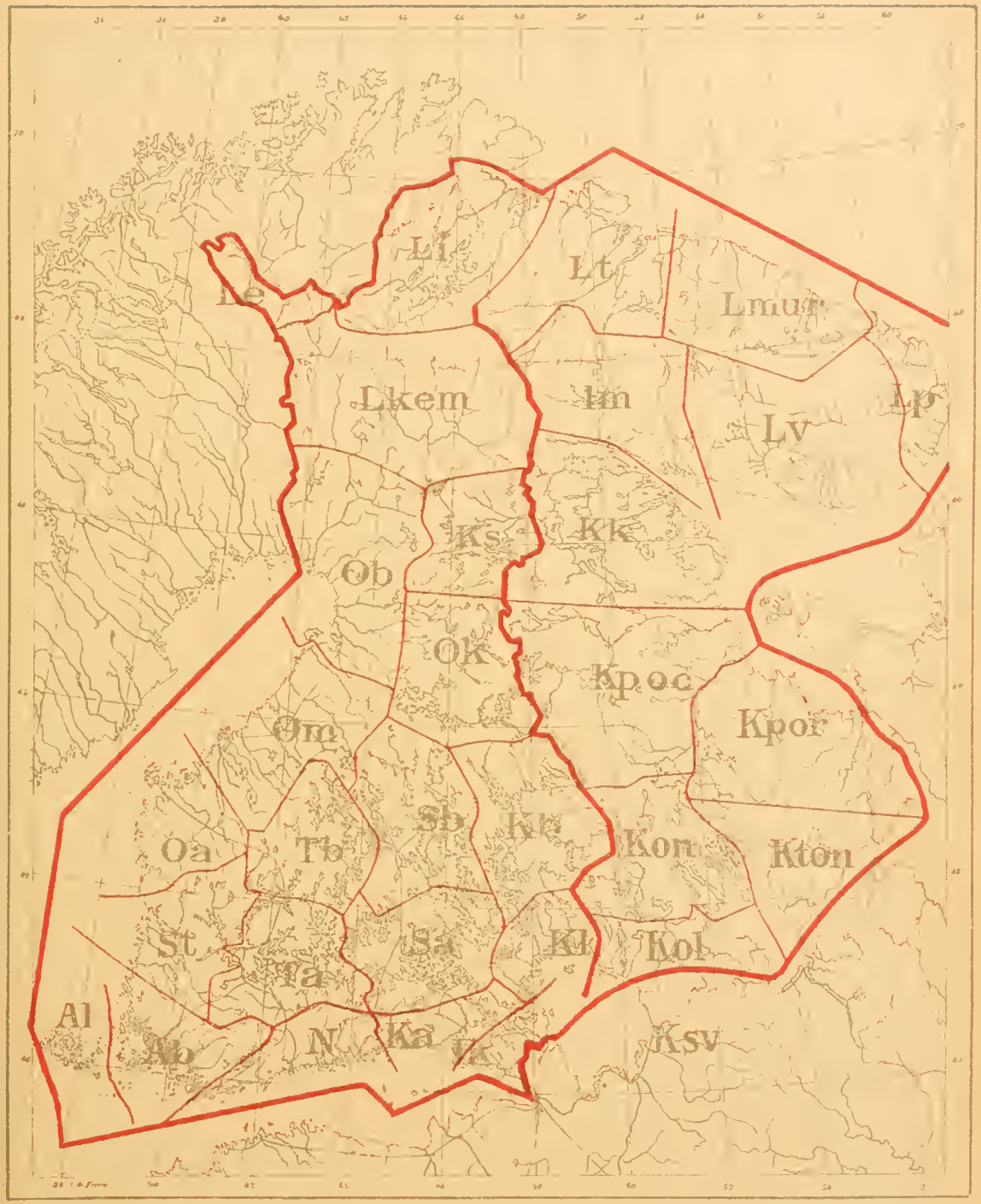

Ab	=Regio aboensis	Kton	=Karelia transonegensis	N	=Nylandia
Al	=Alandia	Ks	=Kuusamo	Oa	=Ostrobothnia australis
Ik	=Isthmus karelicus	Ksv	=Karelia svirensis	Ob	=Ostrobothnia borealis
Ka	=Karelia australis	Le	=Lapponia enontekiensis	Ok	=Ostrobothnia kajanensi
Kb	=Karelia borealis	Li	=Lapponia inarensis	Om	=Ostrobothnia media
Kk	=Karelia keretina	Lim	=Lapponia Imandrae	Sa	=Savonia australis
Kl	=Karelia ladogensis	Lkem	=Lapponia kemensis	Sb	=Savonia borealis
Kol	=Karelia olonetsensis	Lmur	=Lapponia murmanica	St	=Satakunta
Kon	=Karelia onegensis	Lp	=Lapponia ponojensis	Ta	=Tavastia australis
Kpoc	=Karelia pomorica occidentalis	Lt	=Lapponia tulomensis	Tb	=Tavastia borealis
Kpor	=Karelia pomorica orientalis	Lv	=Lapponia Varsugae		

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

FYRATIONDESJÄTTE HÄFTET
1919—1920.

MED EN KARTA OCH ELFVA FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN ÜBERSICHT.

HELSINGFORS 1921.

Pris 16: — Fmk.

MBL/WHOI LIBRARY
WH 1915 J